

FJERDE DEL

DEN INTERNASJONALE
KOMMUNISTISKE BEVEGELSENS
TEORI OG TAKTIKK

Arbeiderklassens historiske misjon

Etter en grundig analyse av kapitalismens økonomi kom Marx og Engels fram til den konklusjon at dette samfunnssystemet hadde iboende i seg årsakene til sin undergang, årsakene til at det ville bli avløst av en ny samfunnsordning, sosialismen. Men marxismens grunnleggere erkjente ikke bare den allmenne retningen i utviklingen videre framover. De oppdaget også at proletariatet, arbeiderklassen, var den ledende samfunnskraften hvis misjon det er å gjennomføre den store samfunnsmessige omveltningen — å styrte kapitalismen og å opprette sosialismen.

Denne oppdagelsen har Marx og Engels lagt fram og begrunnet allsidig i «Det kommunistiske manifest» som kom ut i London i 1848. «Men borgerskapet,» heter det i «Manifestet», «har ikke bare smidd de våpen som bringer det selv døden, det har også frambrakt de menn som skal bruke disse våpnene — de moderne arbeiderne, *proletarene*.» «Med storindustriens utvikling rykkes således selve det grunnlag som borgerskapet produserer og tilegner seg produktene på, vekk under føttene på borgerskapet. Det produserer først og fremst sin egen banemann. Borgerskapets undergang og proletariatets seier er like uunngåelige.»¹

1. Arbeiderklassen — den arbeidende menneskehets befrier

Hva var det Marx og Engels hadde til rettesnor da de kom fram til erkjennelsen at arbeiderklassen har en verdenshistorisk misjon å fylle?

For det første var utgangspunktet at arbeiderklassen som den mest utbyttede klassen i det kapitalistiske samfunn, blir den mest

¹ Marx/Engels: «Det kommunistiske manifest», norsk utgave 1957, s. 36 og 44.

konsekvente og uforsonlige motstander av det kapitalistiske systemet allerede på grunn av sine livsvilkår. Arbeidernes livsinteresser, deres klasseinteresser tvinger arbeiderne til uforsonlig kamp mot kapitalismen. «Av alle klasser som i dag står imot borgerskapet, er bare proletariatet en virkelig revolusjonær klasse.»¹

For det annet tok de utgangspunkt i at arbeiderne i pakt med sin stilling i produksjonen er knyttet sammen — ikke med produksjonens fortid — men med dens framtid og følgelig med hele samfunnets framtid.

Hva ligger det i dette?

Det betyr framfor alt at utviklingen av kapitalismens materielle grunnlag, storindustrien, ikke truer proletariatets eksistens som klasse, ikke undergraver proletariatets stilling i samfunnet, men tvert imot fører til at arbeiderne blir sterkere tallmessig og spiller en stadig større rolle i samfunnslivet.

Det betyr videre at arbeiderklassens interesser og bestrebelser er i samsvar med grunnretningen i produktivkreftenes utvikling. Det utviklingsnivået som produktivkreftene har nådd under kapitalismen, krever at privateiet av produksjonsmidlene avskaffes. Arbeiderklassen er kallet til å løse denne oppgaven. Den er objektivt ikke bare interessert i å styrte kapitalismen, men også i å erstatte den nettopp med sosialismen, — det system som kommer i stedet for kapitalismen og derved skaper forutsetningene for en uoverskuelig vekst i samfunnets produktivkrefter.

Proletariatet fullbyrder — som Marx og Engels skrev — den dom som privateiendommen, der frambringer proletariatet, har forkynt over seg selv. Arbeiderklassen er den eneste klasse som ikke eier private produksjonsmidler, og derfor er den heller ikke interessert i å bevare privateiendommen. Og siden privateiet av produksjonsmidlene dessuten er grunnlaget for kapitalistens utbytning av arbeidere, er *eneste veien til frigjøring for arbeiderklassen å avskaffe privateiendommen når det gjelder produksjonsmidlene og erstatte den med samfunnsmessig eiendom.*

Da Marx og Engels utledet den slutning at arbeiderklassen har som misjon å styrte kapitalismen og opprette sosialismen, bygde de dertil på det faktum at arbeiderklassen også er den eneste klassen som har de kampfegenskapene som skal til for å løse denne store historiske oppgaven.

Hvilke egenskaper er det?

Arbeiderklassen har den fordel at den er tallmessig sterk. Den er en av de klassene i det kapitalistiske samfunnet som er sterkest i tall og som vokser raskest.

Dessuten er arbeiderklassen også den klassen som ut fra sine livskår og arbeidsvilkår har den største evnen til organisering.

¹ Samme verk som ovenfor, s. 41.

Arbeidet innenfor storindustrien fostrer daglig i arbeideren egenskaper som kollektiv ånd, nødvendigheten av å innordne seg under disiplin, endreiktig handling, gjensidig hjelp og støtte. Disse egenskapene har overvettets stor betydning ikke bare i arbeidet, men også i kampen. Kapitalistene konsentrerer tusenvis av arbeidere i storbedrifter, som også i regelen ligger i store byer, og bidrar dermed selv til å overvinne den splittelse og isolasjon som er blitt skjebnesvanger for andre massebevegelser blant de arbeidende, særlig bondebevegelsen. Derfor er det lettere for arbeiderklassen enn for andre klasser å slutte seg sammen og organisere seg.

Arbeiderklassen evner best av samtlige undertrykte klasser å utvikle sin bevissthet og tilegne seg den progressive, vitenskapelige verdensoppfatning. Storindustrien krever en arbeider med høyere kulturnivå enn andre økonomiformer. Også klassekampen krever en langt høyere politisk bevissthet i kapitalismens epoke. Sin politiske bevissthet henter proletariatet mer i erfaringene fra arbeid og kamp enn fra bøker. Til dette kommer at de beste hodene blant de intellektuelle også går over på arbeiderklassens side. De hjelper arbeiderklassen med oppgaven å utarbeide en vitenskapelig, revolusjonær verdensoppfatning og å mestre den. Millioner av arbeidere gjør denne verdensoppfatningen til sitt personlige åndelige eie og gjør den dermed til en veldig kraft.

Arbeiderklassen er samtidig den samfunnsklassen som er mest kampberedt. Den er den mest revolusjonære klasse.

Alt dette setter arbeiderklassen i stand til å fullføre sin historiske misjon, som går ut på å avskaffe kapitalismen og sette sosialismen i stedet. Det er ingen tilfeldighet at denne arbeiderklassens misjon er blitt betegnet som en verdenshistorisk misjon.

Gjennom historien har forskjellige klasser hatt herredømmet i samfunnet: slaveeierne, føydalherrene og kapitalistene. Hver av disse klassene har gitt sitt bidrag til en stadig mer framskreden produksjonsmåte, ved at de har omdannet samfunnet i pakt med sine behov og interesser. Men sosial urettferd og ulikhet har holdt seg uforandret, samme hvilken av disse klassene som har sittet med herredømmet. En gruppe undertrykkere har alltid stilt seg i spissen for samfunnet, og hvert nytt skritt på framstegets vei har de arbeidende massene fått betale med uhørte lidelser og pinsler, — og de arbeidende lag har alltid vært det overveldende flertall av befolkningen.

Men når arbeiderklassen stiller seg i spissen for samfunnet, gjør den for alltid slutt på denne himmelropende urettferden. I og med at den befrir seg selv, befrir den samtidig hele menneskeheten. Ved at den omdanner samfunnet i pakt med sine behov og interesser, skaper den et nytt samfunn som trygger et liv i lykke for alle mennesker. For arbeiderklassens historiske kallelse er defini-

tivt å oppheve grunnlaget for den sosiale urettferden — privateiet av produksjonsmidlene, som deler opp samfunnet i fattige og rike, utbyttere og utbyttinge, undertrykkere og undertrykte. Den eneste veien til å gjøre slutt på massenes armod og rettsløshet i samfunnet, er å avskaffe privateiet av produksjonsmidlene. Det er den eneste veien ut av politisk og nasjonal undertrykkelse, den eneste veien til utfriing fra militarisme og krig.

«Alle tidligere bevegelser,» skrev Marx og Engels i «Det kommunistiske manifest», «var mindretallsbevegelser eller bevegelser i mindretallets interesse. Den proletariske bevegelse er det overveldende flertalls selvstendige bevegelse i det overveldende flertalls interesse.»¹

Læren om arbeiderklassens historiske misjon er en viktig del av den marxistiske verdensoppfatningen. Før første gang i historien pekte den på veien til frihet og rettferd for de undertrykte og utbyttinge massene. Hvor stort er ikke tallet på fremragende personligheter og hele sosiale bevegelser som er kommet inn i en blindgate fordi de ikke har evnet å erkjenne den samfunnsmessige kraft som kan bringe folkene frihet, velstand og lykke! Noen appellerte til monarkenes klokskap, andre håpet på at samfunnet skulle reddes ved vitenskapsmennesenes og ingeniørenes skapende ånd, — atter andre bygde på «kritisk tenkende personligheters» stordåder, og enda noen trodde at redningen lå i en gjenreisning av patriarkalske bondeforhold og laugsordninger fra middelalderen. Men alle disse forhåpningene og prognosene førte utelukkende til en ødsling med krefter og energi og ikke sjelden menneskeliv. Menneskehetens århundrelange drøm — sosialismen — kunne tre ut av stadiet som ufruktbar utopi først da det opptrådte en samfunnsmessig kraft med en vitenskapelig basis som kunne gjøre denne drømmen til virkelighet, altså i og med at arbeiderne selv og progressive representanter for de andre undertrykte klassene i det kapitalistiske samfunnet ble klar over sin historiske misjon.

I denne mening skrev da også Lenin, da han foretok en oppsummering av de historiske fortjenestene som vi godskriver marxismens opphavsmenn: «Hovedsaken i Marx' lære er klargjøringen av proletariatets verdenshistoriske rolle som skaper av det sosialistiske samfunn.»²

¹ Samme verk som ovenfor, s. 42.

² V. I. Lenin: «Hvordan det historisk har gått Karl Marx' lære», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 1, Oslo 1954, s. 54.

2. Arbeiderklassens voksende styrke og dens økende samfunnspolitiske betydning

På den tiden da Marx og Engels vant fram til erkjennelsen om arbeiderklassens verdenshistoriske misjon, utgjorde denne klassen et tallmessig relativt svakt befolkningslag selv i de utviklede land, — og i de fleste andre landene var arbeiderklassen ennå helt ubetydelig i denne perioden.

Dessuten var arbeiderklassen en klasse som ennå bare var i ferd med så vidt å erkjenne sine interesser. Den måtte først utvikle seg til en bevisst og organisert kraft. Den vitenskapelige sosialismens og kommunismens idéer ble i tiden etter tilegnet av en liten gruppe bevisste arbeidere og en del progressive intellektuelle, som hadde stilt seg på arbeiderklassens side. Det første marxistiske partiet, Kommunistenes forbund, som ble stiftet av Marx og Engels i 1847, var en sammenslutning av bare noen få hundre mennesker, spredt over mange land. Og også fagforeningsbevegelsen hadde bare tatt sine første steg i denne perioden.

Men det skulle ikke gå mer enn et århundre før to geniale vitenskapsmenns erkjennelse ble millioner menneskers åndelige eie.

Arbeiderklassen er i dag blitt den ledende samfunnspolitiske kraft, og i flere land har den bevist i praksis at den evner å fylle sin historiske misjon — nemlig å avskaffe kapitalismen og bygge opp sosialismen. Men også i de landene hvor arbeiderne foreløpig er en undertrykt klasse, har den økt sine krefter og sin kampevne i meget sterk grad.

Veksten i arbeiderklassen

Ved midten av det 19. århundre var tallet på arbeidere i USA omkring 1 million mennesker, dvs. ca. 5—6 prosent av befolkningen. I 1957 var det i USA ca. 20 millioner arbeidere, og dersom en regnet familiene med, kom de opp i bortimot halvparten av befolkningen.

I Tyskland utgjorde arbeiderklassen for hundre år siden under 3 prosent av befolkningen, ved midten av det 20. århundre mer enn halvparten.

I England utgjør arbeiderklassen i dag det overveiende flertall. For tiden er det i samtlige industribedrifter i hele verden sysselsatt omtrent 200 millioner mennesker. Brorparten av dem er arbeidere. Hele armeen av industriarbeidere, medregnet familiene deres, teller altså langt innpå en halv milliard mennesker. Og da må en huske på at storindustrien har begynt å utvikle seg først relativt nylig i de mest folkerike land i verden (Kina og India). Industri-

arbeidernes andel og vekt innenfor verdens befolkning vil øke raskt også i framtiden.

Altså — bare etter en tallmessig vurdering er arbeiderklassen vokst til en mektig kraft. Dette er et ugjendrivelig bevis for at den marxistiske læren har rett når den for knappe hundre år siden forutsa at arbeiderklassen stadig vil vokse i løpet av historiens utvikling, mens de andre klassene vil minke i tall og i styrke.

Enda sterkere vekt og betydning har arbeiderklassen nådd fram til i samfunnets økonomiske liv. I de forholdsvis utviklede land er det denne klassen som i dag skaper størstedelen av nasjonens rikdom. Ved sitt arbeid produserer den de fleste materielle verdiene som tilfredsstillers menneskenes livsbehov.

Arbeiderklassen er den best organiserte og mest bevisste del av de arbeidende

Marx og Engels hadde forutsett at arbeiderklassen er den som best av alle evner å organisere seg. Denne forutsigelsen har vist seg å være fullstendig riktig. Arbeidernes vei fram til klasseorganisering var mangslungen og full av vansker. Hvilken hop av vansker har ikke bare det herskende borgerskapet lagt i veien for den! Forbud og undertrykkingsaksjoner, brutale voldstiltak mot proletariatets ledere, grunnlegging av kvasiproletariske organisasjoner i form av gule fagforeninger som handler etter direktiver fra arbeidskjøperne og politiet, oppvigling av konflikter på det nasjonale plan og av rasehat — alt er prøvd og ingenting uprøvd under forsøkene på å forevige splittelsen blant arbeiderne.

Men de kreftene som drev proletariatet til å organisere seg, nødvendigheten av å forsvare sine interesser under trusel om sveltihjel og elendighet, og solidariteten i klassekampen har vist seg sterke nok til å overvinne alle hindringer og til å kunne holde stand mot alle forfølgelser.

Arbeiderklassens tidligste organisasjonsformer var slikt som hjelpekasser, sykekasser, kooperativer og annet. Disse organisasjonsformene tok i grunnen bare sikte på gjensidig hjelp og støtte, og var ikke kamporganisasjoner. Men alt i første halvpart av det 19. århundre ble det ved siden av dem dannet andre organisasjoner, nemlig de første *faglige sammenslutningene*, og da kunne arbeiderne ta opp kampen for sine direkte økonomiske interesser.

Gjennom lang tid var det slik at det fantes flere faglige sammenslutninger innenfor ett og samme yrke, og de hadde ingen forbindelse med hverandre. Men seinere gikk fagsammenslutningene i de fleste land over til i økende grad å slutte seg sammen etter produksjonsgrener. Parallelt med dette fikk vi også sammenslutnin-

ger i enhetlige landsforbund og seinere også internasjonale forbund. I dag teller fagbevegelsen i hele verden over 160 millioner mennesker.

Men det viste seg at fagorganisasjonene ikke var tilstrekkelig for arbeiderklassens kamp. Kampen for de umiddelbare dagskravene og særlig kampen for arbeiderbevegelsens høye mål, sosialismen, frambrakte lovmessig en høyere organisasjonsform, nemlig arbeiderklassens *politiske parti*. Også denne organisasjonsformen har hatt en mangslungen vei å gå i mange land. Den har utviklet seg fra små sirkler og grupper til partier med mange millioner medlemmer som er knyttet sammen ved internasjonale solidaritetsbånd. For tiden omfatter arbeiderklassens politiske partier over 43 millioner mennesker, og av dem er 33 millioner medlemmer av partiene av ny type, som grunner seg på marxismen-leninismens prinsipper, — det vil si partier som fører en uforsonlig kamp for arbeidernes interesser og som virkelig har evnen til å forsvare disse interesser med framgang.

Den moderne proletar er kommet mye lenger enn proletaren slik han var i annen halvpart av det 19. århundre innenfor arbeiderklassen i de fleste borgerlige land, da han neppe kunne lese og skrive. Arbeideren er kommet opp på et høyere trinn ikke bare når det gjelder yrkeskvalifikasjoner, men også i kulturnivå. Den moderne arbeiderklassen ikke bare overtar som rettmessig arving alle fortidens kulturverdier, men er også ledende kraft i arbeidet med å skape den nye, sosialistiske kultur, som er blitt til herskende kultur i sosialismens land og også har erobret seg faste posisjoner i mange andre land.

Innenfor proletariatet har det også utviklet seg en ny kollektivistisk moral, som i mangt foregriper moralen i framtidens kommunistiske samfunn. Kapitalismens lov «Mennesket er mennesket en ulv» er grunnlaget for den individualistiske moral og mentalitet som hviler på privateiendommen. Arbeiderklassen avviser denne ulve-moralen. I og med at proletaren tar sine første skritt i produksjonen og i samfunnslivet, tilegner han seg på grunnlag av egen erfaring arbeiderbevegelsens gamle prinsipp: «Arbeiderne er brødre.» Den klassebevisste arbeider utvider dette prinsippet. Han er en bror ikke bare i forholdet til en arbeidskollega, men overfor alle undertrykte og utbyttede. Det sosiale miljøet der de arbeidende mennesker, og særlig arbeiderne, lever sitt liv, er det eneste miljø som er fritt for den umoral og demoralisering som griper om seg til stadig bredere lag av det borgerlige samfunn. Menneskelighet, ærlighet, viljen til å sette noe inn, og edelt sinnelag — det er karakterdrag som i dag framfor alt særkjenner det jevne menneske, arbeideren, som holder den sanne humanismens idealer høyt.

Arbeiderklassens framsteg kulturelt og moralsk har gått hånd

i hånd med veksten i arbeiderklassens politiske bevissthet, — enda om denne prosessen ikke har foregått likemessig i de ymse land. I enkelte land — og det gjelder også land med høyt kulturnivå — er det lykket borgerskapet å forvirre den politiske bevissthet, klassebevisstheten hos en ganske stor del av arbeiderklassen, og å bringe dem ideologisk inn under borgerskapets innflytelse.

Arbeidernes egen erkjennelse av at de er en klasse, og en riktig oppfatning av sine interesser og av veiene i kampen for sin frigjøring har de ikke fått på skolen eller i universitetets-auditoriene, men i den daglige kampens ild, — i de store klasseslagene med triumferende seire og bitre nederlag. Og nettopp dette har gjort lærdommen desto mer solid. I de siste hundre årene har arbeiderklassen samlet veldige erfaringer.

Disse erfaringene er generalisert vitenskapelig av geniale lærde og kjempere som Marx, Engels og Lenin. Det høyeste åndelige eie proletariatet er nådd fram til, er marxismen-leninismens ideer — som betegner vitenskapens og kulturens aller beste vinning.

3. Fellesskapet i interesser mellom arbeiderklassen og alle arbeidende

Arbeiderklassen er ikke sterk bare fordi den er tallmessig stor, bevisst og organisert, men også fordi den har livsinteresser felles med alle de andre arbeidende lag.

Dette fellesskapet i livsinteresser har dype røtter i selve virkeligheten i det kapitalistiske samfunn. Ikke bare arbeiderne, men også hovedmassen av bøndene, småborgerskapet i byene, de intellektuelle og funksjonærene lider under kapitalismens åk.

Alt etter som kapitalismen utvikler seg mer og mer, og alt etter som monopolene blir mer og mer allmektige, blir større og større samfunnslag undertrykt politisk og økonomisk av det herskende borgerskapet, — åket som de treller under blir mer og mer uutholdelig for alle disse lagene. Arbeiderklassens forbund med alle andre klasser og lag som står fiendtlig imot det reaksjonære borgerskap, utformes på et objektivt grunnlag av felles interesser, og dette forbundet utspringer av kampen mot den felles fiende og retter seg imot denne felles fiende. Dette forbundet mangedobler proletariatets krefter og gjør det mulig for proletariatet å seire også i de landene der det ikke utgjør flertallet av befolkningen. Slik var det f. eks. i Russland. Og erfaringene fra Kina og enkelte andre folkedemokratiske land har bevist at arbeiderklassen i forbund med massen av befolkningen kan gjennomføre den sosialistiske revolusjon også der arbeiderklassen utgjør en relativt liten del av befolkningen.

Uansett hvordan de andre arbeidende lag forholder seg til den

sosialistiske bevegelsens grunnleggende mål, fins det mange viktige konkrete oppgaver som de kan kjempe for og som de i virkeligheten kjemper for sammen med arbeiderklassen. I første rekke blant disse oppgavene kommer forsvaret av de umiddelbare økonomiske interessene mot monopolenes angrep og manipulasjoner, oppgaven å bevare freden, den nasjonale uavhengigheten, demokratiet osv. Alle disse problemene har sitt opphav i selve massenes livsvilkår, og det er derfor lett å erkjenne sammenhengen i så måte.

Både arbeiderklassen og de andre arbeidende lagene er brennende interessert i å slutte kreftene sammen til vern for sine felles interesser. Begge partene — både arbeiderklassen og de andre arbeidende lag — har alt å vinne ved å slutte et slikt forbund, for fruktene av den felles seier kommer alle til gode. Og også bakslagene i denne kampen må i regelen tilskrives det faktum at kreftene er splittet, og de får virkninger som rammer alle arbeidende mennesker.

Enheten i interesser mellom arbeiderklassen og alle arbeidende ellers strekker seg ut over de umiddelbare felles mål. Massene av det arbeidende folk har interesse av å nå det sluttmålet som proletariatet har satt, nemlig å styrte kapitalismen og bygge opp sosialismen. Den maksimen at arbeiderklassen befri hele samfunnet fra all undertrykkelse i og med at den befri seg selv, er ikke en frase, men en presis og vitenskapelig objektiv prosess, utkrystallisert av selve virkeligheten. Derfor har alle de andre arbeidende lag all grunn til å slutte lag med arbeiderklassen i kampen for sosialismen.

Hovedmassen av *bøndene* er i tall det sterkeste befolkningslaget i mange land i dag, og de har helt fram til i dag lidt både under levningene av føydalismen og under kapitalismens herredømme, — eller under en sammenfletning av begge disse to. Kan kapitalismen løse de problemene som bøndene står overfor? Det kan den ikke på noen måte, for den kapitalistiske utviklingen stiller dem bare overfor ytterligere ruiner, driver dem bort fra jorda i stadig økende utstrekning, proletariserer landsbygda. Bare sosialismen kan løse de arbeidende bønders problemer. Sosialismen frigjør bøndene fra undertrykkelse, enten det er godseierne eller kapitalistenes undertrykkelse, og den åpner perspektiver for bøndene som de ikke har kunnet drømme om tidligere.

På samme måten er det med *småborgerskapet i byene*. Dette tallmessig sterke sosiale laget har det største strev med overhodet å eksistere under kapitalismen, særlig i den nåværende etappen under trykket fra storkapitalen, det beveger seg stadig på avgrunnens rand. By-småborgerskapets problemer kan heller ikke løses definitivt før under sosialismen. Samvirkebevegelsen viser håndverkerne og smårykene en vei til et liv i trygghet. Under sosialismen får folkehusholdningen en stormende oppblomstring, og derfor er det nok arbeid for alle som vil arbeide, — menneskeverdige

livsvilkår trygges for alle, og ingen trenger frykte for ruining og armod lenger.

Åndsarbeiderne utgjør et relativt stort og stadig voksende lag i det kapitalistiske samfunn — funkjonærer, ingeniører og teknikere, lærere, leger, kunstnere osv. I tidligere tider dannet flere av disse lagene en privilegert gruppe i samfunnet, men nå blir størstedelen av dem utbyttet og undertrykt av det herskende oligarkiet. For åndsarbeiderne er det også bare sosialismen som kan bety frigjøring fra undertrykkelse, for sosialismen byr uoverskuelige perspektiver for vitenskapelig og kunstnerisk skapende arbeid. Sosialismen frigjør åndsarbeiderne fra pengesekkens fordervelige innflytelse, og derfor fører den til en strålende oppblomstring av kulturen.

*Arbeiderklassen — den ledende kraft
i folkets kamp for å frigjøre seg
fra kapitalismens undertrykkelse*

Dagens situasjon byr på særlig gunstige vilkår for et forbund mellom arbeiderklassen og de andre sosiale lag som står fiendtlig til det reaksjonære borgerskapet. Arbeiderklassen er kallet til å spille en særlig rolle i dette forbundet — rollen som ledende, som hegemon.

Dette er arbeiderklassens forbundsfeller selv interessert i, for seier over monopolborgerskapet kan de vinne bare så sant arbeiderklassen evner å føre en konsekvent kamp mot kapitalens åk, og den er også den eneste klassen som har et reelt program for om-dannelse av samfunnet i pakt med alle arbeidendes livsinteresser. Bare proletariatet kan skape et eget politisk parti med en vitenskapelig verdensanskuelse og er i stand til å føre folkene fram til det mål de streber imot.

For arbeiderklassen selv er dét at den har førerskapet for de andre arbeidende lags frigjøringskamp en nødvendig garanti for arbeiderklassens egen frigjøring. Bare under forutsetning av at proletariatet faktisk utøver sin funksjon som hegemon, kan den komme ut over de trange rammene for den økonomiske kamp som arbeiderne fører i bedriftene for bedre vilkår for salget av arbeidskraften til kapitalistene — og bli nasjonens leder, samfunnets leder.

«Som den eneste konsekvent revolusjonære klasse i det moderne samfunn,» skrev Lenin om arbeiderklassen, «må proletariatet være lederen, hegemonen i hele folkets kamp for en fullstendig demokratisk revolusjon, i alle de arbeidendes og utbyttedes kamp mot undertrykkerne og utbytterne. Proletariatet er revolusjonært bare for så vidt som det er seg denne hegemonitanken bevisst og setter den

ut i livet. Proletaren som er blitt klar over denne oppgaven, er en slave som har reist seg mot slaveriet. Proletaren som ikke er klar over den tanken at hans klasse må være hegemon, eller som forneker denne tanken, er en slave som ikke er klar over sine trellekår. I beste fall er han en slave som kjemper for å bedre sine kår som slave, men *ikke* for å styrte slaveriet.»¹

Arbeiderklassen er helt fri for streben etter å skaffe seg forrettigheter på bekostning av andre klasser og lag av folket. Tvertom får arbeiderklassen bare nye plikter på grunn av oppgaven med sin ledende rolle i forholdet til de arbeidende massene — blant annet plikter å vareta de andre arbeidende folkelagens spesielle interesser, bli målsmann for disse interessene og kjempe for dem som om de var arbeiderklassens egne. Utgangspunktet for arbeiderklassen når den insisterer på førerskapet i frigjøringskampen, er at den ikke kan befri seg selv uten at den frigjør alle undertrykte og oppretter et samfunn uten noen som helst form for utbytning eller undertrykkelse.

4. Internasjonalismen — en kraftkilde i arbeiderbevegelsen

*Arbeiderbevegelsens
internasjonale karakter*

I tidligere tid kunne verken undertrykkerklassene eller de undertrykte klassene være internasjonalistiske i holdning. De historiske vilkårene hindret dette, og dessuten klassenes stilling i samfunnsproduksjonen og deres levevis.

Den første klassen med konsekvent internasjonalistisk innstilling er arbeiderklassen, proletariatet. Den trådte fram på historiens arena da det begynte å utvikle seg en verdensøkonomi, da det økonomiske sambandet utvidet seg til å omfatte hele jordkloden, og da dernest også kultursambandet og de andre forbindelsene fikk et omfang som aldri før. Dette var den allmenne historiske situasjon som den proletariske internasjonalisme utformet og utfoldet seg i.

Men arbeiderklassen kommer fram til sann internasjonalisme ikke bare på grunn av de ytre vilkårene, men også ut fra sine klasseinteresser. Arbeiderne har ingen privateiendom, som skiller menneskene fra hverandre, de har heller ingen interesser som kan avle fiendskap i forholdet til de arbeidende i andre land og nasjonaliteter. Tvertom har arbeiderne i alle land den samme grunnleggende interesse, nemlig å ryste av seg kapitalens åk. Denne interesse forener dem

¹ V. I. Lenin: «Reformismen i den russiske sosialdemokratiske bevegelse», i Marx-Engels-marxisme, norsk utgave 1952, s. 195.

mot den internasjonale kapital og gjør den proletariske internasjonalsismen ikke bare mulig, men også nødvendig, — gjør den til en ufravikelig forutsetning dersom kampen for sosialismen og kommunismen skal ha framgang og vinne seier.

Arbeiderklassens internasjonale karakter viste seg meget tidlig. Riktignok sto arbeiderne i hvert land først og fremst i kamp mot «sitt» borgerskap, men de begynte allerede tidlig å enes om felles aksjoner ut over landegrensene, de støttet og hjalp hverandre og tok til å grunnlegge internasjonale organisasjoner.

Helt siden marxismens lære kom til verden og var blitt utbredt over hele verden og proletariatet hadde dannet sine politiske partier, har arbeiderbevegelsen vært gjennomtrengt av internasjonalistisk ånd. Marx og Engels formulerte internasjonalsismens prinsipp i den pregnante og uforgjengelige parolen: «Proletarer i alle land, — foren dere!»

Enhver som har tilegnet seg marxismens lære og som forstår proletariatets historiske misjon — som denne læren har påvist, han må kjempe bevisst for enhet og samarbeid mellom de arbeidende av alle nasjoner. Når således marxismen-leninismen har vunnet fram innenfor arbeiderbevegelsen i et land og seirer i vedkommende land, da utvides også de internasjonale forbindelsene mellom arbeiderbevegelsen der i landet og de arbeidende i de andre landene.

De marxistisk-leninistiske partiene betrakter internasjonalsismen som en høyst viktig bestanddel av sin ideologi og politikk.

Uten internasjonalsismen, uten at arbeiderne i alle land forener kreftene er det ikke mulig å seire over borgerskapet i verdensmålestokk og å opprette det nye samfunn.

Den proletariske internasjonalsisme er for det første den vitenskapelig funderte ideologi som begrunner fellesskapet i interesser mellom arbeiderklassen i alle land og nasjoner. Den er dernest uttrykk for solidaritetsfølelsen mellom de arbeidende i alle land, følelsen av broderlig samband mellom alle arbeidende mennesker. For det tredje representerer den en bestemt type forbindelser mellom arbeiderne i de enkelte land. Disse forbindelsene grunner seg på enhetlig og samdrøkt handling, gjensidig hjelp og samarbeid. Det som særkjenner disse forbindelsene, er at de inngås *frivillig*, ut fra bevisstheten om at de tjener grunninteressene til arbeiderne i alle land.

Den proletariske internasjonalsismen avviser slett ikke at arbeiderklassens enkelte nasjonale formasjoner skal være selvstendige, at de har rett til å avgjøre sine saker på fullt selvstendig grunnlag. Den mener ikke at dette på noe vis svekker arbeiderklassens internasjonale enhet. Tvert om — nettopp fordi det innenfor den politisk bevisste internasjonale arbeiderbevegelsen råer en ånd av virkelig likeberettigelse og aktelse for arbeidernes interesser i de

ymse nasjoner, utdypes stadig sterkere den gjensidige tillit og streben mot samarbeid mellom de arbeidende i alle land.

De borgerlige ideologene vil påstå at arbeiderklassens internasjonalsisme fører til at den vanvører sin egen nasjons interesser. Dette er en forfalskning av den proletariske internasjonalsismens vesen.

Nettopp arbeiderklassens frigjøringskamp sikrer alle nasjoner frihet og uavhengighet, trygger likeberettigelse med andre nasjoner, voksende velstand i alle befolkningslag og en høy blomstring innenfor den nasjonale kulturen.

Den internasjonale solidaritet mellom de arbeidende

I løpet av de siste hundre årene har den internasjonale solidariteten og det broderlige samband innenfor proletariatet blitt betydelig styrket. Dette er kommet konkret til uttrykk først og fremst når det gjelder arbeiderbevegelsens organisering. Fagsammenslutningene i ymse land er i dag forent i store internasjonale organisasjoner. Den største av dem er Den faglige verdensføderasjonen, som har vist at den er konsekvent forsvarer av arbeidernes internasjonale og nasjonale interesser. Arbeiderklassens politiske partier, særlig de marxistisk-leninistiske partiene, har likeledes utbygd sine internasjonale forbindelser. Og likeså har de andre organisasjonene av de arbeidende (ungdoms-, kvinne- og kooperative organisasjoner) og de progressive demokratiske bevegelsene der arbeiderklassen spiller den ledende rolle (folkenes bevegelse for forsvar av freden osv.), funnet fram til ymse former for internasjonalt samarbeid.

Men utviklingen av den proletariske internasjonalsisme dreier seg ikke bare om organisatoriske former. I arbeidernes bevissthet — og under påvirkning av arbeiderne også i alle andre arbeideres bevissthet — har det foregått store forandringer. De arbeidende erkjenner i stadig større utstrekning sin samhörighet med de arbeidende lag i andre land og nasjoner, de forstår bedre og bedre betydningen av enhet, felles handling og klassesolidaritet.

Disse forandringene i bevissthet bunner i den historiske virkelighet. Monopolkapitalen er blitt en reaksjonær internasjonalt kraft og dette er grunnlaget for den imperialistiske leiren som har dannet seg og som er rede til enhver forbrytelse og skjendsel i sin streben etter å utplyndre og undertrykke alle folk i verden. Alt dette bidrar objektivt til at de arbeidende i de ymse land blir klar over at det eksisterer et fellesskap i grunninteresser mellom dem innbyrdes. Livet selv lærer arbeiderne at de ikke må stille seg likegyldig til andre lands og folks skjebne. Historiens strenge lærdom har for eksempel gjort det klart for dem at kolonikriger uunngåelig vil øke det

økonomiske trykk på de arbeidende, bringe med seg skjerpet politisk reaksjon og som det aller viktigste — øke faren for en ny verdenskrig, selv i tilfelle da imperialistene fører disse kolonikrigene i de mest bortgjemte krokene på jordkloden. Like så har lærdommene om fascismen i Tyskland vist at når arbeiderklassen i ett land lider nederlag for det imperialistiske borgerskapet, da forverres vilkårene også for arbeiderbevegelsen i de andre kapitalistiske landene, og gjør det lettere for imperialistene å utløse en verdenskrig.

Arbeiderklassens internasjonalisme og internasjonale solidaritet har vist seg å være en effektiv kraft. Da det reaksjonære borgerskapet i mange land overfalt den unge sovjetrepublikken i årene 1918—1920, opptrådte den internasjonale arbeiderbevegelsen mot den imperialistiske intervensjonen. Og i kampen mot fascismen spilte den internasjonale solidariteten mellom de arbeidende en stor rolle. Tusenvis av arbeidere fra ymse land kjempet mot fascistene på slagmarkene i Spania og seinere innenfor motstandsbevegelsens rekke i Frankrike, Belgia, Hellas, Norge, Italia og andre land som de tyske fascistene holdt okkupert. Arbeiderne i alle land støttet sovjetfolkets heltedige frigjøringskrig mot de fascistiske erobrere.

Etter den annen verdenskrig kom arbeiderklassens internasjonale solidaritet meget pregnant til uttrykk i kampen mot de nye aggressive manipuleringene fra imperialistenes side og i støtte til Sovjetunionens og hele den sosialistiske leirens opptreden mot imperialistenes aggresjon. Dette bidro vesentlig til å begrense de krigene som imperialistene satte i gang mot folkene i Indonesia, Indokina, Korea, Egypt og andre land og til å få slutt på krigshandlingene.

De arbeidendes internasjonale aksjonsenhet, broderlige samband og solidaritet er i dag en veldig makt i kampen mot den imperialistiske leirens anslag mot folkenes uavhengighet, frihet og velferd. Derfor legger de kommunistiske partiene særlig vinn på stadig å styrke de arbeidendes internasjonale solidaritet i kampen for freden, demokratiet og sosialismen.

5. Hindringer og vansker for arbeiderbevegelsens utvikling

De strålende historiske seirene arbeiderklassen har vunnet og framgangen den har hatt, er tilkjempet i innbitt kamp. Utallige hindringer har måttet overvinnes på veien fram til disse seirene. Og enhver bevisst arbeider, enhver marxist må ha et klart øye for disse hindringene så sant han vil vinne bedre innsikt i de

oppgavene som den internasjonale arbeiderbevegelsen står overfor videre framover.

Vanskene arbeiderbevegelsen må overvinne, er av forskjellig slag, — men de største er de som det herskende borgerskapet legger i veien for den. Det er ingen lett oppgave å overvinne de hinderne som det herskende borgerskap legger i veien for de arbeidendes frigjøringskamp. For arbeiderne står nødtvunget i kamp mot en klasse som har stor politisk erfaring og et meget sterkt apparat både av økonomisk trykk og fysisk og åndelig tvang. Det står ennå mange steder mye igjen før arbeiderorganisasjonene har lært å vinne over disse vanskene med framgang. Dette er en av de viktigste årsakene til at den sosialistiske bevegelsen er blitt slepende etter i enkelte borgerlige land.

Borgerskapets terror har krevet tunge offer av arbeiderbevegelsen gjennom dens godt og vel hundreårige historie. Atskillige tusen framskredne proletariske kjempere er blitt bestialsk myrdet, titusener og hundretusener er blitt kastet i fengsel, og mer enn én gang har arbeiderorganisasjonene vært tvunget til å gå i illegalitet, noe som har vært en sterk hemning for deres virksomhet.

I dagens situasjon øker eksemplene på tilfelle hvor de herskende kretsene i de kapitalistiske landene tyr til å bruke politiet mot den aktive og bevisste delen av arbeiderne, — med repressalier, utpressing og skremser. Jo usikrere borgerskapets posisjoner blir, dess hyppigere og mer hensynsløst tyr det til voldsbruk.

Men det herskende borgerskap innskrenker seg ikke til bruk av fysisk vold i sin kamp mot arbeiderbevegelsen. I land med kronisk arbeidsløshet er det en like stor forbannelse for arbeiderne å stå overfor faren å bli kastet på gaten og å komme på arbeidskjøperorganisasjonenes svartelister. Disse umenneskelige metodene nytter kapitalistene i USA i dag i sin innbitt kamp for å hindre at det utvikler seg en selvstendig arbeiderbevegelse der i landet.

Ved siden av dette anvender det herskende borgerskap i stor utstrekning bedrag, sosial demagogi og andre raffinert bakslu — og derfor desto farligere — metoder for å desorganisere arbeiderklassen og legge den inn under sin oppløsende åndelige innflytelse.

Situasjonen blir enda mer komplisert fordi arbeiderklassen ikke er likeartet sammensatt. Ruinerte småborgere kommer stadig inn i rekkene. Disse personene er ofte befengt med borgerlige idéer, borgerlig mentalitet og moral, — og så blir andre arbeidere infisert. Dessuten søker storkapitalistene, i henhold til alle undertrykkes utgamle regel: «Splitt og hersk», å korrumpere proletariatets øverste lag, forvandle det til et privilegert lag, til et «arbeideraristokrati», og gjøre det om til en støtte for borgerskapet, til en bærer av borgerlig innflytelse innenfor arbeiderbevegelsen.

Dette gjør en bestemt del av arbeiderne mottakelige for borger-

skapets sosiale demagogi og for borgerskapets agenter. Borger-
skapet konsentrerer seg mer og mer om denne formen for virksom-
het. I USA og i andre borgerlige land er det i de siste årene ved
siden av det gjengse apparatet for ideologisk masseinnflytelse (pres-
se, film, radio) også skapt spesielle «vitenskaper» som «public
relations», «menneskelige forbindelser», «industrisosiologi og -psyko-
logi» osv.). Hundrevis og tusenvis av «spesialister» innenfor disse
«vitenskapene» arbeider direkte på bedriftene og i regjerings-
og forvaltningsorganene. De har til oppgave å utarbeide tiltak av
de forskjelligste slag med henblikk på å desorganisere arbeider-
bevegelsen og hindre streiker, suggerere arbeiderne til å slå seg
til tåls med sin skjebne, vekke skinn av «klasseharmoni» og opprett-
holde «klassefreden» i bedriftene.

Splittelsen i arbeiderbevegelsen

Den borgerlige innflytelsen i arbeiderbevegelsen tar forskjellige
uttryksformer. Den farligste er opportunismen, reformismen. Kjer-
nen i opportunismen er bestrebelsen med sikte på å «forsone»
arbeiderbevegelsen med den kapitalistiske samfunnsordningen. Det-
te ligger til grunn for de reformistiske ledernes praksis i ett
og alt, som tar sikte på å gå sammen med det herskende
borgerskap.

Reformismen har ført til en dyp splittelse i arbeiderbevegelsen,
og den har vart lenge i de kapitalistiske landene. Dette er den
verste skaden opportunismen har påført den moderne arbeiderbe-
vegelsen.

Splittelsen i arbeiderbevegelsen svekker proletariatet, hindrer
dets kamp mot borgerskapet og gjør det lettere for kapitalistene
å drive sin reaksjonære, arbeiderfiendtlige politikk. At arbeiderne
ikke er enige, gjør det mulig for borgerskapet å spille den ene
delen av arbeiderbevegelsen ut mot den andre og til og med å
bruke visse grupper av arbeiderne som står under borgerlig inn-
flytelse, i en kamp som ikke retter seg mot proletariatets fiender,
men mot deres egne klassebrødre, i kampen mot den revolusjonære
arbeiderbevegelsen. Splittelsen i arbeiderbevegelsen er naturligvis
fordelaktig bare for kapitalistklassen som utbytter arbeiderne.

En annen alvorlig fare for arbeiderbevegelsen er utbredelsen av
nasjonalismen og sjåvinismen i proletariatet, begge borgerlige idéer.
Det farlige ved nasjonalismen er først og fremst at den avleder
arbeiderne fra kampen mot klassefienden. Mer enn en gang har
det lyktes for det reaksjonære borgerskapet å lamme proletariatets
klassekamp for en viss tid ved å innpode nasjonalistiske stemning-
er. Utbredelsen av nasjonalistiske og sjåvinistiske idéer fører dess-

uten til at arbeiderbevegelsen splittes og de internasjonale solidari-
tetsbåndene skoples. Først det ikke kamp mot nasjonalismen og
sjåvinismen, vil de uunngåelig ødelegge arbeiderbevegelsen og bringe
den inn under samarbeid med det imperialistiske borgerskap.

Innflytelse fra kirken bidrar også til å fremme splittelse i arbe-
iderbevegelsen. De reaksjonære geistlige bruker alle midler for å
isolere de religiøse arbeiderne fra sine klassebrødre, å vinne dem
for klerikale splittelsesorganisasjoner (kristelig-demokratiske par-
tier, katolske fagforeninger osv.), for på den måten å holde dem
vekk fra kampen mot kapitalismen.

Men kirkeledernes arbeiderfiendtlige, reaksjonære politikk støter
på voksende motstand selv blant de troende og til og med hos
en viss del av geistligheten. Det fins ganske mange eksempler som
viser at hederlige geistlige har sluttet seg til kampen for freden og
går mot reaksjonen. Denne virksomheten er imidlertid stikk i strid
med direktivene som utgår fra kirkelederne, som underordner det
klerikale apparatet under den imperialistiske reaksjon.

Det herskende borgerskap rår altså over mangfoldige midler
i motstanden mot arbeiderklassens frigjøringskamp. Det ville være
uriktig å undervurdere de vanskene som har sitt opphav i dette.
En må aldri glemme at når arbeiderbevegelsen styrkes, da øker også
motstanden fra proletariatets klassefiender. Derfor må arbeider-
klassen aldri la seg forlede av framgang til å slappe av på vaksom-
heten. Den må aldri la seg forlede til å slappe av i aktiviteten og
målbevisstheten i kampen mot de hindringene som ennå står igjen
å overvinne for at arbeiderklassen skal fylle sin verdenshistoriske
misjon.

6. Arbeiderklassen — en kampinnstilt og skapende klasse

I de vel hundre år som er gått siden de første selvstendige
revolusjonære aksjonene fra arbeidernes side (året 1848 i Frankrike),
har proletariatet måtte kjempe atskillige tusen klasseslag, store og
små, — og dels har de endt med seier, dels med nederlag. I disse
kampene har arbeiderklassen vist et heltemot som ingen annen
klasse i historien.

Særlig tydelig kom arbeiderklassens strålende kampegenskaper
fram under Oktoberrevolusjonen i 1917 i Russland, i de revolusjo-
nære arbeideraksjonene i flere europeiske land etter den første
verdenskrig og under den folkedemokratiske revolusjonen i Kina
og i andre land.

I flere land, som til sammen omfatter mer enn en tredjedel av
menneskeheten, har arbeiderklassen ført frigjøringskampen fram

til full og hel seier. Der har den ryddet vekk det kapitalistiske slaveriet og tatt makten i sin egen hånd.

Men proletariatet er blitt en betydelig samfunnspolitisk kraft gjennom kampen det har ført også i land hvor kapitalen rår fremdeles. Dette preger hele vår epoke.

Arbeiderklassens kamp

for sine umiddelbare økonomiske interesser

En av de grunnleggende støtningene for arbeidernes kamp i de kapitalistiske landene er forsvaret av deres umiddelbare økonomiske interesser, kravene om bedre *levkår* og *arbeidsvilkår* for proletariatet.

Trass i innbitt motstand fra det herskende borgerskap har arbeiderklassen tatt opp denne kampen på bred front og oppnådd atskillig framgang. I mange høyt utviklede kapitalistiske land har det lyktes den å tiltvinge seg innrømmelser som begrenser den kapitalistiske vilkårligheten og verner de arbeidende mot enkelte særskilt harde former for utbytning. Særlig har den greid å tilkjempe seg en forkortelse av arbeidsdagen fra tidligere 12 eller 16 timer, til 8 timer, — og innenfor flere spesialyrker i mange land enda kortere. I noen land har arbeiderne tvunget borgerskapet til innrømmelser på det sosiale området (alderspensjon, stønad under arbeidsløshet, ferie osv.). Selv om ytelsene er utilstrekkelige, betyr de likevel en lettelse i arbeidernes stilling. Her og der har det lyktes å demme opp imot de herjende følgene av en enorm arbeidsintensivering, å bedre arbeiderverntiltakene og å sette gjennom en viss bedring av helsevernet. I enkelte land har arbeiderne også greid å tvinge borgerskapet til innrømmelser i lønsspørsmålet, slik at følgene av den synkende pengeverdien — en sann svøpe for arbeiderne i alle kapitalistiske land — er mildnet i en viss utstrekning.

I den historiske utviklingsetappen vi nå er inne i, skjer det en stadig utvidelse av det område som omfattes av arbeidernes kamp for de umiddelbare økonomiske interesser. Proletariatet organiserer seg i økende omfang, og dets bevissthet høynes, — og dette gjør det mulig for proletariatet å stille stadig mer omfattende krav i klassekampen, for eksempel krav om at monopolenes økonomiske makt skal innskrenkes, at det skal innføres endringer i skatteordningen til fordel for de arbeidende, at det skal innføres arbeidsløshetsstrygd osv.

Det som arbeiderklassen har vunnet i den økonomiske kampen, har skapt en sterk motvekt mot den tendensen til forverring i arbeidernes stilling som trer særlig krasst fram i den moderne kapitalismen. Det har også ført til en bedring av levekårene for

de andre arbeidende lag. Og dessuten har disse lagene selv, under impuls av arbeiderbevegelsens framgang, tatt opp kampen for sine særegne økonomiske interesser, og har da ikke så sjelden overtatt de formene for motstand mot utbytterne som arbeiderklassen har utformet, de har organisert seg i fagforeninger, gått til streik osv. I dag er det ikke lenger bare arbeiderne som nytter disse kampmetodene, men også funksjonærene (innbefattet statsfunksjonærene) og ymse grupper åndsarbeidere (leger, lærere osv.).

I enkelte kapitalistiske land har lederne for den reformistiske bevegelsen vært raske på labben til å ville regne det som sin egen fortjeneste det arbeiderklassen har vunnet gjennom sin kamp, — og de har utnyttet det i forsøkene på å vise at arbeiderklassen ikke trenger føre noen politisk kamp for å styrte det borgerlige samfunnssystemet. Men slike erklæringer er den rene demagogi. Proletariatet i de kapitalistiske landene har ikke kompromissmakerne og opportunistene å takke for det de har vunnet, men i første rekke den kamp som de mest aktive og klassebevisste arbeiderne har ført. I de fleste tilfelle faller ikke kapitalistene til fote og går med på innrømmelser før de utsettes for trykk fra venstrefløyen i arbeiderbevegelsen og av frykt for at arbeiderne skal «radikaliseres» alle som én mann.

Videre må en være klar over at mye av framgangen arbeiderne har hatt i kampen for sine umiddelbare interesser bare kunne vinnes på grunn av det faktum at arbeiderklassen har vunnet seier i Sovjetunionen og i de folkedemokratiske landene, noe som har tvunget borgerskapet internasjonalt til å gjøre innrømmelser som de aldri kunne finne seg i for noen tiår siden. Og i denne sammenhengen må en også minne om at når det gjelder forsvaret av proletariatets umiddelbare økonomiske interesser, så er mye av framgangen også vunnet — ikke som resultat av arbeiderbevegelsens økonomiske kamp, men av dens *politiske kamp*. Det er en langt lettere sak for arbeiderklassen å forhandle med borgerskapet om lønninger, pensjoner, forkorting av arbeidsdagen osv. når den støtter seg på sterke og kampberedte politiske partier som øver et stadig politisk press på de herskende klassene.

De reformistiske lederne legger ofte vinn på å borttuske selve kjerneinnholdet i meningsdivergensene mellom opportunistene og marxistene-leninistene, og nytter omtrent følgende argumenter: Kommunistene er imot arbeidernes kamp for sine umiddelbare interesser, ja de er til og med interessert i at arbeiderklassen får det verre, fordi den da kjemper mer aktivt mot kapitalen! Dette er en sjofel bakvaskelse, som forvrenger hele sannheten fullstendig. Kommunistene kjemper konsekvent for alle arbeiderklassens interesser og krav, både for dagens krav og for sluttmålene. De støtter alle tiltak som kan lette og bedre livet for arbeiderne. Men til

forskjell fra opportunistene er kommunistene klar over at den økonomiske kampen bare kan føre til begrensede resultater, fordi den ikke rører ved det kapitalistiske lønsslave-systemet. Men arbeidernes interesser i vid forstand består ikke ene og alene i å bedre vilkårene for lønsslaveriet, men i fullstendig frigjøring fra lønsslaveriet. Og for å nå fram dit må arbeiderne føre ikke bare økonomisk, men også politisk kamp. Disse to formene utelukker ikke hverandre, — tvertom supplerer de hverandre og bidrar hver på sitt vis og sammen til å forsvare både arbeidernes nærmeste interesser og deres endelige mål.

«I og med at arbeiderklassen kjemper for bedre levekår,» skrev Lenin, «vokser den både moralsk, åndelig og politisk og blir bedre i stand til å realisere sine store frihetsmål.»¹

Den ledende kraft i alle demokratiske bevegelser

Arbeiderklassens økonomiske interesser er noe mer enn akkurat en forbedring i arbeidernes økonomiske stilling. Helt fra begynnelsen av har arbeiderklassen tatt med de samfunns-politiske interessene i vidt omfang i sitt kampprogram. Med utgangspunkt i disse interessene gikk de allerede i de borgerlige revolusjonenes epoke til kamp mot den føydal-absolutistiske reaksjon. I en hel rekke land har proletariatet vært aktivt med i kampen for nasjonal uavhengighet, i kampen mot erobningskriger osv.

Under historiens gang har arbeiderklassens økonomiske, politiske og kulturelle interesser fått stadig utvidet omfang, og det er blitt mer og mer viktig å forsvare disse interessene. Spørsmål som f. eks. gjelder omforminger innenfor opplysningstellet, de midlene som uttelles over statsbudsjettet til vitenskap og kunst, nye regler for det parlamentariske liv osv. kunne ikke interessere arbeiderklassen stort ved begynnelsen av det 19. århundre. Men i dag er disse spørsmålene ikke sjelden opphav til en innbitt kamp mellom arbeiderklassen og det reaksjonære borgerskapet.

En viss rolle spiller også de forandringene som kapitalismen gjennomgår. Jo mer reaksjonært kapitalismens system blir, og jo mer monopolene går over til angrep på de ymse områdene av samfunnslivet, dess fler nye interesser får arbeiderne og alle arbeidende lag, og dess større betydning får enkelte spørsmål som har vært stående fra gammelt av.

Overgangen til imperialismen og seinere monopolenes forsøk på

¹ V. I. Lenin: «Den økonomiske og den politiske streik», 1: Lenin und Stalin über die Gewerkschaften (1899 bis September 1917), tysk utgave, Berlin 1955, s. 187.

å opprette et fascistisk system, har gjort det til et av de mest brennende problemer for de arbeidende å verne om de medborgerlige rettighetene og frihetene. Den økende aggressiviten fra det reaksjonære borgerskaps side og utviklingen av massetilintetgjøringsmidlene har stilt spørsmålene om nedrustning og trygging av freden på dagsordenen i en tilskjerpet form uten tidligere side-stykke.

Selve den historiske utviklingen har altså gjort arbeiderklassen til den samfunnskraft som forsvarer interessene til alle lag av folket. For kamp for demokrati, fred og statlig uavhengighet er en kamp for *fellesnasjonale* interesser.

Opgaven å kjempe for allmenn-demokratiske mål er en oppgave som faller på arbeiderbevegelsen med hele sin tyngde. Dette er en gjenspeiling av de objektive krav som samfunnsutviklingen stiller. Det er ikke noe teoretisk påfunn, og det er ikke påtvunget arbeiderbevegelsen av andre. Arbeiderklassen stiller seg ikke i brodden for de allmenne demokratiske bevegelsene fordi den ville «lokke» noen over på sin side, men fordi dens egne livsinteresser krever det.

Det at proletariatet har skapt et marxistisk-leninistisk parti med evne og vilje til å kjempe, særdeles godt organisert og utrustet med den vitenskapelige teori, har hatt den aller største betydning i samband med at arbeiderklassen har fått utvidede interesser å kjempe for, og for at arbeiderklassen har kunnet gjøre seg politisk gjeldende i samfunnet i stadig stigende utstrekning. Dette partiet har hjulpet arbeiderklassen fram til erkjennelsen av sin rolle i samfunnslivet, og det har pekt på at arbeiderklassens plass er i første rekke blant dem som kjemper for hele folkets interesser; og det har vist alle arbeidende veien til samling av kreftene mot reaksjonen. Denne virksomheten til de marxistisk-leninistiske partiene har historisk betydning for hele verdens skjebne — for den verner samfunnet mot en rekke katastrofer som imperialismen forårsaker.

Arbeiderklassen — alle progressive menneskers håp

Arbeiderklassen har fremragende kampevne, og dette gjør den til fortroppen for hele den progressive menneskehet. I en rekke land har arbeiderklassen nedkjempet borgerskapet og stilt seg i spissen for samfunnet.

De undertrykte klassene i fortiden — slavene og de livegne bøndene — forsvant fra skueplassen etter at de hadde gjort sin gjerning som hovedstøttestyrer for å styrte de gamle herskerne og å knuse det overlevde samfunnssystemet. Men med arbeiderklassen

er det annerledes. Etter at den har styrtet det gamle systemet, står den overfor oppgaven å opprette det nye samfunn, — en oppgave som arbeiderne må ta selv og ikke kan overlate til andre. For å kunne løse denne oppgaven er det ikke nok med overlag store evner til å føre kamp, men en må også ha evne til skapende, oppbyggende arbeid på alle områder av samfunnslivet — på det økonomiske, kulturelle, politiske og militære området.

Evnen til skapende arbeid må være objektivt høyere utviklet hos arbeiderklassen enn hos alle andre klasser i historien, — for den har en historisk misjon å fylle som er større enn noen annen klasses. De samfunnsomdannelsene som finner sted under overgangen fra kapitalismen til sosialismen, er så dyptgripende og omfattende at det ikke fins sidestykke i andre sosiale revolusjoner.

Historien har vist at arbeiderklassen i fulleste monn har de skapende evnene som skal til for å bygge opp det nye samfunnet. Dette har arbeiderne erfaring om i Russland og i Kina, i Polen, Tsjekkoslovakia, Bulgaria, Romania og andre land som bygger opp med framgang et samfunn grunnet på sosialistiske og kommunistiske prinsipper.

I løpet av denne samfunnsomdannelsen forandres også selvsagt arbeiderklassen selv. For ellers ville det ikke være mulig å bygge opp sosialismen og kommunismen.

Den store misjon som arbeiderklassen har å fylle i arbeidet med å frigjøre alle arbeidende, kan den bare evne dersom den er gjennomsyret av revolusjonær bevissthet og av ånden i den marxistisk-leninistiske ideologien. Og dessuten må arbeiderklassen fri seg fra innflytelsen fra de borgerlige idéene. Marx har pekt på at den proletariske revolusjon er nødvendig ikke bare for at arbeiderklassen skal kunne ta den politiske makt, men også for at arbeiderklassen i løpet av revolusjonen skal rense seg for skitten fra det gamle samfunnet. Denne renselsesprosessen krever en historisk frist av en viss varighet.

Og videre stiller arbeiderklassen seg som mål — etter at den har erobret den politiske makt — å tilegne seg hele den viten som menneskeheten har samlet opp. For å løse den veldige oppgaven å bygge opp det nye samfunnet trekker den de beste vitenskapsmenn og ingeniører, intellektuelle som er utgått av det gamle samfunn, over på sin side og utdanner samtidig egne, nye intellektuelle av folket, fra arbeiderklassens og de arbeidende bøndernes rekke. Dessuten stiller oppbygningen av sosialismen og overgangen til det kommunistiske samfunn bydende krav om høyere utdanningsnivå i arbeiderklassen, slik at alle må ha høyere utdanning eller høyskoleutdanning og et høyt kulturnivå. Samtlige arbeidere må ha spesialviten på et bestemt område av den samfunnsmessige produksjon.

I arbeidet med å oppfylle sin verdenshistoriske misjon har arbeiderklassen i brodden for de progressive kreftene allerede vunnet stor autoritet og anerkjennelse hos alle arbeidende, hos alle oppriktige mennesker. De seirene arbeiderklassen har vunnet, har børt på menneskehetens lidelser og armoden i verden i veldig utstrekning, og de har brakt folkene i flere land inn på en vei som alt har ført til velstand og lykke.

Men kampen mellom reaksjonens krefter og framstegets krefter er ikke på langt nær avsluttet ennå. Tvert om er den kommet inn i sin avgjørende fase. Millioner mennesker står i fare for å bli grusomt tilintetgjort i en atomkrig, millioner lider ennå under koloniundertrykkelsens åk. For de arbeidende i mange kapitalistiske land er faren for reaksjon og fascisme igjen blitt reell og stadig voksende. Imperialismen truer verdenskulturen og verdenssivilisasjonen. Hundreder av millioner mennesker på jorden sleper seg ennå gjennom et liv i den uhyggeligste armod, må døye nød, lidelser og urettferdighet!

Kan menneskeheten frigjøre seg for alltid fra alle pinsler og lidelser? Ja — det kan den. Marxistene-leninistene kan i dag svare et sikkert og klart «ja» på dette spørsmålet. Og når de svarer «ja», så bygger de ikke bare på teorien, men også på en rik praktisk erfaring.

Historien gir all grunn til denne optimismen. Hvor store vanskene enn vil bli på veien fram til frigjøring, så er veien reell. Dens realitet kommer til uttrykk i arbeiderbevegelsens voksende styrke. Denne styrke er garantien for at folkenes kamp for fred, frihet og nasjonal uavhengighet, for kulturen og sivilisasjonen og for et liv utfridd fra armod, undertrykkelse og lidelser — vil lykkes.

Derfor er alt som den progressive menneskehet stunder mot og håper på, knyttet sammen med arbeiderklassens frigjøringskamp.

KAPITEL 12

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen - den grunnleggende vendingen i menneskehetens historie

Kapitalismens ujevne utvikling manifesterer seg ikke bare innenfor økonomien, men også i arbeiderbevegelsen. I sammenheng med dette kan arbeiderklassen i de enkelte land spille en forskjellig rolle i proletariatets internasjonale kamp i de forskjellige historiske etappene.

I samband med dette skrev Lenin ved et høve at Frankrike i forrige århundre «tilsynelatende hadde uttømt proletariatets styrke i to heltemodige oppstander av proletariatet mot borgerskapet som hadde uvanlig verdenshistorisk betydning, i 1848 og 1871.»¹ Deretter gikk hegemoniet i den internasjonale arbeiderbevegelsen over til Tyskland. Men den historiske utviklingen ble ikke stående ved det. Allerede Marx forutså dette da han skrev: «Revolusjonen begynner denne gang i Østen, som hittil har vært kontrarevolusjonens urokkelige bolverk og reservearmé.»²

Ved begynnelsen av det 20. århundre forflyttet sentret for den revolusjonære bevegelsen i hele verden seg faktisk fra Vesten til Østen. Russland ble det landet som skulle komme til å utøve den avgjørende innflytelsen på verdenshistoriens gang. Det ble den proletariske revolusjonens vugge, og den historiske utviklingen stilte Russlands arbeiderklasse i forreste rekke i den sosialistiske verdensbevegelsen.

I dette landet lyktes det for første gang arbeiderklassen å avskaffe kapitalismen og dermed å ta det første steg i arbeidet med å oppfylle arbeiderklassens historiske misjon.

¹ V. I. Lenin: «Den tredje internasjonale og dens plass i historien», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 10, 1957, s. 145.

² Brev fra Marx til F. A. Sorge, 27. september 1877, i Karl Marx/Friedrich Engels: Ausgewählte Briefe, tysk utgave, s. 363.

1. Den russiske arbeiderklassens rolle som fortropp

I Russland utviklet kapitalismen seg under de føydale gods-eiernes politiske herredømme. Ved begynnelsen av sekstiårene i forrige århundre førte motsetningsforholdene mellom samfunnets materielle utviklingsbehov og produksjonsforhold som hvilte på liv-egenskap og hemmet utviklingen, til at klassekampen ble skjerpert og til at revolusjonære stemninger økte der i landet. Lenin pekte på at det var oppstått en revolusjonær situasjon i Russland alt i årene 1859 til 1861, selv om det den gangen ikke kom til noen revolusjon. De objektive faktorene for å styrte det bestående samfunnssystemet var til stede, men den subjektive faktoren manglet, det vil si «den revolusjonære klassens evne til revolusjonære masseaksjoner — tilstrekkelig sterk til å styrte den gamle regjeringen (eller rokke den), som aldri «faller» — ikke engang i en kriseperiode, uten at en «bringer den til fall.»¹

I Russland var det ved begynnelsen av vårt århundre vokst fram tallrike former for utenom-økonomisk tvang av den typen som særkjente den førkapitalistiske epoken. De historisk progressive kapitalistiske produksjonsformene utviklet seg side om side med en rekke overlevninger fra fortiden. Dette førte til at veksten i storindustrien i Russland gikk hånd i hånd med motsetningsforhold som ble mer tilskjerpet der enn i noen andre land i Europa.

At det ved siden av hverandre eksisterte elementer av en utviklet kapitalisme og levninger fra middelalderen, betydde at de arbeidende ble utsatt for overlag pinefulle former for undertrykkelse. I Russland hersket en utbytning som var uten sidestykke i de andre europeiske landene. Intet annet sted, skrev Lenin, har «ikke bare den kapitalistiske produksjonens utvikling, men også dens manglende utvikling» betydd en slik fryktelig plage for det arbeidende folk.²

En annen særegenhet ved utviklingen av industrien i Russland var at den gikk hånd i hånd med at utenlandsk kapital trengte seg inn og litt etter litt erobret seg en betydelig plass i landets økonomiske og politiske liv. Lenin har pekt på at de amerikanske, engelske og tyske kapitalistene gjorde store profitter i Russland, og ble hjulpet til dette av de russiske kapitalistene som selv fikk en god andel.

På den ene siden ble det tsaristiske Russland mer og mer

¹ V. I. Lenin: «Den 2. internasjonales sammenbrudd», i: Gegen den Reformismus, tysk utgave, Berlin 1959, s. 219.

² V. I. Lenin: «Kapitalismens utvikling i Russland», i: Verker, tysk utgave, Bd. 3, s. 621.

avhengig av de utenlandske kapitalistene, men på den annen side opptrådte det selv som imperialistisk kolonierobrør overfor en rekke andre land. Undertrykkelse og utplyndring av andre folk fører ofte til at økonomisk tilbakeleggende former for folkehusholdning styrkes, — for det «som virker som profittkilde» som erstatning for utviklingen av produktivkraftene, skrev Lenin, «er ofte den halvføydale utbytningen av «folk av andre stammer».¹ Nettopp dette var tilfelle i Russland.

De økonomiske og politiske vilkårene i Russland hadde altså til følge en rask revolusjonering av den russiske arbeiderklassen. Alt i syttiårene tok den opp kampen mot kapitalistene. Og enda de første arbeiderorganisasjonene ble knust, vokste den proletariske bevegelsen uavlatelig fram. Den ble i stadig større utstrekning en massebevegelse og knyttet stadig sterkere bånd med de andre demokratiske bevegelsene som gjorde seg gjeldende blant de arbeidende lag av folket.

I Russland var bøndene en mektig revolusjonær kraft. Bøndene var underlagt utbytning og et åk fra godseierne side som var uten grenser, de var rettsløse og utfattige. Men de var rede til å kjempe for jord og frihet, og derfor vendte bøndene seg spontant til arbeiderklassen, fordi de hadde en sikker kjensle av at bare den kunne være landsbygda til hjelp.

Det tsaristiske Russland var et fengsel for folkene, og denne omstendighet bidro til å skjerpe de motsigelsene som rev opp landet. Den forberedte jordbunnen slik at det skjedde en rask utbredelse av den nasjonale frigjøringsbevegelsen. De mange undertrykte nasjonalitetene nærmet seg til arbeiderklassen, som gikk i brodden for den nasjonale frigjøringskampen.

Det var altså den harde virkelighet som fostret arbeiderklassen og gjorde den til ledende revolusjonær kraft. Alt i slutten av det 19. århundre opptrådte proletariatet, som Lenin sier, som «den eneste og naturlige målsmann for hele den arbeidende og utbyttede befolkning i Russland...»²

Men for virkelig å bli klar over sin historiske rolle, måtte den russiske arbeiderklassen væpne seg med den vitenskapelige sosialismens idéer, — den læren som begrunner proletariatets mål og oppgaver og som er et pålitelig våpen i proletariatets kamp for sin frigjøring.

Det som særkjente det gamle Russland, var at det fantes et stort antall arbeidere som var fylt av en uslokkelig trang etter viten og som hadde stor interesse for samfunnsspørsmål.

Overalt i Russland — selv på de mest bortgjemte steder — der

¹ V. I. Lenin: «Sozialismus und Krieg», tysk utgave, Berlin 1957, s. 14.

² Se V. I. Lenin: «Hva er folkevennene?» i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 1, 1954.

proletariatet våknet til kamp, fantes det progressive arbeidere som søkte svar på de brennende spørsmål i samfunnslivet og som begjærlig tok opp i seg sosialismens idéer. Disse idéene ble utbredt blant arbeiderne takket være innsatsen fra de revolusjonær-demokratiske intellektuelle i Russland. De store tradisjonene i den ideologiske kampen fra Herzen, Belinski, Dobroljubov, Tsjernysjevski og andre revolusjonære ble fortsatt av de marxistiske intellektuelle, som gikk ut i arbeidermassene for å skape et revolusjonært parti av ny type.

Tallet på klassebevisste arbeidere vokste med stormskritt, og denne kjensgjerningen vitnet om den sterke åndskraften i den russiske arbeiderklassen. Hele den objektive gangen i det historiske hendingsforløpet hadde forberedt arbeiderklassen for dens historiske misjon.

Arbeiderbevegelsen i Russland — landet der de krasse motsetningsforholdene i den nye epoken, imperialismens epoke, strammet seg sammen til harde knuter — overtok den historiske oppgaven å bevare den revolusjonære marxismen ideologisk og politisk ren.

Lenin sa seinere en gang at Russland i sannhet hadde tilkjempet seg marxismen, den eneste riktige revolusjonære teori, gjennom lidelse, gjennom et halvt århundre med uhørte pinsler og ofre, revolusjonært heltomot uten sidestykke, utrolig energi og lidenskapelig søken, læring, praktisk utprøving, skuffelser, ny overprøving og sammenlikning med erfaringene fra Europa. Intet annet enkelt land har hatt en så mangslungen og lærerik revolusjonær erfaring som Russland, med så raskt vekslende og mangeartede former for bevegelsen, — legale og illegale former, fredelige og ikke-fredelige former, sirkelarbeid og arbeid ute i massene, parlamentarisk og terroristisk virksomhet.

Russland ble leninismens vugge. Leninismen beriket marxismen med nye slutninger og maksimer i pakt med den nye historiske situasjon. Leninismen er oppstått på russisk jord, men har dype røtter i hele den internasjonale arbeiderbevegelsen. Den russiske arbeiderklassen kom med i kampen seinere enn proletariatet i de vesteuropeiske landene, og derfor kunne den støtte seg på erfaringene derfra, overta de beste revolusjonære tradisjonene i det vest-europeiske proletariatet og samtidig unngå de feilene som var blitt gjort der, — den kunne være på vakt mot de farer som utbredelsen av opportunismen fører med seg. Russland ble landet som skapte det første partiet av ny, leninsk type — et parti som var kallet til å spille en verdenshistorisk rolle.

Lenins teori at det var mulig for sosialismen først å seire i et enkelt land, var et viktig bidrag til å videreutvikle marxismens revolusjonære lære. Lenin kom fram til denne slutningen etter en

grundig analyse av kapitalismens nye, imperialistiske stadium. Denne Lenins teori ga proletariatet i de ymse land et klart perspektiv og oppmuntret deres revolusjonære initiativ. På den måten kunne de frigjøre seg fra de foreldede tesene om at revolusjonen bare kunne gjennomføres samtidig i alle land eller i hvert fall i de aller fleste land, og først etter at disse landene var nådd opp på et høyt nivå i økonomisk, teknisk og kulturell utvikling og derved blitt modne for sosialismen. Som kjent klamret Den 2. internasjonales teoretikere seg til disse tesene. Men disse rettesnorene hadde overlevd seg selv som følge av nye historiske vilkår og hemmet arbeiderklassens frigjøringsbevegelse.

De russiske arbeiderne hadde aldri kunnet greie å få med seg folkemassene til kamp mot selvherskerdømmet og kapitalistenes og godseiernes undertrykkelse om ikke Lenin og bolsjevikenes parti hadde overbevist dem om at de kunne føre kampen for sosialismen med sine egne krefter, og seire i denne kampen uten å vente på de andre seksjonene av det internasjonale proletariatet.

2. Den første sosialistiske revolusjonen i verden

Overgangen fra den borgerlig-demokratiske revolusjon til den sosialistiske omveltningen

Den brennende oppgaven som den russiske arbeiderklassen sto overfor, var i forbund med bøndene å styrte tsarismen. Revolusjonen 1905—1907 ble blodig undertrykt av tsarismen, og evnet ikke å løse denne oppgaven. Men likevel hadde denne revolusjonen den aller største historiske betydning, ikke bare fordi den var den første russiske revolusjon, men også fordi den var den absolutt første borgerlig-demokratiske revolusjon som sto under arbeiderklassens og ikke under borgerskapets ledelse. Borgerskapet var ingen revolusjonær klasse lenger.

Oppgaven å styrte tsarismen ble først løst av den borgerlig-demokratiske revolusjon i februar 1917. Til forskjell fra de borgerlige revolusjonene i Vesten som ble etterfulgt av en lang periode med borgerskapets herredømme, vokste februarrevolusjonen i Russland hurtig over i den sosialistiske revolusjon.

Når denne overvoksingen foregikk i et slikt stormtempo, skyldes det først og fremst de krasse motsetningsforholdene som rev opp landet og som var blitt enda mer skjerpet etter nederlaget for revolusjonen 1905, og som tilspisset seg til det ytterste i årene under den første verdenskrig. Borgerskapet var kommet til makten i februar 1917, men det løste ikke de viktigste oppgavene i den borgerlig-demokratiske revolusjon, men førte landet videre ut i for-

der ved den imperialistiske krigen. Det brakte folket og landet til randen av en katastrofe med sin folkefiendtlige politikk. Dette førte til en bred massebevegelse blant de arbeidende som gjennom sin egen erfaring overbeviste seg om at redningen bare kunne ligge i den sosialistiske revolusjon.

Krigen, skrev Lenin, hadde ført til en uhorvelig krise og hadde ansent folkets materielle og moralske krefter til det ytterste. Den hadde tilføyd hele den moderne samfunnsorganisasjonen så harde slag at det ble klart at Russland sto overfor valget: enten å gå under eller å legge sin skjebne i den mest revolusjonære klassens hender — for å gå over til en høyere produksjonsmåte på den raskeste og mest radikale veien.¹

Ved den væpnede oppstanden den 25. oktober (7. november) 1917 styrtet Russlands arbeiderklasse under ledelse av det bolsjevikiske parti og i forbund med de fattige bøndene, kapitalistenes og gods-eiernes herredømme og tok den politiske makt. Folkemassene, også soldatene og matrosene, ble med i Oktoberrevolusjonen, og dette lammet borgerskapets motstand og førte til at denne revolusjonen langt på vei løp av på ublodig vis. Stikk i strid med alt det oppspinn som den imperialistiske propagandaen seinere har slått om seg med, viser de historiske fakta ugjendrivelig at den sosialistiske revolusjon under kommunistenes ledelse var gjennomtrengt av den proletariske humanismens ånd. Dette viser tallrike vitnesbyrd fra objektive iakttakere, også utenlandske. Den kjente amerikanske journalisten Albert R. Williams, som i 1917 oppholdt seg i det revolusjonære Petrograd og seinere gjorde en reise gjennom Russland, skrev f. eks. følgende:

«Som herskende klasse hadde arbeiderne nå kunnet ta hevn over sine utbyttere og bødler av i går. . . . Jeg kjente til at tusenvis av arbeiderne som nå var de regjerende, før i tiden var blitt lagt i lenker og sendt til Sibir. Jeg så folk med gustne ansikter og vaklende gang, nettopp sloppet ut av de mørke cellene i Schlüsselburg. De så ut som de var opstått av graven. Jeg så de dype arrene de hadde på ryggen — merker etter kosakk-knuttene, og jeg mintes Lincolns ord: «Dersom hver blodstråle fra et piskeslag ble gjengjeldt med et sverdslag, ville de nye herrenes dom enda være fair og rettferdig.» Men det kom ikke noe grusomt blodbad. Tvert om — tanken om gjengjeldelse synes i det hele tatt ikke å dukke opp hos arbeiderne. Den 30. november utsendte Folkekommissærenes råd dekretet om avskaffelse av dødsstraffen. Dette var mer enn en menneskekjærlig akt, for ikke bare lot arbeiderne sine fiender beholde livet, — i mange tilfelle ga de dem til og med friheten tilbake.»

¹ Se V. I. Lenin: «Den truende katastrofe og hvordan den skal bekjempes», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 7, 1957, s. 113.

«Historien vil bekrefte», skrev Williams videre, «at den russiske revolusjon, som var langt mer inngripende enn den store omveltningen i Frankrike i 1789, ikke er blitt noen hevngjerd. I pakt med sine mål måtte den russiske revolusjon bli en ublodig revolusjon.»

Og — som om han forutså utfallene fra revolusjonens fiender, skrev den amerikanske journalisten videre: «Men så den røde terror! vil noen innvende. Den kom mye seinere, da armeene fra de allierte gjorde innfall i Russland og da de «svarte hundrer» under deres vern organiserte kontrarevolusjonens hvite terror mot bøndene og arbeiderne, — med bestialsk nedslakting og voldshandlinger der vergeløse kvinner og barn ble meid ned i massevis. Da måtte man gripe til rød terror for å verne arbeiderne som var brakt til fortvilelse. De revolusjonære innførte dødstraffen igjen, og hvitegardistene fikk kjenne revolusjonens raske, straffende hånd på sin egen kropp.»¹

Folkeoppstander hadde forekommet også før i tiden. Men Oktober-revolusjonen særkjennes ved at den for alltid gjorde slutt på klasseundertrykkelse og utbytning og dermed innledet en ny æra i historien. Den 25. oktober 1917, den dagen da arbeiderklassen tok makten, sa Lenin: «Fra nå av trer Russland inn i en ny epoke av sin historie, og denne tredje russiske revolusjon må gi sosialismens seier som sluttresultat.»²

Oktoberrevolusjonen betydde frigjøring fra det kapitalistiske slaveri for befolkningen i et kjempestort land, sjettedelen av jordkloden. Og den betydde ikke bare sosial frigjøring for arbeiderklassen og de arbeidende bønder, men løste også de nasjonale problemene i Russland, landets allmenn-demokratiske oppgaver. Revolusjonen gjorde ende på den tærende krigen og reddet landet fra å bli oppstykket og undertrykket av kolonimaktene. Den ga bøndene jord som de så lenge hadde lengtet etter og befrikk folkene i utkant-områdene fra nasjonal underkuing. Den gjorde opp med landets økonomiske tilbakeliggighet i forhold til de framskredne landene i Vesten — gjorde det mulig å innhente forspranget på meget kort tid. For første gang i verdenshistorien skapte denne revolusjonen forutsetningene for å løse kvinnespørsmålet, det vil si frigjøre kvinnen juridisk og faktisk og gjøre henne likeberettiget med mannen. Og endelig skapte Oktoberrevolusjonen en ny stat i Russland, en sosialistisk stat med en utenrikspolitikk som fra første dag tjente freden og vennskapet mellom folkene.

¹ Albert R. Williams: Folkemassene i den russiske revolusjon, Moskva 1924, s. 93, 95, 95/96, russisk utgave.

² V. I. Lenin: «Tale om sovjetmaktens oppgaver på møtet i Petrograd-sovjetet av arbeider- og soldatdeputerte, 7. november (25. oktober) 1917», i: V. I. Lenin: Das Jahr 1917, tysk utgave, s. 475.

Hvordan det russiske proletariatet knuste de gamle dogmene om at den sosialistiske revolusjonen er en umulighet

Utbytterklassene og deres lærde lakeier hadde gjennom flere hundre år drevet på med å hevde at det er umulig å lede den samfunnsmessige produksjonen uten storgodseiere og kapitalister, — de arbeidende massene var ikke i stand til å leve uten en herrekaste over seg.

Den russiske arbeiderklassen beviste i praksis at samfunnet kan klare seg utmerket godt uten godseiere og kapitalister.

Virkeligheten selv feide vekk alle de opportunistiske dogmene som gikk ut på at den sosialistiske revolusjon bare kunne gjennomføres i land hvor produktivkreftene hadde nådd det aller høyeste utviklingsnivå og hvor arbeiderklassen utgjorde flertallet av befolkningen. En revolusjon som ikke fyller disse kravene, hadde opportunistene på forhånd dømt som umulig og ikke lovmessig. En slik «kloking» som Karl Kautsky f. eks. hadde hevdet at — selv om den russiske arbeiderklassen grep makten — så ville bonde-massene uunngåelig forvandle den proletariske revolusjon til et kaos av bondereisninger, det vil si til en episode med borgerlig revolusjon.

Livet selv har gjendrevet alle disse opportunistiske dogmene.

Motstanderne av sosialismen hevdet den gang også at om arbeiderne tok makten, ville de ikke greie å beholde den, for de hadde verken erfarne kadre eller erfaringer om forvaltningsarbeid. Like før Oktoberrevolusjonen skrev den borgerlige avisen «Novoje Vremja» (Ny Tid): «Sett at bolsjevikene seirer. Hvem skal regjere oss da? Kokker kanskje, — som skjønner seg aldri så lite på koteletter og biff? Eller brannmenn? Kusker og fyrbøtere? Eller kanskje kvinner skal løpe til møter i statsråd mellom hver gang de reiver ungene sine? Eller hvem? Hvem er disse statsmennene? Skal kanskje smeden ta seg av teatret, rørleggerne av diplomatiet og skredderne av posten og telegrafene?... Går det an? Nei! Er slikt mulig? Dette spørsmålet vil historien gi bolsjevikene tilbørlig svar på.»

Og historien har faktisk svart på dette spørsmålet, som de russiske reaksjonære syntes var så forrykt. Den har overgitt de reaksjonære til skånselsløs hån og entydig bevist at bolsjevikene, kommunistene med sin tro på massenes evner, hadde rett. Fra smedene er det blitt rekruttert ikke bare gode kunstnere og vitenskapsmenn, men også fremragende statsmenn. Av skredderne og kuskene er det utgått glimrende feltherrer som har seiret over de mest berømte borgerlige generalene. Og rørleggerne, fyrbøterne og andre arbeidsfolk har frambrakt dyktige diplomater, glimrende

administratorer, fremragende ingeniører, konstruktører, forfattere og vitenskapsmenn.

Oktoberrevolusjonen har ikke bare brakt arbeiderne til makten, men også bevist i praksis at arbeiderklassen makter å dirigere staten og folkehusholdningen riktig og å skape en ny kultur. Og ikke bare det, — erfaringen har også vist at det går mye bedre uten kapitalister. I arbeiderklassen og blant de arbeidende bøndene slumret et utall talenter som ble vekket til live av revolusjonen og kunne utfolde seg fritt og stå sin prøve på alle områder av administrasjonen og innenfor industrien.

Oktoberrevolusjonen overga til spott og spe alle som hadde hevdet at mennesker fra «de lavere lagene» ikke evnet å yte selvstendig, skapende arbeid — at de, dersom de ønsket å komme til makten, først måtte gå i lære hos den borgerlige kulturens «lys».

Lenin mente at proletariatet ikke trengte vente til det hadde nådd et bestemt «kulturnivå», men at det ville nå dette nivået mye forttere under arbeider- og bondemakten.

«Hvis det er så at et bestemt kulturnivå må til for å kunne skape sosialismen (enda ingen kan si hva dette bestemte «kulturnivået» konkret skal være), — hvorfor skulle vi ikke da begynne med å kjempe oss fram på revolusjonær vei til forutsetningene for dette bestemte nivået, og først deretter, på grunnlag av arbeider- og bondemakten og sovjetsystemet, gå videre framover og innhente de andre folk?»¹

*Det kommunistiske parti — den ledende kraft
i den revolusjonære omveltningen*

Oktoberrevolusjonen har bekreftet den sannhet i marxismen at selv i den mest gunstige revolusjonære situasjon kan seieren bare vinnes dersom det eksisterer et parti som er i stand til å vurdere situasjonen riktig og å fullføre en konsekvent kamp, — og som dessuten evner å fylke de arbeidende massene rundt seg.

For at revolusjonen i Russland skulle gå over fra mulighet til virkelighet, måtte det et veldig politisk og organisatorisk arbeid til. Det gjaldt å samle alle de mange forskjellige strømninger av opprørskehet i folket til en mektig revolusjonsstrøm. Lenins parti har fylt denne oppgaven med ære. Det evnet å smelte sammen arbeiderklassens sosialistiske bevegelse, den allmenne demokratiske bevegelsen mot krigen og imperialismen, bøndenes revolusjonær-demokratiske kamp for jord og fred og den nasjonale frigjøringsbevegelsen i de ymse folk innenfor Russland til en mektig revolu-

¹ V. I. Lenin: «Om vår revolusjon», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 187.

sjonær strøm. Og da folkets masser, ikke bare arbeiderne, gikk over til det kommunistiske parti, mobiliserte partiet de arbeidende til kamp om makten, for den sosialistiske revolusjon.

Gjennom mange årtier hadde arbeiderklassens partier i alle land skrevet om sosialismen i sine programmer, men da det gjaldt å gå over fra ord til handling, viste det seg at for mange av dem var sosialismen bare en propagandaparole og ingen konkret oppgave som skulle løses ved kamp. Lenins parti er det første i historien som satte arbeiderklassen i stand til å oppfylle sin verdenshistoriske misjon og å overføre sosialismen fra teori til praksis.

Denne boken har ikke til oppgave å gi noe riss av hendingsgangen under Oktoberrevolusjonen, og skiftingen når det gjaldt parolene i de enkelte etappene av revolusjonen osv. Alt dette kan en lese utførlig om i SUKPs historie. Her skal vi bare belyse grunntrekkene i Oktoberrevolusjonen, — det som gjør den til det viktigste vendepunktet i menneskehetens historie, og som fram til den dag i dag er forbilde for arbeiderbevegelsen i hele verden.

Kommunistenes politikk i Oktoberrevolusjonen er et mønster på virkelig marxistisk, vitenskapelig begrunnet taktikk fra det revolusjonære arbeiderpartis side i historiens omveltningssperiode: Partiet la ikke opp en kurs med sikte på å «gripe» makten, men det organiserte folkemassenes kamp for å vinne makten, det drev tålmodig arbeid med å styrke den revolusjonære bevissthetsmodningen blant de arbeidende massene, og det evnet glimrende å stille opp nettopp de paroler som mobiliserte folkemassene til revolusjonær kamp mot kapitalismen på grunnlag av deres egne erfaringer. Og partiet gikk klokt fram. Det evnet å komme på talefot med de ymse politiske kreftene og samfunnskraftene og greide stadig å utvide fronten av arbeiderklassens forbundsfeller.

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen kunne seire ene og alene av den grunn at det kommunistiske parti marsjerte i brodden for arbeiderklassen og fordi dette parti på mesterlig vis behersket kunsten å anvende den marxistisk-leninistiske teori i pakt med russiske forhold. Partiet var nært knyttet til massene, det ga uttrykk for folkets kjensler og håp og legemliggjorde energisk, dristig, prinsippfast og elastisk «vår epokes klokskap, ære og samvittighet», som Lenin uttrykte det like før revolusjonen.

Det bolsjevikiske partiets store evner som leder i revolusjonen ble det klassiske forbilde for de marxistisk-leninistiske partiene i andre land.

Den første proletariske makt i historien

Foruten at Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen gav arbeiderklassen seier, har den også skapt historiens første mønster på

en proletarisk makt for overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen. Proletariatets diktatur ble opprettet i landet, og sovjetrepublikken ble dets statsform. Den nye makt, sovjetmakten, gikk fram med revolusjonær energi uten nøling med å gjennomføre tiltak for å konsolidere den revolusjonære ordningen, tilfredsstillende folke-massenes mest påtrengende behov og bedre deres stilling. Den måtte ofre stor oppmerksomhet og kraft på å forsvare revolusjonen mot anslag fra fiendene.

Ikke så få av folkebevegelsene før i tiden strandet fordi de partiene og klassene som hadde førerskapet i dem, ikke mannet seg opp til å holde utbytterklassene nede med vold, — de gjengjeldte ikke slag med slag og evnet ikke å forsvare det revolusjonen hadde vunnet, mot fiendene.

Oktoberrevolusjonen unngikk disse feilene. Kommunistene og arbeiderne i Russland under Lenins ledelse slo hardt til mot revolusjonens fiender, men samtidig sikret de et omfattende proletarisk demokrati for de arbeidende. Landet var omringet av kapitalistiske fiender, og en sterk og fast arbeidermakt var eneste redningen.

Oppportunistene utga seg for sosialister og forkastet ideen om proletariatets diktatur, — og de fordømte Lenin og hans tilhengere fordi de førte en besluttsom kamp mot de kontrarevolusjonære elementene. Oppportunistene ville ikke forstå den enkle sannhet at utbytterklassene som styrtes av folket er de første til å gripe til vold, og at enhver ettergivenhet overfor kontrarevolusjonen betyr en blodsutgydelse hundre ganger verre enn nødvendig for å bringe revolusjonens fiender til besinnelse.

Erfaringene fra Oktoberrevolusjonen har ettertrykkelig vist at proletariatets diktatur i den ene eller den annen form er nødvendig for at overgangen fra kapitalismen til sosialismen skal krones med hell. De russiske kommunistene, under ledelse av Lenin, har gjort seg fortjent overfor arbeiderbevegelsen i hele verden ved at de evnet å anvende den revolusjonære marxismens lære på de konkrete forhold i Russland og å bevise at den er riktig og har livets kraft i seg.

En revolusjon som ikke greier å verne og forsvare seg, kan ikke føres helt fram, sier Lenin. Mange revolusjoner har lidt nederlag fordi de ikke var i stand til å organisere et forsvar for seg. Oktoberrevolusjonen har unngått også denne feilen. Den viste til fulle sin evne til å forsvare seg, for på kortest mulig tid skapte den en ny revolusjonær arbeider- og bondearmé istedenfor den demoraliserte og faktisk oppløste tsaristiske arméen.

Og så drog en kjempemessig koalisjon av de reaksjonære kreftene i selve Russland og innenfor det internasjonale storborgerskapet i felten mot den russiske revolusjon. Borgerkrigen og den internasjonale intervensjons fronter gikk på kryss og tvers over hele sovjet-

republikken. Men likevel gikk den unge Røde armé ut av de ofte tunge slagene i denne kampen som seierherre, enda den ofte måtte kjempe så å si på nakne føttene og med svelten tærende i magen, og enda den var mye dårligere utrustet enn sine fiender. At det proletariske diktaturet kunne stille opp en slik armé, var det beste beviset for dets styrke, for den storslåtte støtten som det fikk fra folkets side. Dersom sovjetmakten, slik fiendens baktalelser gikk ut på, ikke hadde vært viss på å få folkets støtte, og hadde ikke massene forstått at kommunistene kjempet for å opprette folkets makt, så hadde det ikke lyktes partiet å stille opp en massearmé, fylt av revolusjonær begeistring og ubøyelig seiersvilje.

Den røde armé hadde den ærefulle, men høyst vanskelige oppgaven å krysse planene til den internasjonale imperialismen og den indre kontrarevolusjonen, som ville lemme opp Russland i flere stykker under forskjellige makter. Den revolusjonære folkearméen gjennomførte denne oppgaven med ære, — den jaget ut av sovjetrepublikken alle som én av de som var med i «de fjorten maktens felttog», og i samme rennet de russiske hvitegardistene og de ukrainske separatistene og andre av samme kaliber som drømte om å stykke opp sovjetlandet mellom seg.

I sovjetfolkets seierrike kamp mot intervensjonistene og hvitegardistene ble det gitt beviser på Lenins uforgjengelige ord: «Et folk kan aldri beseires, så sant flertallet av arbeiderne og bøndene har innsett, følt og observert at deres makt, sovjetmakten, forsvarer dem, at de arbeidendes makt forsvarer deres sak, gjør det mulig å sikre seieren for dem og deres etterkommere, gjør det mulig for dem å bane seg vei til alle kulturskatter, alt det som menneskelig arbeid har frambrakt.»¹

3. *En mektig impuls til den revolusjonære arbeiderbevegelsen i de andre landene*

Oktoberrevolusjonen ble et banner som inspirerte de arbeidendes frigjøringskamp i hele verden. Troen på at kapitalismen er urokkelig og evig tok til å vakle blant folkemassene i de borgerlige statene, — Oktoberrevolusjonen knuste kvasisocialistenes dogme om at en måtte avfinne seg med imperialismens allmakt og slå seg til tåls med bare delvise innrømmelser fra de herskende klassene.

Den kjensgjerning at arbeiderklassen i et av de største land i verden hadde gjort seg til herskende klasse ved Oktoberrevolusjonen, førte til at den sosialistiske bevissthet ble høynet i meget sterk grad i det internasjonale proletariatet. Den ga flukt til prole-

¹ V. I. Lenin: «Tale på konferansen av jernarbeidere i Moskva, 16. april 1919», i: Verker, 4. russiske utgave, bd. 29, s. 292.

tariatets revolusjonære ånd og styrket dets tro på sin egen kraft, på seieren. Sosialismens og kommunismens idéer ble stadig mer populære blant de arbeidende massene, og arbeiderklassen vant større politisk modenhet og kampvilje.

Under innflytelse av Oktoberrevolusjonen kom det til et revolusjonært oppsving i mange land i Europa og Asia.

I Tyskland ble aksjonene innledet med krav om at den imperialistiske krigen skulle avblåses straks, og det ble dannet arbeider- og soldatråd. Høsten 1918 nådde den revolusjonære krisen høydepunktet. Oppstanden omfattet nære på hele landet, og monarkiet ble styrtet.

Den revolusjonære bølgen spylte også vekk Habsburg-monarkiet, og det «sammenflikkede» østerriksk-ungarske riket falt fra hverandre. Det utformet seg suverene nasjonalstater av dette riket: Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, Ungarn og Østerrike. I januar 1918 brøt det ut en arbeiderrevolusjon i Finland. I 1919 ble det opprettet rådsrepublikker i Ungarn, Bayern og i Slovakia. De ble knust av kontrarevolusjonen, men etterlot seg utryddelige spor i de arbeidendes bevissthet. I Italia kom det til en bred bevegelse for å opprette bedriftsråd. Arbeiderne overtok bedrifter, og bøndene tok jorda fra storgodseierne. Det blusset opp revolusjonære kamper også i Frankrike, England, Belgia og Polen. I 1920—1921 brøt det ut generalstreik i Bulgaria, Romania og Tsjekkoslovakia, og i USA og de latinamerikanske landene raste en mektig bølge med massestreiker.

Oktoberrevolusjonen ga en mektig impuls til arbeiderbevegelsen i hele verden, og den fikk på sin side kraftig støtte fra det internasjonale proletariat. I England utfoldet solidaritetsbevegelsen seg under parolen «Hendene vekk fra Sovjet-Russland!» I mange land ble det stiftet landsomfattende og lokale komitéer som kjempet for å få avblåst intervensjonen, og f. eks. havnearbeiderne nektet å laste våpen som skulle til hvitegardistene og interventene. I Italia sto denne bevegelsen under parolene «Ikke ett gevær, ikke én patron, IKKE ÉN SOLDAT MOT DE ARBEIDENDES FÆDRELAND!», og «Gjør som i Russland!» Det var som Lenin sa — «folkene venns gjennom det som skjer til å se på Russland som et tiltreknings-sentrum.»¹

Inspirert av Oktoberrevolusjonen begynte den nye etappen, den leninske etappen i den internasjonale arbeiderbevegelsen, og den kjennetegnes ved at det oppsto kommunistiske partier i en hel rekke land og at det i og med Den kommunistiske internasjonale ble skapt et nytt kamporgan for den internasjonale proletariske solidaritet. Arbeiderbevegelsen hadde overvunnet det stadium med oppløsning og avmakt som den var kommet i takket være opportunistene i Den 2.

¹ V. I. Lenin: «Tale på aktivist-møtet i Moskva distrikt av RKP (b), 6. desember 1920», i Verker, tysk utgave, bd. 31, s. 448—449.

internasjonale under den imperialistiske krigen 1914-1918. Ved Oktoberrevolusjonen fikk de arbeidende igjen bevisstheten om sin egen styrke, de så klart sine mål og hadde fast tillit til framtiden.

4. Oktoberrevolusjonens innflytelse på den nasjonale frigjøringsbevegelsen

Den sosialistiske oktoberrevolusjonen åpnet ikke bare en æra med proletariske revolusjoner, men den er også innledningen til krisen i det imperialistiske kolonisystemet, opptakten til en ny periode i de nasjonale frigjøringsbevegelsene blant de undertrykte folkene i Østen.

Den sosialistiske revolusjonen gjorde for Russlands vedkommende endskap på den nasjonale undertrykkelsen og sto dermed som et anskuelig forbilde for hele verden. Den betydde en frigjøring i virkelig forstand av de folkene som hadde vært undertrykt av tsarismen, og gjorde dem likeberettiget innbyrdes. Sovjetmakten ga disse folkene ikke bare politisk frihet, politisk likeberettigelse og et eget statsstyre, men satte dem også i stand til å overvinne sin økonomiske og kulturelle tilbakeliggighet. I dette stykket fikk de uvurderlig støtte fra den russiske nasjon, som var den sterkeste og mest framskredne.

Det er ikke rart at Oktoberrevolusjonen er blitt en sterk kilde til ny kraft for kolonifolkene og de avhengige folkene i deres kamp for å frigjøre seg fra det imperialistiske åket. Den russiske revolusjonen viste dem veien til frihet og nasjonal uavhengighet. Og mønsteret fra sovjetlandet — som vant seier over intervensjonsarmeene og forsvarte sine sosialistiske vinninger med framgang — har ført disse folkene fram til erkjennelsen av at frigjøring fra koloniåket kan gjennomføres i praksis, uansett hvor urokkelig de imperialistiske statenes herredømme kan synes.

Før Oktoberrevolusjonen var den marxistisk-leninistiske læren ukjent i landene i Østen.

«Geværalsalvene under Oktoberrevolusjonen,» skrev Mao Tse-tung, «kom med marxismen-leninismen til oss. Oktoberrevolusjonen hjalp de progressive elementene i verden og i Kina til å tilegne seg den proletariske verdensanskuelsen for å bestemme sitt eget lands skjebne og ta opp sine egne problemer til ny vurdering. Vi må gå Russlands vei — det ble konklusjonen.»¹

I 1921 ble Kinas kommunistiske parti stiftet. Det fulgte det råd som Lenin hadde gitt kommunistene i Østen i november 1919: at de måtte støtte seg på den kommunistiske teori og praksis og

¹ Mao Tse-tung: «Om folkedemokratiets diktatur», tysk utgave 1955, s. 6/7.

«evne å tilpasse denne teori og praksis på de særegne forhold i sine land, som er ulike forholdene i Europa, og å anvende den under vilkår hvor bøndene utgjør hovedtyngden, og hvor det dreier seg om å føre kamp — ikke mot kapitalen, men mot levninger fra middelalderen.»¹

Den første sterke gjenklagen av Oktoberrevolusjonen i det kinesiske folk var «4. mai-bevegelsen», som satte inn i 1919 som protest imot at de tidligere tyske konsesjonene i Kina ble overgitt til Japan. Den førte til at den kinesiske regjering avslo å undertegne fredsavtalen i Versailles, og til at flere ministre som var forhatt av folket, ble avsatt. Denne mektige folkebevegelsen var først og fremst rettet mot den japanske imperialismen og den føydalmilitaristiske regjeringen, og her opptrådte den kinesiske arbeiderklassen for første gang som selvstendig politisk kraft. Den kinesiske revolusjonen gikk over fra å være en borgerlig-demokratisk revolusjon av gammel type under ledelse av borgerskapet, til å bli en demokratisk revolusjon under arbeiderklassens hegemoni.

I 1919 innledet det koreanske folket masseaksjoner mot det japanske herredømme i landet, og over 2 millioner mennesker var med i denne bevegelsen.

Også i India kom det til revolusjonære hendinger, som mange steder tok form av væpnet oppstand. «Den sovjetiske revolusjonen» skrev den indiske statsministeren Javaharlal Nehru, «har brakt menneskesamfunnet et langt steg framover. Den har tent en klar flamme, som ikke kan slokkes. Den har lagt grunnlaget til en ny sivilisasjon som verden har kunnet bevege seg henimot.»²

Den nasjonale frigjøringsbevegelsen blant folkemassene i India vokste seg stadig større, og tre årtier seinere hadde landet befridd seg fra det engelske åket.

Den overlag sterke impulsen som utgikk fra Oktoberrevolusjonen bredte seg også helt til Indonesia. Dr. Sukarno, president for Republikken Indonesia, skrev: «Oktoberrevolusjonens seier i Russland utløste med ny kraft kampen for nasjonal uavhengighet blant folkene i Asia, mot erobrernes åk. Denne kampen fikk fra da av organiserte former, og målet sto preget med klare omriss: uavhengighet, og det øyeblikkelig.»³

Utviklingen i den nasjonale frigjøringskampen har vist den

¹ V. I. Lenin: «Foredrag på den 2. landsomfattende kongress av kommunistiske organisasjoner av folkene i Østen, 22. november 1919.» I Marx/Engels/Lenin: Über proletarischen Internationalismus, tysk utgave, Berlin 1959, s. 541.

² Javaharlal Nehru: «Oppdagelsen av India.» Tysk utgave: Entdeckung Indiens, Berlin 1959, s. 27. Engelsk utgave: The Discovery of India, New York 1946, s. 17.

³ Dr. Sukarno: «Die Oktoberrevolution und die Völker Asiens», i: Neue Zeit, tysk utgave, nr. 43, 1956, s. 5, utgitt i Moskva.

store innflytelsen som Oktoberrevolusjonen har hatt på de undertrykte folkene i verden. Oktoberrevolusjonen innledet sammenbruddet for det imperialistiske kolonisystemet.

5. Fortroppen og bolverket for den sosialistiske bevegelsen i hele verden

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonens internasjonale betydning er et omfangsrikt og mangesidig emne, og vi kan ikke dekke hele temaet i dette kapitlet.¹ Her har vi bare behandlet den historiske seieren som det russiske proletariatet vant under det kommunistiske partis ledelse i oktober 1917, og den direkte virkningen som denne store seier hadde på den revolusjonære bevegelsen i de andre folkene. Allerede i denne forstand innledet Oktoberrevolusjonen en ny æra i menneskehetens historie — en æra med kapitalismens sammenbrudd og sosialismens seier.

«Den sosialistiske oktoberrevolusjon,» sa N. S. Khrusjtsjov på minnemøtet i Sovjetunionens Høyeste Sovjet den 6. november 1957, «har den aller største betydning i menneskehetens historie. Hele verden ble rokket i sine grunnvoller da det russiske proletariatet i forbund med de fattige bøndene og under ledelse av det bolsjevikiske parti med den store Lenin i spissen tok makten og proklamerte en ny samfunns- og statsordning. Den første arbeider- og bondestaten i verden har holdt høyt hevet sosialismens revolusjonære røde banner — det banner som har vunnet ry i kamp og seier, marxismen-leninismens ærerike banner.»²

Med Oktoberrevolusjonens historiske seier ble sovjetlandet i hele verdens øyne fortroppen og bolverket for den internasjonale sosialistiske bevegelsen. «... vi har rett til å være stolte,» sa Lenin, «og vi er stolte over at vi har hatt den lykkelige skjebne å begynne oppbygningen av sovjetstaten, og med dette innlede en ny epoke i verdenshistorien, epoken hvor herredømmet er i den nye klassens hender, den klassen som er undertrykt i alle de kapitalistiske land og som over alt rykker fram til et nytt liv, til seier over borgerskapet, til proletariatets diktatur, til menneskehetens frigjøring fra kapitalens åk, fra de imperialistiske krigene.»³

¹ Den verdenshistoriske betydningen av Oktoberrevolusjonens førti-årige erfaring har N. S. Khrusjtsjov behandlet utførlig i sitt foredrag på minnemøtet i Sovjetunionens Høyeste sovjet (november 1957). Vi kommer mer inn på dette emnet i flere kapitler i fjerde del og i kapitlene i femte del av boken.

² N. S. Khrusjtsjov: «40 Jahre Grosse Sozialistische Oktoberrevolution», tysk utgave, s. 3.

³ V. I. Lenin: «Til fireårsdagen for Oktoberrevolusjonen», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 84.

«evne å tilpasse denne teori og praksis på de særegne forhold i sine land, som er ulike forholdene i Europa, og å anvende den under vilkår hvor bøndene utgjør hovedtyngden, og hvor det dreier seg om å føre kamp — ikke mot kapitalen, men mot levninger fra middelalderen.»¹

Den første sterke gjenklangen av Oktoberrevolusjonen i det kinesiske folk var «4. mai-bevegelsen», som satte inn i 1919 som protest imot at de tidligere tyske konsesjonene i Kina ble overgitt til Japan. Den førte til at den kinesiske regjering av slo å undertegne fredsavtalen i Versailles, og til at flere ministre som var forhatt av folket, ble avsatt. Denne mektige folkebevegelsen var først og fremst rettet mot den japanske imperialismen og den føydalmilitaristiske regjeringen, og her opptrådte den kinesiske arbeiderklassen for første gang som selvstendig politisk kraft. Den kinesiske revolusjonen gikk over fra å være en borgerlig-demokratisk revolusjon av gammel type under ledelse av borgerskapet, til å bli en demokratisk revolusjon under arbeiderklassens hegemoni.

I 1919 innledet det koreanske folket masseaksjoner mot det japanske herredømme i landet, og over 2 millioner mennesker var med i denne bevegelsen.

Også i India kom det til revolusjonære hendinger, som mange steder tok form av væpnet oppstand. «Den sovjetiske revolusjonen», skrev den indiske statsministeren Javaharlal Nehru, «har brakt menneskesamfunnet et langt steg framover. Den har tent en klar flamme, som ikke kan slokkes. Den har lagt grunnlaget til en ny sivilisasjon som verden har kunnet bevege seg henimot.»²

Den nasjonale frigjøringsbevegelsen blant folkemassene i India vokste seg stadig større, og tre årtier seinere hadde landet befridd seg fra det engelske åket.

Den overlag sterke impulsen som utgikk fra Oktoberrevolusjonen bredte seg også helt til Indonesia. Dr. Sukarno, president for Republikken Indonesia, skrev: «Oktoberrevolusjonens seier i Russland utløste med ny kraft kampen for nasjonal uavhengighet blant folkene i Asia, mot erobrerens åk. Denne kampen fikk fra da av organiserte former, og målet sto preget med klare omriss: uavhengighet, og det øyeblikkelig.»³

Utviklingen i den nasjonale frigjøringskampen har vist den

¹ V. I. Lenin: «Foredrag på den 2. landsomfattende kongress av kommunistiske organisasjoner av folkene i Østen, 22. november 1919.» I *Marx/Engels/Lenin: Über proletarischen Internationalismus*, tysk utgave, Berlin 1959, s. 541.

² Javaharlal Nehru: «Oppdagelsen av India.» Tysk utgave: *Entdeckung Indiens*, Berlin 1959, s. 27. Engelsk utgave: *The Discovery of India*, New York 1946, s. 17.

³ Dr. Sukarno: «Die Oktoberrevolution und die Völker Asiens», i: *Neue Zeit*, tysk utgave, nr. 43, 1956, s. 5, utgitt i Moskva.

store innflytelsen som Oktoberrevolusjonen har hatt på de undertrykte folkene i verden. Oktoberrevolusjonen innledet sammenbruddet for det imperialistiske kolonisystemet.

5. Fortroppen og bolverket for den sosialistiske bevegelsen i hele verden

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonens internasjonale betydning er et omfangsrikt og mangesidig emne, og vi kan ikke dekke hele temaet i dette kapitlet.¹ Her har vi bare behandlet den historiske seieren som det russiske proletariatet vant under det kommunistiske partis ledelse i oktober 1917, og den direkte virkningen som denne store seier hadde på den revolusjonære bevegelsen i de andre folkene. Allerede i denne forstand innledet Oktoberrevolusjonen en ny æra i menneskehetens historie — en æra med kapitalismens sammenbrudd og sosialismens seier.

«Den sosialistiske oktoberrevolusjon,» sa N. S. Khrusjtsjov på minnemøtet i Sovjetunionens Høyeste Sovjet den 6. november 1957, «har den aller største betydning i menneskehetens historie. Hele verden ble rokket i sine grunnvoller da det russiske proletariatet i forbund med de fattige bøndene og under ledelse av det bolsjevikiske parti med den store Lenin i spissen tok makten og proklamerte en ny samfunns- og statsordning. Den første arbeider- og bondestaten i verden har holdt høyt hevet sosialismens revolusjonære røde banner — det banner som har vunnet ry i kamp og seier, marxismen-leninismens ærerike banner.»²

Med Oktoberrevolusjonens historiske seier ble sovjetlandet i hele verdens øyne fortroppen og bolverket for den internasjonale sosialistiske bevegelsen. «... vi har rett til å være stolte,» sa Lenin, «og vi er stolte over at vi har hatt den lykkelige skjebne å begynne oppbygningen av sovjetstaten, og med dette innlede en ny epoke i verdenshistorien, epoken hvor herredømmet er i den nye klassens hender, den klassen som er undertrykt i alle de kapitalistiske land og som over alt rykker fram til et nytt liv, til seier over borgerskapet, til proletariatets diktatur, til menneskehetens frigjøring fra kapitalens åk, fra de imperialistiske krigene.»³

¹ Den verdenshistoriske betydningen av Oktoberrevolusjonens førti-årige erfaring har N. S. Khrusjtsjov behandlet utførlig i sitt foredrag på minnemøtet i Sovjetunionens Høyeste sovjet (november 1957). Vi kommer mer inn på dette emnet i flere kapitler i fjerde del og i kapitlene i femle del av boken.

² N. S. Khrusjtsjov: «40 Jahre Grosse Sozialistische Oktoberrevolution», tysk utgave, s. 3.

³ V. I. Lenin: «Til fireårsdagen for Oktoberrevolusjonen», i *Verker i utvalg*, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 84.

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen var begynnelsen til en ny æra ikke bare i Russlands historie, men også i verdenshistorien. Den var den historiske vendingen bort fra den gamle kapitalistiske verden til den nye, sosialistiske verden. Kapitalismen var ikke lenger det altomfattende, herskende system i verden — det hadde Oktoberrevolusjonen gjort ende på —, verdenskapitalismens kjede var blitt gjennombrutt og vil aldri mer kunne knyttes igjen.

Oktoberrevolusjonen var for arbeiderne i alle land et bevis for at de ikke behøvde å sitte å vente på en «patentløsning», — at den allmenne retning i framsteget i verden består i at stadig nye land bryter ut av det kapitalistiske system og går over til sosialismen. Oktoberrevolusjonen beviste at det var mulig for sosialismen å seire i et enkelt land, og den var samtidig et skritt på veien til sosialismens seier i verdensmålestokk.

Lenin mente at Oktoberrevolusjonens internasjonale betydning først og fremst lå i den innflytelsen den hadde på de verdenshistoriske hendingene. Men han la også overlag stor vekt på betydningen av dette i trangeste mening, det vil si internasjonal betydning oppfattet i den forstand at «det som hadde foregått hos oss... har internasjonal rekkevidde, eller den historiske nødvendighet av en gjenntagelse i internasjonal målestokk...»¹

I og med Oktoberrevolusjonens seier er muligheten økt i meget høy grad for sosialistiske revolusjoner i andre land. Oktoberrevolusjonen gjorde det klart at ikke bare et fåtall høyt utviklede land, men hele verden kan frigjøre seg fra kapitalismens fengsel. Dette er en erkjennelse som på avgjørende vis har innvirket på arbeiderklassens internasjonale frigjøring og som har bidratt til å svekke imperialismen.

Den stadig pågående veksten i sosialismens krefter samtidig som kapitalismens krefter er svekket — en prosess som tok sin begynnelse med Oktoberrevolusjonen, har også til følge at kampen for fred og demokrati er blitt lettere for de arbeidende i alle kapitalistiske land. Dette er til stor hjelp for dem i kampen for å forsvare sine umiddelbare økonomiske interesser, og det gjør det mulig for folkene i de små, økonomisk svake land å verne sin uavhengighet og utvikle folkehusholdningen i sine land.

Det fins ikke et eneste land i verden der Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen ikke — direkte eller indirekte — har innvirket på de ymse sidene av samfunnslivet.

Historiens objektive gang har gjort Sovjetunionen til fortropp og bolverk for den internasjonale sosialistiske bevegelsen. Men å være fortropp og bolverk betyr naturligvis ikke å blande seg inn i andre staters indre anliggender og å «utløse» revolusjoner der.

¹ V. I Lenin: «'Radikalismen' — kommunismens barnesykdom», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 77.

Ingen sosial revolusjon — og det gjelder særlig proletariatets revolusjon — kan framkalles på kunstig vis, kan «eksporteres», «importeres» eller lages på bestilling.

Kort før Oktoberrevolusjonen understreket Lenin sterkt hvor riktig det var det Friedrich Engels hevdet da han skrev: «Det seierrike proletariat kan ikke tvinge noen slags velsignelse inn på noen fremmed nasjon uten dermed uunngåelig å undergrave sin egen seier.»¹

De menneskene som fullbyrder den sosialistiske revolusjonen, finnes ikke utenfor, men innenfor et land som er modent for revolusjon. De finnes innenfor arbeiderklassen i vedkommende land og blant arbeiderklassens forbundsfeller, blant alle arbeidende og utbyttede. Revolusjonen når fram til modning på grunnlag av de objektive historiske utviklingslovene, — og muligheten for revolusjonens seier kan bli til virkelighet bare i den revolusjonære kamp fra folkemassenes side — ledet av det marxistisk-leninistiske parti.

¹ Se V. I. Lenin: «Resultatene av diskusjonen om selvbestemmelsesretten», i: Marx—Engels-marxisme, norsk utgave 1952, s. 225.

KAPITEL 13

Det marxistisk-leninistiske partiet og dets rolle i arbeidernes klassekamp

Kommunismens fiender hevder at de marxistiske partiene er et resultat av enkelte agitators virksomhet. Dersom dette hadde vært riktig, ville alle kommunister vært utryddet for lenge siden, — for de har gjennom mange tiår vært forfulgt på det skarpeste. For eksempel måtte det kommunistiske partiet døye tunge slag fra den italienske fascismen. I tiden like før Den annen verdenskrig hadde Italias kommunistiske parti ikke mer enn 15 000 medlemmer. Men til sjuende og sist ble fascismen slått, og Italias kommunistiske parti vokste hurtig og ble et masseparti som i dag har bortimot 2 millioner medlemmer.

I mange land har det reaksjonære borgerskapet satt i verk de verste massakrer mot kommunistene. De beste lederne innenfor de kommunistiske partiene er blitt brutalt myrdet eller kastet i fengsel. Men ingensteds har det lyktes å utrydde arbeiderklassens revolusjonære partier. Alle forfølgelser mot de marxistiske partiene har vært fåfengte. Dette vitner om det som i virkeligheten har fått de kommunistiske partiene til å stå fram — nemlig de objektive krav som samfunnsutviklingen stiller, og her i første rekke arbeiderklassens interesser og behov.

1. Hva slags parti trenger arbeiderklassen?

Den gang Karl Marx og Friedrich Engels ga den vitenskapelige begrunnelsen for arbeiderklassens historiske rolle, påviste de samtidig at proletariatet trenger et selvstendig politisk parti for å kunne gjennomføre den revolusjonære omdannelsen av det kapitalistiske samfunn til det sosialistiske.

Og de har ikke bare — fra og med «Det kommunistiske mani-

fest» — skrevet om dette, de gjorde også selv mye for å skape et slikt parti. I 1847 grunnla Karl Marx og Friedrich Engels den første kommunistiske organisasjon, «Kommunistenes forbund». «Kommunistenes forbund» kan kalles prototypen for våre dagers kommunistiske partier. Ut fra sine erfaringer og erfaringene fra «Den internasjonale arbeiderassosiasjon» som ble stiftet 1864 og som er gått inn i arbeiderbevegelsens historie som Den 1. internasjonale — trakk Marx og Engels mange viktige slutninger vedrørende den rolle arbeiderklassens revolusjonære parti spiller, og om dets organisasjon og politikk.

Lenin utviklet videre disse Marx og Engels' slutninger under nye historiske vilkår, til en helstøpt lære om partiet. Han grunnla partiets ledende rolle i arbeiderbevegelsen, formulerte dets organisatoriske prinsipper, normene for partiets indre liv og det prinsipielle grunnlaget for dets politikk og taktikk. Denne læren er et av Lenins viktigste bidrag til marxismen.

Det marxistiske partiets revolusjonære karakter

Av samtlige organisasjoner som proletariatet har skapt, kan bare det politiske partiet bringe arbeiderklassens grunninteresser riktig til uttrykk og lede proletariatet fram til fullstendig seier. Bare ved hjelp av fagforeninger, hjelpekasser og liknende organisasjoner kan ikke arbeiderne avskaffe kapitalismen og opprette det sosialistiske samfunn. Dette målet kan bare nås med en organisasjon av høyere type, en organisasjon som ikke begrenser seg til kampen for å tilfredsstille de arbeidendes umiddelbare behov, men som setter seg til mål å bringe arbeiderklassen til makten for at den skal kunne fullbyrde den revolusjonære omdannelsen av samfunnet. En slik organisasjon er det kommunistiske parti. «For at selve massene innenfor en bestemt klasse skal lære å forstå sine interesser, sin stilling, — for at den skal lære å gjennomføre sin egen selvstendige politikk, må straks og for enhver pris de framskredne elementene innenfor klassen organiseres, selv om disse elementene i den første tiden utgjør bare en liten del av klassen,» skrev Lenin.¹

Så lenge arbeiderklassen innskrenker seg til å drive bare økonomisk kamp, ser borgerskapet ingen større fare for seg i dette. Men så snart arbeiderklassen organiserer seg politisk, det vil si skaper seg et politisk parti som gir uttrykk for dets vilje som klasse, da begynner borgerskapet å frykte alvorlig for sitt herredømme. Derfor retter reaksjonen de drabeligste slag nettopp mot arbeiderklassens politiske parti. Og for å uthule partiet innenfra

¹ V. I. Lenin: «V. Sasulitsj' måte å tilintetgjøre likvidatorvesenet på», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 19, s. 367/368.

N.B.

legger de kapitalistiske propagandistene seg i selen for å få arbeiderne til å tro at de kan greie seg uten sitt eget parti. Avvisning av det politiske partis rolle som leder — som særkjenner anarkistene og anarkosyndikalistene — er en av formene som borgerskapets innflytelse i arbeiderklassen kommer til uttrykk i.

Anarkistene avviser i det hele tatt nødvendigheten av enhver politisk organisasjon. Anarkosyndikalistene vil få arbeiderne til å tro at de ikke trenger å beskjefte seg med politikk, at det greier seg når de har sine fagforeninger (syndikater). Når anarkistene altså avfeier den politiske virksomhet, underkaster de i realiteten arbeiderklassen under den borgerlige politikk.

Lenin har avslørt den teoretiske holdningsløsheten i disse standpunktene og påvist hvor farlige de er. Han skrev i samband med dette «at bare arbeiderklassens politiske parti, dvs. det kommunistiske parti, har evnen til å forene, oppdra og organisere den avantgarde for proletariatet og hele massen av arbeidende, som alene er i stand til å stå i mot den uunngåelige småborgerlige vakklingen i denne massen, imot ufrakommelige tradisjoner og tilbakefall i yrkesmessig sneversyn og faglige fordommer i proletariatet, som makter å lede proletariatets forente virksomhet, dvs. lede proletariatet politisk, og derigjennom alle arbeidende masser.»¹

Men ikke ethvert parti som gjør krav på å være arbeiderklassens leder kan fylle denne oppgaven. Dette viser erfaringene med de sosialdemokratiske partiene som tilhørte Den 2. internasjonale. Med hjelp fra de opportunistiske lederne innenfor sosialdemokratiet lyktes det borgerskapet å få disse partiene under sin innflytelse i vidt omfang, gjøre dem «tamme», slik at de skiller seg svært lite fra den vanlige borgerlig-parlamentariske opposisjon. Arbeiderne satte til å begynne med stor lit til de sosialdemokratiske partiene, men disse partiene tapte evnen til å organisere den revolusjonære arbeiderbevegelsen og lede den. Dette ble særlig tydelig da alle sosiale motsetningsforhold skjerpet seg til det ytterste i og med imperialismens epoke.

Den objektive virkelighet, proletariatets interesser stilte ufravikelig krav om at det måtte skapes arbeiderpartier av ny type.

Et slikt parti kunne til å begynne med bare skapes i Russland der de imperialistiske motsetningsforholdene var blitt særlig tilspisset. Det var Lenin som åpnet kampen mot opportunismen i sosialdemokratiet mot slutten av nittiårene i forrige århundre. Denne kampen var retningsgivende for hele den internasjonale revolusjonære bevegelsen. Etter Den store sosialistiske oktoberrevolusjon begynte det å bli dannet kommunistiske partier i mange land.

¹ V. I. Lenin: «Utkast til resolusjon på RKP(b)s 10. kongress om det syndikalistiske og anarkistiske avviket i partiet», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 10.

Den kamp som de kommunistiske partiene førte, ble i hvert enkelt land preget av de nasjonale særegenhetene og av vilkårene der. Men likevel har alle de kommunistiske partiene noe til felles, noe som på grunnleggende vis skiller dem fra de sosialdemokratiske partiene.

Det aller viktigste kjennetegnet på partiene av ny type er deres uforsonlige fiendskap mot kapitalismen. Kommunistene kjemper for å avskaffe det kapitalistiske samfunnet, for å omdanne dette samfunnet på revolusjonær vis. Og en forutsetning som er ufrakommelig når en skal omdanne dette samfunnet, mener disse partiene, er at arbeiderklassen erobrer den politiske makt og oppretter proletariatets diktatur. Det er dette som betinger kommunistenes uforsonlige fiendskap mot alle avarter av opportunismen, som i praksis betyr tilpasning til kapitalismen.

Men de kommunistiske partiene driver ikke sin virksomhet på lykke og fromme, de handler ikke med bind for øynene, men tar marxismen-leninismens revolusjonære teori til rettesnor, den teori som er det vitenskapelige uttrykk for arbeiderklassens grunninteresser. Partiet er en frivillig sammenslutning av likesinnede mennesker som har slått seg sammen for å sette den marxistiske verdensoppfatningen ut i livet, for å oppfylle arbeiderklassens historiske misjon.

Partiets revolusjonære karakter bestemmer da også dets organisatoriske prinsipper, den ligger til grunn for partiets helstøpte vilje, dets enhetlige handling og smidige taktikk. Den sterkeste siden ved de kommunistiske partiene er at de ikke er partier av individualister som trekker i hver sin retning, eller partier for små grupper av yrkesrevolusjonære, men at de er partier av de arbeidende massene. De kommunistiske partiene knytter et stadig nærmere samband med de arbeidende massene og tar sikte på å lede massene i deres kamp.

Fortroppen for arbeiderklassen og alle arbeidende

Det kommunistiske parti er arbeiderklassens fortropp, det vil si at det er denne klassens mest framskredne, mest bevisste del, som makter å lede massene til kamp for å styrte kapitalismen og opprette sosialismen. Lenin har skrevet: «Ved å oppdra arbeiderpartiet oppdrar marxismen proletariatets fortropp, som er i stand til å ta makten og føre hele folket til sosialismen, å lede og organisere det nye samfunnssystemet, å være leder, lærer, fører for alle arbeidende og utbyttede i utforming av deres samfunnsmessige liv uten borgerskapet og mot borgerskapet.»¹

¹ V. I. Lenin: «Staten og revolusjonen», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 8, 1952, s. 26.

Proletariatets parti, det kommunistiske parti, er i sitt vesen et klasseparti, men det har dype røtter ikke bare i arbeiderne, men også i andre lag av folket.

Kommunistene er som folk flest, — de er vanlige arbeidere, bønder og åndsarbeidere, jevne mennesker av folket. Men de har en høyere bevissthet, en fastere ideologisk støpning, og følgelig er de besjelet av større revolusjonær ånd. De er villig til å ta på seg all motgang og alle bekymringer i kampen for den store idéen som de har sluttet seg sammen for å forsvare. De deler folkets interesser og er med i alt som rører seg i folket.

Innenfor de kommunistiske partiene er det målmenn for alle krefter i folket som har erklært kamp mot kapitalismen — og der finner en særlig de beste i arbeiderklassens rekker. I Italias kommunistiske parti er for eksempel 44,6 prosent av medlemmene arbeidere, 18,6 prosent landarbeidere, 13,4 prosent halvforpaktere, 5,3 prosent småbønder og 5,6 prosent håndverkere. Av medlemmene i Frankrikes kommunistiske parti er 40,3 prosent arbeidere, 5 prosent landarbeidere, 8,2 prosent bønder og 12,2 prosent funksjonærer. I Finland er 85,5 prosent av samtlige kommunister arbeidere.

Historiens erfaringer viser at de revolusjonære partiene vanligvis må gå gjennom en rekke etapper før de kan bli virkelig fortropp og nå fram til politisk og organisatorisk modning. Som oftest har de begynt som propagandistiske grupper, og arbeidet har i hovedsaken tatt sikte på de egne rekkene. Dette har vært nødvendig for å trygge ideologisk enhet, utdanne kadrer og organisere dem bedre. Deretter kommer det en tid da partiene arbeider ute i massene, — og i denne perioden begynner de så smått å lede arbeiderklassens streikekamper og masseaksjoner. Dette er en meget viktig periode. I denne perioden forener den spontane arbeiderbevegelsen seg med sosialismens idéer og utvikler seg til en klassebevisst organisert bevegelse. I etappen som følger etter blir partiet en reell politisk kraft som er i stand til å lede ikke bare flertallet av arbeiderklassen, men også store deler av folket ellers.

I enkelte kapitalistiske land har de kommunistiske partiene ennå ikke evnet å vinne brede lag av arbeiderklassen over på sin side, — de er ennå ikke blitt massepartier. De kommunistiske partiene spiller en betydelig rolle i de arbeidendes liv og kamp som fortropp, som fylker i sine rekker den mest bevisste del av arbeiderklassen. Men det er klart at et kommunistisk parti teller mye tyngre så snart det har fylket massene rundt seg. Da blir det en politisk kraft som fører de arbeidende fram til sosial frigjøring, til å skape et nytt samfunn.

Hvor hurtig partiet kan gå over fra den ene etappen til den andre, avhenger både av de objektive vilkår og av i hvilken utstrekning partiet selv fører en riktig politikk og har en klok parti-

ledelse. Skjerpningen av kapitalismens allmenne krise og framgang for sosialismens krefter, og hevningen av partikadrenes politiske modenhet og erfaring skaper i dag forutsetningene for at *alle* de kommunistiske partiene i de kapitalistiske land kan nå opp på et høyere utviklingsnivå i enda raskere tempo.

2. Den demokratiske sentralismen i partioppbygningen og partilivet

De organisatoriske prinsippene som gjelder for oppbygningen av et kommunistisk parti gir seg for det første av den stillingen de inntar i arbeiderbevegelsen, og for det annet av kjerneinnholdet i partiets mål og oppgaver.

De kommunistiske partiene representerer ikke rett og slett summen av de enkelte arbeidernes særinteresser eller enkelte grupper av arbeideres interesser. De representerer hele klassens interesser, og de felles interessene kan bare manifestere seg gjennom samdrøktig vilje, gjennom én vilje, som sammenfatter alle enkeltaksjonene til felles kamp. Det må en *sentralisert* ledelse til for å fylke alle krefter til en enhet, rette dem mot ett mål og lede de isolerte aksjonene fra enkelte arbeidere og enkelte grupper inn på det samme sporet. Lenin har understreket at «absolutt sentralisme og den strengeste disiplin i proletariatets rekker er et av hovedvilkårene for å seire over borgerskapet.»¹

Men partiet kan ikke komme fram til enhetlig vilje uten på demokratisk vei, det vil si i fellesskap, kollektivt, ved at de ymse meningene prøves mot hverandre og at det deretter fattes vedtak som er bindende for alle. Den felles vilje som er kommet til på denne måten er det fullstendigste og derfor det riktige uttrykk for de objektive krav i proletariatets klassekamp.

Det kommunistiske partis sentralisme er altså en *demokratisk* sentralisme, det vil si en sentralisme som har sitt grunnlag i viljen hos massen av partimedlemmene.

Demokratisk sentralisme betyr i praksis:

Alle partiets ledende organer fra øverst til nederst blir valgt; partiorganene har plikt til etter en bestemt periode å avlegge beretning om arbeidet overfor partiorganisasjonene; streng partidisiplin —, mindretallet må underordne seg flertallet; vedtakene i de høyere partiorganene er ubetinget bindende for partiets lavere organer.

Den demokratiske sentralismens prinsipp er grunnlaget for partilovene i alle kommunistiske partier. Partilovene fastlegger partiets

¹ V. I. Lenin: «'Radikalismen' — kommunismens barnesykdom» i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 79—80.

struktur og formene for partiets oppbygning, normene for partiets indre liv, metodene for partiorganisasjonenes praktiske virksomhet, kravene som stilles til partiets medlemmer, og deres rettigheter.

Partimedlemmenes plikter er hovedhjørnesteinen i partioppbygningen. Det kommunistiske parti har i sannhet veldige oppgaver å fylle, det skal omdanne samfunnet fra grunnen av. Derfor kan ikke partiet nøye seg med en medlemsmasse som bare gir sin tilslutning til partiets program. Kommunist er bare den som yter aktiv medvirkning til å virkeliggjøre partiets program og som arbeider med i partiet under partiets kontroll i en av partiets organisasjoner.

Oppportunistene stiller ikke slike krav til medlemmene av sine partier. Nettopp på grunn av dette spørsmålet ble det russiske sosialdemokratiske partiet splittet i en revolusjonær og en oppportunistisk retning i 1903. Det leninske prinsippet for partimedlemskap er i dag rettesnoren i alle kommunistiske partier. Og samtidig tar de med i regningen særegenhetene i hvert enkelt land og tradisjonene i arbeiderbevegelsen i vedkommende land når det gjelder de konkrete vilkårene for opptakelse av medlemmer i partiet og pliktene som hvert enkelt parti pålegger sine medlemmer. Partiene går aktivt og med skjønnsomhet inn for å vinne nye medlemmer, og i dette arbeidet våker de vaksomt over at det ikke trenger seg inn agenter og provokatører med oppdrag fra borgerskapet, eller upålitelige elementer. Enkelte kommunistiske partier, som f. eks. Frankrikes kommunistiske parti og Italias kommunistiske parti, gjennomfører hvert år innbygging av medlemsbøker eller nyregistrering av medlemmer. Bokinnbyttet tar sikte på å sikre vedholdende aktiv virksomhet hos alle medlemmer av partiet og å styrke arbeidet ute i massene. Og forutsatt at vilkårene ligger til rette for et slikt tiltak i partiene, sikrer det også muligheten til å kvitte seg med medlemmer som faktisk har sluttet å arbeide i den eller den partiorganisasjon.

Partidemokrati og ledelse

Et kommunistisk parti utformer partilivet slik at enhver kommunist kan være så aktiv som mulig med i praktisk partiarbeid. Dette er partidemokratiets indre kjerne. For å oppfylle denne hensikten sørger partiene for de vilkårene som skal til for å gjøre det mulig for partimedlemmene å drøfte alle spørsmål, kontrollere at vedtakene som er fattet blir etterkommet, velge de ledende kadrene og følge med i og holde oppsyn med deres virksomhet.

Et kommunistisk parti lar ikke det indre demokrati i partiet bare gjelde valgene på ledelse. En slik forestilling om begrepet demokrati er utbredt i de sosialdemokratiske partiene, og betyr i

selve sitt vesen at normene og grunnsetningene for borgerlig parlamentarisk liv er blitt overført til å gjelde også partilivet. Demokratiet i et kommunistisk parti er et demokrati *med aktiv, enhetlig handling*, det vil si et demokrati der partimedlemmene ikke bare velger og diskuterer, men også i praksis er med å bestemme retningen i partiets arbeid.

Praksis i de kommunistiske- og arbeiderpartiene har i de ymse land skapt tallrike former for arbeidet med å trekke partimedlemmene inn i aktivt arbeid. I SUKP f. eks. arbeider 20 prosent av medlemmene i partiutvalgene, som sekretærer i grunnorganisasjonene og med å organisere partigrupper, — resten er opptatt med andre oppdrag som deres organisasjoner har satt dem til. I Kinas kommunistiske parti praktiserer de metoden med massekontroll, og et stort antall kommunister er med på den. I Frankrikes kommunistiske parti og Italias kommunistiske parti har de en ordning som går ut på å opprette ymse kommisjoner og tiltaksutvalg for å trekke medlemmene med i utarbeidelsen av vedtakene og gjennomføringen av dem.

Medlemmenes aktive deltagelse i de kommunistiske partienes virksomhet betyr ingen innskrenking av ledelsens rolle, av betydningen av ledere som har de evner, kunnskaper og erfaringer som det er nødvendig å ha i et kommunistisk parti.

Arbeiderbevegelsens historie i ymse land har vist at de politiske partiene kan ha framgang i sitt virke bare dersom de har grupper av ledere med erfaring, autoritet og innflytelse. Folk av denne støpning utgjør den ledende kjernen i partiet, partiets kadrer, partiets valgte apparat, som i praksis organiserer gjennomføringen av vedtakene som er fattet og sikrer at partiets erfaringer og tradisjoner føres videre.

De ledende partikadrene står ikke ovenover partiet, men under partiets kontroll. Med en demokratisk ordning, sier Lenin, legges tillitsmenneskenes politiske virksomhet like åpen som handlingen på en teaterscene for publikum. «Alle vet at den og den politiker begynte slik og slik, har gjennomgått den og den utvikling, opptrådte slik og slik i et vanskelig øyeblikk i livet, i det hele tatt utmerket seg ved de og de egenskaper, — og derfor kan *alle* partimedlemmer helt naturlig og med full innsikt i saken velge en slik politiker til en bestemt partifunksjon eller vrake ham... Det «naturlige utvalg» ved full offentlighet, alles valgbarhet og alminnelig kontroll sikrer at hver tillitsmann til sjuende og sist «kommer på sin rette hylle», blir satt til det som passer til hans krefter og evner, på sin kropp merker alle følgene av sine feil, og for alles syn viser sin evne til å erkjenne sine feil og unngå dem.»¹

¹ V. I. Lenin: «Hva må gjøres? Brennende spørsmål for vår bevegelse», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 2, 1954, s. 121—122.

Partidemokratiet er altså den viktigste forutsetningen for en riktig fostring, et riktig utvalg og en riktig utdanning av lederkadrene. Demokratiet betyr også samtidig garantien for at ledelsen støtter seg på den kollektive erfaring og ikke bare på den eller den tillitsmanns personlige meninger.

Diskusjonsfrihet og enhet i handling

En særdeles viktig metode i partiarbeidet er en bred drøfting av alle prinsipielle spørsmål og utarbeiding av alle vedtak på kollektivt grunnlag. Dette må til for å få generalisert de mangslungne erfaringene og å avdekke eventuelle mangler, men også for å trygge at ethvert medlem skal ha anledning til å forvise seg om at de vedtakene som er fattet, er riktige.

Enhver diskusjon går side om side med en grundig kritikk med sikte på å avdekke mangler, blottlegge røttene til manglene og komme med forslag til å overvinne dem.

En saklig kritikk av dette slaget er nettopp det som skal til for å avansere og som hjelper til med å fostre kadrer på riktig vis. Derfor skiller partiet mellom kritikk som styrker partiet og kritikk som svekker partiet, — kritikk for kritikkenes skyld, kritikksyke. Enda partiet gir mulighet til fri kritikk og stiller ethvert medlem ansvarlig dersom han gjør forsøk på å undertrykke kritikken, så gir det dermed ikke noen rett til å utnytte kritikken til å svekke partiet.

Men hvor går grensen mellom en kritikk som er av det gode og en kritikk som skader partiet? Det er partiets program, vedtak og lover som markerer denne grensen.

Partiet gir sine medlemmer vidtgående rettigheter, men krever selvsagt at medlemmene viser troskap mot programmet, mot partiets mål og idealer. Partiet finner seg ikke i at det brer seg partifiendtlige oppfatninger, og fordømmer slikt som uforenlig med medlemskap i partiet. Er ikke dette en krenkelse av partidemokratiet, en krenkelse av partimedlemmenes meningsfrihet og talefrihet? Aldeles ikke, — ikke fra kommunistenes standpunkt. Lenin skrev: «Enhver har frihet til å skrive og tale som han lyster, uten noen som helst begrensning. Men enhver frivillig sammenslutning (deriblant partiet) har også frihet til å jage vekk medlemmer som dekker seg bak partiets skilt for å preke partifiendtlige oppfatninger. . . . Partiet er en frivillig sammenslutning, og det ville bli oppløst — først ideologisk og deretter også materielt, dersom det ikke kvittet seg med medlemmer som preker oppfatninger i motstrid med partiets.»¹

¹ V. I. Lenin: «Partiorganisasjonen og partilitteraturen», i Verker, bd. 10, s. 32, tysk utgave.

Så lenge det ikke er fattet vedtak i en sak, kan det gis uttrykk for divergerende meninger i partiet, og motsatte standpunkter kan strides, men så snart vedtak er fattet, handler alle kommunister som én mann. Dette er kjernen i partidisiplinen, som krever at mindretallet underordner seg flertallet og at alle vedtak som fattes, er bindende for alle medlemmer. Disiplinen gir partiet nødvendig organisert og målbevissthet i handling. Men blind disiplin duger ikke til å fylle disse oppgavene. Partidisiplinens styrke består i at den er en bevisst disiplin, — den hviler på kommunistenes ideologiske samdrøktighet, så bevisst tilslutning til partiets vedtak, — vedtak som enhver kommunist selv har deltatt aktivt med å utarbeide.

Enhet i handling betyr aldeles ikke at det ikke er tillatt med divergerende meninger i partiet. Dersom dette manglet, ville partiet forvandle seg fra en levende til en død organisasjon. Selvsagt kan det gjøre seg gjeldende ulike standpunkter under partiets arbeid, det kan dukke opp divergens i diverse spørsmål. Det er uunngåelig og fullstendig i sin orden. Det er ikke slik å forstå at partidisiplinen av noen krever at han gir avkall på sin mening, forutsatt at hans mening ikke strider mot marxismen-leninismens prinsipper. Men partidisiplinen forplikter til å underordne seg de vedtakene som er fattet og å virkeliggjøre dem ansvarsfullt, selv i tilfelle hvor det enkelte partimedlem ikke er enig i vedkommende vedtak eller har stilt forslag til vedtak som går i annen retning. Partidisiplinen krever videre at spørsmål som gjelder partiets indre liv, ikke diskuteres utenfor partiet. Alle disse normene for partiets liv skriver seg fra arbeiderbevegelsens erfaring, og denne erfaringen gir overbevisende prov for at dersom arbeiderklassens politiske parti ikke har en streng disiplin, vil det bli en utflytende organisasjon, uten evne til å lede de arbeidendes kamp.

I de kommunistiske partiene er det satt opp meget bestemte tiltak som rammer de som ikke underordner seg vedtakene som er fattet. De kommunistiske partienes historie kan vise til tilfelle med folk som ikke har vært enige med partiets linje og som har rottet seg sammen til grupper med en egen gruppedisiplin. Slike grupper som stiller seg opp i motsetning til flertallet, kaller en fraksjoner. I de opportunistiske partiene som bare er innrettet med parlamentarisk virksomhet for øye, er opptreden av fraksjoner en lovmessighet. Men de kommunistiske partiene er kamporganisasjoner, og derfor ville det å tillate fraksjoner være ensbetydende med å gi avkall på ideologisk enhet og ledelse av kampen. Derfor er dannelse av fraksjoner uforenlig med partidisiplinens krav.

Marxismen-leninismens oppfatning av betydningen av partiets enhet kommer mest pregnant til uttrykk i resolusjonen på RKP's 10. partikongress, slik som Lenin har ført den i pennen. Her understrekes det at alle arbeidere må forstå at «ethvert fraksjonsmakeri

er skadelig og utillatelig, og uunngåelig vil føre til at det samdrektige arbeidet svekkes»¹, og at fraksjonsmakeri gir anledning til å anvende strenge tiltak fra partiets side, inklusive eksklusjon.

I de kommunistiske partiene er det altså en kombinasjon av det mest vidtgående demokrati og sentralisert ledelse, fri drøfting parret med streng disiplin og enhet i handling. Demokrati uten sentralisert ledelse ville gjøre partiet til en diskusjonsklubb. Og sentralisme uten demokrati eller med utilstrekkelig utviklet demokrati, avler en byråkratisme som dreper alt liv. En riktig forbindelse av demokrati og sentralisme derimot, trykker den aller bredeste aktivitet og initiativ i partiet, — og det sikrer samtidig en fast ledelse som er så nødvendig i den politiske kampen.

De konkrete formene som den demokratiske sentralisme kommer til uttrykk i, forandrer seg i takt med de historiske vilkårene. Lenin skrev følgende med henvisning til de russiske kommunistenes organisatoriske oppbygning av partiet: «Det er en organisasjon som bevarer sin vesenstype og som har forstått å tilpasse *sin form* til forandrede vilkår, som har forstått å endre denne formen i pakt med øyeblikkets krav...»²

Ethvert kommunistisk parti er en levende organisme som utvikler seg og stadig forbedrer sin virksomhet. Den demokratiske sentralismens prinsipp i de kommunistiske partienes liv er slett ikke en sjablong, men noe som gjør det mulig for dem å arbeide elastisk og yte det som skal til for å løse oppgavene til enhver tid og i samsvar med særegenhetene i hvert enkelt land.

3. Det levende sambandet mellom partiet og massene

Kommunistene kan ikke bli et parti i ordets sanne mening uten at de har nært samband med massene og støttes av massene. Lenin kritiserte i 1920 noen engelske kommunister som ikke hadde forstått nødvendigheten av sambandet med massene, og understreket ved det høvet følgende: «Dersom mindretallet ikke forstår å lede massene og å opprette et nært samband med dem, er det ikke noe parti og er overhodet ingenting verd, likegyldig om det... kaller seg et parti.»³

A utrope partiet til fortropp kan en gjøre så mye en lyster,

¹ Sovjetunionens kommunistiske parti i resolusjoner og vedtak på partikongressene, på konferanser og plenums møter i sentralkomiteen, Moskva 1953, Del I, s. 528, russisk utgave.

² V. I. Lenin: «V. Sassulitsj' måte å gjøre det av med likvidatorvesenet på», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 19, s. 361.

³ V. I. Lenin: «Tale om det kommunistiske partis rolle på Den kommunistiske internasjonales 2. kongress», i Verker, tysk utgave, bd. 31, s. 226.

men det betyr ikke at partiet er blitt fortroppen. For partiet kan ikke tvinge massene til å følge seg. Og om partiet trer fram for massene og erklærer at det gjør krav på den ledende rolle, så vil det ikke vinne noen autoritet ved det.

*Det nytter ikke bare å proklamere partiets ledende rolle
partiet må vinne den gjennom sin kamp*

Hvordan vinner partiet virkelig førerskap? Her er det bare en vei å gå: å overbevise massene. Partiet må overbevise massene om at det gir riktig uttrykk for deres interesser og representerer dem, og det skjer ikke ved ord, men ved handlinger, ved partiets politikk, dets initiativ, dets hengivenhet for saken. Partiet må altså vinne massenes tiltro og anerkjennelse gjennom sitt arbeid. «Det er ikke nok å kalle seg «avantgarde» — fortropp», skrev Lenin, «en må også handle slik at alle andre tropper kan se og er nødt til å innrømme at vi går i spissen.»¹

De kommunistiske partiene har et program — en vitenskapelig begrunnet framstilling av partiets mål, som er i samsvar med de arbeidendes livsinteresser. En ufrakommelig forutsetning for at partiet skal vinne fram til rollen som ledende, er at de arbeidende forstår sluttmålene for kampen. Samtidig må partiet ha et aksjonsprogram som tar sikte på å tilfredsstille de arbeidendes umiddelbare behov. Partiet må dertil utfolde initiativ på alle områder av folke-massenes liv, det må kjenne de ymse befolkningslagenes behov og kjempe for deres krav.

Kommunistene peker på at det kapitalistiske system har overlevd seg selv, men de framhever også at det er galt å begrense seg til paroler som bare kritiserer uten samtidig å svare positivt på spørsmålet hva som må gjøres *i dag* og hvordan det må handles *i dag*. Lenin har alltid advart mot forsøk på å lansere paroler som går ut på «å skjerpe proletariatets bevissthet mot imperialismen». Han skrev: «En «negativ» parole som ikke er knyttet sammen med et positivt svar, «skjerper» ikke bevisstheten, men sløver den, for en slik parole er tomt snakk, det rene skråll, innholdsløs deklamasjon.»²

¹ V. I. Lenin: «Hva må gjøres?», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 2, 1954, s. 76.

² V. I. Lenin: «Om en karikatur av marxismen og om den 'imperialistiske økonomisme'», i Verker, tysk utgave, bd. 23, s. 66.

Det gjelder å arbeide over alt der massene er

Kommunistene legger vinn på å arbeide over alt der det befinner seg arbeidende mennesker. Derfor trenger partiet et meget nært, et organisk og dagstøtt samband med massene. «For å tjene massene», sa Lenin, «og å gi uttrykk for deres interesser når en først har oppfattet hva de går ut på, må fortroppen, organisasjonen, gjennomføre hele sin virksomhet i massene, den må trekke til seg uten unntak alle de beste kreftene i massene og kontrollere for hvert skritt det tar omhyggelig og objektivt om sambandet med massene er fast og levende. På den måten og bare på den måten foster fortroppen massene og opplyser dem, ved at den gir uttrykk for massenes interesser, lærer opp deres organisasjoner og styrer hele massenes aktivitet på den bevisste klassepolitikkens vei.»¹

Selvsagt tillegger kommunistene masseorganisasjonene fagforeningene, kvinne- og ungdomsforbundene, samvirkebevegelsen osv., stor betydning. Kommunistene har slett ikke i sinne å ta fra disse organisasjonene deres selvstendighet. Tvert imot mener kommunistene at de bare kan fylle sin funksjon som masseorganisasjoner, dersom de hver for seg løser godt de oppgavene de har på sine områder. Kommunistene respekterer vedtakene og disiplinen innenfor de masseorganisasjonene de arbeider i, de overholder lovene og anser det som sin plikt å yte sitt til at hver av disse organisasjonene bedre og bedre greier å slåss for massenes interesser.

I fagforeningene trer kommunistene fram som konsekvent forkjempere for arbeidernes økonomiske interesser, de går alltid inn for proletariatets aksjonsenhet. Kommer det til streiker, finner vi kommunistene som de mest standhaftige og energiske innenfor streikeutvalgene. Arbeiderne velger gjerne slike kommunister til ansvarsfulle verv. I ungdoms- og kvinneorganisasjonene legger kommunistene vinn på å utvide partiets innflytelse ikke ved kommandering, men ved å vise handlekraft og høy bevissthet, uansett om de arbeider i disse organisasjonene som menige medlemmer eller som ledende tillitsmenn.

Ved hjelp av disse masseorganisasjonene knytter partiet et stadig nærmere samband med de arbeidende. Italias kommunistiske parti f. eks. støtter seg på en rekke demokratiske organisasjoner, deriblant den italienske faglige landsorganisasjonen, som er landets største fagsammenslutning og samler flertallet av de organiserte arbeiderne innenfor sine rekker. Videre støtter det seg på landsammenslutningen av bønder og landarbeidere og andre organisasjoner. Det samme gjelder for Frankrike, der det kommunistiske parti har

¹ V. I. Lenin: «V. Sassulitsj' måte å tilintetgjøre likvidatorvesenet på», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 19, s. 368.

nær tilknytning til den faglige landsorganisasjonen (CGT), det franske kvinneforbundet, det franske jenteforbundet, sambandet av fransk bondeungdom, det republikanske sambandet av krigsveteraner og andre masseorganisasjoner. Finlands kommunistiske parti er tilsluttet Det demokratiske forbundet for Finlands folk, det har nært samband med Småbrukerforbundet. Indonesias kommunistiske parti har ledelsen innenfor den viktigste faglige landsorganisasjonen der i landet, Indonesias faglige landsføderasjon (som for tiden har vel 2,5 millioner medlemmer), bondeforbundet (2,35 millioner medlemmer) og kvinnesambandet (ca. en halv million medlemmer).

Kommunistene bestreber seg også på å finne veien fram til arbeidende mennesker som tilhører organisasjoner hvor lederne og ofte en betydelig del av medlemsmassene stiller seg likegyldig eller til og med fiendtlig til kommunismen. En må ikke kjenne seg krenket over massene, en må finne veien til de arbeidendes hjerner og hjerter og ikke være redd for å treffe på forutfattede meninger, fordommer, ja — til og med klander og fornærmelser.

Allerede i årene under den første russiske revolusjon skrev Lenin at en må arbeide ute blant alle lag av arbeiderklassen, «... en må forstå å finne veien til de mest tilbakeliggende, utviklede av de som tilhører arbeiderklassen, til de som har kommet minst i berøring med vår vitenskap og med vitenskapen om livet, — for å kunne snakke med dem og vinne deres tillit, for å kunne heve dem opp til en sosialdemokratisk bevissthet med takt og tålmod. Vår lære må ikke bli et tørt dogme som bare utbres gjennom bøker, den må også utbres ved at vi tar del i den daglige livskampen hos de mest tilbakeliggende og utviklede lag av proletariatet.»¹

Partiets støttepunkter for arbeidet i massene er partiets grunnorganisasjoner. De driver sin virksomhet der de oppnår best tilknytning til massene og kan innvirke på dem. I Sovjetunionens kommunistiske parti har grunnorganisasjonene alltid stort sett bygd på produksjonsgrenene, og særlig har en der tatt sikte på å opprette bedriftsorganisasjoner, der en kommer arbeiderklassen nærmest.

En oppbygning av grunnorganisasjonene etter bostedsprinsippet er berettiget der det er muligheter for å utvide partiets innflytelse i massene, og også å nå fram til befolkningslag som håndverkerne, bøndene, småhandlerne, frie yrkesutøvere osv. I en rekke land er en organisasjonsoppbygging i partiet på grunnlag av bostedsprinsippet i pakt med tradisjonene i massebevegelsen i vedkommende land, og dette må en ta med i vurderingen. Skjematisme og ensformighet i organisasjonsoppbygningen er likeså skadelig her som over alt

¹ V. I. Lenin: «Om forvekslingen av politikk og pedagogikk», i Verker, tysk utgave, bd. 8, s. 452.

ellers, men produksjonsbransjeprinsippet er best i samsvar med partiets klassekarakter. I mange land bygger de kommunistiske partiene opp sine grunnorganisasjoner både på produksjons- og bostedsprinsippet.

Å lede massene betyr ikke å belære dem støtt og stadig. Det betyr mer å være med i løsningene av dagsoppgavene og å forklare dem fra marxistisk synspunkt. Og i dette arbeidet må en legge vinn på «tilkjemping seg... den ledende rolle ved å sette sine egne krefter inn og ved ideologisk påvirkning (og selvfølgelig ikke på grunnlag av rang og embete).»¹

Kommunistene knytter også alltid deltakelsen i arbeidet innenfor nasjonalforsamlingen sammen med arbeidet blant massene. Oppøretstendensene derimot betrakter arbeidet i parlamentet bare som et middel til å komme i kontakt med toppfigurene og å løse spørsmålene bak ryggen på massene. Lenin fordømte en slik praksis, og skrev om dette: «Kommunistene i Vest-Europa og Amerika må lære å skape en ny, uvanlig parlamentarisme, som er fri for opportunisme og strebervesen.»²

I en hel rekke kapitalistiske land er det lyktes for de kommunistiske partiene å utfolde en parlamentarisk virksomhet av den typen Lenin stilte som krav. Det er ingen tilfeldighet at parlamentsvalgene i Italia og Frankrike i alle år etter krigen hver gang har fått millioner velgere til å stemme på Italias og Frankrikes kommunistiske parti. Kommunistene sitter med mange plasser også i kommunestyrene i disse landene. Mange steder har de også borgermesteren, varamannen for borgermesteren eller rådmennene. Og de legger vinn på å fylle sine velgeres oppdrag på beste måte.

Den uatskillelige sammenknytning av massekampen og virksomheten i nasjonalforsamlingen setter de kommunistiske partiene i stand til å nå kjennbare resultater. Massene ser dette, og derved vokser kommunistenes innflytelse.

Lede massene og lære av massene

En kan ikke lede massene uten å ta hensyn til deres erfaring og faktiske bevissthetsgrad, en kan ikke lede dem dersom en river seg løs fra virkeligheten og haster langt forut. Gjør en det, oppstår det fare for at fortroppen kommer i den bedrøvelige stilling at den mister sambandet med hovedstyrkene, som blir hengende på slep, langt etter.

¹ V. I. Lenin: «På riktig vei», 1: Über den Parteiaufbau, tysk utgave, Berlin 1958, s. 438.

² V. I. Lenin: «'Radikalismen' — kommunismens barnesykdom», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 142.

Men det å ta massenes bevissthetsnivå med i regningen betyr ikke at en skal tilpasse seg dette nivået og orientere seg i retning av de tilbakeliggende. Dette er en oppfatning av sambandet med massene som særkjenner opportunismen. De revolusjonære marxistene har en annen oppfatning av sambandet med massene. De driver ikke som siv for vinden.

Det kommunistiske parti sammenfatter sin klasses og hele folkets erfaringer og prøver dem i lyset av historiens lærdommer og den marxistiske teori, og derved evner partiet å finne de tendensene som ennå ikke er trådt fullt fram i dagen, men som er de som har framtiden for seg. Det marxistiske parti utpønsker ikke noe, men tar utgangspunkt i selve livet, — men det går foran den spontane bevegelsen og viser den veien, fordi det er i stand til i tide å peke på hvordan problemene som folket er opptatt av skal løses.

Forutsetningen for at partiet skal mestre kunsten å lede massene og fostre dem, er at det selv lærer av massene, det vil si studerer omsorgsfullt det som oppstår av folkets praksis, opptar i seg folkets visdom. Lære av massene i den hensikt å belære massene — det er prinsippet for marxistisk-leninistisk ledelse, og det er rettesnoren for de kommunistiske partiene. De kinesiske kommunistene kaller dette «massenes linje».

Samme hvor stor autoritet partiet nyter, kan det ikke leve på gammel politisk kapital. Det må gjennom sin egen innsats stadig utøke denne kapitalen, ved at det vinner massenes støtte for sin politikk og alle sine tiltak. Og partiet må ikke opptre som en ufeilbar skolemester, men snakke åpent med massene både når det gjelder framgang som er vunnet og feil som er gjort. Kommunistene må ikke være redde for å komme inn på sine svakheter. Andre partier kan ikke tillate seg dette, de søker å dekke over sine feil for massene.

4. Marxistisk-leninistisk politikk som vitenskap og som kunst

En av de viktigste kraftkildene i et kommunistisk parti, er at det kan bygge sin politikk på et vitenskapelig grunnlag.

Det innebærer først og fremst at kommunistene — som forsvaret arbeiderklassens interesser og er rustet med marxismen-leninismens lære — i hele sin aktivitet kan stø seg på kjennskap til de objektive lovene for samfunnsutviklingen og særlig til kunnskapen og lovene for klassekampen, — og i denne sin aktivitet tar de med i vurderingen hvordan klassekreftene er gruppert i hver enkelt gitt periode, i hver konkret situasjon. Lenin har skrevet:

«Bare en objektiv vurdering av samtlige innbyrdes forhold mellom alle klasser uten unntak i et gitt samfunn, og følgelig også en vurdering av det objektive utviklingsnivået i dette samfunn, så vel som av vekselvirkningen mellom det og andre samfunn, kan gi grunnlag for en riktig taktikk for den progressive klasse. Samtidig betraktes alle klasser og alle land ikke statisk, men dynamisk, dvs. ikke i stivnet tilstand, men i sin bevegelse (hvis lover utpringer av hver klasses økonomiske eksistensvilkår).»¹

I det følgende skal vi ta for oss noen allmenne spørsmål i de kommunistiske partienes politikk sett som vitenskap og som kunst. Den praktiske gjennomføringen av denne politikk og de viktigste spørsmålene i den, skal vi så behandle i de kapitlene av boken som følger dernest.

Om politisk strategi og taktikk

De tiltakene som de marxistisk-leninistiske partienes virksomhet munner ut i, er ikke resultat av improvisasjon fra partiledelsens side. De gir konkret uttrykk for den politiske linjen som partiet utarbeider på grunnlag av en vitenskapelig analyse av hver etappe i kampen og ut fra stillingen til enhver tid. I den politiske terminologien brukes også begrepene *taktikk* og *strategi* som betegnelse for denne linjen.

Når en snakker om taktikk, mener en oftest den politiske linjen for en forholdsvis kort periode, bestemt av visse konkrete forhold. Og når en snakker om strategi, så menes linjen for en hel historisk etappe. Men det har ikke alltid vært foretatt en slik skjelning. I den gamle arbeiderbevegelsen, (i perioden før Oktoberrevolusjonen) mentes med taktikk hele partiets politikk, uansett hvilket tidsrom den tok sikte på.

Slik brukte også Lenin dette begrepet. Det innbefattet altså både oppgavene i ledelsen av arbeiderklassens kamp som forandret seg forholdsvis hurtig (taktikk i trangere mening), og de oppgavene som har gyldighet for en hel historisk etappe. I boken «To slags taktikk» f. eks. snakker Lenin om taktikk i betydning av partiets generallinje, som gjaldt under hele perioden da den borgerlig-demokratiske revolusjonen i Russland ble forberedt og gjennomført. Begrepet strategi er lånt fra militærspåket, og Lenin brukte det sjelden. Først i perioden etter Oktoberrevolusjonen kom han også inn på partistrategien i enkelte arbeider som behandlet de kommunistiske broderpartienes politikk, men uten at han så det som nødvendig å avgrense dette begrepet fra begrepet taktikk.

¹ V. I. Lenin: «Karl Marx», i: Marx-Engels-marxisme, norsk utgave 1952, s. 30.

I dag taler kommunistene om strategi og om den strategiske linjen når det dreier seg om partiets generallinje, som tar sikte på å løse de mest allmenne oppgavene i vedkommende historiske etappe, på grunnlag av det forhold mellom klassekreftene som er rådende. I denne forstand er det naturligvis i høy grad på sin plass å understreke at partiets strategiske linje må holdes, for på det vis på den ene siden å framheve at det er nødvendig uten vakling å ta sikte på å løse *hovedoppgaven* i vedkommende etappe, og for på den annen side å advare mot den venstreradikalistiske tendensen til å ville «springe over etapper». Men når det tales om partiets politiske strategi, må en akte seg for fristelsen til å trekke sammenlikning med militærvitenskapen. For saken er at den politiske strategien skiller seg fra militærvitenskapen i bunn og grunn.

I politikken har en ikke å gjøre med velopplærte arméer, men med samfunnsklasser og krefter der noen kan være organiserte og andre ikke, noen kan handle bevisst og andre spontant. En militær leder har alle styrkene underordnet seg. Han kan manøvrere med dem slik han selv vil, sette inn reservene der han mener det er nødvendig, og ellers bare ta hensyn til rent militær formålstjenlighet. Politiske ledere har ikke slike muligheter. De klasser og krefter som er med i samfunnshendingene, er ikke arméer og reserver av dette slaget. Ingen av dem handler på kommando fra en overordnet, men tar stort sett sine egne interesser til rettesnor — da riktignok slik de selv oppfatter disse interessene i en gitt situasjon. Det er også mange andre faktorer som gjør at en politisk ledelse har atskillig mer kompliserte oppgaver enn en militær ledelse. Alt dette må en gi akt på når en bruker begrepet politisk strategi.

Når partiet skal utarbeide sin strategiske linje under forhold hvor kapitalismen rår, gjelder det for det første å bestemme riktig arbeiderklassens *hovedmål* i vedkommende etappe og *hovedklassefienden*, som hele klassens hat, og hele støtkeften fra alle arbeidende må konsentreres mot i denne etappen for å bryte hans motstand.

For det annet må partiet bestemme riktig sin holdning til de største *mellomlagene*. Disse står nok i opposisjon til hovedfienden, men på grunn av dualismen i klasseinteresser viser de også en farlig politisk labilitet, tendens til kompromiss med fienden og av og til tendenser til direkte forsoning med ham.

Som hovedmål for bevegelsen i første etappe i den russiske revolusjon stilte Lenin opp å *styrte selvherskerdommet*, og fastslo at for å nå dette måtte proletariatet fylle to oppgaver: «... bryte selvherskerdommets (hovedfiendens) motstand med makt og lamme borgerskapets vankelmodighet.»¹ Bolsjevikene tok sikte på å gjennomføre begge disse oppgavene. Men mensjevikene avviste den

¹ V. I. Lenin: «To slags taktikk for sosialdemokratiet i den demokratiske revolusjon», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 4, 1956, s. 76.

siste av disse to oppgavene, og havnet i høyreopportunismens hengemyr.

For annen etappe i den russiske revolusjon fastslo Lenin at hovedmålet var å styrte borgerskapet, og påla proletariatet to oppgaver som måtte fylles for å nå dette: «... bryte borgerskapets (hovedfiendens) motstand med makt og lamme bøndernes og småborgerskapets vankelmodighet.»¹ Bolsjevikene tok fatt på å løse begge disse oppgavene. Hadde de begrenset seg til den ene av de to nevnte oppgavene og bare latt den bestemme retningen for hovedstøtet, ville revolusjonen blitt tilføyd alvorlig skade.

For det tredje er det viktig når en utarbeider den strategiske linjen, at en bestemmer riktig hvem som er arbeiderklassens forbundsfeller i vedkommende etappe av bevegelsen. I samband med dette ville det være uriktig å betrakte arbeiderklassens forbundsfeller som partiets «reserver» som en kan «sette inn» slik partiet finner for godt, og som en skal kunne «manøvrere» med like fritt som en militær befalingsmann med reservene på slagmarken. Dersom en reduserer spørsmålet om den strategiske ledelse i politikken til et spørsmål om innsats av reservene, betyr det at en avleder oppmerksomheten fra den oppgaven som i de kapitalistiske land er den nødvendigste når en forbereder seg til avgjørende klasseslag, — nemlig at det kommunistiske partis forbindelser med arbeidermassene og de bredeste lag av arbeidende stadig må knyttes fastere, at det må etableres aksjonsenhet med de sosialistiske partiene, fagforeningene og andre masseorganisasjoner. Ethvert kommunistisk parti tar utgangspunkt i erkjennelsen av at arbeiderbevegelsen i nabolandene og de revolusjonære bevegelsene i koloniene spiller en *selvstendig rolle* og betrakter dem ikke rett og slett som «reserver» for revolusjonen i sitt eget eller et hvilket som helst annet land. En annen innstilling til de enkelte seksjoner av den anti-imperialistiske frigjøringsbevegelsen ville for det første være i motstrid med kommunistenes prinsipper og deres politiske moral, og dessuten også bety en fare for å miste disse forbundsfellene.

Den politiske førerskapens kunst

Lenin har sagt om politikken at den ikke bare er en vitenskap, men også en kunst.

Det betyr at å være ledende i politikken, krever ikke bare en riktig, vitenskapelig pålitelig analyse av situasjonen og utarbeidelse av en riktig linje på grunnlag av en slik analyse, men også stor viten, mesterskap, ja rent ut sagt kunst i gjennomføringen av denne linjen. Selv den aller beste linjen nytter ikke stort om en

¹ Samme verk og samme sted som ovenfor.

ikke behersker denne kunsten. La oss tenke oss at en har bestemt hovedmålet og hovedfienden riktig i en gitt etappe. Men hva nytter det, dersom partiet ikke evner å organisere kampen for dette målet og mot denne fienden? En kan ha fastslått riktig hvem som er arbeiderklassens forbundsfeller, men kan det hjelpe noe i fall partiet ikke også evner å trekke dem over på sin side, organisere dem og lede deres kamp?

Den politiske ledelsen må altså ikke bare vite hva som forestår å gjøre, men den må også ha evnen til å gjøre det. Hvordan skal en kunne tilegne seg denne evnen, denne kunsten?

Bare teoretisk studium strekker ikke til i dette stykket. Beherske den politiske lederskapens kunst kan et parti bare på grunnlag av et veld av egne erfaringer. Det fins ingen skole som for et revolusjonært parti kan erstatte den praktiske kampens skole, — med alle dens vekslende tilfelle og prøvelser, seier og nederlag, framgang og tilbakeslag.

Men dette betyr selvfølgelig ikke at hvert enkelt parti ubetinget selv må ha prøvd alle erfaringene på sin egen kropp og at det selv må gjøre alle feilene for å kunne trekke lærdom av dem. Å lære å beherske den politiske lederskapens kunst er en prosess som kan påskyndes sterkt — og hvor tallene på nederlag, feil og bakslag kan minskes sterkt dersom en studerer grundig og oppmerksomt erfaringene andre partier har gjort, erfaringene i den internasjonale revolusjonære bevegelsen, og utnytter dem. De litterære arbeidene som generaliserer disse erfaringene, er en uvurderlig hjelp for enhver som legger vinn på å mestre den politiske lederskapens kunst. Særlig viktig i denne sammenhengen er Lenins fremragende bok: «Radikalismen» — kommunismens barnesykdom». Den har hatt og har fremdeles veldig betydning for den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Hva er det viktigste ved den politiske lederskapens kunst?

Det er framfor alt evnen til å arbeide ute i massene. Denne oppgaven kan partiene og ledelsen bare løse med framgang så sant de går i brodden for de arbeidendes interesser, deler deres forhåpninger og uselvvisk setter alle krefter inn for deres sak.

Et av de leninske prinsippene i politikkens kunst er at det ikke er nok bare med propaganda og agitasjon, dersom en vil lede millionmassene til aktiv kamp, det er i høyere grad påkrevet at massene selv vinner egen politisk erfaring. «... menneskemillionene vil aldri lytte til de råd de får fra partiene, dersom disse rådene ikke faller i tråd med det de lærer av erfaringene på sin egen kropp,» sier Lenin.¹ Derfor innebærer den politiske lederskapens kunst at en bruker midler og metoder som bygger på

¹ V. I. Lenin: «Tale om agrarspørsmålet på den første allrussiske kongress av bonderepresentanter», i: Verker, tysk utgave, bd. 24, s. 498.

massenes erfaringer og bevissthet og som derfor egner seg til å føre massene framover, til kamp for sluttmålet. Partiet kan ikke sitte uvirksomt og vente til virkeligheten selv har belært massene. Det må forstå å lede dem fram til riktige slutninger. Denne evnen kalte Lenin evnen til å føre massene fram til den avgjørende kamp ut fra massenes egne erfaringer.

Massene tar inntrykk fra virkeligheten gjennom de kjensgjerningene som de møter i dagliglivet og som direkte angår dem på et eller annet vis. Derfor kan ikke et parti for de arbeidende gå annerledes fram når det vil lede kampen mot kapitalismen, enn å stille seg i brodden for massenes kamp for deres umiddelbare økonomiske behov og politiske interesser, ved å reise de krav som gir seg ut fra de aktuelle behov som gjør seg gjeldende i de ymse lag av de arbeidende folk, og å drive aktiv politikk for å oppfylle disse kravene.

Nok en viktig integrerende del av den politiske lederskapens kunst er evnen til å kople sine egne anstrengelser sammen med innsatsen fra alle dem som det kan oppnås aksjonsenhet med — inkludert de som har divergerende meninger i grunnleggende spørsmål. I det kapittel som følger, vil vi komme mer utførlig inn på denne viktige og kompliserte oppgaven.

Til den politiske lederskapens kunst hører også evnen til å velge de kampformene som er riktige ut fra stillingen i enhver situasjon, og evnen til å hoppe over fra den ene til den andre formen lynsart og overraskende.

Så sant partiet forstår å velge de riktige kampformene og utarbeide den politiske linjen i pakt med de vilkårene som gjør seg gjeldende, da kan det handle aktivt og oppnå bestemte resultater selv under de mest kompliserte og vanskelige vilkår.

Et parti av leninsk type legger ikke hendene i fanget, for i tilbaketrasket majestet å vente på «den store stunden», på en situasjon som ut i fra seg selv framkaller et revolusjonært oppsving blant de arbeidende og svekker motstanden fra deres fiender. Nei — partiet er stadig på jakt etter og finner faktisk også muligheter for aktivt arbeid blant massene selv under de ugunstigste vilkår, finner muligheter for aktiv politisk kamp. Nettopp ved dette konsoliderer partiet sin stilling og — hva som er enda viktigere — bringer det i høy grad timen for det avgjørende slag nærmere. Og det forbereder ikke bare seg selv på denne timen, men også bredest mulige lag av arbeidende mennesker. Den høyeste politiske kunst består nettopp i å finne retningen og formene for kampen også i en situasjon med ebbe for revolusjonen, slik at en legger grunnlaget for seier i framtiden og samtidig forkorter tiden fram til den. Et strålende eksempel på denne kunsten har vi i de russiske kommunistenes leninske politikk under reaksjonsårene som fulgte etter

revolusjonens nederlag i 1905—1907. I disse årene ga partiet et eksempel på den holdning en skal vise i tider med bakslag for revolusjonen. Ved et seinere høve skrev Lenin: «Revolusjonære partier må lære til bunns. De hadde lært å gå til angrep. Nå gjelder det å forstå at denne vitenskap må suppleres med en annen, med vitenskapen om den riktige måten å gjennomføre et tilbaketog på. De må forstå — og den revolusjonære klasse lærer seg å forstå dette ved egen bitter erfaring — at man ikke kan seire, hvis man ikke har lært å foreta framstøt riktig og trekke seg riktig tilbake.»¹

Evnen til å finne

det viktigste leddet i kjeden

Den politiske lederskapen som vitenskap og kunst kommer også til uttrykk i evnen til å finne fram til de hovedoppgavene som en framfor alt må konsentrere anstrengelsene om for å løse.

De politiske hendingene henger sammen innbyrdes, og de er til alle tider svært kompliserte. Lenin har sagt at de kan sammenliknes med en kjede, men med den forskjellen at leddene ikke er ordnet så enkelt som i en kjede som en smed har laget, — de har en annen form og er sammenlenket på en annen måte. I en vanlig lenke er leddene dessuten like, men i det politiske liv fins det noen spørsmål som er grunnleggende og andre som er underordnede, annenrangs. «En må forstå i hvert øyeblikk å finne det spesielle ledd i kjeden som en må gripe fatt i med all kraft for å holde fast hele kjeden og forberede overgangen til neste ledd grundig...»²

Etter at tsarismen var styrtet i Russland ble det avgjørende leddet å finne en revolusjonær utvei av den imperialistiske krigen. Men like etter februarrevolusjonen var «forsvaret av fedrelandet» en utbredt stemning i massene. De trodde at krigen hadde forandret karakter og ikke var en imperialistisk krig lenger. Men Lenin viste at dette var fullstendig uholdbare illusjoner. Så lenge borgerskapet sto ved makten, ville krigen fortsette som en imperialistisk krig. For å vinne freden fantes det den gang ingen annen utvei enn den sosialistiske revolusjon. Og enda massene til å begynne med ikke forsto dette, var partiet i Russland overbevist om at selve logikken i hendingene ville føre massene fram til denne slutningen: redningen ligger i revolusjonen. Og partiet konsentrerte følgelig sin oppmerksomhet om å hjelpe massene fram til denne konklusjonen.

¹ V. I. Lenin: «'Radikalismen' — kommunismens barnesykdom», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 83.

² V. I. Lenin: «Sovjetmaktens nærmeste oppgaver», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 9, 1957, s. 125.

Det skulle ikke mer enn et halvt år til før borgerskapet avslørte seg som en klasse som var interessert i at krigen fortsatte. Og da inntrådte det også en vending i massenes bevissthet, etter at de var blitt overbevist om at det ikke var mulig å få slutt på krigen uten å styrte borgerskapet gjennom væpnet kamp. «Det revolusjonære Russland fullførte oppgaven å komme seg ut av krigen,» skrev Lenin. «Det kostet store anstrengelser, men nettopp derigjennom ble folkets viktigste behov oppfylt, og det brakte oss seieren...»¹

Under de vilkår som rår i dag, da folkene trues av en tilintetgjørende atomkrig, da den internasjonale reaksjon igjen øker sin aktivitet og tar sikte på å påtvinge folkene fascistiske samfunnsordninger, er kampen for fred og demokrati blitt hovedleddet i kjeden i de kommunistiske partienes politikk i de kapitalistiske land.

Marxistisk-leninistisk analyse av virkeligheten og nært samband med massene på grunnlag av særegenhetene ellers som rår i hvert enkelt land, setter ethvert parti i stand til å finne den hovedoppgaven det gjelder å løse for at arbeiderklassens endelige mål skal rykke nærmere.

5. Det er nødvendig å føre kamp mot høyreopportunisme og sekterisme

Det reaksjonære borgerskap har aldri sluppet av i sine forsøk på å uthule den kommunistiske bevegelsen innenfra. Det venter seg mye av sitt strev med å utnytte meningsdivergenser innen partiet og av utbredelsen av opportunistiske oppfatninger blant mindre befestede partimedlemmer. Partiet utvider stadig sine rekker, og det er ikke bare framskredne arbeidere som slutter seg til partiet, men også personer som ikke er tilstrekkelig politisk modne, deriblant folk fra de ymse sosiale mellomlag, som med eller mot sin vilje bærer med seg sine fordommer og uklare oppfatninger inn i partiet. Av den grunn foreligger det til enhver tid objektiv mulighet for at det trenger inn i partiet borgerlig og småborgerlig innflytelse, diverse opportunistiske oppfatninger, defaultistiske stemninger og manglende tro på seieren. Derfor er kampen for å holde den marxistisk-leninistiske verdensoppfatningen ren en ufrakommelig eksistens- og utviklingslov for de kommunistiske partiene.

¹ V. I. Lenin: «Sentralkomiteens politiske beretning på RKP(b)s 11. kongress den 27. mars 1922», i Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 142.

Faren for revisjonisme

I takt med at arbeiderklassens kamp utvikler seg, nyanseres også den borgerlige ideologien. De grovere formene for rettferdiggjøring av kapitalismen byttes ut med mer raffinerte måter å forsvare den på. Men selve den borgerlige ideologiske vesen forandres ikke, og det samme gjelder opportunismen, uansett hvilken form den opptre i. Opportunismen har alltid — åpent eller tilslørt — til mål å forsonne arbeiderklassen med kapitalismen og å tilpasse arbeiderbevegelsen til den herskende klassens interesser. Opportunistene ligger støtt i selen for å forsøke å revidere arbeiderklassens revolusjonære verdensoppfatning, marxismen-leninismen.

Revisjonismen eller «overhalingen» av marxismen er, som Lenin har hevdet, «en av de viktigste, om ikke den aller viktigste fram-tredelsesformen for borgerskapets innflytelse i proletariatet og for borgerlig demoralisering av proletarene.»¹

Revisjonismens ideologer går løs på oppgaven å «overhale» grunnsetningene i den marxistisk-leninistiske teori, eller nøyaktigere sagt — de forfalsker disse grunnsetningene. Dette har vi vært inne på alt i kapittel 10 i denne boken, og vi skal stadig komme tilbake til det utover. Et av de store angrepspunktene for revisjonistene har alltid vært den leninske læren om partiet.

Og i dette stykket legger revisjonistene i siste instans teoretisk og praktisk vinn på å likvidere partiet eller gjøre det til et reformistisk parti. I visse historiske situasjoner legger de ikke en gang det minste skjul på denne hensikten, i andre situasjoner søker de å tilsløre den.

Etter at den første russiske revolusjonen hadde lidt nederlag, drog revisjonistene i Russland til felts mot partiet og strevde med å påvise at partiet var en organisasjon «som måtte kastes på skrap-haugen». I stedet for partiet, hevdet de, burde det komme et bredt partiløst samband, et «arbeiderforbund». Likvidatorene (det var betegnelsen på revisjonistene i den russiske arbeiderbevegelsen den gang) avspeilet stemninger som gav uttrykk for apati, forvirring, tap av de revolusjonære perspektivene — framkalt av reaksjonens offensiv. De ville erstatte partiet med noe ubestemmelig, noe som ville passe ikke bare borgerskapet, men også selvherskerdømmet. Dersom de revolusjonære marxistene den gang ikke hadde slått ut likvidatorene politisk, ville arbeiderklassen måtte ha gått inn i den perioden med revolusjonært oppsving som begynte like etterpå, desorganisert og uten sin kamperfarne leder, det bolsjevikiske parti.

De trekk som særkjenner den moderne revisjonismen, finner vi et sammendrag av i erklæringen fra konferansen av representanter

¹ V. I. Lenin: «Hodestups opptreden kan bare skade», i: Gegen den Reformismus, tysk utgave, Berlin 1959, s. 177.

for de kommunistiske- og arbeiderpartiene (av november 1957). I denne erklæringen heter det:

«Den moderne revisjonismen legger vinn på å bringe marxismen-leninismens store lære i vanry. Den erklærer at denne læren er «forældet», og hevder at den i dag har mistet sin betydning for samfunnsutviklingen. Revisjonistene bestreber seg på å utrydde marxismen-leninismens revolusjonære sjel og å rokke arbeiderklassen og det arbeidende folk i troen på sosialismen. De avfeier den historiske nødvendigheten av den proletariske revolusjon og proletariatets diktatur under overgangen fra kapitalismen til sosialismen, de benekter det marxistisk-leninistiske partis ledende rolle, de avviser den proletariske internasjonalismens prinsipper, de krever at man skal gi på båten de grunnleggende leninske prinsippene for partiets oppbygning og særlig den demokratiske sentralisme, de vil at det kommunistiske parti skal gjøres om fra en revolusjonær kamporganisasjon til en slags diskusjonsklubb.»

Under de forhold som rå i våre dager er det slett ikke slik at revisjonistene alltid trer åpent fram med sin hensikt å ville likvidere partiet. Under påskudd av å ville utvide det indre partidemokrati søker de å oppløse partidisciplinen og å få innrømmet rett for mindretallet til å unnlåte å bøye seg for de vedtakene som er fattet av flertallet, og at det skal være tillatt for mindretallet å danne fraksjoner. Men dette ville føre til at partiets enhetlige opptreden ble ødelagt, og til at partiet ville bli en kamparena for de forskjellige fraksjonene.

Revisjonistene pleier å si at de fører kamp mot dogmatismen, mot doktrinarismen. Faktisk har de sagt seg løs fra marxismen, men dette søker de å dekke over ved å henvise til at marxismens lære selv krever at nye teser må avløse de gamle. Men det å erstatte gamle maksimer med nye marxistiske læresetninger er ikke det samme som å avskaffe marxismen-leninismens grunnprinsipper, som er selve kvintessensen i denne revolusjonære læren. Faren ved revisjonismen er nettopp at den forespeiler å ville videreutvikle marxismen, mens den i virkeligheten avviser den. Det er derfor selvsagt at de kommunistiske partiene anser det som sin viktigste og stadige plikt å bekjempe revisjonismen i alle spørsmål, deriblant også spørsmålene om partioppbygningen.

Dogmatisme og sekterisme fører til løsrivelse fra massene

De kommunistiske partiene må kjempe ikke bare mot revisjonismen, men også mot sekterismen. Ut fra en rent ytre betraktning ter det seg som om disse er direkte motsatte fenomener. Men i virkeligheten bevirker også sekteristene — som selv liker å opptre

som ytterst «venstreradikale» og «revolusjonære» — at partiet svekkes.

Sekterismen beror på en dogmatisk holdning til enkelte teoretiske læresetninger og formuleringer, — en holdning som bygger på at alle mulige problemer i det politiske livet er løst bare i og med at disse læresetningene er satt opp. Dogmatikerne bygger på sjablonger istedenfor å studere virkeligheten; og dersom kjensgjerningene ikke kan passes inn i skjemaene de opererer med, så ignorerer de disse kjensgjerningene. Dogmatisme betyr å løsrive seg fra virkeligheten; og hvis partiet ikke bekjemper dogmatismen, forvandler det seg til en sekt utenfor det levende liv.

Forsøket på å klamre seg til en politikk og til organisasjonsformer som gjaldt i går og som ikke lenger svarer til dagens vilkår, er som Lenin uttrykte det, faktisk «en revolusjonær lediggjengerpolitikk».¹ Praksis innenfor alle kommunistiske partier har tallrike eksempler som viser at Lenin gjør rett i å trekke denne slutningen.

I Russland kom sekterismen til uttrykk i at man ville gi avkall på å utnytte enhver mulighet til å drive den legale virksomhet som den første russiske revolusjon hadde avtvunget tsarismen enda revolusjonen hadde lidt nederlag. De partimedlemmene som betraktet seg selv som «mer revolusjonære» enn partiet, ville at partiet skulle trekke seg ut av statsdumaen, og at det skulle slutte å arbeide i fagforeningene og i forsikringskassene. De ville ikke ta fatt på det vanskelige arbeidet i massene, i stedet ville de heller sette seg ned og vente på en ny revolusjonær krisesituasjon.

Atskillige av de kommunistiske partiene som var kommet til i de kapitalistiske land etter Oktoberrevolusjonen, gjorde sekteriske feil i den første tiden. Lenin kalte den gang dette «venstreradikalisme», en barnesykdom i kommunismen. Disse feilene gav seg slike uttrykk som at man ikke ville arbeide i fagforeningene fordi de var ledet av reaksjonære eller opportuniste, videre i at man helst ikke ville arbeide i de borgerlige parlamentene, fordi man var lite lystne på å gå med på nødvendige kompromisser og overhodet å anvende en elastisk taktikk.

I dag er det fremdeles en oppgave å føre kamp mot sekterismen. Sekterismens egentlige vesen er løsrivelse fra massene, mangel på forståelse for å utnytte alle aktuelle muligheter for det revolusjonære arbeid, — alt for å komme seg unna de brennende spørsmål som selve livet stiller. Revisjonismen tar sikte på å oppnå en forsoning mellom partiet og kapitalismen, og sekterismen på sin side skipler partiets samband med massene, — og uten massene kan det ikke føres noen framgangsrik kamp mot kapitalismen. Derfor er

¹ V. I. Lenin: «Likvidatorenes vaner og bolsjevikenes partioppgaver», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 16, s. 84.

det umulig å konsolidere partiet uten å føre kamp mot sekterismen i alle dens framtrekelsesformer.

Konferansen av representanter for de kommunistiske- og arbeiderpartiene i Moskva understreket at det er nødvendig å overvinne revisjonismen og dogmatismen innenfor partiet. I erklæringen fra konferansen heter det: «De kommunistiske partiene fordømmer dogmatismen, men under de nåværende omstendigheter betrakter de revisjonismen, eller med andre ord høyreopportunismen, som hovedfaren. Revisjonismen eller høyreopportunismen er en uttrykksform for den borgerlige ideologi, som lammer arbeiderklassens revolusjonære energi og dertil krever at kapitalismen skal opprettholdes eller gjenopprettes. Men i visse utviklingsfaser kan også dogmatismen og sekterismen være hovedfaren for enkelte partier. Det tilligger hvert enkelt kommunistisk parti selv å avgjøre hvilket av de to som utgjør hovedfaren på ethvert gitt tidspunkt.»

6. Den kommunistiske bevegelsens internasjonale karakter

Den kommunistiske bevegelsen er etter sitt innerste vesen internasjonal. Men hvert enkelt parti må føre kampen for de kommunistiske idealene på nasjonal grunn. Dette kan under bestemte vilkår medføre fare for at nasjonale og internasjonale interesser settes kunstig opp imot hverandre. For folk som er befengt med nasjonalt sneversyn og begrensning kan det nok té seg som om forholdene i deres land utgjør et unntak, som om arbeiderklassens kamp der i landet skiller seg på grunnleggende vis fra dens kamp i andre land. Slike oppfatninger er det bare imperialistene som kan tjene på, siden det for dem er maktpåliggende å skiple enheten i den internasjonale arbeiderbevegelsen.

Slike oppfatninger er ikke bare tvers gjennom uriktige, men de er også skadelige. Lovene for samfunnsutviklingen er allmenne lover, som gjør seg gjeldende i alle land. Derfor er det også så mye felles i arbeiderbevegelsen i de ymse land. Dette forplikter de kommunistiske partiene til å unngå å isolere seg fra hverandre, og tvert om utveksle erfaringer seg imellom.

Et parti som ikke kjenner de andre partienes erfaringer og ikke tar hensyn til dem, har lettere for å gjøre feil. En kommer lettere framover dersom en støtter seg på den internasjonale kommunistiske bevegelsens kollektive erfaring.

Særlig rike og mangesidige erfaringer har Sovjetunionens kommunistiske parti, og disse erfaringene har det samlet opp i en kamp som har vart i vel et halvt århundre. Takket være sin store politiske erfaring har SUKP gang på gang gitt bevis på sin evne til grundig innsikt i de prosesser som foregår i hele verden. Derfor

er mange av SUKP's partidokumenter av stor internasjonal betydning. Det gjelder også vedtakene på SUKP's 20. og 21. partikongress. I erklæringen fra representantene for de kommunistiske og arbeiderpartiene heter det:

«De historiske vedtakene på SUKP's 20. kongress har betydning ikke bare for SUKP selv og for den kommunistiske oppbygningen i Sovjetunionen, men innleder også en ny etappe i den internasjonale kommunistiske bevegelsen og har bidratt til at bevegelsen har utviklet seg videre på marxismen-leninismens grunnlag.»

Hva innebærer det å være i stand til å utnytte de andre partienes erfaringer? Det betyr framfor alt at en må tilegne seg disse erfaringene på skapende vis, og ikke mekanisk. Enhver erfaring er alltid betinget av en rekke omstendigheter: sted, tid, situasjon og forholdet mellom klassekreftene. Dersom en ikke gir akt på de konkrete vilkårene som ligger til grunn for en erfaring, kan erfaringer og praksis som holder stikk under bestemte forutsetninger, vise seg å føre til helt andre resultater under andre forhold. Men det ville likevel være uriktig å tvile på verdien av disse erfaringene over én kam. Marxismen-leninismen tar ut det vesentlige av all erfaringsmateriale, ikke bare det som har lokal eller spesifikk nasjonal betydning, men som har allmenn betydning, det vil si det som har karakteren av lovmessighet. Dette er det allmenne, — og en må forstå å knytte det sammen med de konkrete vilkårene i hvert enkelt land.

Skal det være tale om utveksling av erfaringer mellom de kommunistiske partiene i de ymse land og om koordinering av deres virksomhet, så kreves det at det blir opprettet et nært samband mellom dem. Formene for dette sambandet kan være av ymse slag, de forandrer seg i takt med de historiske vilkårene.

Da de kommunistiske partiene begynte sin virksomhet, var de svake. De fleste partiene var dannet av revolusjonære elementer fra sosialdemokratiske og anarkosyndikalistiske organisasjoner. Disse elementene bar med seg rester av opportunisme og sekterisme. Det skulle et veldig arbeid til for å konsolidere disse nye partiene, fostre dem i en revolusjonær ånd på grunnlag av marxismen-leninismens idéer og utdanne kadrer som kunne lede partiene.

Disse aktuelle behovene innenfor den kommunistiske verdensbevegelsen kalte til live en internasjonal organisasjon som forente de kommunistiske partiene i de ymse land — Den kommunistiske internasjonale (1919—1943).

Den kommunistiske internasjonale tjente oppgaven å gjenopprette og konsolidere båndene mellom de arbeidende i de ymse land, bånd som var blitt brutt under Den første verdenskrig. Dertil kom at den utarbeidet en rekke teoretiske spørsmål for arbeiderbevegelsen under de nye historiske vilkårene. Den bidro videre til å utbre

kommunismens idé blant massene, og betydde at det ble lettere å fostre ledende kadre for arbeiderbevegelsen.

Men denne formen for samband mellom partiene ble foreldet i takt med veksten i den kommunistiske bevegelsen, og fordi partiene ble styrket. De kommunistiske partiene ble mer og mer modne, og dette gjorde en kommunistisk verdensorganisasjon av denne typen overflødig. Dessuten var forholdet at de internasjonale vilkårene ble ytterst komplisert i løpet av Den annen verdenskrig, slik at Den kommunistiske internasjonale ikke lenger kunne være ledende for hele den kommunistiske bevegelsen. Så i mai 1943 gjorde Kominterns eksekutivutvalg vedtak om å oppløse Den kommunistiske internasjonale, og dette ble stadfestet av alle de kommunistiske partiene.

I løpet av sin levetid har den kommunistiske bevegelsen også brukt andre former for internasjonalt samband mellom de kommunistiske partiene. De former som for tiden er mest utbredt, er følgende: møter av ledende tillitsmenn og utveksling av informasjoner på gjensidig grunnlag, utveksling av delegasjoner, samt større møter og konferanser av de kommunistiske- og arbeiderpartiene for å drøfte aktuelle spørsmål, utveksle erfaringer, lære hverandres meninger og standpunkter å kjenne for å koordinere den felles kamp for de felles mål — for fred, demokrati og sosialisme. Av slike konferanser har Moskva-konferansen i november 1957 særskilt stor betydning. På denne konferansen ble det vedtatt dokumenter som er viktige for hele den kommunistiske bevegelsen — en deklarasjon og et fredsmanifest.

Grunnlaget for det broderlige sambandet mellom de kommunistiske- og arbeiderpartiene er marxismen-leninismens prinsipper, den proletariske internasjonals prinsipp.

Kjerneinnholdet i dette sambandet er sammenknytningen av hvert enkelt partis suverenitet med enhet i handling av hele den kommunistiske verdensbevegelsen. De kommunistiske partiene er politisk og organisatorisk selvstendige, men likevel tar de utgangspunkt i enhetlige oppfatninger om arbeiderklassens internasjonale oppgaver, og samkjører sine aksjoner *på frivillig basis og etter innbyrdes overenskomst*. Så sant det er nødvendig, utarbeider de i fellesskap en enhetlig linje, opptrer som en enhetlig internasjonal kraft som verner interessene til de arbeidende i alle land, verner freden og sikkerheten i hele verden.

Meningsutveksling i viktige spørsmål og gjensidig kameratslig kritikk hjelper partiene til å bli lettere oppmerksom på eventuelle feil. Men det er en ufravikelig forutsetning at denne gjensidige kritikken skal tjene sosialismens interesser og at den må være et middel til å konsolidere partiene og enheten i den kommunistiske verdensbevegelsen.

For å få en sammenslutning mellom arbeiderklassen, alle arbei-

dende, alle krefter i verden som vil frihet og fred, er det framfor alt annet nødvendig med en sterkere sammenslutning av selve de kommunistiske partiene. Jo større omfang massenes kamp får, dess større betydning får enheten mellom partiene innbyrdes, for de er sentrene i denne kampen.

Enheten mellom partiene ligger i at den kommunistiske bevegelsen har felles mål, og i troskap mot marxismen-leninismens idéer. Men enhet betyr ikke ensretting og enstonighet, tvert om innebærer den muligheter til å utfolde initiativ og vise nyskapende evne i bredt omfang i kampen for å løse de politiske spørsmålene. Marxismen-leninismens standpunkt går ut på enhet i det vesentlige, det grunnleggende, det hovedsakelige, — og mangfoldighet i det enkelte, i lokale særdrag og i metodene for å løse spørsmålene. Intet annet enn marxismen-leninismen kan trygge dette. Ethvert kommunistisk parti er selvstendig i handling, men nettopp derfor er det så viktig å hindre at en kommer vekk fra den universelle kursen, at en ikke mister fingerfølelsen, at en ikke begår den feil å sette det spesifikt nasjonale opp mot det allmenne, grunnleggende, internasjonale.

Enheten mellom partiene er ikke noe som er gitt en gang for alle. Enheten utvikles og konsolideres gjennom kamp, og i denne kampen er partiene utsatt for de ville angrep fra borgerskapet og de som er talsmenn for den borgerlige ideologi innenfor arbeiderbevegelsen. Den internasjonale reaksjon har alltid lagt seg etter å svekke de kommunistiske partiene ved hjelp av ideologisk diversjon. Men på den annen side har de utslagsgivende kommunistiske kadrene også alltid bevist sin standhaftighet og sin troskap mot marxismen-leninismen. Partifientlige elementer har alltid fått sin rette betingelse av de sunne kreftene innenfor partiene.

Moskvakonferansen av representanter for de kommunistiske- og arbeiderpartiene i november 1957 stadfestet enheten i oppfatning mellom alle partiene i grunnspørsmålene i samband med den sosialistiske revolusjon og oppbygningen av sosialismen; den stadfestet samdraktigheten i vurderingen av den nåværende internasjonale situasjon. Konferansen viste at den internasjonale kommunistiske bevegelsen vokser og styrkes — stikk i strid med imperialistenes vettløse påstand om «kommunismens krise».

Den kommunistiske bevegelsens utvikling skjer på en kronglet vei så lenge kapitalismen består i et land. Kommunismens historie kan vise både til raske oppsving og veldige vinninger på den ene siden, og midlertidige tilbakeslag, negative følger av ugunstige objektive vilkår og feiltrinn på den andre siden. Men disse manglene og feilene er av forbigående art, mens veksten og konsolideringen av den kommunistiske- og arbeiderbevegelsen er en ufrakommelig og lovmessig prosess.

KAPITEL 14

Politikken med aksjonsenhet mellom arbeiderklassen og alle andre demokratiske krefter i folket

Arbeiderklassen må føre sin kamp under vanskelige vilkår. Arbeidernes undertrykkere er den samfunnsklassen som sitter med rikdommen og som er best organisert — kapitalistenes klasse. Det herskende borgerskap har til sin disposisjon et mektig undertrykkingsapparat (hær, politi, domstoler, fengsler) og rår over alle midler til ideologisk masseinnflytelse (kirke, skole, presse, radio, fjernsyn, film osv.). Det vet også å utnytte den makt som utbyttersamfunnets vaner og tradisjoner betyr.

Under slike vilkår har arbeiderklassen særskilt god bruk for enhet i rekkene og høy grad av organisering, og også et nært samband med de andre arbeidende lag av folket. At denne enheten skapes og dette sambandet opprettes, har avgjørende betydning både for arbeiderklassens egen framtid og for hele folkets framtid.

Arbeiderenheten har et urokkelig objektivt grunnlag i fellesskapet i klasseinteresser. Men likevel utvikles ikke enheten spontant, automatisk, men krever at arbeiderklassens bevisste fortropp legger seg i selen for den. Borgerskapet utnytter nemlig alle muligheter til å splitte arbeidernes og alle arbeidendes rekker for å svekke og lamme sin klassemotstander. Denne politikken fra borgerskapets side har båret frukt, og gjør det dessverre fremdeles. Nettopp splittelsen i arbeiderbevegelsen er hovedårsaken til de mange tunge nederlagene som de arbeidende har lidt, og den viktigste forutsetningen for reaksjonens framgang. N. S. Khrusjtsjov hadde helt rett da han slo fast på SUKP's 20. kongress: «Mangen ulykke i dagens verden har sitt opphav i at arbeiderklassen i mange land har vært splittet i lang tid og i at de forskjellige avdelingene av arbeiderklassen ikke opptrer som en enhetsfront, — noe som kommer reaksjonens krefter til gode.»

Derfor ser de kommunistiske partiene og alle marxister-leni-

nister det som en overlag viktig oppgave å overvinne splittelsen i arbeiderbevegelsen, trygge enheten i sine rekker og slutte et nært samband med alle arbeidende, med alle progressive og demokratiske krefter i folket.

1. Nødvendigheten av arbeiderklassens aksjonsenhet under de nåværende vilkår

Trass i den dype meningsdivergensen som skiller mellom den revolusjonære og den reformistiske strømmingen, har de kommunistiske partiene i de kapitalistiske land helt fra de trådte fram på arenaen lagt vinn på å få opprettet aksjonsenhet med de sosialdemokratiske organisasjonene.

Også i dag tar kommunistene til utgangspunkt at alle arbeidere og overhodet alle arbeidende, hvem det enn er — kommunister, sosialdemokrater eller folk som regner seg til organisasjoner under kirkelig innflytelse — har felles interesser. Dette følger av arbeiderklassens og alle arbeidende lags stilling som den utbyttede delen av samfunnet.

Hva ligger i aksjonsenhets-politikken?

I kampen for de arbeidendes felles interesser tilstreber de kommunistiske partiene samarbeid med alle arbeiderorganisasjoner, uansett hvilke politiske eller religiøse oppfatninger medlemmene av disse organisasjonene har. De kommunistiske partienes virke tar sikte på å opprette og trygge et slikt samarbeid, og det er dette som kalles *aksjonsenhets-politikken*.

Den internasjonale arbeiderbevegelsens historie har et ganske stort antall eksempler på strålende tilfelle av aksjonsenhet. I tider da de arbeidendes interesser har vært truet av alvorlige farer, er trangten til enhet blant de arbeidende vokst, og som regel har arbeiderorganisasjonene handlet i fellesskap.

Dette var f. eks. tilfelle i trettiårene, da fascismen trengte seg fram til makten i mange land i Europa. Det reiste seg dengang en mektig bevegelse for å opprette arbeiderenhet i Frankrike, Spania og Østerrike. Dette faktum fikk innvirkning på ledelsen innenfor de sosialistiske partiene og deres holdning, de som før med alle midler hadde satt seg imot et samarbeid med de kommunistiske partiene. I de nevnte landene ble det i årene 1934 til 1936 sluttet avtaler om aksjonsenhet mot fascismen mellom kommunistene og sosialistene. I Frankrike og Spania ble det dannet folkefrontregjeringer.

Under Den andre verdenskrigen ble det på nytt gjort framsteg når det gjaldt enheten mellom de arbeidende. Kommuniste, jevne medlemmer og tillitsmenn i de sosialistiske partiene og ikke så rent få målsmenn for borgerlige partier — demokrater, radikale og katolikere — sto skulder ved skulder innenfor motstandsbevegelsen. Det er alminnelig anerkjent at kommunistene var kjernen i denne bevegelsen.

Etter seieren over fascismen presset de brede massene på mer enn noen gang før for å komme fram til forening. I de folkedemokratiske landene ble det skapt enhetspartier av arbeiderklassen, og de bygde sin virksomhet på marxistisk-leninistiske prinsipper. I og med det ble splittelsen innenfor arbeiderbevegelsen overvunnet i en meget stor del av Europa.

Også i mange kapitalistiske land kom det etter krigen til en tilnærming mellom forskjellige strømninger innenfor arbeiderbevegelsen. Overenskomster som var blitt sluttet mellom kommuniste og sosialister, ble stående ved makt, og fagforeningene omfattet arbeidende av alle politiske overbevisninger. I oktober 1945 ble Den faglige verdensføderasjonen (engelsk: WFTU) skapt, der fagforeningene i Sovjetunionen for første gang befant seg innenfor én fylking sammen med fagforeningene i de kapitalistiske landene i Europa, USA, Latin-Amerika og med landene i Østen. Aldri før hadde den internasjonale arbeiderbevegelsen vært så nær enhet som i disse årene.

Men den internasjonale reaksjon gjorde alt den kunne for å hindre denne orienteringen i retning av enhet. Det var denne gangen USA-monopolene som tok initiativet i splittelsesarbeidet. Og påskuddet var de kommunistiske partienes opptreden imot de skjendige vilkårene som ble stilt opp i Marshall-planen. Det ble så satt i verk en gigantisk og rasende hets- og bakvaskelseskampanje mot kommunistene, og representanter for kommunistene ble kastet ut av regjeringene.

De meningsdivergensene som gjorde seg gjeldende innenfor Den faglige verdensføderasjonen i sammenheng med vurderingen av Marshall-planen, ble utnyttet av den reaksjonære ledelsen innenfor de amerikanske fagforeningene for å splitte denne internasjonale fagsammenslutningen. I 1949 gikk de britiske trade unions, CIO i USA, de faglige landsorganisasjonene i Belgia, Nederland og enkelte andre land ut av WFTU. Kort tid etter opprettet de sin egen internasjonale faglige sammenslutning — som de kalte Den frie faglige internasjonale.

Så var arbeiderbevegelsen splittet på nytt, stikk i strid med det massene hadde tatt sikte på, — og kampen mellom de forskjellige strømningene flammert opp atter en gang.

Hva kan en oppnå ved aksjonsenhet?

I dag er den fare som svever over de arbeidendes hoder langt større enn den var på terskelen til Den andre verdenskrigen, ja, tilmed under denne krigen. Faren for en atomkrig og monopolkapitalens bestrebelser med sikte på å opprette sitt diktatur overalt — alt dette demonstrerer overlag tydelig hvor nødvendig det er med aksjonsenhet i arbeiderklassen. Arbeiderpartienes ansvar er vokst i overordentlig grad, og situasjonen er slik at den på bydende vis krever forente anstrengelser fra arbeiderpartienes side, for ellers vil de reaksjonære kreftene i de kapitalistiske landene bryte seg vei fram til et blodig diktatur og nye krigerske eventyr.

Kampen for fred og demokrati har gjort aksjonsenheten påtrengende nødvendig, og den gjør det samtidig lettere å komme fram til overenskomster mellom arbeiderpartiene. I spørsmål av allmenn demokratisk natur er det lettere enn på andre områder å komme fram til avtaler, for det fins ikke et arbeiderparti som kan gå inn for en aggresjonskrig eller støtte fascismen. Derfor er det nå mulig å nå fram til samarbeid mellom arbeiderorganisasjonene i langt flere spørsmål enn før, og det er også en bydende nødvendighet å nå fram til samarbeid i disse spørsmålene. Foruten de stående kravene — høyere arbeidslønn, kortere arbeidsdag osv. — fins det under dagens vilkår en videre plattform for aksjonsenheten, nemlig kampen for de allmenn-demokratiske kravene.

Arbeiderklassens aksjonsenhet vil kunne få en veldig innvirkning på løsningen av de spørsmål som bestemmer hele menneskehetens skjebne. I verden som helhet fins det i dag 83 kommunistiske partier som for tiden omfatter en medlemsmasse på vel 33 millioner mennesker. I de kapitalistiske landene er det 70 kommunistiske partier, med til sammen 4,5 millioner medlemmer. Den sosialistiske internasjonale forener ifølge offisielle tallopgaver 39 sosialistiske partier og grupper, med tilsammen ca. 10 millioner medlemmer (derav er 6 millioner medlemmer av det engelske labour-partiet). Innenfor Den faglige verdensføderasjonen og Den frie faglige internasjonale er det til sammen mer enn 160 millioner mennesker. Det er lett å forestille seg hvilken veldig makt til fordel for freden og demokratiet alle disse partiene og organisasjonene ville være dersom det hersket aksjonsenhet dem imellom. Dersom det ble inngått avtaler om aksjonsenhet mellom f. eks. det engelske labour-partiet, Tysklands sosialdemokratiske parti, de franske, belgiske og østerrikske sosialistiske partiene og de sosialistiske partiene i de skandinaviske land — og de kommunistiske partiene i Sovjetunionen, Kina og alle folkedemokratiske land, de kommunistiske partiene i Italia, Frankrike, Finland, India, Indonesia, Brasil og andre kapitalistiske land, da ville de sammen uten tvil kunne temme reaksjonens og

krigens krefter, og vi ville ha mangedobbelte garantier for å kunne bevare alminnelig fred i verden.

Et samarbeid mellom arbeiderpartiene ville gjøre det lettere å komme fram til en sammenslutning mellom alle krefter som ønsker fred og demokrati. Enhet mellom arbeiderne ville danne grunnlaget for aksjonsenhet mellom alle demokratiske krefter.

2. Hvem hindrer at arbeiderklassens aksjonsenhet blir virkelighet?

Kommunistene anfører overbevisende grunner for at det bør opprettes aksjonsenhet; men den offisielle ledelsen for de sosialdemokratiske partiene reagerer på dette med en rekke argumenter som mange sosialister fremdeles tror på.

Utflyktene fra enhetens motstandere

Kommunistenes tilbud om å danne en enhetsfront utlegger de sosialdemokratiske lederne som intet annet enn en manøver, et lureri. De hevder at i virkeligheten er det ikke arbeiderklassens interesser som ligger kommunistene på hjerte, men bare deres egne partiinteresser. Kommunistene vil ha en enhetsfront bare for å kunne trekke flere arbeidere inn i sine rekker, påstår disse herrer.

Dette er en tvers igjennom uriktig utlegning av kommunistenes motiver i denne saken. I sin kamp for enheten tar kommunistene utgangspunkt i de arbeidendes kjerneinteresser, deriblant interessene til de arbeiderne som tilhører de sosialdemokratiske partiene eller som støtter disse partiene. For i fall arbeiderne handler endrektig og i sluttet fylking, da betyr det en vinning for alle og for hver enkelt. Dette er tindrende klart selv for en proletar med den svakest utviklede klassebevissthet.

Sosialdemokratene har for lengst hatt anledning til å overbevise seg om at kommunistene mener det absolutt ærlig med sin aksjonsenhetspolitik, at de foreslår en slik enhet med den oppriktighet og alt det alvor som særkjenner arbeiderklassens parti. Når kommunistene fører denne politikken, så bygger de slett ikke på vurderinger som har bare midlertidig gyldighet. Kommunistene er tvert imot overbevist om at i dag er enheten nødvendig for de arbeidende, — i dag da arbeiderbevegelsen og hele den progressive menneskeheten står midt oppe i kampen for freden og demokratiet. Og i morgen — når mange land vil ha tatt fatt på oppbyggingen av sosialismen, blir denne enheten enda mer påkrevet. Det må være fullstendig på det rene at en politikk som tar sikte på et så langt

tidsrom, ikke kan ta tilflukt til smålige knep. Alle de kommunistiske partienes virksomhet i praksis gir i sin helhet et overbevisende prov på at deres tilbud om aksjonsenhet ikke er konjunkturbetinget, men uttrykk for en fast og vedvarende politisk linje, av omsorgen for alle arbeidendes livsinteresser.

Det er ikke bare kommunistene som har vunnet fram til klarhet om at enheten er blitt en bydende nødvendighet. Mange målsmenn for arbeiderbevegelsen som ikke er kommunister, tenker også i samme retning. En av de eldste lederne i Belgias sosialistiske parti, tidligere statsminister professor Camille Huysmans, kom f. eks. med denne erklæringen i samband med sitt besøk i Sovjetunionen i 1956: «Jeg — en gammel sosialist som gjennom mange år kunne regne meg som en venn av Lenin og hans hustru Krupskaja — er blitt dypt grepet av dette. Jeg kjenner Lenins idéer og hans kvalitet. Jeg betrakter det bruddet som oppsto mellom oss i 1917 som en feil. Men alt dette tilhører fortiden, og jeg vil ikke rette noen som helst bebreidelse mot noen som helst. Men jeg vil med alle krefter bidra til å gjenreise arbeiderklassens enhet i Europa.»

Særlig verdi har de slutningene som den kjente veteran i arbeiderbevegelsen, Otto Buchwitz, har skrevet ned i sin bok «50 år som tillitsmann i den tyske arbeiderbevegelsen». Otto Buchwitz var opprinnelig vever, tilhørte fra 1898 til 1946 Tysklands sosialdemokratiske parti og var riksdagsrepresentant gjennom mange år. Han skriver i sin bok: «Jeg skulle ønske at den unge generasjon trekker lærdom av historien og blir klar over dette faktum: en sterk arbeiderbevegelse handler under ansvar ikke bare i forhold til sin klasse, men overfor hele folket i sitt land, ja, overfor hele menneskeheten. At dette er et faktum, beviser hele den tyske arbeiderbevegelsens historie. Hadde den stått enig i kampen mot fascismen, ville Hitler aldri kunnet komme til makten. Uten Hitler ville vi ikke ha fått noen krig, og millioner av verdens ungdom ville vært spart for å gå i døden for forbrytere med storhetsvanvidd, for imperialister og monopolister.»¹

Under mai-hendingene i 1958 i Frankrike, da reaksjonen ville gjøre det av med republikken med ett slag og opprette et fascistisk regime, følte alle oppriktige demokrater at det var nødvendig med aksjonsenhet. «Jeg har tilhørt det sosialistiske parti i tretti år,» sa den gang Tanguy-Prigent, framtreddende tillitsmann innenfor Frankrikes sosialistiske parti, «og jeg er dypt overbevist om at forsvaret av republikken krever forent og beslutsom handling av alle arbeidende masser i landet vårt.»

Erfaringen viser at aksjonsenheten er til fordel for alle arbeiderpartiene og ikke bare for kommunistene. Det er f. eks. helt på

¹ Otto Buchwitz: «50 Jahre Funktionär der deutschen Arbeiterbewegung», Berlin 1958, s. 168.

det rene at Italias sosialistiske parti, som teller 750 000 medlemmer, slett ikke tapte på samarbeidet med det kommunistiske parti, men tvert imot styrket seg ved dette samarbeidet. Til og med de lederne i dette partiet som seinere ga etter for presset fra høyre-elementene og sa seg løs fra samarbeidet med kommunistene, har innrømmet dette. Takket være enheten oppnådde begge partiene, det sosialistiske såvel som det kommunistiske, stor framgang ved valgene. Enheten satte dem i stand til etter krigen å trumfe gjennom en forfatning som bygde på demokratiske prinsipper. Og dette samarbeid var framfor alt en vinning for arbeiderklassen i Italia.

Et annet kjært argument som motstanderne av enhet bruker, er påstanden om at sosialister og kommunister ikke har noe til felles. «Mellom sosialisme og kommunisme fins intet felles,» heter det ordrett i et vedtak som Den sosialistiske internasjonales byrå gjorde den 7. april 1956 som svar på appellen om samarbeid fra SUKP's 20. partikongress.

Denne påstanden mangler oppriktighet, og objektive folk innenfor sosialistenes egne rekker har selv avslørt dette. Den kjente teoretiker i det engelske labourpartiet, professor G. D. H. Cole, skrev f. eks. etter at Den sosialistiske internasjonale hadde offentliggjort sin erklæring: «Jeg benekter ikke at det eksisterer store og dype divergenser mellom de teoriene som de sosialistiske- og arbeiderpartiene innenfor Den sosialistiske internasjonale bekjenner seg til, og de lærene som de kommunistiske partiene representerer. Men derfor å hevde at disse to gruppene... *overhodet ikke har noe felles*, er det rene tøv.»

Professor Cole påviser så videre at kommunistenes og sosialistenes oppfatninger er i samsvar med hverandre på fire punkter: 1. Kommunistene såvel som sosialistene er overbevist om at de viktigste produksjonsmidlene må eies av hele fellesskapet og nyttes i hele samfunnets interesse, det vil si at kapitalismen må avløses av sosialismen; 2. begge vil komme fram til et samfunn med høy levestandard og vidtgående muligheter til utdanning og helsevern, sosial trygghet osv.; 3. de står på samme linje når de mener at ingen skal ha rett til å leve på bekostning av andre menneskers arbeid, det vil si at det ikke skal forekomme utbytning; 4. både sosialister og kommunister er overbevist om at oppbyggingen av det nye samfunn er en oppgave som arbeiderklassen må ta på seg.

Også innenfor Frankrikes sosialistiske parti fins det enkelte politikere som mener at samarbeid er mulig trass i ideologiske meningsdivergenser. Albert Gazier, medlem av styreutvalget i dette partiet, skrev i 1955 etter et besøk i Sovjetunionen: «Den grunnleggende forskjellen mellom det samfunn som den bolsjeviske sosialismen og den demokratiske sosialismen streber hen imot, bør

ikke på noe vis hindre oss i å kjempe for en tilnærming mellom folkene, for fredelig sameksistens og internasjonalt samarbeid.»

Disse uttalelsene avspeiler utvilsomt en mening som deles av mange medlemmer av de sosialistiske partiene, folk som har satt seg ned og tenkt over arbeiderbevegelsens skjebne.

De som er motstandere av enhet, sier videre at det uten tvil vil gå slik at kommunistene i enhver felles aksjon kommer til å gjøre krav på å spille den ledende rolle, — de vil komme til å opptre diktatorisk og lage forskrifter for alle.

Men erfaringene viser noe helt annet. Virkeliggjøringen av enhetsfronten i praksis i Italia og andre land viser at kommunistene oppriktig legger vinn på å sette seg inn i og forstå forbundsfellenes standpunkt, og at de viser seg verdig sine partners tillit. Det er aldeles ikke alltid slik at kommunistene selv til enhver tid på død og liv vil være de som tar initiativet til og som leder de felles aksjonene, og forlanger at sosialistene skal følge seg. Kommunistene er rede til å støtte ethvert forslag fra den ene eller den annen sosialdemokratiske organisasjon, så sant det er i samsvar med de arbeidendes interesser. Ikke så rent sjelden har kommunistene gitt avkall på å stille opp valgkandidater i enkelte valgkretser til fordel for sosialistiske kandidater, for på den måten å tilføye representantene for de reaksjonære partiene et nederlag.

Kommunistene foreslår at det i fellesskap blir utarbeidet en plattform for samarbeidet, og at partimedlemmene på begge sider får høve til å drøfte et eventuelt forslag, slik at en i fellesskap kan formulere de krav som har sterkest støtte i massene. Det er helt på det rene at sosialistene i praksis har all anledning til å kunne prøve kommunistenes oppriktighet, etter at det er blitt godtatt et forslag om aksjonsenhet.

Når motstanderne av enhet er i beit for virkelige argumenter, prøver de å skremme de jevne medlemmene av de sosialistiske partiene med å påstå at kommunistene vil putte sosialistene i lomma når først enhetsfronten har vunnet seier. Og i dette stykket påberoper de seg de russiske mensjevikenes skjebne. Men en må ikke glemme hvordan forholdene dengang var i Russland: de fleste mensjevikene inngikk hestehandel med hvitegardistene og ga støtte til den væpnede kampen mot sovjetmakten.

Men i andre situasjoner har bildet vært et helt annet. I de folke-demokratiske landene i Europa har den store masse av medlemmene i de sosialistiske partiene sluttet seg til arbeiderklassens enhetspartier, og mange av de tidligere lederne i disse partiene arbeider i viktige poster i staten i disse landene.

I dagens situasjon er det gunstigere vilkår enn tidligere for arbeiderklassens seier, og derfor kan kommunister og sosialister komme fram til avtaler ikke bare i kampen mot krigsfaren og i for-

svaret av demokratiet, men også i den felles kamp for sosialismen. I land der det har eksistert sosialdemokratiske partier gjennom lang tid, er kommunistene for det første interessert i at disse partiene er med i kampen for at arbeiderklassen skal erobre makten, og dernest også i at de hjelper til med å skape grunnlaget for sosialismen og trer inn i de sosialistiske regjeringene.

De argumentene som retter seg mot aksjonsenhet mellom kommunister og sosialister holder altså ikke for kritikk. Det fins ingen uovervinnelige hindringer for samarbeidet. Når det ikke er kommet til noen enhet, er ikke grunnen den at kommunister og sosialister ikke har noe til felles, og heller ikke at sosialistene trenger være redd for at kommunistene putter dem i lomma. Det ville være lett for dem å komme fram til et felles språk, om det ikke hadde vært for at den kapitalistiske reaksjonen greier å hindre det.

Antikommunismen — de reaksjonære splittersnes parole

Det virkelige motiv som er rettesnoren for mange ledere innenfor Den sosialistiske internasjonale er deres *antikommunisme*. Og her dreier det seg slettes ikke om at de er reformister og av den grunn ikke kan samarbeide med kommunistene, som er målsmenn for en revolusjonær ideologi.

De av reformistene som ærlig tilstreber reformer — selv aldri så små reformer som arbeiderne kan ha nytte av — er klar over at en bare kan ha framgang så sant alle arbeiderorganisasjonene i fellesskap legger kreftene til. Men reformistene av denne støpning blir vanligvis holdt i frakkeskjøtene av de lavpannede elementer som regelrett har gjort det til et yrke å splitte arbeiderbevegelsen. Dette er blitt en svært innbringende geskjeft for de smarteste karrieristene blant lederne innenfor de reformistiske fagforeningene og i de sosialdemokratiske partiene i det moderne borgerlige samfunn. Spesialistene på dette området (folk som Meany og Brown i USA, Spaak i Belgia, Guy Mollet i Frankrike, Pollak i Østerrike, Tanner i Finland) har tilpasset den beryktede «kalde krigens» paroler til de vilkår som gjør seg gjeldende i arbeiderbevegelsen. De opptre til alle tider under antikommunismens banner, selv om de meget godt vet at dette fillete flagget — i dag som så mangen en gang før i tiden — har tjent og tjener den svarteste reaksjonsformål. Reaksjonen legger seg alltid i selen for å splitte kreftene innenfor *enhver* demokratisk og sosialistisk bevegelse, for deretter å slå dem ned én for én.

De herrer antikommunistene i de sosialdemokratiske partiene hater kommunismen like glødende som de reaksjonære innenfor den herskende klasse. Dette hatet har gjort dem helt forblindet. De gir

heller avkall på å opptre som talsmenn for de arbeidendes mest påtrengende krav enn å samarbeide med kommunistene. Når en slik antikommunismens apostel står overfor valget mellom enten å samarbeide med kommunistene eller å la de reaksjonære komme til makten, så bestemmer han seg uten å vakle for det siste. «Heller de Gaulle enn en folkefront» — det var standpunktet som lederen for Frankrikes sosialistiske parti, Guy Mollet tok i mai 1958 da han sammen med fascistisk innstilte elementer gikk inn i den reaksjonære regjeringen.

Heldigvis er det ikke innenfor arbeiderbevegelsen en slik umasse av beryktede fiender av enheten at det ikke lar seg gjøre å isolere dem. Men foreløpig sitter de fast i sadelen i den reformistiske bevegelsen, takket være at de har all mulig og tenkelig støtte av det reaksjonære borgerskapet.

At det helt og holdent er samsvar mellom splittelsesmakernes virksomhet og de herskende borgerlige kretsens politikk, det framgår tydelig av motivene for deres holdning. Det er ikke vanskelig å se at høyresosialistene nytter de samme metodene innenfor arbeiderbevegelsen som de imperialistiske kretsene i deres kamp mot Sovjetunionen og hele den sosialistiske leiren. De aggressive kretsene bærer ved på bålet til den «kalde krigen» mot Sovjetunionen, og lederne for Den sosialistiske internasjonale utløser den samme krigen innenfor arbeiderbevegelsen. Imperialistene kaller fram til «atlantisk solidaritet» i kampen mot kommunismen, og høyrelederne innenfor sosialdemokratiet stemmer med i samme koret. De vestlige kolonimaktene trygler de undertrykte folkene i Østen om å «vente litt» med å frigjøre seg, av hensyn til «enheten» i kampen mot «den kommunistiske fare», og de høyresosialistiske lederne følger opp med å fordømme kolonifolkenes nasjonale frigjøringskamp. De viker heller ikke tilbake for å bruke våpenmakt for å oppnå dette. Det viste den franske regjeringen som var ledet av «sosialisten» Guy Mollet under Egypt-krisen i 1956.

Kort sagt — propagandistene for den «kalde krigen» innenfor arbeiderbevegelsen er *målsmenn for det aggressive, imperialistiske borgerskapets interesser innenfor de arbeidendes rekker*. Med deres hjelp søker de herskende kretsene i de imperialistiske statene å forevige splittelsen i arbeiderbevegelsen. Antikommunismens talsmenn har ingen annen plattform enn splittelsesmanøvrene, og kan etter sakens natur heller ikke ha noen annen plattform. «Reformene» gjør bare tjeneste som uthengsskilt, beregnet på å bedra uerfarne mennesker.

Når dette bedraget går opp for folk og massene tar til å vende seg bort fra de krigerske antikommunistene innenfor høyresosialdemokratens rekke, da tyr høyresosialistene til andre bedragermanipulasjoner. Den fornemste blant disse er å framstille sosial-

demokratiet som en «tredje kraft». Høyrelederne i Den sosialistiske internasjonale jonglerer her med påstander og forsikrer at de i internasjonale spørsmål tar verken et vestlig eller et østlig standpunkt, men at de vil spille voldgiftsmannens rolle i striden. Denne såkalte «tredje vei» hevder de er også deres vei i innenrikspolitikken, for de bekjemper angivelig både kommunistene og de reaksjonære.

Men den som kolporterer snakket om en «tredje kraft», han bedrar enten seg selv eller andre. I virkeligheten fins det ingen mellomvei, noen «tredje vei» mellom borgerskapet og proletariatet, mellom reaksjonen og demokratiet. Høyresosialdemokratene gir selv et anskuelig bevis på dette ved at de faktisk samarbeider med de reaksjonære kretsene av borgerskapet. De beste av tilhengerne av den «tredje kraft» vil før eller seinere komme fram til den erkjennelse, at det er nødvendig med aksjonsenhet med kommunistene. Dette bekrefter på nytt det Lenin har sagt, at i politikken kan en ikke unngå valget mellom kapitalistene og arbeiderklassen, at «ethvert forsøk på å skape noe midt i mellom, fører til at selv oppriktige mennesker går over enten til den ene eller den annen av de to partene.»¹

Målsmennene for den «tredje kraft» tilbyr sin tjeneste både til arbeiderne og til kapitalistene. Til arbeiderne kommer de med løfter om å kjempe mot kapitalismen, og til kapitalistene avleverer de forsikringer om at de vil verne dem mot kommunismen. Og på dette grunnlaget krever de «goodwill» fra begge sider. Men i tilfelle kapitalistene innrømmer høyresosialdemokratene «goodwill», så krever de øyeblikkelig innfriing av kreditten og forlanger at høyresosialdemokratene skal forsterke sine angrep på kommunismen. Arbeiderklassen på sin side venter større anstrengelser i kampen mot de kapitalistiske monopolenes vilkårlighet. Men de politiske spekulantene kan jo ikke innfri begge vekslene samtidig, og derfor vil de uvegerlig spille bankerott. Det er ingen tilfeldighet at teoriene om den «tredje kraft» ikke har funnet noen bred gjenklang i massene, og at det blir færre og færre som vil orientere seg i denne retningen.

Antikommunismens reaksjonære politikk retter seg ikke bare mot arbeiderklassens revolusjonære fortropp, men mot alle arbeidende og alle demokrater. Riktignok prøver de reaksjonære i første omgang å innbille folk at undertrykkelsen og begrensningene bare er rettet mot kommunistene og ikke rammer de andre delene av arbeiderbevegelsen og den demokratiske bevegelsen. Men ikke før har det reaksjonære borgerskapet fått de arbeidende til å gå på lim-

¹ V. I. Lenin: «Tale på 1. landsomfattende russiske kongress av arbeidere innenfor opplysningsvesenet og sosialistiske kulturarbeidere», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 29, s. 497.

pinnen og unnlate å gå til kamp mot tiltak som retter seg mot kommunistene, før det går over til neste fase i «operasjonen»: forfølgelseskampanjen utvides til å omfatte også de sosialdemokratiske partiene, fagforeningene og til og med borgerlig-liberale bevegelser og organisasjoner.

Følgelig kan det gis bare ett svar på spørsmålet om hvem som hindrer aksjonsenheten i arbeiderbevegelsen. *Det er den kapitalistiske reaksjon, monopolkapitalens herskende oligarki. Det er i denne gruppens interesse at personer i brodden for arbeiderorganisasjonene virker som propagandister for antikommunismen og organisatorer av den «kalde krigen», folk som foregir å være tillitsmenn for arbeiderbevegelsen. Argumentene de bruker mot aksjonsenheten, er ikke uttrykk for de virkelige motivene for deres handlinger, de dekker bare over dem.*

Splittelsesmakerne innenfor arbeiderbevegelsen får raust understøttelse fra de kapitalistiske monopolene og regjeringene. De mest aktive sosialdemokratene plasseres i meget innbringende poster. For eksempel: 410 ledende representanter for Tysklands sosialdemokratiske parti har til sammen 929 høyt betalte stillinger i store vesttyske selskaper og banker. 65 sosialdemokratiske funksjonærer er direktører i konsernene Mannesmann, Klöckner, Krupp, Flick og andre. Disse direktørene får i årlig salær fra 100 000 til 150 000 Mark. Av de 600 direktørene i statsbedriftene i Østerrike tilhører 400 det sosialistiske parti. 12 av de 25 medlemmene i landsstyret for dette partiet er direktører eller har ledende stillinger i statlige og private bedrifter, og lønnen for disse stillingene er bortimot 500 000 schilling i året. Benedikt Kautsky (sønn til Karl Kautsky), ideolog og forfatter av det østerrikske sosialistiske partis program, sitter som visegeneraldirektør for den største banken i Østerrike, «Kreditanstalt», og dessuten er han medlem av representantskapet i konsernet «Ölin», og styremedlem i rådet for Østerrikes nasjonalbank.

I tilfelle hvor høyresosialistiske ledere er blitt regjeringsmedlemmer, gir monopolene dem av og til lov til å innfri visse krav som de arbeidende har stilt. Dersom monopolene ikke ser noen annen utvei enn å bøye seg for trykket fra arbeidsfolket, så gjør de innrømmelser, — men dette skjer på en måte som styrker sosialistenes posisjoner overfor kommunistene. Men ved første givne anledning sørger de for å holde seg skadesløse ved prisforhøyelser eller på annet vis. Det er den samme taktikken som ligger til grunn når de kapitalistiske kretsene på den ene siden tar under sine vinger de fagforeningene som står under høyresosialdemokratenes innflytelse og på den annen side gjør alt de kan for å knekke venstrefagforeningene. Det er f. eks. alminnelig kjent at utenriksministeriet i USA i meget stor utstrekning brukte de reaksjonære spis-

sene innenfor de amerikanske fagforeningene til å splitte den internasjonale fagbevegelsen.

Det er altså tydelig at aksjonsenhet i arbeiderklassen ikke kan oppnås bare ved forhandlinger og avtaler. Skal en oppnå aksjonsenhet, kreves det aktiv kamp mot det reaksjonære borgerskapets manipulasjoner og mot dets agentur i arbeiderbevegelsen. Kampen for aksjonsenhet i arbeiderklassen er en viktig, en ufrakommelig del av det arbeidende folks kamp mot monopolkapitalen og imperialismen.

3. Framgangslinjene for å oppnå aksjonsenhet i arbeiderbevegelsen

Arbeidermassene vil enhet

På tvers av høyrefolkenes splittelsesvirksomhet vokser bestrebelsen med sikte på enhet i arbeiderklassen. Denne bestrebelsen kommer til uttrykk i de mangfoldigste former. I mange bedrifter i Frankrike, Italia, England, Belgia og andre land er forholdet at alle arbeidere reagerer positivt på en oppfordring til felles aksjon når en streik forberedes. Det dannes enhetlige streikeutvalg med kommunister, sosialister og katolikker som medlemmer. At arbeidermassene gjerne vil nå fram til enhet, viser også en rekke tilfelle hvor arbeidere som tilhører sosialdemokratiske partier, stemmer for kommunistiske kandidater til tross for at partiledelsen i partiene de tilhører, har nedlagt forbud mot det.

Strevet for å nå fram til enhet blir sterkere i samme monn som det blir tydelig hvilke farer som følger i kjølvannet til den politikken som de imperialistiske regjeringene fører. Engstelsen og uroen vokser blant de sosialistiske arbeiderne. Dette tvinger lederne for de sosialdemokratiske partiene til å manøvrere og ty til diverse utflukter, og det tvinger dem ikke så rent sjelden til å måtte gi etter for det jevne sosialistmedlems krav.

Det engelske labour-partiet, de sosialdemokratiske partiene i Vest-Tyskland og de skandinaviske landene, sosialistene i Japan og andre asiatiske land fordømte den engelsk-fransk-israelske aggresjonen mot Egypt. Og på samme måten uttalte de åpent sin fordømmelse over den imperialistiske aggresjonen i Libanon og Jordan i 1958. Den sosialistiske internasjonales 5. kongress (juli 1957) gikk på nytt inn for at Folkerepublikken Kina skulle tas opp i FN. Rådsmøtet i Den sosialistiske internasjonale i juni 1958 reiste krav om å få slutt på prøvene med kjernefysiske våpen, og om at det skulle innkalles en konferanse på høyeste plan.

Selvsagt er det alltid et dypt svelg mellom det lederne for Den sosialistiske internasjonale hevder i ord, og det de faktisk står for i handling. Men dette rokker intet ved det faktum at disse vedtakene var en avspeiling av stemningen blant de jevne sosialdemokratene. Visse forandringer i den sosialdemokratiske bevegelsen gjør det lettere å opprette aksjonsenhet mellom arbeidsfolket, selv om de sosialdemokratiske lederne fremdeles turer fram i sin motstand mot det.

Det mest omfattende fond av erfaringer når det gjelder samarbeidet mellom kommunister og sosialister, foreligger i kampen for de arbeidendes økonomiske interesser. I en rekke kapitalistiske land fins det eksempler på felles aksjoner på dette området. De italienske, franske, argentinske, japanske arbeiderne og arbeiderne i andre land har hatt stor framgang her i de siste årene, som følge av at de har ført streikekampene i fellesskap og som samkjørte aksjoner. Tallet på streikende har gått opp i hundretusener og millioner.

I politiske spørsmål har samarbeidet ført til betydelige resultater i Italia, Japan, Finland, Chile og enkelte andre land. Og i kampen mot gjenopprustningen av den vesttyske imperialismen og for forbud mot atomvåpen har mange kommunistiske partier i de kapitalistiske landene ved flere høve gått sammen med lokale organisasjoner av de sosialistiske partiene.

Italias kommunistiske parti og Italias sosialistiske parti har kunnet notere et særdeles fruktbringende samarbeid i det første tiåret etter krigen. I 1944 sluttet disse to partiene en avtale, og etter den tiden sto de to partiene samdrektig fram i de viktigste spørsmålene i innen- og utenrikspolitikken og har tilføyd reaksjonen en rekke nederlag. Derfor står den ensidige opphevelsen av avtalen om aksjonsenhet som er påtvunget det sosialistiske partis partikongress i 1958 av høyrefløyen i dette partiet, i åpen motstrid med livets krav og stemningene blant de jevne medlemmene i dette partiet. Etter alt det som de italienske kommunistene og sosialistene har gjennomgått sammen, kan det bruddet som er oppstått mellom dem nå, bare være forbigående.

I Japan er det blitt rettet på visse sekteriske feil som gjorde seg gjeldende før i tiden, og dette har brutt veien for et fruktbart samarbeid også mellom arbeiderpartiene i Japan. I 40 av Japans 46 fylker er det fram til begynnelsen av 1958 skapt samarbeidsorganer mellom de demokratiske kreftene, der både kommunister og sosialister er med. Det samme gjaldt den heltedige kampen mot den japansk-amerikanske militærpakten våren og sommeren 1960. Også i Chile er det vunnet gode erfaringer med gjennomføringen av enhetsfrontpolitikken. Våren 1956 dannet det kommunistiske, det sosialistiske, det folkesosialistiske og andre demokratiske partier

i Chile en folkeaksjonsfront, og denne fronten har vunnet fast fot i parlamentet og ute i landet.

Arbeidet med å skape aksjonsenhet nedenfra har frambrakt en rekke nye organisatoriske former i etterkrigstiden — de «indre kommisjoner» i mange italienske bedrifter, «enhetskomitéer» i Frankrike, «faglige enhetsfraksjoner» i Østerrike, «enhetsråd» og samorganisasjonskommisjoner i Brasil osv.

Etter at SUKP's 20. partikongress har pekt på de nye mulighetene som åpner seg for enhet innenfor den internasjonale arbeiderbevegelsen, er kampen for enheten gått inn i en ny etappe. Den kjensgjerning at et kommunistisk parti med SUKP's store autoritet oppfordrer til samarbeid, har vunnet bred gjenklang blant medlemsmassene i de sosialdemokratiske partiene. Like etter så Den sosialistiske internasjonale seg nødt til å drøfte spørsmålet om sambandet med kommunistene. De elementene der som er interessert i at aksjonsenheten skal lide skipbrudd og at den «kalde krigen» i arbeiderbevegelsen skal fortsette, greide å få satt gjennom en negativ avgjørelse i Den sosialistiske internasjonale i spørsmålet om dette sambandet. Men en del sosialistiske partier har tatt skritt til å innlede kontakt med Sovjetunionens kommunistiske parti.

I tiden fra 1956 til 1958 tok sentralkomitéen i SUKP nytt initiativ i saken — den sendte brev med oppfordring til felles aksjoner i forsvaret av freden til de sosialistiske partiene i Italia, Frankrike, Tyskland, Storbritannia, Norge, Danmark, Belgia, Holland og Østerrike.

Men dessverre går det foreløpig langsomt fram med enhetsarbeidet, og enheten har ikke det omfang som den nåværende internasjonale situasjonen krever. Arven fra perioden forut fortsetter å gjøre seg gjeldende, dengang forbindelsene mellom de ymse seksjonene av arbeiderklassen var blitt ytterst dårlige. Men de konstante faktorene til gunst for enheten er sterkere enn splittelsesmakernes manøvreringer. Den viktigste av disse faktorene er den voksende trangten til enhet blant stadig bredere lag av arbeiderne.

Den riktige holdningen til de arbeidende i de sosialistiske partiene

Det ville selvfølgelig være uriktig å sette alle sine håp til massenes spontane bevegelse i retning av enhet. De ledende organer i de kommunistiske partiene har allerede påpekt gang på gang at i dette stykket avhenger mye av kommunistene selv, av metodene de anvender i aksjonsenhetspolitikken.

At en møter de sosialistiske arbeidende med en riktig holdning, har avgjørende betydning her. Det er fullt forståelig at kommunistene er opprørt over det stadige gjentatte forræderi fra mange sosial-

demokratiske ledes side, men dette må ikke føre til at en ser på alle sosialister som «imperialismens agenter» og avfeier kontakt og kameratslig meningsutveksling med dem. Å legge like stort ansvar på alle sosialister kan bare gagne dem som er virkelige fiender av enhet i arbeiderklassen.

Etterkrigsperioden har vist at den sosialdemokratiske bevegelsen gjennomgår kompliserte differensieringsprosesser. I nesten alle sosialistiske partier fins det mer eller mindre sterke venstrestrømninger, enda de slett ikke er helt utformet ennå. I det engelske labour-partiet f. eks. kommer det til uttrykk sterke meningsdivergenser mellom de lokale organisasjonene og partispissene hver gang det skjer en alvorlig vending i hendingene der i landet eller på det internasjonale plan.

I mange sosialdemokratiske partier er det kommet til full splittelse i to selvstendige partier — et høyresosialistisk og et venstresosialistisk (Italia, Japan, Østerrike, India, Libanon, Israel). Noen av dem har seinere sluttet seg sammen til ett parti igjen, men meningsdivergensene mellom høyre- og venstrefløyen fortsetter likevel. Et aktuelt eksempel på den stadig pågående differensieringen blant sosialistene er spaltningen innenfor Frankrikes sosialistiske parti som har ført til at de grupperingene som brøt med Guy Mollet, har dannet et selvstendig parti.

Men praksis har lært oss at splittelse blant sosialistene og dannelse av venstrefløyer i mange tilfelle ikke fører til noen forandring i de sosialdemokratiske partienes politikk. Selv om mange jevne sosialistiske partimedlemmer ikke er enig i høyreledelsens antikommunistiske linje, vil de ikke gå til det avgjørende steg som en splittelse betyr, fordi de vanemessig er bundet til partiet og fordi partiets tradisjoner er dyrebare for dem. Høyrelederne utnytter dette snedig, og fortsetter å anslå tonen i de sosialistiske partiene. Men til sjuende og sist vil antikommunismens bankerott åpne øynene på massen av jevne medlemmer. Før eller seinere vil alle ærlige sosialdemokrater som er tro mot sosialismen, komme til den slutning at det er nødvendig å endre den politikken som de ekstreme høyrelementene driver — en politikk som i sitt vesen er en borgerlig politikk. Og da vil disse elementene bli fjernet fra partiledelsen av de ærlige sosialistene. I slike tilfelle kan de sosialdemokratiske partiene gå over på en ny politisk plattform som er i pakt med arbeiderklassens interesser uten at det oppstår spaltning — og dette er uten tvil den beste løsningen.

Hvordan det nå enn blir med dette, så er disse tingene indre anliggender i de sosialdemokratiske partiene, som det blir deres egen sak å gjøre opp.

Venstrefløylene i de sosialistiske partier vil absolutt kunne spille en rolle i arbeidet med å overvinne splittelsen i arbeiderbevegelsen.

Riktignok er det så at venstresosialistene temmelig ofte viser politisk inkonsekvens, men de utgjør i alle fall den mest framskredne del av sosialdemokratiet. I mange viktige spørsmål i innen- og utenrikspolitikken tar de for tiden standpunkter som er i pakt med de arbeidendes interesser. Mange venstresosialister er klar over at spliden er skadelig, og at det er nødvendig med aksjonsenhet i arbeiderbevegelsen. Disse folkene må hjelpes til å bli kvitt de fordommer som de antikommunistiske splittelsesmakerne har innpodet i dem, — dette er nå en viktig oppgave for de kommunistiske partiene. Kommunistenes uselviske kamp mot krigsfaren; deres kamp for å forsvare det arbeidende folks livsinteresser og interessene til mellomlagene, som i de fleste tilfelle slutter opp om de sosialdemokratiske partiene; deres vilje til å støtte ethvert initiativ fra sosialistene som er til fordel for arbeiderklassen; deres ærlige vilje til å oppfylle de pliktene som samarbeidet fører med seg, — alt dette viser tydelig at kommunistene er pålitelige venner og forbundsfeller.

Forutsetningene for et samarbeid mellom kommunistene og de kreftene innenfor den sosialdemokratiske bevegelsen som har innsett nødvendigheten av aksjonsenhet, er altså fullstendig modne. Derfor har de ordene kamerat N. S. Khrusjtsjov sa på SUKP's 21. kongress, stor aktualitet. I talen, som dreide seg om kontroll-sifrene for utviklingen av folkehusholdningen i Sovjetunionen, sa han, henvendt til arbeidsfolk innenfor de sosialistiske partiene: «Det er på tide at målsmenn for alle strømninger i arbeiderbevegelsen feier vekk antikommunismens sjarlataner, at de setter seg ned rundt ett og samme bord og utarbeider en plattform for felles aksjoner i arbeiderklassen, en plattform som kan godtas av alle parter og som verner arbeiderklassens interesser, verner freden.»

For å komme fram til aksjonsenhet med sosialistene er kommunistene rede til å la de største strids spørsmålene rykke i bakgrunnen. I dette stykket holder de kommunistiske partiene seg til de gamle, men stadig like riktige rådene Lenin kom med alt i 1922, da det ble forberedt en konferanse av de tre internasjonale — Den tredje, Den annen og «To-og-en-halv-internasjonale». Lenin var aktivt med i forberedelsen av denne konferansen, og ga det rådet til Kominterns delegasjon at den under forhandlingene «bare reiser de (spørsmål -Red.) som det er minst strid om, og tar sikte på å prøve å få i stand enkelte, men felles aksjoner fra arbeidermassene». Han anbefalte «våre utsendinger å vise tilbakeholdenhet under de preliminære drøftingene, så lenge det er noe håp om å nå målet».¹

¹ Sitert etter K. S. Trofimov: «Om Lenins rolle under utarbeidelsen av prinsippene for arbeiderklassens enhetsfront (1921—1922).» I: Problemer i historievitenskapen, nummer 4, 1958, s. 51, russisk utgave.

Nå som tidligere mener kommunistene at en ikke kan avvise kompromisser og nødvendige innrømmelser for å oppnå aksjonsenhet med sosialdemokratene. For sekterister står saken slik at en kommunist som går med på et kompromiss, han kompromitterer seg. Sekteristenes dristighet strekker seg ikke lenger enn til å klore seg fast til de posisjonene de en gang har inntatt, uansett hvordan vilkårene er på et gitt tidspunkt og hvilke krav øyeblikket stiller. Men leninsk dristighet er noe helt annet, — det er å ikke vike tilbake for en nødvendig innrømmelse for å imøtekomme framtidige forbundsfeller når det gjelder en så stor sak som enheten i arbeiderbevegelsen.

Lenin sammenliknet de sosialdemokratiske partiene med lukkede rom, der borgerskapets kommissærer driver sin propaganda overfor en ganske tallrik arbeiderforsamling. Og så spurte Lenin: Bør kommunistene betale inngangspenger for å komme inn i disse rommene og på den måten få mulighet til å ta ordet ansikt til ansikt med arbeiderne, — arbeidere som hittil utelukkende har stått under reformistenes innflytelse? Og han ga til svar, at det ville være en stor feil å avfeie enhver betingelse og enhver billettpris for å få slippe inn i disse godt bevoktede, lukkede kammersene. «Kommunistene må ikke steke i sitt eget fett,» sa Lenin, «men de må lære å handle slik, at de ikke viker tilbake for visse offer, for de uunngåelige feil som gjør seg gjeldende når en tar fatt på et nytt og vanskelig verk — for å komme inn i disse lukkede rommene der borgerskapets målsmenn utøver sin innvirkning på arbeiderne. Kommuniste som ikke vil forstå dette og ikke kan lære det, kan ikke håpe på å få flertallet av arbeiderne...»¹

I ethvert land er det særegne vilkår for kampen, og arbeiderbevegelsen har sine særegne tradisjoner. Veien fram til arbeiderenhet har særegne trekk i de ymse land. Forutsatt at bestemte vilkår er til stede, kan enheten oppnås under en valgkamp, under andre vilkår kan den nås i kampen for faglige og sosiale rettigheter, og under atter andre — i kampen for å få gjennomført avrustning osv. Evnen til å finne og velge den særskilte anledning, den særskilte hending som i et bestemt land kan være den korteste veien fram til samarbeid mellom alle strømninger i arbeiderbevegelsen, er et av hovedvilkårene for at de kommunistiske partiene skal vinne framgang i sin kamp for enhetsfronten.

¹ V. I. Lenin: «Vi har betalt altfor dyrt», i Verker, 4. russiske utgave, bd. 33, s. 297.

*Ideologisk meningsforskjell er ingen hindring
for samarbeidet*

Men hindres ikke samarbeidet mellom kommunistene og de sosialister som har innsett at enheten er nødvendig, av de ideologiske meningsdivergensene mellom dem? For selv om sosialistene i mangt vurderer dagens oppgaver for arbeiderklassen på linje med kommunistene, så skiller de jo lag i oppfatningen av grunnspørsmålene i samfunnsutviklingen, særlig når det gjelder slike spørsmål som anerkjennelsen av hvor vidt det er nødvendig å styrte kapitalistenes makt og å opprette arbeiderklassens diktatur i overgangsperioden. Det fornemste argumentet som høyresosialistene anfører for å hindre aksjonsenhet, er jo vanligvis dette at meningsskillet i disse grunnspørsmålene angivelig er en uoverstigelig hindring. Men holder dette stikk?

Kommunistene vil på ingen måte forringe eller fortie de ideologiske divergensene som faktisk er til stede. Når kommunistene foreslår enhet, legger de aldeles ikke skjul på at de ikke vil gå med på å gi avkall på sine prinsipper og sitt politiske ansikt. På den annen side krever de da heller ikke at sosialdemokratene skal gjøre det, for de mener at det kan opprettes praktisk samarbeid mellom arbeiderpartiene i de borgerlige landene uten at prinsippene prisgis.

Det sier seg selv at det ikke nytter å diskutere noen som helst ideologiske meningsdivergenser med folk som er erklærte fiender av arbeiderenheten, med de som er antikommunismens innpiskere. Antikommunismen inneholder ikke det minste grunn av konstruktiv politikk som et arbeiderparti kan bruke, det fins ikke det aller ringeste av positivt ideologisk innhold i den. Og når antikommunismen klær seg i reformismens ideologi, så er det bare et skalleskjul. Antikommunismens bolde riddere har i virkeligheten ingen rett til å kalle seg reformister engang. For hva slags reformisme er det å ofre de arbeidendes livsinteresser bare for å hindre samarbeid med de kommunistiske partiene? For enhver ærlig sosialdemokrat er minstemålet at det virkelig føres kamp for det arbeidende folks interesser, og i denne kampen vil han ikke jage vekk noen sanne forbundsfeller. Antikommunistene derimot er slettes ikke reformister, — de er erklærte fiender av arbeiderbevegelsen.

Det er helt innlysende at kommunistene aldri kan komme på talefot med folk av dette kaliber. Men helt annerledes stiller det seg når det gjelder ærlige tilhengere av reformismen, de som oppriktig tar sikte på å oppnå progressive sosiale forandringer.

Det er prinsipiell forskjell mellom den marxistisk-leninistiske og den reformistiske oppfatning av sosialismen. Kommunistene har rettet kritikk mot reformistenes uriktige standpunkt i spørsmålene

om klassekampen, den proletariske revolusjon og proletariatets diktatur, og de vil fortsette å kritisere dem her. På grunnlag av de eksemplene vi har om den framgangsrike oppbygningen av sosialismen i Sovjetunionen og de folkedemokratiske landene, vil kommunistene arbeide for å overbevise de sosialistiske arbeidende at den veien til sosialismen som marxismen-leninismen begrunner, er den riktige veien.

Men allerede nå kan det påvises felles trekk hos kommunistene og de oppriktige sosialdemokratene i forestillingene om sosialismen, og dette åpner veien til felles kamp for arbeiderklassens grunnleggende idealer. Begge parter legger framfor alt dét i sosialismen, at de viktigste produksjonsmidlene skal overføres i samfunnsmessig eie. For kommunistene er dette et aksiom, men det samme er målet også i de programmene som en rekke sosialdemokratiske partier har satt opp. I «prinsipperklæringen» fra Frankrikes sosialistiske parti heter at dette partiet «setter seg til mål å erstatte den kapitalistiske eiendomsordningen med en ordning som gjør jordens rikdommer i form av produksjons- og bytemidler til kollektiv eiendom, slik at klassene forsvinner.»

Hva hindrer de franske sosialistene — i det minste de som oppfatter programtesen som alvorlig ment — i å samarbeide med kommunistene i kampen for å erstatte systemet som beror på privatkapitalistisk eiendom med et system med samfunnsmessig eiendom? Er det f. eks. noe i veien for at kommunistene og sosialistene kunne gå sammen om å støtte arbeidermassenes krav om å nasjonalisere monopolenes eiendom?

Selvsagt har kommunistene og sosialistene hver sin forskjellige forklaring på hvordan en fredelig overgang til sosialismen skal foregå, men det fins utvilsomt atskillige berøringspunkter mellom dem i dette spørsmålet. Der hvor det er oppstått gunstige forutsetninger for en slik overgang, kan de samarbeide med framgang. Og jo enigere arbeiderbevegelsen er, dess mer reelt vil alternativet med fredelig overgang til sosialismen bli i en rekke land.

Kommunister og sosialister kan komme fram til en langtrekkende forståelse også i kampen for reformer som vil bedre stillingen for det arbeidende folk i de kapitalistiske landene. Når det gjelder å bedømme verdien av disse reformene, skiller sosialister og kommunister lag. Mange sosialdemokrater ser reformer som den eneste mulige veien fram til sosialismen. I dag, hevder de, gjennomfører staten dét eller dét tiltak for å regulere økonomien, i morgen vil det dreie seg om tiltak for sosial trygghet (pensjoner osv.), og på den måten, tror reformistene, vil innføringen av sosialismen alt begynne innenfor det borgerlige samfunns rammer. De har den forestilling at sosialismen kan virkeliggjøres bit for bit i det kapitalistiske samfunn. De håper at det på denne veien på et eller annet tidspunkt

skal lykkes å «reformere» kapitalismen fullstendig og forvandle den til sosialisme.

Dette er en grunnleggende forestilling hos reformistene, og kommunistene mener den er uriktig. Kommunistene benekter ikke at det arbeidende folk kan avtvinge den kapitalistiske stat enkelte reformer til fordel for seg, selv om denne staten står i monopolenes tjeneste. Men disse innrømmelsene som avtvinges den kapitalistiske stat, er på ingen måte noen sosialisme. Den kapitalistiske stats klassekarakter fortsetter å bestå, — den kapitalistiske stat har vært og fortsetter å være et redskap i hendene på de kapitalistiske monopolene. Det er ikke tilfeldig at så snart trykket fra massene minsker, tar staten innrømmelsene tilbake igjen, eller tilpasser dem til monopolenes behov, — slik at det bare blir skyggen igjen av deres opprinnelige karakter.

For å kunne begynne å bygge opp sosialismen, må en først ta *makten* fra de herskende monopolene og gi den til det arbeidende folk. Dette er kommunistenes faste overbevisning, og denne overbevisningen er grunnfestet gjennom mange erfaringer i den internasjonale arbeiderbevegelsen.

Og kommunistene er på ingen måte motstandere av reformer. De benekter bare at kapitalismen kan vokse gradvis over i sosialismen ved reformer. Men samtidig foreslår kommunistene et omfattende samarbeid med sosialistene i kampen for alle mulige reformer som betyr en bedring i det arbeidende folks arbeids- og livsvilkår — nasjonalisering av monopoleiendommen, bedre sosialtrygder, utvidelse av fagforeningenes rettigheter og de demokratiske rettighetene, sterkere garantier for en allmenn fred osv. Og jo mer omfattende aksjonsenhet og samarbeid de ymse strømmingene i arbeiderbevegelsen kommer fram til, dess lettere vil det lykkes å avtvinge monopolene og deres stat innrømmelser som styrker arbeiderklassens kampkraft.

Tålmodig og kameratslig opplysningsarbeid er nødvendig

Kommunistene ser det som sin plikt å kjempe for å overvinne den reformistiske ideologi som høyre-splittelsesmakerne i arbeiderbevegelsen maskerer seg bak. Men å overvinne reformismens ideologi er ingen lett oppgave. Kommunistene er klar over — ikke bare at de reformistiske teoriene er uriktige, men også at det spekuleres i massenes virkelige bestrebelser med utgangspunkt i disse teoriene.

I den monn massene innser den veldige forskjellen mellom de vilkårene de selv lever under og de som samfunnets privilegerte

lag gasser seg i; når de får merke det vilkårlige politistyret på sin egen kropp og overbeviser seg om at de arbeidende menneskenes rettigheter krenkes, da begynner de helt spontant å ta sikte på å komme fram til demokratiske tilstander, til sosial likhet. Men ofte finner de ikke de veiene som virkelig fører fram til et nytt, sant demokratisk liv. Mange arbeidende mennesker går fremdeles med illusjoner om det borgerlige demokrati, — det gjelder særlig de vest-europeiske landene og USA. En god del arbeidere er på leting etter en lett vei fram til sosialismen, en vei uten kamper og sammenstøt mellom klassene, uten avgjørende brudd med tilvant levevis. Reformismens ideologer utnytter alt dette for å få kolportert sine teorier, som hemmer utviklingen av det arbeidende folks klassebevissthet.

En må også ta med i vurderingen at mange sosialdemokratiske partier i de siste tiårene har forandret sin sosiale sammensetning vesentlig. I partirekkene blir det stadig færre arbeidere, og fler og fler folk fra småborgerlige lag, funksjonærer og borgerlige intellektuelle. I Frankrike er for eksempel bare en fjerdedel av medlemmene i det sosialistiske partiet arbeidere.

Men reformistenes teorier får først og fremst støtte fra de herskende klasser. Borgerskapet er ikke redd disse teoriene. De tillater også at disse teoriene propageres uten å legge noen kjelke i veien, og roser dem i sine avisspalter; mens kommunistene forfølges for sine meninger og er utsatt for hets fra borgerskapet. Den herskende klasse går heller ikke av veien for å la reformistiske ideologer sitte i regjeringene, mens kommunistene blir jaget ut av regjeringene ved første høve som byr seg. Det hender også at borgerskapet gir sosialdemokratene lov til å gjennomføre sine «sosialistiske» eksperimenter — eksperimenter som ikke rokker det aller minste ved grunnlaget for borgerskapets klasseherredømme, ja — som tilmed konsoliderer det i visse tilfelle. Og samtidig gjør borgerskapet sitt for å nære reformistiske illusjoner i massene.

Skal en kunne overvinne den reformistiske ideologi, kreves det metoder som bygger på tålmodig overbevisning og kameratslig drøfting. Det duger ikke med stadig bare å gjenta egne paroler. Og i dette arbeidet er det selvsagt forbudt å bruke skolemesterens pekefinger. En holdning som ikke tåler innvendinger, nedlatenhet og til og med ringeakt overfor de sosialdemokratiske arbeidernes oppfatninger forbyr seg av seg selv. Drøftingene med sosialistene må være et virkelig meningsbytte og må ikke utarte til skjelling og smelling.

Når kommunistene arbeider blant massene av sosialdemokratiske arbeidere, går de inn for å påvise hvor uriktig de reformistiske teoriene (om den «demokratiske sosialismen» osv.) er, og stiller Marx' og Lenins vitenskapelige sosialisme som allerede har vun-

net verdenshistoriske seire, opp mot disse teoriene. Gjennom åpne diskusjoner i pressen og i samtaler med arbeidende mennesker fra de sosialdemokratiske partiene kan kommunistene oppnå å få knekket de antikommunistiske fordommene hos dem og vise dem at marxismen-leninismens prinsipper er helt og fullt i pakt med de arbeidendes livsinteresser.

Kommunistene avslører de som faktisk er håndlangere for det imperialistiske borgerskapet, men samtidig er de rede til å samarbeide med alle sosialdemokrater som oppriktig ønsker å gjøre det av med kapitalismen, og som vil kjempe for å bedre de arbeidendes kår — for fred, demokrati og sosialisme.

4. Den demokratiske enhetspolitikken

De kommunistiske partiene kjemper ikke bare for enhetsfront mellom arbeiderne, men tilstreber en sammenslutning mellom de bredeste lag av folket. Arbeiderenheten må være grunnlaget for enheten innenfor en bred demokratisk bevegelse.

Det har aldri før eksistert så gunstige forutsetninger for felles aksjoner av arbeiderklassen sammen med alle mulige andre lag av folket som det gjør i dag. I den nåværende etappe av kapitalismens allmenne krise fortsetter fremdeles den grunnleggende klassemotsigelsen mellom kapital og arbeid å gjøre seg gjeldende, men som vi alt har påvist i kapitel 10, trer motsetningen mellom en liten klikk monopoler og de øvrige klasser og befolkningslag stadig sterkere fram. Jo mer monopolkapitalen øker sin undertrykkelse, og jo mer monopolkapitalen underlegger seg staten, dess større og mer omfattende blir de kreftene som reiser seg mot monopolkapitalen. Monopolkapitalen retter brodden ikke bare mot arbeidernes og bøndernes interesser, men også mot mellomlagenes interesser og til og med mot interessene til visse lag innenfor borgerskapet. Og den truer ikke bare de umiddelbare interessene til alle disse lag, men også selve nasjonenes livsinteresser. Monopolenes stadig økende tendring i retning av et reaksjonært diktaturregime og den voksende faren for en ny krig vekker alvorlig bekymring hos republikanere, patrioter, pasifister — kort sagt hos alle som holder fast ved de demokratiske tradisjonene og de nasjonale frihetstradisjonene.

Hos de forskjellige sosiale lagene gjør det seg altså gjeldende felles interesser, som kan tjene som det objektive grunnlaget for felles aksjoner mot monopolkapitalens herredømme. Situasjonen blir da ofte slik at samfunnskrefter som før i tiden helst har villet handle hver for seg, blir stilt overfor den objektive nødvendighet å slutte seg sammen for å forsvare folkets felles interesser.

Arbeiderklassens marxistisk-leninistiske parti har til oppgave å stille seg i brodden for denne demokratiske enheten. De kommunistiske partiene i de kapitalistiske land er fanebærere i kampen for fred og demokrati, og derfor ser de det som sin oppgave å marsjere i forreste rekke i hele folkets front mot monopolkapitalens og imperialismens reaksjonære politikk.

De kommunistiske partienes politikk for å opprette aksjonsenhet og samarbeid med alle nasjonale og demokratiske krefter i et folk, er *en demokratisk enhetspolitikk*, — demokratisk fordi sammenslutningen mellom alle lag av folket i første rekke skjer på grunnlag av demokratiske krav og paroler. Likevel betyr ikke dette at det ikke lenger fins noen basis for en bred folkets enhet når de demokratiske oppgavene er gjennomført. Vi har alt påpekt at i vår epoke vil en sosialistisk omdannelse av samfunnet være i pakt med stadig bredere folkelags interesser. Derfor har den demokratiske enhetspolitikken til mål å trekke med disse lagene av folket også i løsningen av de sosialistiske oppgavene. Men fram dit kan en ikke nå uten å organisere massene til kamp for de allmenn-demokratiske kravene og for de arbeidende lags materielle interesser.

I etterkrigstiden er det samlet en god del erfaringer om felles aksjoner som de ymse befolkningslag har gjennomført på grunnlag av demokratiske krav. Det mest glimrende eksempel er folkebevegelsen for å bevare freden. De internasjonale kampanjene for forbud mot atombomben og for å avblåse prøvene med kjernefysiske våpen vitner klart om at det er fullt ut mulig å nå fram til samarbeid mellom meget forskjelligartede strømninger og organisasjoner, også med slike som står langt fra kommunismen.

I de koloniale og avhengige land kjemper kommunistene for å skape en bred anti-imperialistisk og anti-føydal front.

Hva kreves det av et arbeiderparti?

Når det foreligger objektive forutsetninger for en sammenslutning mellom ymse befolkningslag mot monopolenes åk, da er alt avhengig av arbeiderklassens revolusjonære parti og dets virksomhet, dets evne til å finne et felles språk med de ymse politiske og sosiale organisasjonene og bevegelsene. En organisert enhet mellom folkets krefter kan ikke komme i stand spontant, av seg selv.

En må være klar over at et samarbeid som utvikler seg mellom forskjellige samfunnskrefter, blant dem folk som står kommunismen fjernt og som ofte er direkte smittet av antikommunisme, er en komplisert prosess, og den krever tålmod og skjønnsomhet. Her

stilles oppgaven å møte reaksjonens manøvrer, vaklingen innenfor de borgerlige og småborgerlige grupperingene og deres forsøk på å underordne bevegelsen fullt og helt under sine egne interesser. Erfaringer fra flere land har vist at følgende faktorer har den aller største betydning når det gjelder å få opprettet aksjonsenhet mellom de demokratiske kreftene:

En sterk og enig arbeiderbevegelse er den viktigste garantien for denne aksjonsenheten. Ikke alle som i dag kjemper for fred og demokrati, er arbeiderklassens forbundsfeller i egentlig forstand. De er med i kampen for fred og demokrati, men de vakler når det er tale om et fast og stadig samarbeid med kommunistene, og de bukker lett under for den offisielle propaganda.

Propaganda og agitasjon strekker ikke til for å komme fram til aksjonsenhet med disse samfunnskraftene. Det skal mere til — for det første at arbeiderbevegelsen selv er sterk og organisert, slik at den i de nasjonale og demokratiske lag av folket vekker tiltro til at det er mulig for folket å vinne seier til slutt. For det annet er vilkåret for at arbeiderklassen skal vinne tillit og få støtte fra andre klasser og lag at den forsvarer deres legitime og rettmessige interesser i samme monn som den forsvarer sine egne interesser.

Arbeiderklassens parti kan gå fram på mange veier for å nå fram til dette. I nasjonalforsamlingene kjemper det for reformer og for tiltak som er til fordel for bøndene, små ervervsdrivende, håndverkere og forretningsdrivende i mellomstørrelsen. Arbeiderklassens parti vurderer oppmerksomt de krav som reises av bondepartiene, de radikale, republikanske og andre demokratiske partier, og yter på ethvert vis støtte til alle krav som er i pakt med alle arbeidende lags interesser. Partiet støtter ethvert forslag fra bondepolitikere og fra demokratiske og pasifistiske politikere, forutsatt at disse forslagene tar sikte på å oppfylle og imøtekomme de arbeidende massenes håp og ønsker og tar sikte på å bedre deres stilling. Garantien for arbeiderklassens seier i kampen mot det reaksjonære borgerskaps herredømme er at arbeiderklassen konsoliderer det broderlige sambandet med alle arbeidende, og at de arbeidendes lag på sin side betrakter arbeiderklassen som den mest konsekvente og resolute forsvaren av deres interesser.

En må finne fram til den riktige plattformen for samarbeid. Arbeiderklassens revolusjonære parti kan ikke kreve at de som kan bli dets forbundsfeller, er villig til samarbeid bare på betingelser som partiet stiller. Partiet må naturligvis ikke for et øyeblikk glemme arbeiderklassens særegne interesser og behov, men samtidig legge vinn på å formulere felles krav som også forbundsfellene kan godta. De andre samfunnsmessige kreftene er også interessert i kampen mot monopolene, og derfor er det forholds-

vis enkelt å finne fram til felles krav. Men erfaringen viser at selv om dette er tilfelle, så er det ikke alltid lett å komme fram til en avtale som omfatter alle punkter uten videre. Plattformen for samarbeid kommer til skrittvis, og en må begynne med delspørsmålene. Det er en metode som gjør det mulig for partnerne å overbevise seg om oppriktigheten i hensiktene hos hver av dem, og å vinne tiltro til hverandre. Tiltro og tillit er et særdeles nødvendig element, for uten dette kan en enhetsfront ikke holde i det lange løp.

Evnen til å inngå kompromisser og gjøre nødvendige innrømmelser, er en viktig forutsetning for arbeidernes parti når det vil organisere samarbeidet mellom forskjellige samfunnskrefter. Lenin har understreket at arbeiderklassens bevisste avantgarde ubetinget må ha evnen til dette. Har ikke avantgarden denne evnen, sa Lenin, kan det ikke bli tale om noe forbund med enkelte grupper av det arbeidende folk eller med mellomlagene, som ufravikelig vil vise vakling og inkonsekvens. Lenin skrev i «'Radikalismen' — kommunismens barnesykdom»: «Den som ikke har forstått det, har *overhodet ikke* begrepet en tøddel av marxismen og av den vitenskapelige, moderne sosialismen.»

Arbeiderklassens revolusjonære parti avviker ikke fra sine prinsipper — som gir seg av den marxistiske ideologi. Men samtidig må det ta hensyn til og vise den aller største forståelse for de rettmessige interessene til andre samfunnsmessige og politiske krefter som har fylket seg sammen i en politisk blokk. Det eneste som er viktig, påpekte Lenin, er at kompromissene og innrømmelsene bidrar til å heve og ikke til å senke bevissthetsnivået hos den framskredne delen av arbeiderklassen, at den derimot bidrar til å styrke arbeiderklassens kampevne og evne til å føre seieren hjem.

Hvordan ter så dette seg i praksis? Et av de viktigste prinsippene i sosialismen, de prinsippene som gjelder selve kjerneinnholdet i den samfunnsordningen som skal avløse kapitalismen, er dette: Den kapitalistiske industrien må nasjonaliseres. Men dette prinsippet kan gjennomføres med forskjellige slags metoder i praksis. En arbeiderklasse som har vunnet seier, har riktignok fullt legitim rett til å ta fra kapitalistene den eiendom de har tilegnet seg ved utbytning, men arbeiderklassen kan også gjøre innrømmelser overfor kapitalistene og ta hensyn til de lag av borgerskapet som har gjort seg fortjent ved å være med i kampen mot monopolene. Arbeiderklassen kan la det mellomstore borgerskapet bli sittende med sin eiendom etter revolusjonens seier. Folkets stat kan til og med yte dette borgerlige lag støtte (i form av kreditter, råstoffer, skattereguleringer, og kan sikre dem markedsgarantier). Når det så seinere under utviklingens gang blir spørsmål om å nasjonalisere hele folkehusholdningen, da kan staten gjennomføre denne nasjonaliseringen på fredelig vis, skritt for skritt, under hensyntagen til eiendoms-

besitternes berettigede interesser. Nasjonaliseringen kan for eksempel skje på den måten at staten innløser produksjonsmidlene ved å yte betaling for dem, det vil si betaler eiendomsbesitterne en bestemt erstatning.

Dette eksempel viser igjen at kommunistene mener det ærlig når de foreslår samarbeid. De gir ikke løfter de ikke kan oppfylle, men i programmet for enhetsfronten setter de fram bare det som arbeiderklassen faktisk kan garantere sine forbundsfeller når seieren er vunnet. De kompromissene og innrømmelsene som kommunistene gir, er i pakt med deres holdning og oppfatning og har sin dype begrunnelse nettopp i de forestillingene som kommunistene har om mulighetene til samarbeid med forbundsfellene innenfor den demokratiske front ved oppbyggingen av sosialismen. En slik linje fra kommunistenes side er av stor betydning for at den demokratiske enhetspolitikken skal vinne framgang.

De kommunistiske partiene vil være smidige i sin politikk, men de går bestemt imot de revisjonistiske elementene som er rede til å godta prinsipløse avtaler, som vil føre til at de kommunistiske partiene etter hvert oppløses i de allmenne nasjonale bevegelsene og kommer til å fortape sin selvstendighet. Dette ville til sjuende og sist svekke enheten mellom de demokratiske kreftene.

Når arbeidernes parti har oppnådd å få en politisk overenskomst, må det ubetinget legge vinn på å forankre denne overenskomsten *organisatorisk*. Enhetsfronten kan ikke bli til noen mektig kraft dersom forbundsfellene begrenser seg til bare å erklære at de har felles mål, — de må ubetinget også bli enige om å skape en enhetlig organisasjon (i form av en fedrelandsfront, en nasjonaldemokratisk enhetsfront osv.) og gjennomføre felles aksjoner innenfor rammen av denne organisasjonen. Dette betyr at det også blir tale om å danne et koordinerende organ, som i fellesskap utarbeider enhetspolitikken og som treffer holdbare avtaler som sikrer at samarbeidspartnerne underkaster seg de vedtakene som er gjort i fellesskap. Dette innebærer riktignok ikke at de partiene og bevegelsene som har sluttet seg til enhetsfronten, mister sin organisatoriske og politiske selvstendighet.

Arbeiderklassens marxistiske parti må ta på seg å spille rollen som *fortropp* innenfor den demokratiske blokken, fordi dette partiet kjemper uselvvisk, har en riktig politisk linje, vurderer enhver situasjon riktig og evner å stille paroler som vinner tilslutning i massene. Arbeiderpartiets retningsgivende innflytelse ligger altså ikke i noe annet enn resultatrik politisk virksomhet, og kan ikke bero på påtrykk eller diktat. Så sant partiet fører en riktig politikk, og så sant folket låner partiet øre, — og forutsatt at dets autoritet vokser for hver dag og for hver time så å si, vil de andre partiene og gruppene selv godta at arbeiderpartiet får ledende innflytelse, og

de vil selv la dette partiet være utslagsgivende når det gjelder å utarbeide enhetsfrontens politikk.

Erfaringene fra de folkedemokratiske landene har vist at det slett ikke er utelukket at høyrefløyen i de borgerlige partiene vil søke å trenge arbeiderpartiet ut av lederrollen etter at den demokratiske blokken har vunnet seier, — i den hensikt å drive filibustertaktikk for å sinke gjennomføringen av de sosiale reformene som er modne til å gjennomføres. Men samtidig viser erfaringene fra de folkedemokratiske landene også at dersom det lykkes for det marxistiske arbeiderpartiet å vinne støtte og sympati fra stortyngden av de jevne medlemsmassene innenfor de borgerlig-demokratiske partiene, da vil en også kunne isolere høyreledelsen innenfor disse partiene, konsolidere enheten i den demokratiske blokken og lede bevegelsen fram til radikale samfunnsmessige omdannelser.

At det marxistiske parti har den ledende rolle i den demokratiske blokken, betyr slett ikke at det kan diktere og kommandere. Selv i fall det har flertallet innenfor blokken, tvinger det ikke sine avgjørelser inn på de andre, men legger vinn på å oppnå enstemmige vedtak og å forklare og overbevise. Dersom partiet vil drive diktatpolitikk og ikke ta hensyn til forbundsfellenes rettmessige interesser, er det fare for at det vil miste forbundsfellene, bli isolert og ikke nå de målene som den demokratiske blokken har satt seg. Kommunistene er ikke interessert i å utnytte sine partnere i den demokratiske fronten midlertidig for deretter å slenge dem på skraphaugen, slik den reaksjonære propagandaen hevder. Tvert imot, — kommunistene vil sammen med dem gå videre framover for virkelig å løse alle demokratiske oppgaver, — for å komme fram til maksimal tilfredsstillelse av berettigede krav som stilles av de bredeste lag av folket, noe som bare er mulig under sosialismen. Hovedmetoden for partiets arbeid innenfor den demokratiske blokken er arbeidet med å overbevise folk, men dette utelukker verken retten til å heve kritikkens røst mot partnernes vakling og inkonsekvens, eller beslutsom kamp mot de åpne fiender av enheten innenfor forbundsfellenes rekke.

I dette arbeidet legger ikke kommunistene skjul på at de ikke akter å støtte alle krav som kommer fra de småborgerlige befolkningslagene. Arbeiderklassen kan ha felles interesser med disse befolkningslagene, men det eksisterer også motsetningsforhold mellom dem og arbeiderklassen. De kommunistiske partiene regner på forhånd med dette, og dersom det blir nødvendig, inntar de et fast standpunkt imot krav som arbeiderklassen ikke kan gå med på. Enheten når en fram til — ikke ved å gå med på hva som helst, men ved å støtte beslutsomt de berettigede krav som arbeiderklassens forbundsfeller stiller, og ved samtidig å kjempe mot vaklingen

som gjør seg gjeldende hos en bestemt del av forbundsfellene, fordi denne vaklingen er en trusel mot de felles mål som folkets enhetsfront setter seg.

Den demokratiske enhetsfrontpolitikken kan ikke gjennomføres uten *besluttsom kamp mot sekterisme og høyreopportunisme*. På den tiden da en er opptatt med å skape en bred front, utgjør de venstresekteriske elementene en særlig stor fare, for de vil ikke ta hensyn til de andre befolkningslagenes rettmessige interesser og støter dermed vekk de som kan bli arbeiderklassens forbundsfeller. Men så snart enhetsfronten er blitt en kjensgjerning, kan høyreopportunismen bli en særlig stor fare, for høyreopportunismen bøyer uten avkortning av for kravene fra de borgerlige forbundsfellene, svekker de selvstendige posisjonene som arbeiderklassens revolusjonære parti står på og synker ned på den borgerlige nasjonalismens posisjoner.

Vanskene som gjør seg gjeldende i arbeidet med å få i stand en demokratisk enhetsfrontpolitikk, er særlig store i de vest-europeiske landene, for her er de antikommunistiske fordommene fremdeles sterke, og arbeiderklassen har å gjøre med en så dreven og listig motstander som det vesteuropeiske borgerskapet. Kommunistene står i disse landene ansikt til ansikt med en hel rekke forslagne borgerlige partier, som har lang trening i å føre massene på villspor med høyst «demokratiske» og «fredselskende» fraser. Men likevel yter de kommunistiske partiene energisk arbeid for å smi sammen en mektig nasjonal-demokratisk front mot de herskende kapitalistiske monopolene, — en front som sperrer veien for fascisme og krig og åpner veien for videre sosiale framsteg.

KAPITEL 15

Arbeiderklassens forbund med bøndene under kapitalismen

1. Kampen for bøndenes interesser

Arbeiderne og bøndene er kjødelige brødre, både i opphav og når det gjelder stilling i det kapitalistiske samfunnet. Historisk utgjør arbeiderklassen en klasse utgått av folk fra bøndenes rekker som er blitt ruinert og har måttet forlate dette sosiale laget. Det er den dag i dag fremdeles slik at arbeiderklassens rekker fylles fra landsbygda, som utplyndres av kapitalen. Massevis av sesongarbeidere kommer til byen fra landsbygda. Bøndene er knyttet sammen med arbeiderne også i kraft av sin stilling som arbeidende mennesker, som må tjene til sitt brød i sitt ansikts sved. Arbeiderne og bøndene har en felles klassefiende. Det er bare i formen at utbytningen av bøndene skiller seg fra utbytningen av arbeiderne, — utbytteren er den samme for begge — nemlig *kapitalen*.

Men på tross av at arbeiderne og bøndene er nært knyttet til hverandre, kommer ikke sambandet mellom dem i stand av seg selv. Det herskende borgerskap har lenge hatt hell med seg i sine bestrebelsler på å skille bøndene fra arbeiderne. Og i mange land er det fremdeles slik at borgerskapet kan ture fram med dette splittelsesarbeidet.

De kommunistiske partiene er de eneste partiene i historien som har ført en konsekvent kamp for å styrke sambandet mellom arbeiderne og bøndene. Marx og Engels var de første som pekte på at det var nødvendig med et slikt samband, og det skjedde da de trakk lærdommene av proletariatets nederlag under de revolusjonære kampene det førte i 1848 i Vest-Europa, og dessuten av det tragiske nederlaget for Pariskommunen i 1871. Det Marx og Engels hadde uttalt i forbindelse med bondespørsmålet, ble tiet dyktig i hjel av opportunistene i Den 2. internasjonale, men Lenin tok det til utgangspunkt da han utarbeidet programmet for det bolsjevikiske

parti. Arbeiderklassens forbund med bøndene ble en av grunnidéene i leninismen. Det er nettopp denne idéen som i denne forbindelse skiller de kommunistiske partiene fra de sosialdemokratiske partiene. De sistnevnte har ingen tillit til bøndene og søker også å smitte arbeiderne med denne mangelen på tiltro. Denne idéen skiller også de kommunistiske partiene fra bondepartiene. Lederne for bondepartiene gjør som regel alt de kan for å sette bøndene opp mot arbeiderne, men dette tjener bare storborgerskapet og stor-godseierne.

Forbund mellom arbeiderne og bøndene er nødvendig

Kommunistene går i brodden for et forbund mellom arbeiderklassen og bøndene, og dette arbeidet beror ikke på fromme ønsker. Det beror på de objektive lovene for samfunnets utvikling, og arbeiderklassen vet at det uunngåelig vil bli kollisjon mellom kapitalens interesser og interessene til det overveldende flertall av bøndene. Den allmenne lov for den kapitalistiske akkumulasjon fører i landbruket til differensiering og oppløsning av bondestanden. Laget av mellomstore bønder rives opp, og begge yttergruppene — de rike bøndene og de fattige bøndene — øker i tall. De velstilte bøndene — farmerne — som utbytter arbeidskraft på brukene sine, blir selv kapitalister. De er i større eller mindre grad knyttet i hop med industri- og bankkapitalen, enda de i det siste ikke så sjelden utplyndres av monopol-bossene selv også. Det overveldende flertall av bøndene er kommet inn under kapitalens åk. En del av bøndene utvandrer til byene og fyller proletariatets rekker, og de som blir igjen på landsbygda, blir litt etter litt gjort til halvproletarer. Lenin foretok en grundig undersøkelse av agrarforholdene i Russland, Vest-Europa og USA, og på grunnlag av disse undersøkelsene kunne han slå fast at en betydelig del av de små bøndene og de fleste småbrukerne ikke er selvstendige jordbrukere lenger, men egentlig er arbeidere med en jordlapp. Kapitalistene trenger disse småbrukerne som billig arbeidskraftreserve.

Proletariseringen av bøndene kommer altså til uttrykk ikke bare i at en del av bøndene drives inn til byene, men også i at stadig større bondemasser må friste et kummerlig liv på den vesle jordlappen sin. De er avhengige av ågrere, av landbruksbankene og handelsmonopolene, og for å kunne oppholde livet, er de nødt til å ta lønnsarbeid en del av året.

Flertallet av bøndene ligger i selen for å bli uavhengige brukere på egen jord, men kapitalismen gjør ubarmhjertig dette til en illusjon. Nettopp av den grunn kan ikke bøndene forlite seg på

støtte fra det herskende borgerskap i kampen for sine interesser. Det er i arbeiderklassen de må søke sin forbundsfelle. Dette ligger i historiens logikk, det er tendensen i utviklingen. Men som så ofte ellers går den historiske prosess også her mangslungne og kompliserte veier.

Hva er det som konkret begrunner kommunistenes overbevisning om at bøndene må bryte med borgerskapet og at et politisk forbund mellom arbeiderklassen og bøndene er uunngåelig?

Da borgerskapet sto i kamp mot føydalherrene, brukte det bøndene som brekkstang, for bøndene ønsket å sprengre livegenskapets lenker. Bondereisningene og bondekrigene i Europa hadde røkket føydalismen i selve grunnlaget og skapt forutsetningene for de borgerlige revolusjonenes seier i England, Frankrike, Tyskland, Italia og andre land. Men fruktene av den borgerlige revolusjon på landsbygda høstet i første rekke storbøndene, ågrerne, handelsfolk og spekulanter, som ble rike på å utbytte de arbeidende bøndene. De rike på landsbygda ble støttepeler for den borgerlige staten, og dens reserve i kampen mot arbeiderklassens revolusjonære bevegelse. De ble bærere av borgerlig innflytelse i bøndenes rekker. Som følge av den sosiale differensieringen forsvant meget snart den relative interesse-enhet som hadde vært til stede i befolkningen på landsbygda så lenge de alle var under føydalherrens pisk. Storbøndene og de rike på landsbygda nærmet seg til byborgerskapet, mens de fattige bøndene kjente seg mer og mer tiltrukket av arbeiderklassen.

Da de borgerlige revolusjonene hadde seiret, åpnet veien seg for storkapitalen ut på landsbygda. Storkapitalen ødela småproduksjonen overalt på landsbygda og tvang stortyngden av bøndene til å dra hjemmefra. Kapitalismens utvikling i Europa førte til en sann folkevandring. Millioner av ruinerte bønder utvandret til fjerne land i håp om å kunne slå seg ned der som selvstendige jordbrukere. Men også der ble de innhentet av kapitalens jerngrep.

Så snart det vesteuropeiske borgerskapet hadde den politiske makten fast i sine hender, ble det bondebevegelsens verste fiende. De borgerlige regjeringene i Vest-Europa støttet til siste slutt Romanov-dynastiet i Russland, som var satt inn av godseierne. Overalt kom de settende for å yte hjelp til alle monarkier som var nedarvet fra føydaltiden, når tronene tok til å vakle under trykket fra bondebevegelsene. Det imperialistiske borgerskapet i Europa og Nord-Amerika gjorde alt for å opprettholde de føydale formene for utbytningen av bøndene i kolonilandene og halvkoloniene. Og det er det imperialistiske borgerskapet vi har å takke for at de samme formene for føydal jordeiendom og føydal undertrykkelse som vi hadde i middelalderen, har holdt seg helt fram til i dag, til midten

av det 20. århundre — i Asia, Afrika, Latin-Amerika og til og med i enkelte utkanter av Europa, i Spania og Sør-Italia.

Altså — for det første har borgerskapet ikke på noen måte løst bondespørsmålet, og dernest er borgerskapet selv tvert imot blitt den største hindringen for bøndenes frigjøring i alle de land der det er en historisk nødvendig oppgave å fjerne de overlevde restene av føydale og halvføydale former for jordeiendom. I og med dette er det skapt forutsetninger for et forbund mellom arbeiderklassen og bøndene, rettet mot kapitalen.

Erfaringene fra Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen og de folkedemokratiske revolusjonene i Europa og Asia har bekreftet den marxistisk-leninistiske setningen om at i land der dagens oppgave består i å fjerne restene av føydalismen, der kan bøndene som helhet gå sammen med arbeiderklassen. For arbeiderklassen er den eneste klasse som er i stand til å føre agrarrevolusjonen helt fram, det vil si gi bøndene jord. I de folkedemokratiske revolusjonene i Europa og Asia har forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene hevdet seg glimrende. I forbund med arbeiderne er bøndene for første gang i historien blitt en regjerende klasse, en medbygger av det nye, sosialistiske samfunn.

Men forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene er nødvendig ikke bare i land der det fremdeles fins rester av føydal eller halvføydal jordeiendom. Dette forbundet er blitt en tvingende nødvendighet også i de utviklede kapitalistiske land. I disse landene har monopolkapitalen etter Den annen verdenskrig satt i gang en offensiv mot bøndene og farmerne som verden ikke har sett maken til før. Denne offensiven tar sikte på å ruinere og få vekk brukene av bonde-typen for å erstatte dem med kapitalistiske storbedrifter. I disse landene blir familiebruket ubønnhørlig feid vekk ved produksjons- og kapitalkonsentrasjonen i landbruket. Derfor er sambandet mellom hele massen av bøndene og farmerne på den ene siden og arbeiderklassen på den annen blitt en praktisk nødvendighet for å føre kampen mot monopolenes offensiv.

Samtidig tvinges arbeiderklassen gjennom den kamp den fører for sine klasseinteresser fram til den overbevisning at den uten forbund med bøndene ikke har tilstrekkelig slagkraft i kampen mot det rovgriske oligarki av storkapitalister, som har hele statens makt å støtte seg til.

Bondespørsmålet, som var grunnlaget for alle folkebevegelser i forrige århundre, fortsetter altså å være et overlag viktig problem også i vår industrielle tidsalder. Men det objektive innhold i spørsmålet har forandret seg. *Bondespørsmålet har utviklet seg fra å være en antiføydal bevegelse til mer og mer å bli en antimonopolistisk, antiimperialistisk bevegelse.*

Bondespørsmålet får dess større betydning ettersom faktum er

at bøndene fremdeles utgjør størstedelen av befolkningen i den kapitalistiske verden. Riktignok er det så at den del av befolkningen som er sysselsatt i landbruket, stadig har minket gjennom de siste ett hundre og femti år, men likevel utgjorde denne delen av befolkningen fremdeles 59 prosent i 1952. Tilmed i det kapitalistiske Europa utgjør bøndene ennå ca. en tredjedel av befolkningen.

Men enda bøndene i mange land utgjør flertallet av befolkningen, kan de ikke frigjøre seg fra godseierne og monopolkapitalens åk uten støtte fra arbeiderklassen.

Den marxistiske teori påviser at arbeiderne er den ledende kraft i forbundet mellom arbeiderne og bøndene. Dette følger av at arbeiderne, ut fra de vilkårene de lever under, er uten sammenlikning bedre organisert enn bøndene, at de er konsentrert i store masser i byene og har lang erfaring i kampen mot utbytterklassene. I nesten alle kapitalistiske land har arbeiderne skapt sine kommunistiske kamppartier, og disse partiene har ikke bare bevist sin vilje til å kjempe for alle arbeidendes interesser, men også sin evne til å føre denne kampen. Arbeiderklassens ledende rolle i denne kampen er nødvendig for at den felles sak skal vinne framgang, ikke for å sikre arbeiderklassen fordeler eller privilegier i forhold til bøndene.

De bevisste arbeiderne tar på seg hovedbyrden i denne kampen, de er rede til å bringe de største offer, og de bringer faktisk også de største offer.

Hva er kjernen i overlevningene fra føydalismen?

Målene og oppgavene i arbeiderklassens og bøndenes felles kamp forandrer seg alt etter vilkårene de lever under. I land der det ennå er igjen føydale forhold eller sterke rester av føydale forhold, der rykker kampen mot føydalismen, mot de føydale formene for godseierne utbytning av bøndene i forgrunnen. Dette gjelder, som det alt er blitt sagt tidligere her, de sørlige områdene av Italia, hele Spania og mange land i Orienten og i Latin-Amerika.

Overlevningene av føydale økonomiske forhold kommer til uttrykk i forskjellige former. La oss undersøke de viktigste, de typiske.

Da har vi for det første storgodseierne og godseierne eie av jord, som har holdt seg i stort omfang. Storparten av bøndene er for fattige til å kjøpe seg jord og er tvunget til å forpakte den på tyngende vilkår hos godsherrene.

For det annet forpaktningssavgiften som må utredes til gods-eierne i naturalia eller med en del av avlingen. Bøndene må avgi til godsherrene en betydelig del av avlingen, ofte opptil halvparten eller enda mer.

For det tredje systemet med tvungent arbeid på godseierne

jord. Bøndene har plikt til å arbeide på godsherrens jord med sine egne primitive redskaper. Dette setter dem faktisk i samme stilling som livegne som var pliktige til hoveritjeneste for gods-eieren.

For det fjerde det tette nettet av gjeldsforpliktelser som kveler de fleste bøndene og gjør dem til skyldnere som er ute av stand til å betale sin gjeld. Derved blir de avhengig av godseierne og ågrerne i enda sterkere grad.

Følgene av alle disse levningene av føydalismen er kjent: en utpreget teknisk tilbakeleggenhet innenfor landbruket, en armod som det ikke fins utvei av hos det store flertall av bøndene, forfall på det indre marked, mangel på midler til å industrialisere.

I de landene der det ennå holder seg i live rester av føydale forhold, kan den økonomiske etterslepingen og folkets fattigdom ikke utrykkes uten en agrarrevolusjon eller en radikal landbruksreform. Denne historiske oppgaven kan bare løses av forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene, for dette forbundet er den eneste kraft som er i stand til å fjerne definitivt alle rester av føydalismen og til å overføre godseiernes jord i bøndenes eie uten kompensasjon.

Forbundet mellom arbeiderne og bøndene retter seg i slike tilfelle mot godseiernes føydale undertrykkelse, og det er en nødvendig forutsetning for å skape en bred demokratisk koalisjon som samler alle progressive krefter i én fylking.

De kapitalistiske monopolene er de verste utplyndrerne arbeiderne og bøndene har med å gjøre

I de utviklede kapitalistiske land er monopolkapitalen alle undertrykte klassers — også bøndenes — hovedfiende. De store kapitalist-sammenslutningene river til seg makten ikke bare i industrien, men også i landbruket. De utbytter ikke bare arbeiderne, men bøndene også.

Ved hjelp av et vidtfavnende nett av kredittinstitusjoner, landbruksbanker, forsikringsselskaper og andre innretninger har finanskapitalen lagt millioner av bondebruk under sin kontroll. Bøndene tvinges stadig hyppigere til å gå til bankene og be om lån fordi prisene på industrivarer stiger, mens prisene på landbruksprodukter holdes nede og skattene og forpaktningsavgiftene stiger, — og ofte må de stille jorda og hele sin eiendom som garanti. Dette medfører at de arbeidende bøndene synker stadig dypere ned i gjeld og blir stadig mer avhengige av kapitalen. Betaler de ikke gjelden — og det forekommer i stigende utstrekning, — så slår bankene og forsikringsselskapene til seg jorda deres. I USA f. eks. eide eller forvaltet bare forsikringsselskapet «Metropolitan Life

Insurance Co.» på sin hånd vel 7000 farmerbruk allerede så tidlig som i 1949.

De kapitalistiske monopolenes prispolitikk faller på bøndene med hele sin tyngde. Denne politikken går ut på å kjøpe av bøndene levnettsmidler og råstoffer til lave priser, og å selge til dem industrivarer til høye priser. Som følge av dette ikke-ekvivalente varebyttet utvikler det seg en kløft mellom prisene (en «prissaks») som har til følge at bøndene i bytte mot den samme mengden landbruksvarer får stadig mindre av de tekniske redskapene, den gjødningen og de drivstoffene som de må ha. I Frankrike f. eks. gikk prisene på industrivarer som bøndene kjøper, opp til et tall som var 36 ganger høyere i 1958 enn i 1938. Men prisene som bøndene fikk for sine produkter gikk bare opp til det 16-dobbelte.

«Prissaksen» er en tilslørt form for monopolenes utbytning av bøndene. Den åpne formen for utplyndring av bøndene er de høye skattene, som går til å dekke utgiftene i samband med militariseringen av økonomien og opprustningen, til å underholde det veldig oppblåste statsapparatet og til finansiell støtte til monopolene. Hovedtyngden av skattene leses over på arbeiderne og bøndene. I Frankrike f. eks. må de arbeidende bøndene utrede i alt 40 forskjellige skatter. I sin tid karakteriserte Marx meget treffende de franske bøndenes hat mot skattene med disse ordene:

«Når den franske bonden skal male fanden på veggen, framstiller han ham alltid i en skattefuts skikkelse.»¹

Bøndene må ut med en høy tributt til storgodseierne og bankene i form av forpaktningsavgifter. Farmerne i USA betalte i årene fra 1950 til 1956 gjennomsnittlig 3 milliarder dollar i forpaktningsavgifter i året, et beløp som så noenlunde svarer til det som de amerikanske monopolene tok inn på sine kapitalanlegg i utlandet.

Det økende trykket fra monopolene og den skjerpede konkurransen bøndene møter fra storbedriftene i landbruket som arbeider med moderne maskiner, ruinerer massen av bøndene i stadig stigende utstrekning. I USA gikk f. eks. (som alt nevnt i kapittel 10) tallet på farmer ned med 1 315 000 fra 1940 til 1954. I Den tyske forbundsrepublikken bukket det under over 200 000 bondebruk mellom 1949 og 1958, i Frankrike gikk 834 000 bruk samme veien mellom 1929 og 1956 (bruk under 10 mål ikke medregnet). Tallet på kapitalistiske storbedrifter i landbruket øker derimot.

Den statsmonopolistiske kapitalismens politikk øker tempoet i ruiningen av de små og mellomstore bondebrukene. Et ledd i denne politikken er de såkalte hjelpeprogrammene for jordbruket, som i virkeligheten ikke er annet enn en hjelp til storkapitalistene innen-

¹ Karl Marx: «Klassekampene i Frankrike 1848 til 1850». I Marx/Engels: *Ausgewählte Schriften*, tysk utgave, Bd. 1, s. 194.

for landbruket. Og samtidig ytes det statskreditt og subsidier til de store jordeierne for at de skal kjøpe maskiner, gjødning og byggematerialer, for på kunstig vis å skape et gunstig marked for de kapitalistsammenslutningene som er interessert i å selge disse produktene.

I tiden etter Den annen verdenskrig er storkapitalens direkte inntrykk i landbruket blitt et meget karakteristisk trekk i de utviklede kapitalistiske landene. Dette er en av de viktigste årsakene til de betydelige forandringene som har foregått i de siste 10—15 årene i den tekniske utrustningen innenfor det kapitalistiske landbruket i USA, Canada, England, Frankrike, Den tyske forbundsrepublikken og andre kapitalistiske land. Kompleks mekanisering av brukene, bruk av kunstgjødning i meget stor utstrekning, av høyverdig såfrø samt oppal av rasefé blir mer og mer typisk. Den amerikanske økonomen Victor Perlo har gitt følgende karakteristikk av forandringene innenfor landbruket i USA:

«I sitt stadige jag etter nye områder for investeringer nøyer monopolkapitalen seg ikke lenger med indirekte (ved hjelp av «prissaksen» og gjeldsrentene) å tilegne seg grunnrenten og merverdien innenfor landbruket. Den begynner også å delta direkte med å reise storbedrifter i landbruket... Det settes inn landbruksmaskiner i stor utstrekning, og dette i samband med overlag lavt lønnet arbeidskraft i jordbruket, særlig negrer og folk fra Puerto Rico og Mexico, gjør det mulig for monopolkapitalen å sikre seg en tilstrekkelig høy profittrate på tross av «prissaksen».

Det er ingen tilfeldighet at monopolkapitalens ideologer i USA og andre land stadig står fram og hevder at det er blitt nødvendig med en raskere likvidering av de «teknisk svake brukene» og at det må ytes en storslått støtte fra staten til de sterkeste landbruksbedriftene. Millionvis av bondebruk står på nytt i fare for å bli knekket. I 1957 erklærte USA's landbruksminister, Benson, at 2 millioner amerikanske farmere måtte forlate sin jord. I Frankrike skal bortimot 800 000 bruksenheter utryddes. Liknende prosjekter er på tale i Vest-Tyskland og enkelte andre kapitalistiske land. Statsmonopolkapitalismen truer bøndernes eksistens som klasse.

Alt dette fører ugjenkallelig til at bøndernes kamp i de viktigste kapitalistiske land etter sakens natur blir en *kamp mot monopolene*. I de koloniale og avhengige landene øker likeledes trykket fra monopolene, som her er koblet sammen med føydale former for utbytning av bønderne, i betydelig grad. Her er det ikke bare konsentreringen av jord på godsherrenes hender som er grunnen til bøndernes jordhunger, men jordmangelen skyldes også at kjempemessige områder er lagt ut til plantasjer som befinner seg på utenlandske monopolvers hender. Mens hovedproblemet for bønderne

tidligere var å frigjøre seg fra føydalherrenes og godseierne åk, er nå spørsmålet om kamp mot monopolenes undertrykkelse kommet i tillegg.

2. Kommunistene forsvare bondemassenes livsinteresser

De kommunistiske partienes politikk i bondespørsmålet tar med i vurderingen de forandringene i det objektive innhold i dette spørsmålet som er skjedd i vår epoke. Samtidig tar de også utgangspunkt i særegenhetene i bøndernes stilling i de ymse land.

Der hvor det ennå er sterke rester av føydalisme, der hviler det et dobbelt åk på bønderne, både godseierne og de kapitalistiske monopolenes (innenlandske og utenlandske).

I alle høyt utviklede kapitalistiske land er monopolkapitalen den verste utbytteren for alle lag av bønderne.

Samme hvem fienden har vært som de arbeidende på landsbygda har stått i kamp imot — alltid har noe av det viktigste ved deres kamp vært å forsvare bøndernes umiddelbare interesser. De kommunistiske- og arbeiderpartiene betrakter det som sitt inderligste anliggende å kjempe for slike bonde- og landarbeiderkrav som å oppnå likestilling mellom landarbeiderne og arbeiderne i andre yrker, oppheve «prissaksen», redusere skattene og forpaktningssavgiftene, sørge for billig kreditt, utvide avsetningsmarkedet for landbruksprodukter ved å øke arbeidernes lønninger og gjenopprette normale handelsforbindelser med alle land. I Den tyske forbundsrepublikken, Japan, Spania og enkelte andre land øker bøndernes motstand mot at deres jord blir beslaglagt til amerikanske militærstøttepunkter, flyplasser og liknende. Parolen «Jord istedenfor krig» blir stadig mer populær blant bønderne.

Og kommunistene tar ikke bare med i regningen eiendommelighetene og særdragene ved bøndernes stilling i hele landet, men også i de enkelte distriktene i et land. I Sør-Italia f. eks. er jordhungeren et særlig akutt spørsmål. Derfor betrakter de italienske kommunistene det som en oppgave i første rekke å støtte bønderne i deres kamp for jord. I Nord-Italia og også i mange deler av Frankrike der det fins storbedrifter av kapitalistisk type i landbruket, kommer forsvaret av landarbeidernes umiddelbare interesser i første rekke, — det gjelder å støtte og organisere dem i deres kamp for høyere lønn, bedre arbeidsvilkår, arbeidsløshetsstrygd osv.

Når det gjelder å forsvare bøndernes krav, tillegger kommunistene de parlamentariske kampformene stor betydning. De kommunistiske partiene i Italia og Frankrike har rike erfaringer i dette stykket. De italienske kommunistene viser alltid energisk opptreden i nasjonalforsamlingen for å oppnå forbedringer i de arbeidende for-

pakternes vilkår, for kontroll med forpaktningssavgiftene osv. I april 1946 gikk den franske nasjonalforsamlingen med på et forslag fra det kommunistiske partis fraksjon og vedtok en lov for forpakterne og halvforpakterne som regulerte forpaktningssforholdene i landet. Kommunistene i Italia og Frankrike har fått drevet gjennom en rekke lover som tjener bøndenes interesser.

Kommunistene møter mange vansker og hindringer i sitt arbeid med å forsvare bøndenes interesser, — vansker og hindringer som må overvinnnes. De borgerlige partiene og grupperingene, og i mange land også den katolske kirke, legger seg i selen for å holde innflytelsen over bøndene og driver demagogi blant bøndene, — de bakvasker arbeiderklassen og kommunistene. Hensikten er å hindre at det kommer i stand et forbund mellom arbeiderklassen og bøndene, at dette forbundet styrkes og at de kommunistiske partiene vinner innflytelse på landsbygda. Det som også forklarer vanskene for de kommunistiske partienes arbeid på landsbygda, er at en stor del av bondeorganisasjonene i Nord-Amerika (USA, Canada) og i de vesteuropeiske landene med unntak av Italia, står under innflytelse av reaksjonære partier og grupperinger som er bundet sammen med monopolkapitalen.

Bøndenes kamp for en landbruksreform

Den langt største delen av befolkningen på landsbygda er bønder som har lite eller ingen jord. Derfor er kampen for en agrarreform blitt en ytterst viktig oppgave.

I en hel rekke kapitalistiske land har situasjonen i tiden etter krigen vært den at de herskende kretsene har sett seg tvunget til å foreta en viss nyoppdeling av jorda under trykk fra bonde-massene. Men de reformene som borgerskapet og godseierne har gjennomført, har naturligvis vært utilstrekkelige. I Italia fikk kampen for jord vidt omfang, men likevel var reformen utilstrekkelig og imøtekom slett ikke bøndenes behov og forventninger. Agrarreformene berørte bare 11 prosent av de store jordeiendommene. Jordfordelingen forble i det vesentlige uendret. I Italia fins det fremdeles 2,5 millioner bønder uten jord, og 1,7 millioner bønder har bare jordlapper på under 6 mål hver.

Mange kommunistiske- og arbeiderpartier er i dag i full sving med å fylke bøndene til kamp for en virkelig *demokratisk agrarreform*. Hovedkravet er: «Jorda skal tilhøre den som arbeider på den.» Dessuten tar de marxistiske partienes programmer med i regningen at spørsmålet om jordtildelingen til bøndene må skje ut fra de særegne agrarforholdene i hvert enkelt land.

Frankrikes kommunistiske parti kjemper for å ekspropriere gods-

eiernes jord og eiendom og overføre den i de arbeidende bøndenes eie: småforpakterne, halvforpakterne, landarbeiderne og de jordfattige bøndene.

Italias kommunistiske parti betrakter en allmenn agrarreform som en av de «strukturreformene» som tjener til å innskrenke og undergrave monopolenes makt. Storgodseiendommen skal innskrenkes slik at en får frigjort ca. 50 millioner dekar jord, som så skal overlates til forpakterne og landarbeiderne.

De agrarreformene som er foreslått av de kommunistiske partiene i de latinamerikanske landene, tar sikte på å konfiskere latifundie-eiernes jord og å overlate den uten vederlag (eller mot litt betaling) til jordløse og jordfattige bønder. I erklæringen fra disse kommunistiske partiene heter det at den demokratiske stat som vil bli resultatet av den nasjonale frigjøringskampen, vil garantere bøndenes eiendomsrett til den jord som er tatt fra godseierne, og vil utlevere overdragelsesdokumentene til bøndene selv. Bønder som arbeider på forlatte gods eller jordegods som ligger brakk, og som ikke har eiendomsrett til denne jorda, vil få sin jordeiendom garantert. Bønder som ikke driver på egen, men på forpaktet jord, vil få denne jorda til eie. I disse landene er kampen for jord en særdeles viktig del av den allmenndemokratiske bevegelsen. Selvsagt kan ikke denne kampen ha framgang uten framgang for folkenes nasjonale frigjøringsbevegelse i disse landene, rettet mot den amerikanske imperialismen.

Den energiske og konsekvente kampen de marxistiske partiene fører for å overføre jorda til dem som arbeider på den, beviser hvor løgnaktig den borgerlige propagandaen er som søker å innbille bøndene at kommunistene vil ta fra dem jorda. I virkeligheten garanterer kommunistene ikke bare bøndenes eie av den jorda de alt har og som de driver, men vil også trygge en utvidelse innenfor fornuftige grenser av bruksarealet for hver enkelt bonde.

3. Hva oppnår bøndene ved arbeiderklassens seier?

De som forsvarer storkapitalistene og godseierne fortsetter den dag i dag å spre bakvaskelser om at bøndene ikke vil oppnå noe av den proletariske revolusjon, at den er bøndenes fiende.

Denne bakvaskelsen gjendrives best av de historiske erfaringene i Russland og de andre landene innenfor den sosialistiske leir. Kjensgjerningene gir prov på at den proletariske revolusjon så langt fra stiller seg fiendtlig til bøndene, — tvert imot oppfyller den det de mest lengter etter: den gir bøndene jord og frir dem fra gods-eiernes og kapitalistenes åk.

Allerede den 8. november 1917, det vil si på revolusjonens

annen dag i Russland, konfiskerte den 2. sovjetkongress godseiernes jord uten vederlag og erklærte at all jord var gått over til å være allmenn folkeeiendom med bruksrett for alle de som drev jorda.

Også i alle de folkedemokratiske land avskaffer agrarreformene godseiendommen i landbruket og virkeliggjør prinsippet: «Jorda skal tilhøre den som arbeider på den.» I de folkedemokratiske landene i Europa har bøndene ved agrarreformene fått 140 millioner mål åkerland.

Agrarreformen i Kina, som er gjennomført med aktiv deltakelse fra bøndene, har overført ca. 500 millioner mål jord i ca. 300 millioner bønders eie. Bøndene ble løst fra jordforpaktningavgiften til godsherrene, som i gjennomsnitt utgjorde fra halvparten til tre fjerdedeler av avlingens verdi, og fra andre avgifter og byrder.

Da Lenin sammenfattet erfaringene fra den sosialistiske revolusjon i Russland, pekte han gjentatt og ettertrykkelig på at den nyopprettede arbeider- og bondemakten har som sin fremste plikt å treffe tiltak som bedrer bondemassenes materielle stilling raskt og avgjørende. I tiltak av dette slaget så Lenin en av de avgjørende forutsetningene for å styrke arbeider- og bondemakten i forbundet mellom disse klassene, under ledelse av arbeiderklassen.

Samtidig pekte Lenin på at det ikke betydde noen full løsning av bondespørsmålet bare å dele opp jorda mellom bøndene. Det er ikke nok bare å overlate godseierjorda til bøndene, for dette alene kan ikke frigjøre bøndene fra armoden, fra kulakåket, fra småbrukets tilbakeliggighet og lave produktivitet. Det er jorddrift på samvirkebasis, kooperativ sammenslutning på sosialistisk grunnlag som åpner veien for bøndene til et liv i velstand.

Men Lenins påpekninger som rettesnor oppfordrer kommunistene i alle land de arbeidende bøndene til å slå inn på den veien som fører til oppbygging av sosialismen.

I dag fins det allerede hundrevis av millioner bønder som på grunnlag av sine egne erfaringer har overbevist seg om at bare en sosialistisk sammenslutning, en sammenslutning i samvirkeorganisasjoner gjør det mulig å bedre *alle* bønders livsvilkår og å gjøre slutt på det forhold at enkelte mennesker undertrykker og utbytter andre. Bare et sosialistisk samvirke åpner i videste omfang mulighetene for de arbeidende bøndene til å kunne drive jordbruk på grunnlag av de nyeste vinningene innenfor vitenskapen, bedre landbruksteknikken og gjøre bruk av teknikken på en rasjonell måte — slik at arbeidet lettes og produksjonen stiger i stort omfang, det vil si det gjør det mulig å øke produksjonen av materielle goder pr. jordbruker.

Lenin har lært oss at sammenslutningen i produksjonskooperativer må skje på frivillig grunnlag og hvile på det prinsipp at bøndene skal ha personlig fordel av det. Det dreier seg om å få

bøndene til å innse at kollektiv stordrift bygd på den nyeste teknikk byr på økonomiske fordeler som langt overstiger det som smådriften kan yte.¹

Når sosialismens motstandere hevder at bøndene som en klasse av privateiere står fremmede og fiendtlige til sosialismen, så gir de bare uttrykk for sin nedvurdering og ringeakt for bøndene, de underkjenner det sunne menneskevettet og de skapende mulighetene i bondeklassen. Arbeiderklassen og det kommunistiske parti avviser på det bestemteste en slik holdning til de arbeidende på landsbygda. De har full tiltro til de arbeidende bøndenes fornuft, de tror på deres skapende evne og er overbevist om at bøndene under arbeiderklassens kameratslige ledelse er fullt ut i stand til å bli aktive medbyggere i det progressive, sosialistiske samfunnssystemet. Og praksis har da også vist at dette standpunktet har sannet seg fullt ut.

Lenin har lært oss at bare ymse former for frivillig sammenslutning i samvirkeorganisasjoner gjør det mulig å fullføre overgangen til nye, sosialistiske forhold på landsbygda på en vei som er enkel og lett å gå for bøndene, og som de er i stand til å godta.

Det første landet der befolkningen på landsbygda ble organisert til sosialistisk samvirke, var Sovjetunionen. Bøndene i Sovjetunionen har nå levd i over tjue år under den sosialistiske kolkhosordningen. I stedet for de 25 millioner småbrukene og dvergbrukene som eksisterte før kollektiviseringen, er det nå vel 70 000 landbruksarteler, sosialistiske storbedrifter innenfor landbruket i Sovjetunionen. Nettopp fordi de er store, er det mulig å anvende i stor målestokk landbruksmaskiner som produseres av statsindustrien.

I og med forbedringen av den tekniske utrustningen i kollektivbrukene og det faktum at de kan utnytte fortrinnene ved stordrift fullt ut, øker bøndenes levestandard — ikke bare enkelte grupper, men *alle* bønders levestandard.

Seieren for kollektivsystemet i Sovjetunionen, Kina, Bulgaria, Den tyske demokratiske republikk, og den betydelige framgangen som de andre landene innenfor den sosialistiske leiren har hatt når det gjelder den sosialistiske omformingen av landsbygda, betyr en stor vinning for forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene i disse landene. Samvirkeorganisasjoner på landsbygda er *den eneste riktige veien og den eneste veien som krones med framgang* når det gjelder å komme fram til en grunnleggende bedring av bøndenes levestandard og å lede bøndene fram til jordbruksdrift på moderne, høymekanisert, sosialistisk grunnlag. Det er en allmenngyldig vei fram til sosialismen for bøndene i alle land. Men samtidig gir de kommunistiske- og arbeiderpartiene akt på de sosialøkonomiske, historiske og andre særegenhetene i de forskjellige landene. Enhver

¹ Lenins kooperasjonsplan behandles mer utførlig i kapittel 22.

mekanisk kopiering av erfaringene fra det ene eller det annet land er i motstrid med ånden i marxismen-leninismen.

Under dagens vilkår er det lett for bondesmåbruket i ethvert land å gå over til storproduksjon på grunn av at det eksisterer et sosialistisk verdenssystem som blir sterkere med hver dag, — og det foreligger allerede et veld av erfaringer som bøndene selv har samlet opp under arbeidet med å lede bruk som drives på samvirkebasis. Fordelene ved samvirkedrift er blitt så innlysende at tilmed bøndene i de kapitalistiske land gjerne vil gå til samvirkedrift, for ved hjelp av dette å organisere kollektivt vern mot monopolenes angrep.

De siste årtienes historie viser hvilken veldig kraft som ligger i forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene, hvor mye begge klassene kan tjene og faktisk tjener på dette forbundet. Å skape dette forbundet og å utvide det videre er derfor en av de viktigste oppgavene de kommunistiske- og arbeiderpartiene har.

KAPITEL 16

Folkenes nasjonale frigjøringsbevegelse mot kolonialismen

1. Arbeiderbevegelsen og det nasjonale og koloniale spørsmål

Folkenes sammenslutning til nasjoner har gått hånd i hånd med den gradvise utformingen av kapitalistiske forhold og kampen for å overvinne økonomisk splittelse mellom landsdelene. Med kapitalismens oppkomst oppsto det nasjonalstater i en del land. Folkenes økonomi og nasjonale kultur fikk et veldig oppsving. De borgerlige nasjonalstatene som dannet seg, betydde en progressiv foreteelse i historien, som imidlertid også hadde sin bakside. For samtidig økte den ene nasjons bestrebelse på å underlegge seg andre nasjoner. Det nasjonale spørsmål, det vil si spørsmålet om de innbyrdes forbindelsene mellom nasjonene, deres rettigheter og vilkårene for deres frie utvikling — ble skjærpet i overlag stor monn samtidig.

To tendenser i det nasjonale spørsmål

Opprinnelig var det nasjonale spørsmål et indre anliggende for de enkelte stater, særlig de statene som ifølge bestemte historiske omstendigheter var blitt mangenasjonale stater (nasjonalitetsstater). Innenfor disse statene (f. eks. det tsaristiske Russland, Østerrike, Ungarn osv.) fantes det herskende og undertvungne, undertrykkende og undertrykte nasjoner. Her ble det nasjonale spørsmål særlig et spørsmål om de nasjonale minoritetenes stilling, deres rett til selvstendig eksistens, til å utvikle sin økonomi og kultur, sitt språk og sin litteratur osv.

Men i og med at kapitalismen vokste over i sitt imperialistiske stadium, ble det nasjonale spørsmål et mer omfattende spørsmål. Fra å være et indrestatlig problem ble det nasjonale spørsmål et internasjonalt problem, ja — et verdensproblem.

Det som særkjenner kapitalismen, er nemlig to historisk betingede motstridende tendenser i det nasjonale spørsmål. Den ene tendensen kommer til uttrykk i at det oppstår nasjonale bevegelser, at nasjonalbevisstheten våkner og at det dannes nasjonalstater. Den andre tendens fører til at det opprettes internasjonale forbindelser, at de nasjonale skrankene sprenges og at det danner seg et verdensmarked.

Disse to tendensene har vært i pakt med samfunnsutviklingens reelle behov, men ingen av dem kan utfolde seg fullt under kapitalismen. Og ikke bare det, — men de sosiale vilkårene som kapitalismen skaper, forvrenger virkningen av disse tendensene. Dette kommer særlig tydelig til uttrykk under imperialismen.

Etter at de borgerlige nasjonale bevegelsene hadde seiret i de økonomisk utviklede landene i Europa og Amerika, dannet det seg ikke flere nasjonalstater på lang tid. Kapitalistmaktene innledet sin ekspansjon, og dette berøvet de fleste landene i Asia og Afrika retten til nasjonal utvikling og forvandlet dem til kolonier. Og den andre tendensen, tendensen til å forene nasjonene, til å utvikle internasjonale økonomiske og politiske forbindelser gjorde seg under kapitalismen gjeldende på et vis som var meget pinefull for folkene. Kapitalismen er nemlig ute av stand til å «forene» folkene på annen måte enn ved vold og forslaving, koloniplyndring og kolonikriger, brutal utbytning av de tilbakeliggende land ved å gjøre dem til landbruks-annekser og råstoffarsenaler for de utviklede kapitalistiske statene.

På det viset ble en rekke land, folk og hele deler av jordkloden offer for kolonialismen. Dette førte til en forandring i det nasjonale spørsmål. Fra nå av omfattet det nasjonale spørsmål ikke bare enkelte nasjonale minoriteters rettigheter og skjebne, men flertallet av menneskeheten, det flertallet som imperialistene hadde underlagt seg med vold eller list og gjort til undersåtter i sine koloniriker. «Imperialismen,» skrev Lenin, «betyr at kapitalen er vokst ut over nasjonalstatens grenser, den betyr at det nasjonale trykket er utvidet og skjerpert på en ny historisk basis.»¹ Lenin påviste at delingen av nasjonene i undertrykte nasjoner og undertrykkernasjoner er selve imperialismens vesen.

Under imperialismen ble det nasjonale spørsmål et *nasjonalt og koloniale spørsmål*, der hovedinnholdet er de koloniale og avhengige folkenes frigjøringskamp — disse folkenes bestrebelse for å kvitte seg med fremmedåket og nå fram til statlig uavhengighet.

Men dette betyr ikke at de nasjonale mindretallenes problem ikke lenger eksisterer i de utviklede kapitalistiske statene, — det

¹ V. I. Lenin: «Det revolusjonære proletariatet og nasjonenes selvbestemmelsesrett», i: Über die nationale und koloniale Frage, tysk utgave, Berlin 1960, s. 303.

betyr ikke på noe vis at disse statene har gjort slutt på den nasjonale undertrykkelsen innenfor sine grenser. Absolutt ikke! Det reaksjonære borgerskap er overhodet ikke i stand til å løse det nasjonale spørsmål. En trenger bare å ta for seg den brutale undertrykkelsen av negrene i USA for at dette skal framgå med tilstrekkelig tydelighet.

Når imperialistene skal «løse» det nasjonale spørsmål, foretrekker de slike midler som knebling av små og svake nasjoner, utløsning av rasehat og rasekonflikter, skånselsløs undertrykkelse av enhver frigjøringsbevegelse.

Denne manglende evnen til å løse det nasjonale spørsmål viser tydelig kapitalismens reaksjonære karakter og forråtnelse. For nettopp borgerskapet var det som sto fram som herold for nasjonal enhet og uavhengighet på den tiden da det ennå var en klasse i oppstigning. Men i dag, da kapitalismen står og råtner, er borgerskapet blitt nasjonenes undertrykker, den argeste fiende av folkenes frihet. «Fra å være en nasjonenes frigjører, som kapitalismen var på den tiden da den kjempet mot føydalismen, er kapitalismen i imperialismens epoke blitt nasjonenes største undertrykker,» skrev Lenin.¹

Arbeiderklassen er en uforsonlig fiende av nasjonal undertrykkelse

For den bevisste del av arbeiderklassen har kampen for sosial frigjøring, for sosialismen alltid stått i forgrunnen. Men dette betyr slett ikke at arbeiderbevegelsen stiller seg likegyldig til massenes nasjonale lengsler og streben, til de nasjonale forholdene i det ene eller det andre landet.

Arbeiderklassen er i høyeste grad interessert i at det blir slutt på all nasjonal undertrykkelse, for byrden av denne undertrykkelsen faller alltid tyngst på de arbeidende, hemmer deres åndsutvikling og hindrer dem i klassekampen. Nasjonal undertrykkelse avler innbyrdes mistro mellom arbeiderne i de ymse nasjoner og gjør dem fremmede for hverandre, — den står i veien for en tilnærming mellom dem over landegrensene, hindrer dem i å slutte kreftene sammen for felles klassekrav og gjør det lettere for borgerskapet å utbytte massene. Det fins «ingen større hindring for utviklingen og konsolideringen av den proletariske klassesolidariteten... enn nasjonal urettferd.»²

Marxismen har fra første stund vært en uforsonlig motstander av

¹ V. I. Lenin: Sosialismen og krigen (tysk utgave, s. 8).

² V. I. Lenin: «Til spørsmålet om nasjonalitetene eller 'autonomiseringen', i Ausgewählte Werke, tysk utgave, bd. II, s. 1001.

enhver nasjonal undertrykkelse og kjemper konsekvent for nasjonal likeberettigelse, for nasjonenes fullstendige frihet og selvbestemmelsesrett. Den grunnsetningen som Marx og Engels formulerte: «Et folk som undertrykker andre folk, kan ikke være fritt,» kalte Lenin «internasjonalismens grunnprinsipp», og den proletariske internasjonalismen er en uatskillelig del av marxismen.

Etter at det nasjonale spørsmål er blitt et nasjonalt og koloniale spørsmål, støtter de marxistiske partiene av all kraft kolonifolkenes frigjøringskamp mot det imperialistiske borgerskaps undertrykkelse. Lenin skrev alt i 1916 følgende: «Sosialistenes plikt er ikke bare å kreve øyeblikkelig betingelsesløs frigjøring av koloniene, og uten erstatning, — og dette kravet betyr politisk intet annet enn å anerkjenne nasjonenes selvbestemmelsesrett; men de må også yte den mest energiske støtte til de mest revolusjonære elementer i de borgerlig-demokratiske nasjonale frigjøringsbevegelsene i disse landene og deres oppstander, og i et givet tilfelle hjelpe dem i deres revolusjonære krig mot de imperialistiske statene som undertrykker dem.»¹

Denne holdningen hos de bevisste arbeiderne prøver borgerskapet å møte med sitt program som går ut på å opprettholde koloniherrdømmet. Den borgerlige propagandaen — med god hjelp fra høyresosialdemokratene — søker å innpode i tilbakeliggende arbeidere at kolonirettighetene bør eksistere fortsatt, i arbeidernes egen interesse. De hevder stivnakket at dersom man oppgir koloniene, vil det ha skjebnessvangre økonomiske og sosiale følger: Råstofftilførselen til moderlandene vil svinne, og følgen vil bli nedgang i produksjonen, arbeidsløshet og savn. Særlig arbeiderne i England, Frankrike, Nederland og i kolonilandene i det hele tatt er utsatt for dette skytset, for i alle kolonimaktene er tradisjonene og fordommene om «imperiet» fremdeles høyst levende. Men kommunistene og alle andre progressive krefter som krever øyeblikkelig frihet for koloniene, får av imperialistene slengt i nesen at de driver «oppløsningsvirksomhet», går løs på «historisk oppståtte forbindelser» og så videre i samme dur.

Kommunistene benekter aldeles ikke betydningen av det økonomiske sambandet og hopehavet som har utviklet seg mellom moderlandene og koloniene. De benekter heller ikke at industrien i de utviklede land er avhengig av råstoffleveringene fra Asia, Afrika og Det nære østen. England f. eks. kan ikke greie seg uten jordolje fra Det nære østen, som dekker 70 prosent av brenselsbehovet. Men det betyr ikke at de arabiske landene på død og liv skal fortsette å være engelske kolonier. England må og kan få jordolje fra Det nære østen, gummi fra Malaya og bomull fra Afrika, men på grunn-

¹ V. I. Lenin: «Den sosialistiske revolusjon og nasjonenes selvbestemmelsesrett», i: Über die nationale und koloniale Frage, tysk utgave, s. 121.

lag av normalt handelssamkvem og ikke ved å plyndre disse rikdommene fra de rettmessige eierne. Det dreier seg altså ikke om å rive i stykker det historisk oppståtte sambandet mellom moderlandene og koloniene, men å gjøre disse forbindelsene, som imperialistene har opprettet med vold, om til et frivillig samband som er fordelaktig for begge parter. De som blir skadelidende ved dette, er i høyden storkapitalistene som har gjort svære profitter i koloniene, men det kan aldri skade folkemassenes interesser.

Praktisk erfaring lærer alle bevisste arbeidere at kolonialismen er en sterk hemning ikke bare for arbeidernes grunninteresser i de undertrykte land, men også i undertrykkernasjonene. De ekstraprofittene som monopolene presser ut av koloniene, har ennå ikke gjort noe folk lykkelig. Riktignok slenger det imperialistiske borgerskapet noen få skitne skillinger av disse ekstraprofittene til det privilegerte øvre lag av arbeiderklassen, for å bestikke dem og gjøre dem myke og føyelige. Men dette lag, «arbeideraristokratiet», er meget tynt og bare skader de arbeidendes felles sak, for det er via dette laget at den borgerlige innflytelsen lettest får innpass i arbeiderklassen.

Heller ikke må en glemme at selve kolonialismen er blitt opphavet og utklekkingsanstalten for den svarteste reaksjon i selve moderlandene. Koloniene er blitt et reservoar for de mest forvorpne elementer i det borgerlige samfunn, og de læres der opp i metoder som går ut på terroristisk undertrykkelse av de arbeidende masser i koloniherrenes tjeneste. De spanske koloniene i Afrika var avlastasjoner for Franco-kuppet mot den spanske republikken i 1936. Noe liknende skjedde våren og sommeren 1958, da de fascistiske mordbrennerne fra de franske fallskjermtroppene som var stasjonert i Nord-Afrika, satte i verk et antirepublikansk kupp i Algerie og deretter ble bolverk for reaksjonen i selve Frankrike. Etter de spanske arbeiderne ble det altså de franske arbeidernes tur til å overbevise seg om riktigheten i den marxistiske læresetningen at et folk som undertrykker et annet folk, setter også sin egen frihet på spill.

Arbeiderklassen og nasjonalismen i våre dager.

I dag fører kolonifolkene ofte sin kamp for uavhengighet under nasjonalismens fane. Dette gir imperialistlikeiene et påskudd til å bakvaske kommunistene og å påstå at de støtter kolonifolkenes frihetskamp bare av taktiske grunner, — for siden kommunistene er internasjonalister, kan de ikke sympatisere med de nasjonale aspirasjonene hos folkene i Asia og Afrika.

Det er løgn fra ende til annen. Det tar bare sikte på å bringe

forvirring inn i det klare spørsmålet hvem som er venn og hvem som er fiende i den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Marxismen-leninismen betrakter nasjonalismen, i likhet med alle andre foreteelser i samfunnslivet, konkret historisk, — det vil si anlegger målestokken progressiv eller ikke på den. Lenin advarte gjentatte ganger imot å gjøre nasjonalismen til et abstrakt problem, og mot å blande sammen nasjonalismen i en undertrykkernasjon med nasjonalismen i en undertrykt nasjon.

I de imperialistiske statene, f. eks. USA, England, Frankrike osv., er den borgerlige nasjonalismen blitt en fane for nasjonal arrogance, rasemystikk og aggressiv sjåvinisme. Monopolborgerskapet nytter nasjonalismen til å rettferdiggjøre undertrykkelsen av andre nasjoner. Som proletariske internasjonister har kommunistene erklært en innbitt kamp mot denne reaksjonære, kolonialistiske nasjonalismen.

Men med nasjonalisme hos folkene i de koloniale og avhengige land er forholdet et helt annet. Denne nasjonalismen avspeiler i regelen den sunne demokratismen i de nasjonale frigjøringsbevegelsene, massenes protest mot det imperialistiske åket, streben i retning av nasjonal uavhengighet og samfunnsmessige forandringer. Det var nettopp dette Lenin mente da han skrev i «Om nasjonenes selvbestemmelsesrett»: «*Enhver* borgerlig nasjonalisme i en undertrykt nasjon har et allmenn-demokratisk innhold, som retter seg mot undertrykkelsen, og dette innholdet gir vi *ubetinget* vår støtte til. . . .»

Nasjonalismen i de asiatiske og afrikanske landene i vår tid er nettopp en slik nasjonalisme. Det er en nasjonalisme i undertrykte nasjoner, som har reist seg mot sine undertrykkere og kjemper for politisk og økonomisk uavhengighet. Denne nasjonalismen gjør seg gjeldende i de land der nasjonale bånd nå først er i ferd med å knyttes og der borgerskapets masse ennå er i stand til under visse omstendigheter å spille en progressiv rolle. Det var denne særegenheten Lenin viste til da han skrev: «Borgerskapet i Vesten er i en tilstand av forråtnelse og står alt overfor sin banemann — proletariatet. Men i Asia fins det *fremdeles* et borgerskap som er i stand til å representere et ærlig, stridbart og konsekvent demokrati, en verdig ledsager til de store opplysningsmennene og handlingsmenneskene i Frankrike ved slutten av det 18. århundre.

Hovedtalsmannen eller den sosiale hovedstøtten for det asiatiske borgerskapet, som ennå er mann for å greie denne historisk progressive saken, er bonden.»¹

I de afrikanske og asiatiske landene utformes det nasjoner og utvikler nasjonalbevisstheten seg i kampen mot imperialismen og

¹ V. I. Lenin: «Demokrati og folkevenn-ideologi i Kina.» Står i: *Über die nationale und koloniale Frage*, tysk utgave, s. 68/69.

føydalismen. Denne prosessen vekker massene opp av middelalder-søvnen og fører dem fram til kamp mot kolonialisme, tilbakeleggenhet og reaksjon. Men derved får nasjonalismen i det moderne Orienten og i Afrika et demokratisk, progressivt innhold. Særlig i tilfelle med bødenes millionmasser utgjør nasjonalbevisstheten det første, det laveste trinnet av den anti-imperialistiske bevisstheten.

Denne nasjonalismen kan kommunistene støtte med ren samvit-tighet, og de støtter den også uten i ringeste monn å vike av fra den proletariske internasjonales prinsipper.

Men selvsagt gir kommunistene sin støtte til nasjonalismen bare i tilfelle og bare så lenge den kan tjene som middel i kampen for å oppnå nasjonal frihet og for å seire over imperialismen og føydalismen, — bare i den monn den vekker massene til følelsen av egen verdighet, som undertrykkerne har trådt ned og spottet. Men ethvert forsøk på å utnytte nasjonalismen til reaksjonære formål, til å bruke den som et våpen for nasjonal egoisme, til å undertrykke andre folk eller i en kamp mot folkemassenes rett-messige krav, vil ikke få noen støtte hos kommunistene.

2. Framdriften i den nasjonale frigjøringsbevegelsen og nedbrytningen av kolonisystemet

Det er ikke mange tiårene siden det så ut som om de imperialistiske maktenes kolonierredømme var urokkelig. Oppdelingen av verden i noen få privilegerte undertrykkernasjoner og en hel rekke rettsløse og undertrykte folk er av imperialistene blitt framstilt som noe naturlig og uforanderlig. Kolonialismens ideologer utbasunerte for hele verden at de undertrykte folkene var rasemessig mindrevverdige, de framstilte det som om disse folkene utgjorde en veldig menneskemasse som for alle tider var fordømt til apati og sløv underkastelse.

Helt fram til 1939 svingte kolonialherrene piskene over nesten to tredjedeler av menneskeheten. Men etter Den annen verdenskrig forandret denne stillingen seg totalt. De kolonirikene som det hadde tatt århundrer å reise, tok til å bryte sammen i stadig raskere tempo. I tiden mellom 1945 og 1957 frigjorde bortimot *en og en kvart milliard* mennesker seg fra det imperialistiske åk og slo inn på en selvstendig utviklingsvei. I de landene som ennå er kolonier, lever det ikke mer enn 150 millioner mennesker, det vil si under 6 prosent av jordens befolkning. Utviklingen bærer altså med seg en fullstendig utryddelse av kolonisystemet. Den dagen da det er gjort definitivt slutt på kolonisystemet, vil samtidig bety endskapen på det en vel kan kalle det skjendigste kapittel i kapitalismens historie.

De internasjonale vilkårene for oppsvinget i den nasjonale frigjøringsbevegelsen

Krisen i kolonisystemet satte inn samtidig med kapitalismens allmenne krise. Vendepunktet i denne henseende var også Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen. Den rokket imperialismen i dens grunnpeler. Dermed ga den en mektig impuls til den nasjonale frigjøringsbevegelsen i Østens land og åpnet veien for landene der til seier over koloniherrerne. Oktoberrevolusjonen betydde for første gang i verdenshistorien en sammensmelting av proletariatets reising mot det kapitalistiske system og kampen som de undertrykte folkene i det tsaristiske Russland førte for å få en endskap på den nasjonale og koloniale undertrykkelsen.

Den første sosialistiske stat ble en utømmelig kilde for de undertrykte folk hele verden over, og fra denne kilden hentet de moralsk og politisk støtte. Særlig de asiatiske republikkene innenfor Sovjetunionen som overvant sin koloniale tilbakeliggighet på kortest mulig tid og opplevde en allsidig utvikling av sin folkehusholdning og kultur, ble et inspirerende eksempel for de undertrykte folk.

Etter Den annen verdenskrig inntrådte en ny etappe i den nasjonale frigjøringskampen. Krigen hadde trukket en rekke koloniland inn i sin malstrøm. En del av disse landene (i Asia og Nord-Afrika) ble krigsskueplasser. Krigsøkonomien og krigens behov tvang de imperialistiske maktene til å sette opp tempoet i utviklingen av enkelte industrigrener i koloniområdene sine, og dette førte til at proletariatet i disse landene vokste raskt.

Den annen verdenskrig fikk etter hvert karakteren av en frigjøringskrig, og en antifascistisk krig, særskilt etter at Sovjetunionen kom med i krigen, — og dette hadde en dyptgripende innvirkning på alle undertrykte. Et moment som også virket til å drive fram massenes politiske bevissthet og organisering, var den indre svakheten i de vestlige kolonimaktene, et forhold som ble åpenbart under krigen.

Noe som betydde særdeles gunstige vilkår for den nasjonale frigjøringsbevegelsens utvikling og framgang, var det nye internasjonale styrkeforholdet som oppsto i og med at den tyske og den japanske fascismen ble knust, at Sovjetunionen styrket sin makt og de folkedemokratiske landene oppsto. Det dannet seg et sosialistisk verdenssystem, og dette svekket den imperialistiske leiren i betydelig grad. Det lettet veien fram til uavhengighet for en rekke land i Afrika og Asia. Den nasjonale frigjøringsbevegelsen fikk et veldig omfang, og kolonialismens krise gikk inn i sin slutfase — i den fasen som vil føre til at kolonisystemet brytes fullstendig ned.

Opplysningen av kolonisystemet er således et resultat av den mektige framdriften i den nasjonale frigjøringskampen under de

gunstige internasjonale vilkår som er kommet til fordi imperialismen er svekket og sosialismen er blitt et verdenssystem.

Imperialistene tar alle mulige midler i bruk for å svekke betydningen av den nasjonale frigjøringsbevegelsen. For eksempel søker de å pådytte folkene den oppfatning at kolonilandene og halvkoloniene ikke kan nå fram til frihet ved kamp og revolusjon, men med støtte av de imperialistiske maktene selv. Samtidig søker de å gi skinn av at de kapitalistiske monopolenes skaltning og valting i kolonilandene i mange herrens år har vært en nødvendig periode, som har tjent til å «forberede» disse landene til en uavhengig eksistens. I samband med dette blir det plapret mye om kapitalismens «sivilisatoriske misjon» i koloniene.

Men det er åpenbart for alle at den kapitalistiske «misjon» i koloniene ikke har det minste samband med folkenes virkelige interesser. Imperialistene har aldri bekymret seg det minste om å utvikle koloniens økonomi allsidig, og de har aldri lagt to pinner i kors for å forberede koloniene på en uavhengig eksistens. Alle løgnene i dette stykket gjendrives alene av den kjensgjerning at alle land som i dag er frigjort fra imperialismens åk og har oppnådd selvstendighet, hører til de *svakt utviklede* land, det vil si til de land som er blitt økonomisk sterkt tilbakeliggende på grunn av fremmedåket.

Naturligvis har imperialistene under sitt lange herredømme i koloniene objektivt, så å si ufrivillig, ytt et visst historisk nyttig arbeid. Drevet av sine egoistiske egennyttige mål har de objektivt, med eller mot sin egen vilje, bidratt til at visse forutsetninger for den politiske og sosiale revolusjon i Asia er vokst raskere fram. Marx pekte nettopp på dette da han talte om kolonisatorene som et «ubevisst historiens redskap». Men samtidig framhevet han at det imperialistiske borgerskapets «sivilisatoriske» virksomhet lover massene verken nasjonal eller sosial frigjøring. «Alle tiltak som det engelske borgerskapet eventuelt kan bli nødt til å gjøre,» skrev Marx om det britiske herredømmet i India, «vil ikke føre til frihet for folkets masser, og heller ikke vil det bety noen vesentlig bedring av massenes sosiale stilling, for dette avhenger ikke bare av produktivkraftenes utvikling, men også av at folket overtar dem.» Inderne, sluttet Marx videre, vil ikke kunne høste fruktene av sivilisasjonen før de «selv er blitt sterke nok til å kaste av seg det engelske åket for alltid».¹

Historien har bekreftet riktigheten av det Marx skrev. Dertil har det også vist seg at intet folk og ingen koloni noen gang er tilstrekkelig «moden» og tilstrekkelig «fullstendig forberedt» til å

¹ Karl Marx: «De framtidige resultatene av det britiske herredømmet i India», i Marx/Engels: *Ausgewählte Schriften*, tysk utgave, bd. 1, s. 330—331.

leve et selvstendig liv så lenge det selv ikke reiser seg mot kolonisatorenes herredømme. Kjensgjerningene viser at kolonisatorene ikke tar skritt i den retning før folkemassene ved sin kamp og sitt opprør tvinger dem til det. Kolonifolkene har *tilrevet seg* sin uavhengighet i kamp mot imperialistene og ikke fått den i gave.

Selvsagt er det så at de hundrevis av millioner kolonislaver har vunnet fram til frigjøring og vil vinne fram til frigjøring på forskjellige veier — både gjennom væpnet kamp og ved hjelp av metoder for politisk påtrykk. Men hvordan de konkrete veiene enn er — *grunnlaget for frigjøring er og blir folkemassenes egen kamp.*

Drivkreftene i den nasjonale frigjøringskampen

Imperialistenes koloniåk tynger på alle lag av befolkningen i de undervungne landene — om enn ikke i samme grad på alle —, og tvinger dem til kamp for å frigjøre seg. Arbeidernes, bøndenes og en betydelig del av det innfødte borgerskapets klasseinteresser tillater ikke disse lagene å bøye seg for de utenlandske monopolens skaltning og valting etter eget forgodtbefinnende. Det er ikke mulig for dem stilltiende å se på at imperialistene hensynsløst plyndrer ut naturrikdommene i de undertrykte landene deres — og de kan ikke finne seg i sveltihjel, armod og alle mulige savn. Det absolutte flertall av befolkningen i koloniene — unntatt en klikk føydalherrer som sitter på de utenlandske bajonettene, og snyltergruppene av det innfødte borgerskapet som henter sin profitt av samarbeidet med kolonisatorene — er direkte med i frigjøringskampen eller sympatiserer med den.

Det er *arbeiderklassen* som spiller den mest aktive rollen i denne kampen. Enda det fins relativt få arbeidere i kolonilandene, står arbeiderklassen og de kommunistiske partiene som leder arbeiderne, i fremste frontlinje i den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Arbeiderklassen kommer snarere enn de andre klassene fram til klassebevissthet og nasjonalbevissthet, og grunnen er at den i større grad enn hvilken som helst annen klasse må bære de verste byrdene med utbytning og rasediskriminering. Arbeiderklassen er den mest framskredne klasse, den kjemper mot enhver undertrykkelse og har ingen egoistiske interesser; og derfor gir det unge proletariat i koloniene uttrykk for folkets livsinteresser i mest pregnant form. Erfaringen lærer at proletariatet er den mest konsekvente anti-imperialistiske kraft som er i stand til å lede de brede lag av bøndene og de arbeidende lag i byene og på landsbygda.

Bøndene utgjør en veldig kraft, med store muligheter som vil komme mer og mer til uttrykk. Bøndene tynges av et dobbelt åk — de treller under sine «egne» føydalherrer og under de uten-

landske monopolistene. Bøndene danner den bredeste massebasis for den nasjonale frigjøringsbevegelsen. For bøndene stiller saken seg slik at restene av føydalismen ikke kan avskaffes og agrarspørsmålet, spørsmålet om jord, ikke kan løses uten at det gjøres slutt på koloniåket. Som Lenin understreket, er bøndene det tallmessig sterkeste befolkningslaget, men samtidig det lag «som er vanskeligst å sette i bevegelse». Bøndene kan ikke stå i spissen for folkens frigjøringskamp i de respektive land, fordi selve deres eksistensvilkår, deres mangel på opplysning og deres tilbakeslapphet står i veien for det. Når kommunistene fastslår dette, vil de ikke dermed svekke bøndenes historiske rolle i denne kampen, — de konstaterer bare objektive kjensgjerninger. De vil alltid holde seg for øye at bøndene utgjør den store massen av befolkningen i de koloniale og avhengige land, og at arbeiderklassen kan bli lederen i den nasjonale frigjøringsbevegelsen bare så sant den slutter et nært forbund med bøndene.

Det element i denne bevegelsen som domineres av de fleste innbyrdes motstridende trekk, er borgerskapet. De diverse grupperingene innenfor borgerskapet stiller seg ikke bare forskjellig til den nasjonale frigjøringsbevegelsen, men de ymse lagene inntar ofte en stikk motsatt holdning. Det reaksjonære øvre lag av borgerskapet og kompradorborgerskapet er nær knyttet til imperialismen og stiller seg som regel fiendtlig til de nasjonale kreftene. Sammen med de føydale jordeierne som tviholder på sine privilegier, utgjør denne delen av borgerskapet bolverket for imperialistenes herredømme i koloniene.

Det såkalte nasjonale borgerskap inntar vanligvis en annen holdning. Dette borgerskapet investerer som regel sin kapital i ren produksjonsvirksomhet og er selv interessert i å skape et nasjonalt marked, i å beherske dette markedet selv og verne det mot de utenlandske monopolens rovgriskhet. Og veien fram til dette er for det nasjonale borgerskapet dannelsen av en nasjonalstat og frigjøring fra utenlandsk avhengighet.

Det nasjonale borgerskap lider selv under de utenlandske monopolens herredømme og blir ofte fornedt av imperialistene. Det slutter seg til den nasjonale bevegelsen, men samtidig tar det sikte på å få kontrollen over den. Under koloniherrdømmet er borgerskapet det samfunnslaget som framfor alle andre kan sikre seg tilgang til opplysning og politisk virksomhet, og derfor skal en ikke undre seg over at det er borgerskapet som har frambrakt de fremragende ledere for frigjøringsbevegelsen i kolonilandene, og at disse lederne også søker å bringe denne bevegelsen inn under sine retningslinjer.

Marxistene er fullt ut i stand til å sette pris på den patriotiske innsats som denne del av borgerskapet yter, men samtidig lukker

de ikke øynene til for at dette borgerskapet er tvedelt i sin holdning, at det er inkonsekvent og vaklende, at det tar sikte på å beholde mange levninger av det gamle i samfunnslivet, — og at det innenfor borgerskapet fins antipatriotiske grupper som er innstilt på kompromisser og hestehandel med koloniherrerne på folkets bekostning.

Dette er i korte trekk den marxistisk-leninistiske oppfatningen av drivkreftene i den nasjonale kampen. Men det sier seg selv at de konkrete forholdene skiller seg fra hverandre i de ymse land. Ved siden av hovedklassene som er med i frigjøringskampen, fins det en rekke mellomlag som inntar en særegen holdning, og som for det meste vakler i kampen. Men de likeartede ikke-proletariske klasser og lag har slett ikke de samme umiddelbare interessene og inntar aldeles ikke det samme standpunkt i de ymse land. En analyse av kjensgjerningene viser at arbeiderklassen er den mest pålitelige og konsekvente kraft i den nasjonale frigjøringsbevegelsen, — og at arbeiderklassen er den kraft som evner å føre denne bevegelsen fram til målet uten å vakle. Arbeiderklassen er den mest revolusjonære klasse i det moderne samfunn. Erfaringene fra de koloniale og halvkoloniale land bekrefter nok en gang det faktum at arbeiderklassens frigjøringskamp har den særegne karakter at hele samfunnet frigjøres i og med at arbeiderklassen frigjør seg selv.

En analyse av styrkeforholdet i koloniene i dag viser tydelig at det i disse landene fullt ut er til stede forutsetninger for å danne en *enhetlig nasjonal patriotisk front i frigjøringskampen mot imperialistene*. Og grunnlaget for denne enheten er at de bredeste sosiale lag gir uttrykk for sin interesse i økonomisk og kulturelt framsteg, — at de vil frigjøre seg fra kolonialt slaveri, fra de utenlandske monopolenes utplyndring og fra all slags nasjonal fornedrelse.

Den historiske betydningen av kolonisystemets sammenbrudd

Imperialismen hindrer hele menneskehetens framsteg ikke bare fordi den undertrykker de *arbeidende klassene* i de utviklede kapitalistiske land, men også fordi den trenger *hele folk* inn i historiens bakgårder, og nettopp folkene i koloniene og halvkoloniene. Den kolossale framdriften i den nasjonale frigjøringsbevegelsen vitner om at den koloniale halvparten av menneskeheten har våknet opp og er rede til skapende historisk innsats og til å forme den verden som skal bli. Dette fører til en veldig økning i omfanget og tempoet i det verdenshistoriske framsteg.

Folkemassene i Asia og Afrika som har tatt opp kampen for sin nasjonale frigjøring er en mektig faktor som gjør mye til å knekke imperialismen og skjerpe alle imperialismens motsetninger. De kolo-

niale og avhengige land har fremdeles en meget stor betydning for imperialistene. Disse landene utgjør for imperialistene et reservoar hvor de kan presse ut råstoffer som de trenger, til spottpriser — og hvor de kan selge sine industrivarer til en pris som ligger på det flerdobbelte av det rimelige. Og dessuten nytter imperialistene koloniene og halvkoloniene til militærstøttepunkter og som ledd i sitt sambandsnett.

De nasjonale frigjøringsbevegelsene undergraver disse imperialismens posisjoner og fjerner dem fullstendig på enkelte steder. Ja, — ikke bare det, men de gjør de koloniale og avhengige landene om fra å være en reserve for imperialismen til forbundsfeller for de progressive, anti-imperialistiske kreftene. At det sosialistiske verdenssystemet ble dannet, betydde det første slag mot kolonirikene, — og kolonirikenes sammenbrudd innebærer nok et tilintetgjørende slag mot imperialismen.

At kolonisystemet bryter sammen, har overlag gunstige virkninger på de internasjonale forbindelsene. Mange unge nasjonalstater i Asia og Afrika driver en uavhengig politikk med sikte på fred, og slutter seg dermed til den omfattende «fredssonen». At disse statene tar stilling mot krigen, er en av grunnene til at en ny krig ikke lenger er en uunngåelig nødvendighet. Den nasjonale frigjøringsbevegelsen bidrar til å konsolidere freden også ved at den avskaffer de ulikeverdige forbindelsene mellom ymse land, forbindelser som bygger på vold, — og fremmer dermed gjensidig tilnærming mellom folkene og minsker muligheten til krigerske konflikter.

Når røverplyndringen av kolonilandene er ryddet ut av verden og disse landenes nasjonalhusholdning kan utvikle seg, da blir det mulig å utnytte råstoffkildene og produksjonsmulighetene i verden mye mer fruktbringende. Da rykker verden nærmere fram mot den tid da det vil lykkes å overvinne den markante forskjellen i økonomisk utviklingsnivå mellom de ymse land som gjør seg gjeldende i dag, og å by alle mennesker på jorden et virkelig menneskeverdig tilvære. Og endelig vil de tusenårgamle kulturene hos Østens folk — som kolonisatorene har trampet på og maltraktert gjennom århundrer — gjenfødes og utvikle seg — og på den måten berike hele verdenskulturen.

Kolonisystemets sammenbrudd betyr altså en veldig vinning ikke bare for de folkene som kaster av seg koloniåket, men for hele den progressive menneskehet.

Statene som har reist seg på ruinene av kolonialismen

De landene som før har vært koloniland, har nådd fram til uavhengighet under forskjellige forutsetninger og på mangslungne veier.

Det har ført til at de står på forskjellig politisk utviklingstrinn. Særlig gjelder dette de landene som har frigjort seg fra koloni-åket i tiden etter Den andre verdenskrigen.

I de land hvor arbeiderklassen og dens marxistiske, kommunistiske partier har hatt ledelsen innenfor den anti-imperialistiske fronten, ble ikke revolusjonen stående på den borgerlig-demokratiske etappen, men vokste over i den sosialistiske revolusjon. Disse landene har slått inn på folkedemokratiets utviklingsvei.

Men der hvor borgerskapet sto i spissen for bevegelsen eller hvor borgerskapet hadde den overveiende innflytelsen i den anti-imperialistiske nasjonale fronten, der kom borgerskapet til makten og førte samfunnet inn på den kapitalistiske utviklingsveien — og har dermed forsinket overgangen til den høyere etappen i revolusjonen.

Som følge av kolonisystemets sammenbrudd er de viktigste gruppene land som er blitt dannet hittil, følgende:

1. Land som har kastet av seg imperialismens åk og er gått over til å bygge opp sosialismen. Denne gruppen har ikke bare brutt ut av kolonisystemet, men også ut av det kapitalistiske system og har sluttet seg til den sosialistiske leiren (Folkerepublikken Kina, Den koreanske folkedemokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam).
2. Land som har tilkjempet seg politisk uavhengighet og driver en selvstendig utenrikspolitikk. Disse landene har frigjort seg fra den imperialistiske undertrykkelsen, men de er blitt stående innenfor det kapitalistiske økonomiske system (India, Indonesia, Burma, Egypt, Syria, Ghana, Guinea, Sudan, Tunis, Marokko, Libya, Kambodja).
3. Land som har vunnet uavhengighet, men samtidig har funnet seg i en sterk begrensning av uavhengigheten, ved at de har gått med på tyngende økonomiske avtaler på ulike vilkår og har latt seg innlemme i aggressive blokker med imperialistiske makter (Pakistan, Thailand, Filippinene).

Og endelig fins det en gruppe land som fremdeles lever i slaveri (koloniene i Afrika, rester av kolonibesittelser i Asia og Latin-Amerika, enkelte øyer som befinner seg i hendene på England, Portugal, USA og andre imperialistiske makter).

Men en må her være klar over at med unntak av de statene som har tatt energisk fatt på oppbyggingen av sosialismen, så er de unge statene som har dannet seg på ruinene av kolonialismen, ennå bare i ferd med å forme seg ut politisk; de er fremdeles i flytende tilstand. Uavhengigheten som er vunnet i disse landene, har for det første forsterket tempoet i samfunnsutviklingen, men dernest

også ført til at utviklingen går gjennom en heftig kamp mellom de forskjellige klassekreftene. Disse landenes politikk og deres stilling i verdenssystemet av stater vil i framtiden bli bestemt av om de reaksjonære eller progressive kreftene vinner overhånd i denne kampen. I denne mening er grensene mellom den andre og den tredje gruppen land stadig temmelig bevegelig.

Irak er et eksempel på hvor raskt et land kan gå over fra den ene gruppen til den andre. Fram til julirevolusjonen i 1958 var Irak et av de politisk mest tilbakeliggende land i hele Det nære østen. Men det irakske folket reiste seg, rev av kolonilenkene på forholdsvis kort tid, gjorde opp med reaksjonen i selve landet og slo inn på en selvstendig uten- og innenrikspolitikk, som er bestemt av landets nasjonale interesser. Det er naturligvis ikke utelukket at det i enkelte tilfelle kan komme tilbakeslag i den politiske utviklingen i land som har vunnet friheten, — særlig fordi disse landene er utsatt for ytre press fra imperialistiske makters side.

3. Vinningene som følge av de antiimperialistiske, antiføydale revolusjonene i de land i Asia som bygger sosialismen

Den anti-imperialistiske, antiføydale revolusjon er blitt gjennomført i fullstendig form i Kina, Nord-Korea og Nord-Vietnam. Der var ledelsen i revolusjonen på arbeiderklassens hender, med marxistiske partier i spissen.

Erfaringene fra disse landene har vist at en når lengst når den nasjonale frigjøringen foregår under proletariatets hegemoni, og når følgene av koloniherrdømmet utryddes. Dette fremgår overlag pregnant ved det eksempel som det store Kina gir oss. Kina sto overfor akkurat liknende oppgaver som historien stilte andre land i Asia og Afrika som har frigjort seg fra imperialismens åk. Det gjelder fremfor alt oppgaven å sikre den vunne politiske uavhengigheten og å nå fram til uavhengighet også i folkehusholdningen og kulturlivet. Og nok en kjempeoppgave som har nært samband med dette er å øke tempoet i den økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen for å overvinne den århundregamle tilbakeligheten, de halvføydale forholdene, undertrykkelsen og fattigdommen, og anal-fabetismen blant de arbeidende massene.

Det kinesiske folk, ledet av sitt erfarne kommunistiske parti, har med sin frihetskamp beriket folkebevegelsen historie med en revolusjon av tidligere ukjent type, den *nydemokratiske* revolusjon. Ifølge Mao Tse-tungs definisjon er den nydemokratiske revolusjon «de brede folkemassenes anti-imperialistiske, antiføydale revolusjon

under proletariatets ledelse»,¹ og den har som mål å opprette et demokratisk diktatur av alle anti-imperialistiske og antiføydale krefter.

Hvordan har folkets Kina mestret denne veldige oppgaven med nasjonal gjenfødelse og gjenoppbygging, — oppgaver som alle Asias folk gjennom mange tiår har lengtet etter at makthaverne skulle løse?²

La oss begynne med agrarspørsmålet, som er et overlag brennende spørsmål i Østen og krever en rask løsning. Folkets Kina var den første av de store statene i Asia som greide å utnytte sin statlige uavhengighet til å gjennomføre omfattende demokratiske reformer, — og særlig greide den å løse agrarspørsmålet til fordel for de arbeidende bøndene. Ved den agrarreformen som ble satt i verk i Folkerepublikken Kina, ble den føydale jordeiendommen avskaffet i løpet av tre år (1949—1952). 500 millioner mål godseierjord gikk over i bondeie.

Like etter at agrarreformen var et faktum, utfoldet det seg på landsbygda en veldig bevegelse for gjensidig hjelp i arbeidet. Gjennom sine egne erfaringer overbeviste bøndene seg meget raskt om fordelene ved kollektivt arbeid. Alt ved midten av 1956, ikke fullt fire år etter agrarreformen, var den sosialistiske omdannelsen av landbruket i det vesentlige fullført.

Ved å sette alle krefter inn greide folkets Kina også å frigjøre seg fullstendig fra all avhengighet av de utenlandske kapitalistiske monopolene. Den utenlandske monopolkapitalens industri-, samferdsels- og handelsforetak, banker og forsikringsselskaper ble nasjonalisert uten erstatninger. Samtidig nasjonalisertes all eiendom som tilhørte kompradorborgerskapet, høyere embetsmenn innenfor Tsjiang Kai-sjek-regimet og alle kontrarevolusjonære.

De viktigste produksjonsmidlene gikk over i folkets eie, og de økonomiske kommandoposisjonene gikk over i hendene på den folkedemokratiske staten. Derved ble det mulig å ta fatt på en planmessig industrialisering av landet og sikre den mest rasjonelle utnytting av alle landets reserver. Med hjelp fra Sovjetunionen og de andre landene i den sosialistiske leiren gjenreiste Kina sin ruinerte folkehusholdning, og etter fire år — i 1957 — tok det opp den økonomiske kappestriden med Storbritannia — en av de industrielt mest utviklede kapitalistiske statene.

Den parolen som er stilt opp i Kina og som går ut på «i de

¹ Mao Tse-tung: «Den kinesiske revolusjon og Kinas kommunistiske parti», i Verker i utvalg, bd. 3, norsk utgave 1962.

² Den sosialistiske oppbyggingen i Kina og de andre folkedemokratiske landene i Asia behandles utførlig i kapitlene 21 og 22. Her går vi bare i all korthet inn på de erfaringene som er oppsamlet under løsningen av de oppgaver som oppstår direkte som følge av den anti-imperialistiske og anti-føydale nasjonale frigjørings-revolusjonen.

nærmeste 15 år eller på enda kortere tid å innhente og gå forbi England i produksjonen av råjern, stål og andre viktige industriprodukter» vitner om de fremragende resultatene i oppbyggingen av folkehusholdningen, og karakteriserer samtidig også de veldige potensielle mulighetene i et land som har slått inn på en sosialistisk utviklingsvei. Det er lyktes for Folkerepublikken Kina å oppnå en merkelig bedring i de arbeidendes levekår i by og på land, å utfolde en omfattende kulturrevolusjon og å utdanne et stort antall innenlandske kadrer for industrien, landbruket og vitenskapen.

Resultatet er at Kina på historisk kort tid er blitt en virkelig stormakt, en anti-imperialistisk og antikolonial kraft av verdensomfattende betydning. Kinas uavhengige fredspolitikk har stor innvirkning på stillingen i Asia og i hele verden. Det har skjedd en rask vekst i Kinas internasjonale autoritet. Den amerikanske imperialismens forsøk på å isolere folkets Kina har vært en flau fiasko.

På liknende måte har utviklingen gått i *Den koreanske folkedemokratiske republikk* og *Den demokratiske republikk Vietnam*, der det i likhet med i Folkerepublikken Kina oppsto en enhetlig folkedemokratisk front under ledelse av arbeiderklassen og dens marxistiske partier. Det er blitt gjennomført en agrarreform, utenlandske monopolvers og landsforrædernes eiendom er blitt konfiskert og nasjonalisert, samfunnslivet og politikken er blitt demokratisert på den mest omfattende måte, og dermed er garantien skapt for en konsolidering av den nasjonale uavhengigheten i disse landene og for en rask utvikling av nasjonalhusholdningen og den nasjonale kultur.

Like etter at folkemakten var opprettet, måtte både det koreanske og det vietnamesiske folket slåss i forbitrede kriger mot utenlandske aggressorer og reaksjonære krefter i sine land. De unge statene hadde veldige vansker å utstå på grunn av dette, men de greide krigens harde prøvelser med ære og greide å forsvare sin uavhengighet. Den broderlige hjelp og støtte de fikk fra de andre statene i den sosialistiske leiren, spilte en meget stor rolle i denne kampen.

Særegent for utviklingen både i Den koreanske folkedemokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam er at Sør-Korea og Sør-Vietnam fremdeles er i hendene på reaksjonære regjeringer av borgerskapet og godseierne og deres imperialistiske overherrer. Den nasjonale frigjøringskampen i disse landene kan ikke betraktes som avsluttet før den nasjonale enhet er gjenopprettet. Den koreanske folkedemokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam kjemper for nasjonal enhet og oppfyller med det en historisk progressiv misjon.

Den sosialistiske oppbyggingen gjør det mulig for de folkedemokratiske statene — Folkerepublikken Kina, Den koreanske folke-

demokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam — å overvinne følgene av kolonialismen i raskt tempo. Dette vil virke også i andre land som har frigjort seg fra de imperialistiske lenkene, — for de får da et anskuelig bevis på de fortrinnene som den sosialistiske utviklingen byr dem.

4. De unge nasjonalstatene i Østen i kamp for å konsolidere sin uavhengighet

Det som skjer i vår epoke er en entydig bekreftelse på den setning i marxismen-leninismen som sier at den nasjonale frigjøringsbevegelsen i de undertrykte folkene i sitt vesen er anti-imperialistisk og styrker de kreftene som kjemper for fred, demokrati og framsteg. Dette holder stikk ikke bare for de land som alt har vunnet uavhengighet og som bygger sosialismen, men også for de landene der det fremdeles hersker kapitalistiske forhold etter frigjøringen.

På framstegets vei

De sosiale forandringene i folkets liv i en rekke av de unge statene i Østen tåler ikke sammenlikning med omdannelsene i de sosialistiske landene i Asia, — verken i omfang eller dybde. Men likevel lar det seg ikke bestride at de har en progressiv karakter. I erklæringen fra Sovjetunionens kommunistiske partis 20. kongress ble det gitt følgende vurdering av den nye situasjon. «... den nye perioden i verdenshistorien som Lenin har forutsett, er kommet — perioden da Østens folk kommer aktivt med i de avgjørelsene som gjelder hele verdens framtid og blir en ny, mektig faktor i de internasjonale relasjonene.»

De unge nasjonalstatene har bevirket en betydelig forandring i styrkeforholdet til fordel for fredens krefter. Disse statene går stadig oftere imot de imperialistiske maktenes aggressive politikk, de stempler kolonialismen med dens rette navn og slutter seg til arbeidet med å opprettholde freden. Disse landene har vunnet sin uavhengighet og har stilt oppgaven å overvinne den økonomiske tilbaketilleggenheten de har fått i arv fra kolonialismen så hurtig som mulig, og derfor er en varig fred en objektiv nødvendighet for dem. De ville ikke ha noe som helst å vinne på en krig, men ville bare sette sin uavhengighet på spill igjen. Derfor driver de fleste av disse unge statene en fredspolitikk og hevder det internasjonale samarbeid. Alt det som India f. eks. har gjort i denne retning, har brakt dette landet anerkjennelse og aktelse fra alle fredselkende folk. Det er heller ingen tilfeldighet at Asia er vuggen for de berømte

«fem prinsippene» for fredelig sameksistens som ble stadfestet i vedtakene på Bandung-konferansen (april 1955).

Det har foregått vesentlige endringer i den indre stilling i land som India, Indonesia, Burma, Ceylon, Egypt, Syria, Irak og andre. Etter at disse landene hadde vunnet politisk uavhengighet, la de kreftene til for å utvikle folkehusholdningen og minske sin avhengighet av de imperialistiske maktene. Derfor nasjonaliserte Egypt Suez-kanalen og «egyptiserte» bankvesenet. Indonesia annullerte «gjeldsforpliktelsene» til Nederland og konfiskerte de store nederlandske eiendommene. I nesten alle de unge statene i Østen økte den statlige sektorens del av folkehusholdningen, særlig i tungindustrien.

Industriproduksjons-volumet er vokst merkbart i de siste årene, — disse landene har begynt å framstille varer som de før måtte få fra utlandet. Arbeiderklassen har vokst i tall.

De første nølende skritt er også tatt for å reformere agrarforholdene, men sett under ett går det svært langsomt med å overvinne følgene av føydalismen på landsbygda. I India er det stort sett bare systemet med mellommenn, zamindarer og ryotvarer — innført av engelskmennene — som er blitt avskaffet. I Egypt konfiskeres den del av godseierjorda som overstiger den oppstilte normen på 200 feddan (1 feddan er 4,2 dekar).

Det er i disse landene naturligvis det nasjonale borgerskapet som har hatt den største vinsten på alle de reformene som hittil er gjennomført, — det har utbygd sine posisjoner og sitt virkeområde. Dette bekrefter fullt ut det Lenin bemerket i «Om nasjonenes rett til selvbestemmelse», at «... fra de nasjonale relasjonenes synspunkt... byr nasjonalstaten uten tvil de gunstigste forutsetningene for kapitalismens utvikling.» Men samtidig har de unge statenes nasjonale uavhengighet betydd mye nytt og positivt for de brede lag av befolkningen. Bare den kjensgjerning at de arbeidende i by og på land ikke lenger må bære et *dobbelt* åk slik som før i tiden, forandrer deres eksistensvilkår og også vilkårene for deres kamp for økonomiske og politiske rettigheter. Denne kampen kan føres mye lettere i en uavhengig stat enn under de utenlandske monopolenes uinnskrenkede vilkårlighet.

Utviklingstempo og omfang i framsteget og i de sosiale omdannelsene i de unge statene i Østen avhenger i dag mer enn noen gang før av arbeiderklassens bevissthetsgrad, organisering og politiske modenhet, — av i hvilken grad den er nært knyttet til massene av bøndene og hvordan den evner å gå i spissen for dem.

I de siste årene har folkene i Det nære østen og Nord-Afrika trådt fram i forgrunnen i den nasjonale frigjøringskampen med en mektig offensiv mot kolonialismen. Siden 1943 er det kommet til sju nye stater i dette området — Syria, Libanon, Jordan, Libya, Sudan, Tunis og Marokko. Også i de gamle arabiske landene har det foregått dyptgripende omdannelser. Egypt har utropt seg til republikk og har kvittet seg fullstendig med den engelske besettelsen. I revolusjonen av 14. juli 1958 seiret den republikanske ordningen i Irak, — et land som i lang tid har gått for å være bolverket for engelskmennenes herredømme i araberlandene. Den nasjonale frigjøringsbevegelsen i Algerie ligger ikke etter i styrke den heller.

Arabernes kamp mot imperialismen og for nasjonal uavhengighet har stor internasjonal betydning. Resultatene av denne kampen er særdeles viktige ikke bare for araberne selv, men også for imperialismens skjebne og dens kolonipolitikk i det hele tatt. Det nære Østen spiller nemlig en overlag stor rolle i de viktigste imperialistiske statenes, særlig Englands og USAs, økonomiske, politiske og militære strategi. Det befinner seg her et stort antall engelske og amerikanske militærstøttepunkter. Utenlandske monopoler får år om annet fra Det nære østen veldige mengder billig jordolje, opp til en fjerdedel av det som utvinnes på hele kloden. Det er derfor lett å forstå at imperialistene har måttet døde et følelig slag da araberne reiste seg til frigjøringskamp for å erobre tilbake sin uavhengighet og for selv å bli herrer over naturherlighetene i det arabiske Østen.

Og slaget kom dess mer uventet siden de arabiske folkene lå langt etter i utvikling økonomisk og kulturelt som følge av at de utenlandske koloniherrne og de innenlandske føydalherrerne som de holdt sin hånd over, skaltet og valt etter eget forogdtbefinnende, — noe som hadde ført til at de områdene hvor araberne bodde, var blitt de mest armodslige avkroker i verden. Imperialistene gikk ut fra at den elementære kampen for nakne eksistensen ville ta alle arabernes krefter, og at utfattigdommen og tilbakeligheten ville hindre araberne i å reise seg til en regelrett krig mot kolonialismen.

Disse illusjonene led sitt første sammenbrudd i Egypt, der arméen under ledelse av nasjonalistiske offiserer reiste seg og gjorde det av med kong Faruks regime og den pro-engelske klikken som omgav ham. Den egyptiske revolusjonen nasjonaliserte Suez-kanalen, og knuste dermed den «helgenglorien» som de imperialistiske monopolene søkte å omgi sin eiendom i Det nære østen med. De engelske og franske imperialistenes forsøk på å gjenopprette status quo med våpenmakt og å erobre tilbake Suez-kanalen, endte med et nederlag

for aggressorene, og dette førte til en styrking av arabernes visshet om at deres rettfærdige sak ville vinne seier.

Det er særlig to omstendigheter som har bidratt til framgang for de nasjonale og antikomunale revolusjonene i det arabiske Østen:

For det første det faktum at vestmaktene ble definitivt avslørt som de argeste fiender av arabernes uavhengighet. Det væpnede overfallet på Egypt som England og Frankrike foretok høsten 1956, gjorde ende på de siste restene av den tillit de ennå hadde hos araberne. De forente stater hadde lenger enn de andre hatt hell med seg i bestrebelsene på å gjemme seg bak «antikolonialismens» maske, men også de ble nødt til å la den falle. Utbasuneringsen av «Eisenhower-doktrinen» i 1957 — det vil si Washingtons hensikt etter eget godtykke å bruke våpenmakt i Det nære østen, og likeledes krenkelsen med landsettingen av amerikanske tropper i Libanon i 1958, gjorde det soleklart for de arabiske folkene at Washingtons politikk var bestemt av de amerikanske råoljemonopolenes interesser. De vidtrekkende følger av dette kommer fram i kjensgjerninger som den anti-imperialistiske revolusjonen i Irak og i sammenbruddet for Bagdadpakten — en pakt som imperialistene hadde prøvd å flikke ihop —, og som nå mistet sitt siste medlem.

For det annet den kameratslige politiske og økonomiske hjelpen som de arabiske folkene har fått fra Sovjetunionen og de andre landene i den sosialistiske leiren. Denne uegenyttige hjelpen har ført de arabiske folkene ut av den økonomiske, politiske og moralske isoleringstilstanden som imperialistene har holdt dem nede i, og det har økt deres krefter med det mangedobbelte. I tider med store prøvelser, som under Suezkonflikten, fikk araberne et særlig tydelig prov på hvem som var venn og hvem som var fiende.

En karakteristisk særegenhet ved den nasjonale frigjøringsbevegelsen i Det nære østen er at den utvikler seg under parolen om arabisk enhet. Denne idéen er kommet til under kampen mot koloniherrne, i kampen for nasjonal uavhengighet — og den har sveiset de arabiske folkene nærmere sammen.

Denne enheten spiller en stor og positiv rolle i uavhengighetskampen som uttrykk for solidaritet i kampen mot imperialismen, som en form for broderlig samarbeid og gjensidig hjelp mellom de arabiske statene innbyrdes. Enhetstanken oppfattes særskilt lett av det arbeidende folk, som lider både under den kapitalistiske utbytningen og under den økonomiske og kulturelle tilbakeligheten. Og så lenge oppfordringen til enhet utgår som et ledd i kampen for å nå anti-imperialistiske mål og ikke har til hensikt å stille en av de arabiske statene ovenover de andre, så lenge vil den også få støtte av alle progressive, demokratiske krefter.

Men også de reaksjonære kreftene i den arabiske verden prøver å utnytte denne populære parolen i den hensikt å sko seg selv. De

ytterliggående nasjonalistiske gruppene legger vinn på å gi denne parolen en tolkning som går ut på at alle de arabiske folkene så raskt som mulig bør fylke seg inn under den sterkeste araberstaten, slutte seg sammen med den slik at alle blir underlagt én regjering.

Det er imidlertid fullstendig klart at en eventuell statlig sammenlutning er en meget komplisert sak som må behandles med den største omhu, og som på ingen måte må forseres eller presses fram. Denne løsningen kan ikke krones med hell uten at de nødvendige objektive forutsetningene for det er til stede. En sammenslutning kan aldri bli varig og til nytte dersom den krenker nasjonenes selvbestemmelsesrett, og dersom den — om enn bare i aller minste monn — begrenser noe folks sosiale vinnings og politiske frihet.

Utviklingsperspektivene for nasjonalstatene i Østen

Liké etter at de unge statene i Østens land hadde vunnet uavhengighet, var det ett spørsmål som med en gang reiste seg med full tyngde: Hvordan skal utviklingen forløpe i tiden framover, hvilken vei skal den gå, hva er utviklingsperspektivene? Den mest brennende oppgaven er å overvinne den uutholdelige etterslepingen i økonomien som er en arv fra koloniepoken og å nå fram til økonomisk selvstendighet, — for uten den er det også vanskelig for en stat å stå på egne ben politisk.

Som alt nevnt har enkelte stater tatt fatt på å løse disse oppgavene på grunnlag av kapitalistiske forhold, f. eks. India, Indonesia, Burma, flere av de nye afrikanske statene og andre. Men dette betyr ikke at disse statene faktisk bare trækker opp igjen den gamle kapitalistiske utviklingsveien, slik som f. eks. den vei som de gamle europeiske statene har tilbakelagt.

I vår tid mangler både de ytre og de indre vilkår for at en slik utvikling rett og slett skal gjenta seg. Vi vet at den kapitalistiske industrialiseringen i de vestlige landene i stor monn har skjedd på bekostning av koloniene og andre svake stater. Denne muligheten har ikke den nasjonale kapital i de unge statene i Østen. Den kan ikke «tilegne» seg fremmede markeder og råstoffkilder, men har hittil måttet kjempe hardt for sin eksistens mot de gamle imperialistiske røverne.

Nasjonal gjenoppbygging gjennom forsterket utbytning av arbeiderklassen og ruinerer av bøndene — slik det har skjedd i den «klassiske» kapitalismens land, er heller ikke noe reelt perspektiv. Lederne for det nasjonale borgerskap innser meget vel at folkemassene i dag slett ikke er rede til å gå den «klassiske kapitalistiske veien med smertefull opprinnelig akkumulasjon og tunge lidel-

ser for den arbeidende befolkningen. Også andre faktorer spiller inn her, som f. eks. at kapitalismen er kommet i vanry i folkenes øyne og at eksemplene og erfaringene fra landene innenfor den sosialistiske leiren virker med stadig større tyngde.

Av dette til sammen framgår det at den økonomiske oppbyggingen som de nye uavhengige nasjonalstatene i Østen har tatt fatt på, riktignok foregår på grunnlag av kapitalistiske forhold, men likevel har en rekke spesifikke drag. Karakteristisk for disse landene er først og fremst statens aktive rolle i det økonomiske liv, at det er blitt skapt en statlig sektor innenfor folkehusholdningen, og at denne sektoren stadig utvider seg. India f. eks. har erklært at de viktigste grenene av tungindustrien skal være en sfære særlig forbeholdt statsbedrifter. Også i Egypt reises det en sterk statlig sektor i industrien, i transporten, kraftutbyggingen og når det gjelder vanningsanlegg. Liknende tendenser kan en også se i Indonesia og enkelte andre land.

Statskapitalistiske tiltak er også de forsøk som gjøres i mange av Østens stater på å planlegge den økonomiske virksomheten. India, Egypt og Indonesia har f. eks. utarbeidet fire- og femårsplaner for den økonomiske utviklingen i landene, og er i ferd med å virkeliggjøre disse planene. Og videre blir det investert betydelige statsmidler i folkehusholdningen. Men disse bestrebelsene fra statens side på å drive folkehusholdningen på grunnlag av en planmessig utvikling, kommer i motstrid med de spontant virkende kapitalistiske lovene. Og dessuten er den delen av økonomien som staten har kontroll med, svært liten. Men likevel gjør disse økonomiske utviklingsplanene sitt til at de nasjonale ressursene utnyttes bedre og bidrar dermed til å overvinne den koloniale tilbakeliggendheten i raskere tempo.

De formene for statskapitalisme som for tiden utformer seg i det økonomiske liv i de unge statene i Østen, må ikke på noen måte stilles på linje med de foreteelsene en i dag er vitne til i de utviklede kapitalistiske landene i Vesten. Der er den *statsmonopolistiske* kapitalismen framherskende, det vil si monopolens reaksjonære allmakt som underlegger seg statsapparatet fullstendig. I landene i Østen er statskapitalismen i sin nåværende form ikke noe redskap for imperialistiske monopoler, — tvert imot er den kommet til som et resultat av den anti-imperialistiske bevegelsen og er objektivt rettet imot monopolkapitalens ekspansjon i de østlige landene.

Videre må en gi akt på at statskapitalismen i de unge statene i Østen oppstår på et meget lavt økonomisk utviklingstrinn, og at formålet med den er raskest mulig å overvinne den økonomiske tilbakeliggendheten og å gjøre det lettere å komme over fra småproduksjon på halvveis håndverksbasis til moderne storproduksjon.

Av alt dette kan en dra den slutning at statskapitalismen spiller en progressiv rolle i Østens land. Utbredelsen av disse formene er i seg selv et særdeles bemerkelsesverdig fenomen. De er et nytt symptom på kapitalismens bankerott. Til og med ledende kretser innenfor det nasjonale borgerskap må medgi at under dagens vilkår er det private initiativ ute av stand til å fylle de behov for en uavhengig utvikling som gjør seg gjeldende i de unge statene. Dette framgår allerede av den kjensgjerning at de offisielle mål som enkelte av disse landene har satt seg — f. eks. India, Burma og andre — er å bygge opp en «samfunnsordning etter sosialistisk mønster». Selv om dette mønsteret ligger meget langt fra de vitenskapelige, marxistiske forestillinger om sosialismen, må en likevel ta denne kjensgjerningen som et overbevisende prov på den voksende popularitet som de sosialistiske idéene nyter og det prestisjetap som kapitalismen er rammet av i Østens land.

Men det ville naturligvis være uriktig å overvurdere den progressive betydning av de statskapitalistiske formene og å tro at de automatisk og under alle omstendigheter vil føre til at de anti-imperialistiske kreftene konsolideres. De forskjellige klassene i de unge statene i Østen som støtter disse formene som et redskap mot imperialistene, følger også samtidig sine egne klassemål når de gir denne støtten. Borgerskapet legger vinn på å knekke de utenlandske monopolenes allmektighet, som har sikret dem løvens andel av vinstutbyttet. Men det nasjonale borgerskap er først og fremst interessert i sin egen profitt. Og dertil er en del av borgerskapet slett ikke ulystne på å inngå et kompromiss med den utenlandske kapital, og å være med i «blandede selskaper», under forutsetning av en «rettferdig» fordeling av profitten. Arbeiderklassen kjemper for bedre levkår og for en sterk nasjonal industri som grunnlag for landets utvikling på sosialismens vei. Bøndene ønsker jord, — og industrivarer og maskiner til rimelige priser.

Dessuten må en ta med i regningen at statskapitalismen i svakt utviklede land medfører at ikke bare arbeiderklassen, men også det nasjonale borgerskap vokser. Når kapitalismen etter hvert utvikler seg videre og fører til den konsentrasjon av produksjonen som særkjenner kapitalismen, kan den statlige sektoren også her bli det økonomiske grunnlaget for et reaksjonært regime, — nemlig i tilfelle makten går over i hendene på de som representerer de mektigste, det vil si etter sitt vesen monopolistiske, nasjonale selskapene. I et slikt tilfelle kan statskapitalismen forvandle seg til en statsmonopolistisk kapitalisme som kan komme til å tjene de mest reaksjonære kretser av borgerskapet — som vil søke å misbruke staten til folkefiendtlige formål.

Men dersom det skulle vokse fram en slik utviklingstendens i noen av de landene som har frigjort seg fra imperialismens åk, da

ville det uten tvil framkalle en dyp krise i kapitalismen og en sterk streben hos massene i retning av sosialismen — en streben uten tidligere sidestykke.

Det gjelder som generell regel under de forhold vi har i dag, at de progressive, demokratiske kreftene bærer et stort ansvar for utviklingsretningen i Østens land. Det er fullt ut mulig for disse kreftene å lamme de imperialistiske og reaksjonære kreftenes innflytelse og å rette slag mot det nasjonale borgerskapets politikk, som er full av motstridende tendenser.

De marxistiske partiene i disse land ser det som sin fremste og mest aktuelle oppgave å kjempe for å konsolidere den vunne nasjonale uavhengighet og for en konsekvent fredelig og demokratisk utvikling overalt der det er mulig. Denne utviklingsveien krever først og fremst en utenrikspolitikk som uten å vakle tar sikte på å sikre freden, og den krever at alle medborgere garanteres demokratiske rettigheter. Og videre krever den at det gjennomføres omfattende og konstruktive reformer på alle samfunnslivets områder, reformer med sikte på å bedre massenes arbeids- og levevilkår.

I de unge statene i Østen fins det nok av eksempler på at borgerskapet handler inkonsekvent og i motstrid med seg selv. Det forekommer ofte at strevet med å skape en nasjonal økonomi går hånd i hånd med en rundhåndet innstilling overfor utenlandsk kapital, som derfor fortsetter å presse kjempeprofitter ut av de frigjorte landenes folkehusholdning.

Også på det sosialpolitiske område går det svært langsomt med gjennomføringen av de forandringene som er påtrengende nødvendige. De fleste av de unge statene har avskaffet føydalprivilegiene og kasteprivilegiene, gjennomført bedringer i kvinnenes stilling og også satt ut i livet enkelte reformer av borgerlig-demokratisk karakter. Men ved siden av dette har en ennå å gjøre med vesentlige begrensninger av demokratiet som er blitt stående: de kommunistiske partiene forfølges eller er fullstendig forbudt. De arbeidende massenes politiske aktivitet blir ikke sjelden undertrykt med hård hånd.

Det nasjonale borgerskapets inkonsekvente holdning kommer særlig tydelig fram i agrarspørsmålet. Her er borgerskapet villig til å komme med de største innrømmelsene til føydalherrene og jordeierne. Interessene til millioner av bønder som har lidt verst under koloniåket, ofres til fordel for disse herrenes interesser.

Reformene i landbruket er av den art at verken når det gjelder tempo eller vilkår har de hittil kunnet sørge for at bøndene får jord eller til at produktiviteten i landbruket stiger. Bøndene kan få jord mot en betaling som er så høy at det stort sett bare er de velhavende som kan skaffe penger til veie.

Storgodseierne får utbetalt veldige erstatningssummer for den

jorda som blir konfiskert, og bøndernes store masse har som før lite eller i det hele tatt ingen jord; de lever fremdeles et kummerlig liv, plaget av høye skatter og plyndret av ågrere. De føydale levningene i landbruket er nå som før den verste hindringen for en nasjonalhusholdning på et høyere nivå. Men i disse landene er det jo det nasjonale borgerskapet som sitter ved makten, og dette laget er nok interessert i å gjøre det endelig av med føydalforholdene, men samtidig nøler de med å røre ved storgodseierne eiendom. De foretrekker i regelen å la storgodseierne bli sittende med de store jordegodsene sine, og de tiltakene som gjøres, tar bare sikte på å fremme denne godseiendommens overgang til eiendom som drives på kapitalistisk basis. Det er innlysende at den økonomiske utviklingen i slike tilfelle hemmes og blir en smertefull prosess for folket, og at den drives fram på bondemassenes bekostning.

Dette er ting en må ta med i regningen dersom en vil komme fram til en riktig vurdering av utviklingsperspektivene for de unge statene i Østen.

Folkene i Østen har fridd seg fra kolonial og halvkolonial avhengighet, og dermed har de tatt et historisk sprang framover. Men den utenlandske kapital har beholdt en rekke økonomiske posisjoner i disse landene. Ut fra disse posisjonene, innvirker den fremdeles på livet i disse landene og på utenrikspolitikken som enkelte av Østens land driver, — ved at den gir sin støtte til reaksjonære krefter og strømninger i disse landene. At denne innflytelsen er skjebnesvanger, er lett å se dersom en tar for seg stater som Pakistan, Thailand og Filippinene. Alle disse landene er blitt trukket inn i imperialistenes aggressive paktsystemer like etter at de har frigjort seg. Og fram til den dag i dag følger de i kjølvannet til disse imperialist-maktenes kolonipolitikk.

5. De latin-amerikanske landene i kampen for virkelig uavhengighet

Erfaringene som de latinamerikanske landene har gitt, er et meget levende bevis på den sannhet at politisk uavhengighet uten grunnlag i en utviklet nasjonalhusholdning, ikke garanterer folkene noen frigjøring fra imperialistisk undertrykkelse. Enda det tjuetall stater det her gjelder, i det vanlige omdømme går for å ha vunnet uavhengighet for lenge siden, er det likevel et faktum at flertallet av dem fortsatt i utstrakt grad faktisk er avhengig av imperialistene. En rekke av disse statene står fremdeles overfor de samme oppgavene som historien har stilt de avhengige landene i Asia og Afrika.

Utenlandsk, særlig nordamerikansk, kapital har lenge hatt herre-

dømmet i de latinamerikanske statene, og dette har hemmet den økonomiske, kulturelle og politiske utviklingen der. Selv de største av disse statene har ennå praktisk talt ingen moderne tungindustri. De spiller rollen som råstoffleverandører til USA. I praktisk talt alle latinamerikanske land har folkehusholdningen en svært ensidig karakter. Disse landene er leverandører av visse mineraler eller råstoffer fra landbruket (jordolje, metaller, ull, kaffe, kjøtt, frukt osv.) til de nordamerikanske monopolene.

Som følge av dette er folkehusholdningen svært avhengig av eksport og import, av verdensmarkedets priser på råstoffer og industriprodukter. Den utenlandske kapital utnytter denne tingenes tilstand. Den øver et vedholdende press på de latinamerikanske landene og dikterer dem de ugunstigste handelsvilkår. USA kjøper som regel råstoffer til lave priser og selger industriprodukter til høye monopolpriser.

Av disse grunnene virker Latin-Amerika som en magnet på nordamerikansk kapital, som her søker seg ut gunstige investeringsmuligheter. Bare i tidsrommet fra 1929 til 1957 økte USAs kapitalinvesteringer i dette området nesten to og en halv gang — fra 3,5 til 8,4 milliarder dollar. Det utgjør en tredjedel av USAs samtlige kapitalinvesteringer i utlandet.

De historiske vilkårene som rådde da en rekke latin-amerikanske land vant sin uavhengighet, sammen med den utenlandske monopolkapitalens overmakt, førte til stagnasjon og ettersleping ikke bare økonomisk, men også sosialt og politisk. I de fleste latinamerikanske landene kom makten i hendene på representanter for det reaksjonære godseieroligarkiet. Folk som eide svære flokker av buskap og kjempeplantasjer tok utelukkende sikte på å grafse til seg rikdom og å opprettholde sine klasseprivilegier på bekostning av de nasjonale interessene. De lå meget ivrig frampå for å inngå avtaler med nordamerikansk kapital, som var den største avtakeren av det de hadde å selge. Og enda monopolene i USA fastsatte meget lave priser for landbruksproduktene deres, høstet godseieroligarkiet kjempehøye profitter likevel — takket være den overlav lave prisen på arbeidskraften og at det fortsatte å eksistere føydale og halvføydale forhold og til og med former for arbeid som inneholdt elementer av slaveri (peonage-systemet).

Det nasjonale borgerskap i de latin-amerikanske landene var lenge svakt og våget ikke engang drømme om å ta opp konkurransen med den utenlandske kapital. Samtidig la de store handelsborgerne vinn på å opprettholde de bestående forholdene, for de hadde anledning til å berike seg på videresalget av varer som ble importert fra USA.

Her ligger også årsaken til at en rekke latinamerikanske land er blitt utklekkingsanstalter for den svarteste reaksjon og den verste konservatisme. I mange av disse landene rev militærdiktatorer

til seg makten, alliert med det innenlandske godseieroligarkiet og de nordamerikanske monopolene. Med USA's hjelp undertrykte de med brutale midler ethvert forsøk som de arbeidende massene gjorde på å bedre sin stilling.

I de fleste latinamerikanske landene er det fram til den dag i dag ikke engang gjennomført de mest elementære reformer i landbruket. Millioner av bønder eier ingen jord. På tross av at disse landene har en republikansk statsform og store tradisjoner i frigjøringskampen, har det helt til det siste ikke eksistert borgerlig-demokratiske friheter. Venstrepartiene — de progressive partiene, har vært tvunget ned i den dypeste illegalitet, og en hel rekke intellektuelle, selv med borgerlig-liberal innstilling, er blitt nødt til å emigrere.

Etter at de latinamerikanske folkene nå i en årrekke har vært formelt uavhengige, står de overfor en *ny etappe* i den nasjonale frigjøringskampen, — og i denne etappen vil det dreie seg om en kamp som må gjøre dem faktisk uavhengige, og ikke bare uavhengige på papiret. Det dreier seg om, etter karakteren av de oppgaver som folkene i Latin-Amerika står overfor, å få satt i verk den *anti-imperialistiske, demokratiske revolusjon*.

Det som har hendt i de siste årene, vitner om at denne nye etappen i den nasjonale frigjøringskampen i de latinamerikanske landene alt er innledet, og at denne kampen utvikler seg med framgang, på tross av reaksjonens motangrep og åpen innblanding fra USA. Denne kampen styrkes først og fremst av arbeiderklassens tallmessige vekst og økende grad av organisering, samt av den tiltakende modningsprosessen i de marxistiske partiene, som overviner de sekterske feilene de har trukket med før i tiden.

I tiden mellom 1940 og 1955 har arbeiderklassen vokst til nesten det dobbelte i Latin-Amerika — fra 6,4 til 11,6 millioner tilsammen av kvinner og menn. I mange av disse landene er proletariatet allerede kommet ut over kampen for de nakne økonomiske interessene og kjemper for landsomfattende nasjonale mål, for demokratiske krav som også gjelder andre lag av befolkningen. Et eksempel på dette har vi i Argentina, der det kommunistiske parti under presidentvalget i 1958 stilte opp et program som også ble støttet av andre demokratiske partier. Det inneholdt følgende punkter: Respekt for de demokratiske frihetene og fagforeningenes rettigheter; høyere lønninger, respekt for det arbeiderne hadde erobret; bønder skulle ikke lenger kunne jages vekk fra jord de hadde i forpaktning; nasjonens rikdom og den nasjonale industrien skulle vernes mot imperialismen. Arbeiderne i Chile, Venezuela, Cuba, Brasil, Uruguay og andre land utgjør fortroppen i den brede bevegelsen til vern for de nasjonale verdiene mot de amerikanske monopolenes utplyndring.

Millionmassene av bønder våkner mer og mer til politisk liv, de krever jord — og de krever at føydalforholdene skal avskaffes. Bøndene slutter seg sammen i masseorganisasjoner og landsomfattende foreninger, og her og der kjemper de tilmed med våpen i hånd for en jordoppdeling og mot godseiernes voldsherre-dømme. Men i landene i Latin-Amerika er det ennå ikke kommet til noe fast forbund mellom arbeiderklassen og bøndene. Og dette er en av de største svakhetene ved den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Denne svakheten må overvinnnes — det er en ufrakommelig forutsetning for nye og utslagsgivende resultater i kampen mot imperialismen.

De utenlandske monopolenes vilkårlige opptreden driver også en del av det latinamerikanske borgerskapet til å handle anti-imperialistisk, enda det nasjonale borgerskap ennå ikke helt har frigjort seg fra sin avhengighet av utenlandsk kapital og ennå opprettholder intimt samband med storgodseierne. Men etter som tiden går, kommer det nasjonale borgerskapets grunnleggende interesser stadig mer i motstrid med den amerikanske monopolkapitalens politikk. De nordamerikanske militaristenes aggressive kurs virker dessuten til å forsterke de anti-imperialistiske stemningene innenfor det nasjonale borgerskapet, som ikke ønsker krig.

Dette bidrar til å skape de objektive vilkårene som hittil har manglet i arbeidet med å komme fram til nasjonal demokratisk enhet i kampen mot imperialismen. Dette trekket gjør seg allerede gjeldende i ymse latinamerikanske lands fysiognomi. I de siste to-tre årene er diktatorene i enkelte av disse landene, folk som har inngått avtaler med de nordamerikanske monopolene, blitt styrtet fra makten, — og makten er overtatt av borgerlig-liberale kretser som har erklært at de vil kjempe mot den utenlandske imperialismen og ta hensyn til folkets interesser. I enkelte land på det latinamerikanske kontinentet — i Chile, Peru, Bolivia og Kolumbia — er det skjedd en viss demokratisering av regimet. Folket i Venezuela vant en stor seier i 1958. Den nasjonale revolusjon som brøt ut, feide på en eneste dag vekk Jimenez' diktatoriske regime, som hadde holdt seg i ti år med støtte fra USA. Året 1959 ble innledet med seier for folkerevolusjonen i Cuba. Der styrtet folket Batista-diktaturet, som også hadde vært støttet av USA gjennom en årrekke.

De nordamerikanske monopolenes posisjoner er blitt svekket også ved at en rekke viktige industrigrener er blitt nasjonalisert i Mexico, Uruguay og Argentina, ved at kravene om nasjonalisering av Panama-kanalen er blitt reist med stadig større ettertrykk, samt ved at det smått om senn skjer en viss isolering av de antipatriotiske elementene.

Denne prosessen foregår riktignok meget langsomt, motsigelsesfylt, i siksak — og også med tilbakeslag. De reaksjonære kretsene søker med støtte fra USA å drive den nasjonale frigjøringsbevegelsen

tilbake. Monopolene i USA kvier seg heller ikke for åpen innblanding, — slik som tilfelle var i Guatemala. Men til sjuende og sist vil slike handlinger bare føre til at folkene i Latin-Amerika går enda sterkere imot imperialistene.

Det videre oppsvinget i den nasjonale frigjøringskampen i de latinamerikanske landene vil i stor grad avhenge av veksten i folkebevegelsen, høyningen i de arbeidende massenes politiske bevissthet og organisering, og av hvorvidt det lykkes å skape en anti-imperialistisk nasjonal front som omfatter alle de demokratiske krefter. De kommunistiske partiene har til oppgave å spille en viktig rolle i denne fronten.

6. Kampen for å frigjøre folkene i Afrika

Sammen med de øygruppene som ennå befinner seg under Englands, USAs, Frankrikes, Portugals og andre imperialistiske makters herredømme, danner Afrika ennå det siste mektige bolverk for kolonialismen. Derfor har denne verdensdelen også blitt skueplassen for heftige sammenstøt mellom to motstridende tendenser — de afrikanske folkenes ustanselige streben etter uavhengighet og imperialistenes anstrengelser for å holde Afrika på sine hender for enhver pris, for å utsette fristen for kolonisystemets definitive sammenbrudd.

Enda imperialistene har ligget hardt i selen, har den nasjonale frigjøringskampen brakt resultater også i denne del av verden. Etter at Afrika nå har vært koloni-hage for den vest-europeiske kapitalen i halvannet hundre år, er det nå endelig blitt opprettet flere selvstendige stater der. Nesten hele den nordlige delen av det afrikanske kontinentet (unntatt Algerie og små spanske besittelser) har rystet av seg koloniåket. Sudan, Ghana og Republikken Guinea har vunnet selvstendighet. Ved midten av 1959 har nesten fjerdedelen av Afrikas territorium og 30 prosent av befolkningen kvittet seg med koloniherrdømmet.

Men det er fremdeles ca. 140 millioner afrikanere som lever som kolonislaver. Fram til dagen i dag har det «sorte kontinent» fortsatt å være verdens største område for koloniutbytning.

Det er et særdrag ved den nasjonale frigjøringsbevegelsen i Afrika at det innfødte proletariatet har liten tallmessig styrke og er lite organisert, og dessuten at det nasjonale borgerskapet er svakt. Forklaringen på dette er det faktum at de fleste afrikanske landene er uhyre tilbakeliggende økonomisk, og at det hersker en bestialsk rasediskriminering i denne verdensdelen. Kolonisatorene utnytter meget smart befolkningens lave kulturnivå og politiske utviklingsnivå — folket lever fremdeles under føydale forhold eller

tilmed i det gamle ættesamfunnet. Og den såkalte «farge-barrieren» — det vil si systemet med diskriminering ut fra rasefordommer — som fornedrer afrikanerne og garanterer de hvite innflytterne en hel rekke privilegier, bidrar til å konsolidere fremmedherredømmet i Afrika. Rasediskrimineringen virker til å isolere de som bor i Afrika fra hverandre, og dette gjør det lettere for imperialistene å utbytte massene.

Men i de siste årtiene har det også i Afrika utviklet seg et nytt styrkeforhold som er til fordel for kampen for frihet og uavhengighet. Afrikanerne drar inn til byene i stadig større masser, der de suges opp av industrien, som utvikler seg videre dag for dag (særlig gruveindustrien og bearbeidningen av råstoffer fra landbruket). Arbeiderne i fabrikkene, gruvegangene og transportvesenet blir de første som gjennomgår klassekampens skole og vinner nasjonal selvbevissthet. I årene etter krigen har det oppstått fagorganisasjoner, ungdoms- og kvinneorganisasjoner og andre sammenslutninger av afrikanere. Innfødte intellektuelle har kommet til, og denne prosessen har gått for seg overlag raskt som et uttrykk for opprør og protest mot diskriminering og raseundertrykkelse. Og bøndene — som er blitt drevet bort fra den jorda de selv har dyrket opp og er stuvet sammen i reservater der vilkårene er karrige og ikke egner seg særlig for jordbruk — akter heller ikke å finne seg i den nåværende tingenes tilstand lenger.

Fornedrelse, terror og alle mulige skranker har i de fleste afrikanske koloniene ført til at folkene hater imperialistene på det aller hjerteligste. At de afrikanske folkenes motstand mot koloniregimet kan være ytterst hard, det viser seg i Kenya, der engelske stridskrefter gjennom flere måneder måtte gjennomføre kamphandlinger i stor stil mot de opprørske stammene, — noe som førte til svære tap på begge sider. På tross av den grusomme polititerror som ble satt i sving, ble den ene afrikanske kolonien etter den andre gjennomrystet av folkebevegelser som reiste seg snart her, snart der. De blodige hendingene i Njassa-land og i Belgisk Kongo i 1959 vitner om dette. Den første politiske kongress av de afrikanske partiene i Belgisk Kongo krevde at det innen 1961 skulle dannes en afrikansk regjering i dette landet. De afrikanske kongressene krevde uavhengighet for Njassa-land og Nord-Rhodesia og at Den sentralafrikanske føderasjon, som var opprettet med makt, skulle oppløses igjen.

Kolonimaktene var blitt skremt av oppsvinget i den nasjonale frigjøringsbevegelsen, og prøvde å manøvrere. Fram til da hadde de støttet ætte- og stammeadelen på ethvert tenkelig vis, og betraktet disse kretsene som sin viktigste støtte, men fra nå av la de vinn på å bøye det innfødte borgerskapet, særlig handelsborgerskapet, inn under seg. Imperialistene trakter etter å inngå avtaler med dette

borgerskapet i den hensikt å bruke det som støtte i kampen mot folkets masser. For å oppnå dette, søker de å støtte det innfødte borgerskapet i en viss utstrekning med finansielle og politiske innrømmelser, men disse innrømmelsene er særdeles jammerlige. Det tricket imperialistene nå anvender, er et forsøk på å tilsløre sitt koloniregime med forfatninger og tilsynelatende selvstyre.

Men disse tiltakene endrer ikke afrikanernes stilling på noe vesentlig punkt. For de som særlig drar nytte av selvstyret, er først og fremst det hvite mindretallet og en forsvinnende liten del av det innfødte borgerskapet — de av borgerskapet som har innlatt seg med koloniherrne og kommet til forståelse med dem. Og dessuten er koloniforvaltningen blitt bibeholdt i de områdene av Afrika der det fins en forholdsvis stor hvit befolkning (i Den sør-afrikanske union, i de belgiske og portugisiske besittelsene), og i sin tidligere form, ja — den blir endatil stadig mer terroristisk.

Og at imperialistene selv tviler på at de står på faste posisjoner i Afrika, det framgår av at de smir i hop ymse planer som går ut på utbytning av de afrikanske koloniene i fellesskap. Således kom det til en plan om «Eurafrika» — en supertrust av europeiske makter for å utplyndre det afrikanske kontinentet og for å undertrykke folkene der. Men det er atskillig lettere å strø om seg med slike planer enn å få dem realisert. Og USA på sin side tar sikte på å få innpass i Afrika for å avløse de europeiske maktene som blir trengt ut, så derfor nærer USA egne planer i Afrika. Dertil kommer at leiren av Afrikas gamle utbyttere rives opp av indre motsetninger.

De forholdene som derved er oppstått, letter de afrikanske folkenes frigjøringskamp. De har all sympati fra de demokratiske folk i hele verden på sin side. De unge afrikanske statene som allerede har kvittet seg med koloniåket, utgjør en viktig støtte for folkene i Afrika. Disse statene holdt for første gang i historien en konferanse i Accra i april 1958, og denne konferansen erklærte høytidelig at de unge afrikanske statene er garantien for en fullstendig frigjøring av Afrika. «Vi erklærer vår enhet og vår solidaritet med de avhengige folkene i Afrika, og vårt vennskap med alle land i verden», heter det i den deklarasjonen som ble vedtatt på konferansen.

I selve de afrikanske koloniene er det store muligheter for å kunne opprette en bred anti-imperialistisk front. Stikk i strid med det som opphavsmennene til rasediskrimineringen tilsikter, fører den til at de forskjellige sosiale lag i de undertrykte nasjonene sveises tettere sammen, — den styrker nasjonalfølelsen og vekker viljen til å kjempe mot undertrykkerne. Det er lett for den unge afrikanske arbeiderklassen å finne forbundsfeller og venner blant bøndene, i det nasjonale borgerskap som holder på å danne seg og

blant de intellektuelle, for de har mye mer felles med dem enn de europeiske imperialistene har. I enkelte strøk av Afrika eksisterer det allerede slike omfattende organisasjoner som Kongressene av den afrikanske befolkning, som organiserer framgangsrike sivile motstandskampanjer og boikott mot kolonimaktene. Etter som undertrykkingspolitikken fortsetter, vil det uten tvil utvikles enda mer effektive kampformer, og den nasjonale frigjøringsbevegelsen vil komme opp på et høyere trinn.

Den mest populære parolen i dagens Afrika er kravet: «Uavhengighet allerede i vår generasjons levetid!» Folkene i Afrika har reell mulighet til å realisere dette kravet. Under trykket av den nasjonale frigjøringsbevegelsen så koloniherrne seg nødt til å komme med løfte om uavhengighet for Nigeria, Kamerun og Togo i 1960. FN har vedtatt at tidligere Italiensk Somaliland skal erklæres uavhengig i 1960. Og dermed vil allerede over halvparten av den afrikanske befolkningen være kvitt utenlandsk herredømme. Frigjøringen av resten av det afrikanske kontinentet vil heretter uten tvil fortsette i enda raskere tempo — uansett om kolonimaktene stritter imot aldri så mye.

7. Antikommunismen — et middel til å demoralisere og og splitte den nasjonale frigjøringsbevegelsen

I mange år nå har de kommunistiske partiene stått i forreste rekke i den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Kommunistene terroriseres av kolonimaktene og forfølges av den innenlandske borgerlig-føydale reaksjon, men yter likevel heltegjerninger i folkenes kamp for frihet og uavhengighet. De forsvarer de nasjonale interessene og arbeidernes og bøndernes krav med ukuelig mot og med store ofre. Folkene vet meget vel at kommunistene er standhaftige kjempere mot imperialismen, mot sosial urettferd og mot enhver form for undertrykkelse.

I land hvor folkene har overlatt ledelsen av staten til kommunistene — som i Folkerepublikken Kina, Den koreanske folkedemokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam — der ble kampen for uavhengighet, for allsidig utvikling av den nasjonale økonomi og kultur, for å bedre leve- og arbeidsvilkårene for millionvis av mennesker ført fram til full seier.

I de landene der kommunistene står i enhetsfronten for nasjonal frigjøring sammen med andre, kjemper de tappert og oppofrende for den felles sak og tar sikte på en radikal løsning av de fellesnasjonale oppgavene og på å tilfredsstille de arbeidende massenes aktuelle behov og krav. De arbeider oppriktig sammen med de andre patriotiske kreftene, er fullt lojale i forholdet til sine partnere i

den anti-imperialistiske kampen, og oppfyller trofast de pliktene de har tatt på seg. I dag kan det ikke tenkes noe framgangsrikt nasjonalt frigjøringsverk og nasjonal gjenfødelse i noe land uten at kommunistene er med på det.

Dess mer tynger farene ved antikommunismen på den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Dersom en ikke setter antikommunismen stolen for døren i tide, kan det lykkes den å oppløse og splitte rekkene i kampen mot imperialismen.

De som blåser til antikommunisme, er særlig de koloniherrer som er blitt drevet ut av koloniene av folket der, og som ikke vil avfinne seg med tapet. Imperialismens agenter er stadig på leting etter svake punkter i de frigjorte landene. De skremmer politikere uten tilstrekkelig vidsyn med «truselen fra kommunismen» i den hensikt å avlede dem fra kampen mot den virkelige faren, nemlig imperialismen. De sår krangel og mistro i den nasjonale frontens rekke og setter land og befolkningslag opp imot hverandre. På det viset søker imperialistene å undergrave den indre enheten, som er særskilt viktig nettopp for disse nye statene. De prøver å legge snarer for deres internasjonale solidaritet og eventuelt å oppvigle disse statene til å gå imot hverandre i håp om å få gjort dem til et lett bytte for imperialistene igjen. Det finnes nok av eksempler på denne bakslu politikken i Det nære østen og i Indo-Kina.

Koloniherrerne utnytter særlig sitt gamle agentur i det forhenværende borgerlig-føydale øverste lag til sin antikommunistiske propaganda. Men de er også flinke til å utnytte feilaktige standpunkter hos visse nasjonalistiske elementer som er kommet til makten i enkelte av de unge statene i Østen. Disse nasjonalistiske elementene greier ikke fullt ut å erkjenne og vurdere riktig hva som er årsakene til vanskene som oppstår i disse statene fra tid til annen, og derfor velter de skylden på kommunistene, — og dermed bærer de i objektiv forstand ved på bålet til imperialismens intrigespill.

Her har en et særdeles anskuelig eksempel på den nasjonalistiske ideologiens begrensning. Egentlig betrakter de borgerlige nasjonalistene sammenslutningen av alle patriotiske krefter i kampen for uavhengighet rettet mot koloniherrerne som noe selvsagt. En transsynt borgerlig nasjonalist vil ikke vite av annet enn at enheten mellom de patriotiske kreftene skal falle fullt ferdig ned fra himmelen; for ham står den som noe gitt en gang for alle og uforanderlig. Etter at koloniherrerne er blitt drevet ut, og de allmenne nasjonale oppgavene i det vesentlige er løst, er det uunngåelig at samfunnet tar til å kreve et svar på de sosiale problemene som selve livet reiser. Og da vil det naturligvis komme fram forskjellige meninger om veiene for samfunnsutviklingen.

Det gjelder f. eks. gjennomføringen av en agrarreform, — da viser

det seg at bøndernes og godseierne oppfatninger skiller lag. Det viser seg også at arbeiderne og bedriftseierne, som inntil da har stått sammen i kampen mot imperialismen, nå blir talsmenn for forskjellige standpunkter. Dette er en helt naturlig sak, for nasjonalismen opphever ikke forskjellen mellom klassene, den avskaffer ikke de motstridende klasseinteressene.

Virkelig statsmannsklokskap består nettopp i — når nasjonal uavhengighet først er vunnet — å finne de riktige veiene til å løse de brennende problemene i samband med sosialt framsteg som står på dagsordenen i alle land. Men enkelte borgerlige nasjonalister vil ikke ta dette med i regningen. I den nasjonale enhetens navn krever de at arbeiderne skal gi avkall på sine krav om forkorting av arbeidstiden og høyere lønn, at bønderne skal slutte å kreve en rettferdig fordeling av jorda osv. Og når så dette ikke lykkes og samfunnsforholdene tilspisser seg, da går de nasjonalistiske elementene av dette kaliber på jakt etter en syndebukk. De beskylder kommunistene for å ville svekke den nasjonale enhet. De tar til å lukte kommunistiske sammensvergelses overalt, enda det i virkeligheten er objektive utviklingsprosesser i samfunnet det dreier seg om — foreteelser som ikke går for seg etter dette eller hint partis vilje og ønsker, men som fullbyrdes fordi det eksisterer klasser med forskjellige interesser.

Men det er bare motstanderne av den nasjonale uavhengighet som kan ha grunn til å glede seg over utfallene mot kommunistene, for kommunistene er den mest aktive kraft i kampen mot imperialismen — de er mest kampinnstilt og konsekvent.

Om dette sa N. S. Khrusjtsjov på SUKP's 21. kongress: «Det er uriktig å beskyldte kommunistene for å svekke eller splitte det nasjonale strevet i kampen mot imperialismen. Tvert imot fins det ikke folk som er mer standhaftig og hengiven i kampen mot koloniherrerne enn kommunistene. . . .

. . . . Kampen mot de kommunistiske partiene og andre progressive partier er et reaksjonært tiltak. Antikommunismens politikk sveiser ikke sammen de nasjonale kreftene, men splitter dem. Og følgelig svekker den hele nasjonens strev med å verne sine interesser mot imperialismen.»

Hele den samfunnsmessige praksis i de seineste årene bekrefter dette. Det er karakteristisk at antikommunismens skitne slam, hetsen mot de marxistisk-leninistiske partiene og deres presse er særlig omfattende i de landene der de herskende kretsene går inn for å slutte kompromisser med de imperialistiske kreftene. Det er naturligvis ingen tilfeldighet. Et menneske som er virkelig ærlig, som hyller nasjonal uavhengighet og frihet, og som ikke leker med tanken om å inngå kompromisser med imperialistene bak folkets rygg, — et menneske som etter at de allment nasjonale opp-

gavene er løst vil yte alvorlig arbeid for å løse oppgavene i samband med den sosiale frigjøring av de arbeidende massene, han har ingen som helst grunn til å hate og frykte kommunistene.

8. Nye former for kolonipolitikk

Imperialistene nekter selvsagt å forsones seg med tapet av koloniene. De er på leting etter midler som kan berge kolonialismen. Denne letingen resulterer i de tallrike «nykolonialistiske» teoriene, det vil si teoriene om en ny kolonialisme som påstås å være fri for alle den gamle kolonialismens onder, og som betyr en harmonisk forening av de undertrykte og undertrykkernes interesser. I virkeligheten er nykolonialismen ikke annet enn et forsøk på å oppnå de vanlige gamle imperialistiske målene gjennom indirekte kontroll over land som er blitt formelt uavhengige.

Metoden med indirekte kontroll er i og for seg ingen ny kolonialistisk praksis. Det som er nytt ved den, er forsøket på å gjøre den til hovedredskapet i den moderne kolonialismen — fordi de gamle metodene med direkte undertrykkelse av folkene er kommet i den grad i vanry at det ikke lenger fins en eneste imperialist som våger å gå i bresjen for dem.

Koloniherrene konsentrerer seg framfor alt om å få utvidet den sosiale basis for sitt herredømme og å konsolidere det med militære, politiske, økonomiske og ideologiske midler. Som vi alt har sagt, er det føydalkretsene og kompradorene som utgjør imperialistenes tradisjonelle støtte. Disse klassene støer seg på overlevde økonomiske forhold, og derfor er deres posisjoner i dag blitt betydelig svekket. Dertil har de (med få unntak) ugjenkallelig kompromittert seg i massenes øyne. Imperialistene fortsetter riktignok å stå opp under føydalherrene og kompradorene, men samtidig er de nødtvunget til å søke også andre forbundsfeller, særlig innenfor høyrefløyen i det nasjonale borgerskapet, den fløyen som står folkets interesser fjernest, og dessuten i visse grupper av intellektuelle og blant reaksjonære geistlige.

For bedre å komme til enighet med disse kretsene om felles opptreden, skremmer imperialistene dem med en «kommunistisk fare» som slett ikke fins. Dessuten tyr de til militært og politisk påtrykk og henger ut alle mulige finansielle og økonomiske agn.

Det som lå til grunn for den gamle «klassiske» kolonipolitikken, var bestrebelsen på i så stor monn som mulig å hindre utviklingen av en egen industri i koloniene, med unntak av råstoffutvinningen. De som står bak «nykolonialismen», er i ord for industrialisering. Men med industrialisering mener de bare lettindustri-bedrifter og gruvedrift, transport- og sambandsvesen, — altså bare de grenene

som ikke betyr noen alvorlig trusel mot de utenlandske monopolenes økonomiske posisjoner. Samtidig gjør de akkurat som før i tiden alt de kan for å hindre en virkelig industrialisering i statene i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Således har de vestlige landene i mange tilfelle nektet å levere industriutstyr, maskiner og verktøy til de unge statene. I siste instans tyr imperialistene til å opprette egne bedrifter i disse landene, men da forlanger de til gjengjeld høve til fritt å kunne ta hjem profitten, og omfattende garantier mot nasjonalisering. En statlig økonomisk sektor i de tidligere koloniale og avhengige landene er de imperialistiske monopolene i det hele tatt utilfreds med, og de reiser sterk motstand mot den.

Den militær-politiske hovedformen for den nye kolonialismen i dag er aggressive pakter i stil med SEATO og den tidligere Bagdad-pakten, som blir reist på «blandet» basis — det vil si mellom formelt uavhengige stater og deres imperialistiske undertrykkere av i går. Disse paktene er flikket sammen i «antikommunismens» tegn, og de har faktisk bare et eneste mål — nemlig å få dørene opp på vidt gap for imperialismens militærmakt i de tidligere kolonilandene, opprette strategisk-politisk kontroll fra imperialistenes side over disse landene og rette denne kontrollen mot den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Også det ideologiske grunnlaget for kolonipolitikken er på en viss måte blitt revidert i de siste årene. Forholdene i dag tvinger imperialistene stadig oftere til å avblåse åpen propaganda for rasehat og antikverte teorier om de hvites «overlegenhet». Selv de mest forstokkede imperialister må i dag unngå konflikt med den offentlige mening, og derfor må de bekvemme seg til å tale om menneskeligheten som en stor felles familie og om alle folks rett til selvstendig eksistens. Men faktisk disker de bare opp med den gamle kolonialismens mål under nytt uthengsskilt.

Er kanskje ikke «vakuum»-teorien som Dulles kom fram med alt i 1950, en tvers igjennom kolonialistisk teori? Den går ut på at det oppstår et visst farlig «vakuum» i de undertrykte landene etter at koloniherrene er jagd ut, — et tomrom, et gapende hull som de frigjorte folkene ikke greier å tette igjen. De som angivelig er kallet til jobben som tettere, er da vestmaktene, og særlig USA. «Vakuum»-teorien er et klart uttrykk for mangelen på aktelse for de østlige folkenes forstand og skapende evne, den har sammenheng med rasediskrimineringen og tar sikte på å rettferdiggjøre den amerikanske imperialismens ekspansjon. Det er ingen tilfeldighet at ut av «vakuum»-teorien vokste «Dulles-Eisenhower-doktrinen», som forkynte USA's «rett» til væpnet innblanding i den arabiske Østens anliggender.

Til de ideologiske «nyskapningene» hører også diverse teorier om «kollektiv kolonialisme» som de amerikanske imperialistene ved

flere høve har trådt fram med i de seinere årene. Disse nye påfunnene går ut på følgende: I stedet for enkeltvis herredømme over koloniene, skal vestmaktene etablere et felles herredømme, og da med det absolutte vilkår at den amerikanske kapitalen skal være ledende. Det sier seg selv at dette ikke gjør åket noe lettere for de undertrykte folkene, — det blir da med dem som med en stakkar som oppdager at det ikke bare er én røver, men en hel bande som har overfalt ham.

Det er i dag den amerikanske imperialismen som er bæreren av og hovedrepresentanten for nykolonialismen i verdensmålestokk. Etter Den andre verdenskrigen har USA oppnådd en vesentlig utvidelse av dollarens rike. Foruten at de amerikanske monopolene faktisk har erobret en del av Kina, nemlig øya Taivan (Formosa) og har besatt en hel del stillehavsøyer som tilhører Japan, har de også satt seg fast i Sør-Vietnam og Sør-Korea og har revet til seg store strategiske og økonomiske posisjoner i Nord-Afrika og Det nære og Det fjerne østen.

Men likevel har den amerikanske imperialismen like til inn i det siste lagt an på å paradere for folkene i påfuglfjær — utkledd som talsmenn for «antikolonialisme» og som de undertrykte folkenes «frigjørere». Dette ry har den vunnet meget billig, ved demagogisk kritikk mot enkelte særdeles opprørende handlinger som de europeiske kolonimaktene har gjort seg skyldig i, og med tilbud om økonomisk «hjelp» til svakt utviklede land. Enkelte kortsynte folk skjønner ikke straks at de amerikanske monopolenes «antikolonialisme» bare er skuebrød, at de unnlater å gå hånd i hånd med de europeiske koloniherrere bare i tilfelle hvor de ønsker et nederlag for disse herrene fordi de håper å kunne ta plassen etter dem. Og når det gjelder den amerikanske «økonomiske hjelpen» så er meningen med den å spenne de landene som tar imot den, for den amerikanske imperialismens krigsvogn. Det er tilstrekkelig i samband med dette å peke på at av de 3,8 milliarder dollar som USA brukte til «hjelp» for andre stater i 1957, gikk bare 350 millioner, det vil si mindre enn 10 prosent, til økonomisk utvikling. Derfor er det ikke underlig at mange land i Afrika og Asia allerede ved flere høve har avvist de amerikanske hjelpetilbudene, enda de faktisk har god bruk for kapital.

Folkene innser etter hvert tydeligere at USA i verden i dag er blitt hovedstøtten for kolonialismen, og at kolonisystemet ville ha falt sammen mye raskere om det ikke hadde vært for denne støtten.

9. Det sosialistiske verdenssystemet — folkenes bolverk i kampen mot kolonialismen

Framgang for den nasjonale frigjøringsbevegelsen i Østen henger uatskillelig sammen med det faktum at det eksisterer sosialistiske stater som fører en uforsonlig antikolonial politikk, — disse to foreteelsene kan ikke skilles fra hverandre. Her har vi uttrykket for den dype objektive sammenhengen og fellesskapet mellom de undertrykte folkenes og de sosialistiske folkenes antiimperialistiske interesser.

De sosialistiske landene forfølger ingen egennyttige mål med sin konsekvente kamp mot kolonialismen. I motsetning til USA har de ikke til hensikt å tre inn i koloniherrernes sted etter at disse er blitt jagd vekk, for å vinne «innflytelsessfærer». Den sosialistiske økonomi lar seg ikke forene med utbytning og undertrykkelse. Den har ikke behov for å eksportere kapital, fordi den uavbrutte økningen i det arbeidende folks velstand i landet selv krever stadig nye og større kapitalinvesteringer i selve landet. De sosialistiske statene er derimot interessert i en utvidelse av det internasjonale varebytte og økonomisk samarbeid, men de jager ikke etter avsetningsmarkeder for vareoverflod, for overproduksjonskriser er et fremmed fenomen for den sosialistiske folkeholdningen.

Når Sovjetunionen, Folkerepublikken Kina og alle andre folkedemokratiske land støtter kolonifolkenes nasjonale bestrebelser, så er det prinsippene i den sosialistiske ideologi som ligger til grunn. Denne ideologi er uforsonlig fiendtlig mot enhver undertrykkelse, den forfekter likeberettigelse og vennskap mellom folkene. Samtidig innebærer de sosialistiske landenes opptreden mot kolonialismen en minsking av krigsfaren. Forsøkene på å berge i land kolonialismen eller å gjenopprette den har jo i de siste 10—12 årene vært årsak til en rekke såkalte lokalt begrensede kriger. Imperialismens appetitt på kolonier har helt fram til den dag i dag vært en av årsakene til de internasjonale spenningssituasjonene.

Etterkrigsårene har gitt overbevisende prov på at de sosialistiske statene er en effektiv faktor til å temme imperialistenes aggressivitet. Hadde det ikke vært for dem, ville imperialistene for lengst ha kastet seg over den nasjonale frigjøringsbevegelsen og kvalt den.

De sosialistiske statenes betydning som antikolonialistisk faktor øker stadig. For det første er de sosialistiske statenes prinsippfaste utenrikspolitikk et direkte og avgjørende bidrag som i stadig større utstrekning forpurrer imperialistenes kolonisasjonsplaner. Hjelpen til det egyptiske folk fra de sosialistiske statene bidrog i vesentlig grad til at dette folket kunne seire over de imperialistiske aggressorene, — de sosialistiske landene forpurret koloniherrernes

overfall på Syria, og seinere på den unge irakske republikk. For det annet er den sosialistiske leiren en støtte for de unge nasjonalstatene i Østen i kampen de fører for økonomisk selvstendighet.

Betydningen av det økonomiske samarbeidet mellom de sosialistiske statene og landene i Østen

De sosialistiske statene har reelle muligheter til å gi en effektiv hjelp til landene i Asia, Afrika og Latin-Amerika når de utvikler sin selvstendige nasjonalhusholdning. Den sosialistiske leiren stiller beredvillig industriutstyr til disposisjon for statene i Østen — og i stadig økende omfang.

Det er i dag Sovjetunionen som kommer på førsteplassen i hele verden når det gjelder levering av hele industribedrifter til disse landene. Derved blir perspektivene om full økonomisk selvstendighet fullt ut reelle for de unge statene i Østen. «I dag er de ikke lenger nødt til å gå tiggergang til sine tidligere undertrykkere for å få moderne industriutstyr hos dem,» sa N. S. Khrusjtsjov i sitt beretningsforedrag på SUKP's 20. kongress, «de kan få det i sosialismens land, og der slipper de også å betale det med politiske eller militære forpliktelser.»

Et meget instruktivt eksempel på den hjelp som de frigjorte landene får til sin industrialisering, er forbindelsene mellom Sovjetunionen og India. Sovjetiske planprosjekterings- og byggeorganisasjoner har ledet arbeidene på første byggetrinn for det metallurgiske anlegget i Bhilai. Dette foretaket har allerede begynt produksjonen av råjern, stål og plater, og fortsetter å motta komplett utstyr av det aller moderneste slag fra Sovjetunionen. Til forskjell fra de utenlandske kapitalistkonsernene betinger Sovjetunionen seg ikke noen aksjer i kapitalen, eller noen del av inntektene, og det krever heller ikke del i ledelsen av foretaket. Rentefoten for de sovjetiske lånene utgjør bare en tredjedel av det som en gruppe engelske banker har krevd for lån de har gitt til å bygge stålverket i Durgapur.

De sosialistiske statene stiller også velvillig til disposisjon sine erfaringer i det økonomiske oppbyggingsarbeidet og hjelper landene i Østen med å utdanne sine egne tekniske kadrer.

Det økonomiske samarbeidet mellom de sosialistiske statene og de unge nasjonalstatene har trekk som er prinsippielt nye. Det er et samarbeid mellom virkelige likeberettigede partnere. Ingen blir pålagt noen som helst militære eller politiske forpliktelser — det forekommer ingen økonomisk binding eller fornedrende restriksjoner.

At landene i Asia og Afrika kan søke støtte hos sosialismens leir, gjør at de kan innta en fastere holdning overfor Vesten.

Imperialistene rår ikke lenger grunnen alene når det gjelder å gi lån, de er ikke lenger de eneste som kan eksportere industriutstyr og stille teknisk viten til disposisjon. De har mistet sin monopolstilling i så henseende. Derfor er de nødt til å gjøre innrømmelser som de aldri ville ha gått med på tidligere.

Det uegennyttige, vennskapelige samarbeide mellom de sosialistiske statene og de tidligere koloniale og avhengige statene er grunnlaget for de økonomiske forbindelsene mellom disse landene, og dette sambandet er i rask utvikling. I de siste 6—7 årene har vareutvekslingen mellom Sovjetunionen og landene i Asia og Afrika økt fire og en halv gang.

Tanken om et nært samarbeid mellom de sosialistiske landene og de unge nasjonalstatene baner seg vei mer og mer. Denne tanken vinner stadig popularitet også i de land der imperialistenes herredømme foreløpig står i veien for en selvstendig politikk.

KAPITEL 17

Kampen som folkene i de kapitalistiske land fører for å bevare suvereniteten

Suveren er en stat som har full uavhengighet til å avgjøre alle spørsmål som angår dens indre liv og dens forbindelser med andre land. En stat er altså suveren når den selvstendig utøver den øverste makt på sitt eget territorium, og dens handlefrihet ikke kan begrenses av noen utenfor vedkommende stat. Suvereniteten kan sammenliknes med en festningsmur, som er de enkelte folkenes vern når de oppretter sitt eget statsvesen, utvikler sin økonomi og sin kultur og opptar forbindelser med andre folk bygd på likeberettigelse og frivillighet.

1. *Imperialismen tilspisser spørsmålet om suvereniteten*

Suverenitetsprinsippet har lenge vært formelt anerkjent av den borgerlige rett. Men det har ikke forhindret at de herskende klasser i de kapitalistiske statene til stadighet krenker andre folks uavhengighet. Kolonialismens århundrelange historie er samtidig historien om systematisk og brutal krenkelse av andre folks nasjonale suverenitet fra kolonimaktens side.

Allerede under den førmonopolistiske kapitalismen lot det reaksjonære borgerskapet folkene i tusenvis av tilfelle få føle følgene av at suverenitetsprinsippet ble trådt under fot. Og i og med at kapitalismen gikk inn i den imperialistiske epoken ble dette prinsippet i enda større utstrekning skjendet av de herskende kretsene i de kapitalistiske land.

De aggressive imperialistiske statenes monopolkapital nøyer seg heller ikke lenger med å trå ned tilbaketragende og økonomisk svakt utviklede lands suverenitet. Den krenker også økonomisk høyt utviklede, suverene borgerlige staters suverenitet — stater som har en lang selvstendig utvikling bak seg. Den første verdens-

krigen ble ført først og fremst for nyoppdeling av koloniene, men under Den andre verdenskrigen var den tyske imperialismens mål ikke lenger bare å erobre kolonier, men også å vinne herredømme over de europeiske «*moder*»-landene, og å forslave hele Europa.

Etter Den annen verdenskrig reiste monopolkapitalen i USA krav på verdensherredømme. De amerikanske imperialistene søker å utvide Wallstreet-monopolenes innflytelsessfære og å gjøre andre kapitalistiske lands territorium til sine oppmarsjområder, og folkene i disse landene til kanonføde-reserve. I den hensikt tar de reaksjonære kretsene i USA sikte på å innskrenke de uavhengige kapitalistiske lands suverenitet, siden deres suverenitet står i veien for disse kretsenes økonomiske ekspansjon og er en hemning mot å forvandle disse statene til et redskap for amerikansk politikk.

Denne linjen for den amerikanske ekspansjonspolitikken fører til at det gjør seg gjeldende forskjellige tendenser i verdenspolitikken — tendenser som ofte står i motstrid med hverandre.

Nasjonalstatene i Asia og Afrika som nyss har vunnet sin uavhengighet, forsvarer som regel sin suverenitet standhaftig. De prøver å holde seg vekk fra militærblokkene som USA tømmer sammen, og de nekter å stille sitt territorium til disposisjon som amerikanske militærstøttepunkter. De avviser også den amerikanske økonomiske hjelpen, for den er alltid knyttet sammen med politiske vilkår og tar sikte på å tvinge de statene som mottar hjelpen inn i den amerikanske politikkenes kjølvann. Men samtidig er mange gamle kapitalistiske stater som har vært uavhengige i lange tider, villige til skritt for skritt å avgi sine suverenitetsrettigheter og -fullmakter til USA og til ymse slag av «overnasjonale» imperialistiske sammenslutninger.

Hva er grunnen til at de herskende kretsene i mange kapitalistiske land begår et slikt nasjonalt forræderi? For deres vilje til å gå med på beskjæring av den nasjonale suvereniteten er ingenting annet en forræderi! Jo, det som driver dem til dette, er deres egoistiske, snevre klasseinteresser, og det er disse interessene som er grunnlaget for deres reaksjonære innen- og utenrikspolitikk.

Forbundet med den amerikanske imperialismen garanterer de kapitalistiske monopolene i disse landene veldige profitter fra rustningsindustrien og fra alle grener som driver med produksjon av strategisk materiell. For hjørnesteinene i dette forbundet er den febrile opprustningen og militariseringen av økonomien innenfor alle de statene som står sammen med de amerikanske imperialistene i NATO eller andre aggressive militærblokker. De omfangsrike rustningsoppdragene fra staten, som stadig fornyes,

danner sammen med militariseringen av folkehusholdningen den viktigste gullgruven for den moderne statsmonopolistiske kapitalismen.

For det annet blir England, Frankrike og atskillige andre land drevet inn i den amerikanske imperialismens aggressive blokkdannelse som følge av at de reaksjonære kretsene innenfor storborgerskapet i disse landene er talsmenn for imperialistiske bestrebelse. Disse kretsene foruroliges av den mektige utviklingen av den demokratiske bevegelsen som har skjedd etter Den annen verdenskrig, av den voksende populariteten som de sosialistiske idéene vinner og av den økende trang i arbeiderklassen i retning av aksjonsenhet. De reaksjonære kreftene i England, Frankrike og enkelte andre stater sammen med USA-imperialistene akter slett ikke å finne seg i at det er blitt opprettet et folkedemokratisk system i flere land i Europa og Asia. De drømmer om å få gjenreist kapitalismen i disse landene, slik at disse landene igjen kan bli deres satellitter. For dem gjelder det også for enhver pris å sette en bom for en videre oppløsning av kolonisystemet og å erobre tilbake sine gamle posisjoner i de landene som har frigjort seg fra koloniåket. Det reaksjonære borgerskapet i de statene som tidligere har vært mektige, men som i dag er blitt merkbart svakere, har riktignok gitt opp håpet om å kunne undertrykke den demokratiske bevegelsen i de landene som de ennå behersker, ved egen kraft, og de har også tapt håpet om å kunne virkeliggjøre sine hensikter i utenrikspolitikken. Nettopp derfor jager de etter vern og støtte hos monopolkapitalistene i USA, og der finner de også denne støtten.

De europeiske kapitalistenes hensikt med dette imperialistiske forbundet er å søke å vinne de kreftene de trenger for å kunne forsvare sine klasseinteresser. Som betaling er de rede til å gi slipp på sine lands statlige suverenitet. Og de er villige til å lukke øynene for det faktum at de militærblokkene som USA står i brodden for, i siste instans er redskaper for den amerikanske imperialismens ekspansjonspolitik — en politikk som USA driver på sine partners bekostning.

Som følge av denne antinasjonale politikken har det i den kapitalistiske verden utviklet seg et eiendommelig system med herredømme og underordning. De borgerlige statene som har gjort seg avhengige av USA, gjør samtidig nemlig krav på herredømme over tredje land. Selv har disse landene gitt avkall på en god del av sin politiske uavhengighet, men samtidig fortsetter de enkeltvis eller sammen med andre, å gjøre anfall mot andre staters suverenitet.

England er et karakteristisk eksempel på en slik dobbeltrolle. Som kjent har England avgitt en god del av sine suverenitets-

rettigheter til USA. Det har stilt sitt territorium til disposisjon for amerikanske luftstøttepunkter og rakettbaser, og den engelske regjeringen har praktisk talt ingen kontrollmyndighet over disse basene. Amerikanske bombefly flyr over engelsk luftrom, og besetningen på disse flyene er ikke underlagt engelsk kommando. Men samtidig krenker England systematisk suvereniteten til landene i Det nære østen.

En må si det slik, at den politikk som er diktert av monopolborgerskapets interesser, har brakt enkelte vesteuropeiske stater inn i en stilling som det ikke fins noen vei ut av. For dersom de regjerende kretsene i England, Frankrike og Italia og enkelte andre land virkelig ville forsvare de nasjonale og ikke de imperialistiske interessene, så kunne de meget vel drive en selvstendig politikk uten å gjøre seg avhengig av USA. De har også kreftene og midlene til å kunne føre en slik politikk, det var ikke nødvendig for dem å søke støtte på den andre siden av havet og sette sin uavhengighet i pant hos USA-politikerne. Men da de imperialistiske målene for dem alltid kommer i forreste rekke uten at de samtidig har krefter og ressurser nok til å nå disse målene, ser de seg nødt til å be om amerikansk «hjelp», enda de vet at de må betale en høy pris for den.

De høyt utviklede kapitalistiske lands uavhengighet er altså truet fra to kanter — innenfra av det «hjemlige» reaksjonære borgerskap som stiller sine egoistiske klasseinteresser over alt annet, og utenfra, særlig av finansoligarkiet i USA.

Til å undertvinge andre kapitalistiske stater utnytter Amerikas forente stater sin økte økonomiske og militære styrke. Like etter krigens slutt framstilte USA omkring 60 prosent av industriproduksjonen i hele den kapitalistiske verden. De økonomiske motivene som ligger til grunn for de nordamerikanske monopolenes imperialistiske ekspansjon er bestrebelsene på å sikre seg stabile markeder der de kan avsette «overskuddene» av industri- og landbruksproduksjonen; og jakten på nye, billige råstoffkilder og gunstige sfærer for kapitalinvesteringer. Det imperialistiske borgerskapet i USA ser undertvingelsen av andre stater som det sikreste middel til å berike seg selv uhorvelig. Deres regnestykke er meget enkelt: Jo sterkere en stat er avhengig av USA, dess lettere vil det være for de amerikanske monopolherrene å utbytte vedkommende stat, — bore seg inn i folkehusholdningen der i landet og utvinne ekstraprofitter.

Men ut over dette må en også ta med politiske og militære faktorer i regningen. Finansoligarkiet i USA betrakter sin ekspansjon overfor de kapitalistiske land i Europa og andre kontinenter som en del av den allmenne kampen mot de sosialistiske landene, i kampen for å vinne verdensherredømme for seg selv. Det er ingen tilfeldighet når USA ved å krenke de andre kapitalistiske statenes

suverenitet tar sikte på å gjøre så å si hele Vest-Europa og en god del land i Østen til amerikanske militærbaser.

Og endelig søker de amerikanske monopolene også på direkte vei å vinne innflytelse på andre staters innenrikspolitikk. USA etablerer sitt herredømme over svakere kapitalistiske stater og får dermed mulighet til å blande seg inn i disse landenes indre anliggender ved å støtte de reaksjonære kretsene i disse landene og kreve at de demokratiske kreftene skal forfølges.

Former og metoder i angrepet på suvereniteten

Den amerikanske imperialismen tar i bruk ymse metoder — i første rekke politisk og militær-strategisk kontroll over de andre kapitalistiske landene. Selve middelet i denne kontrollen, og det som samtidig er en trusel mot disse landenes uavhengighet, er først og fremst de amerikanske militærstøttepunktene som er opprettet der.

Dette at det i fredstid skapes et helt system av utenlandske militærstøttepunkter på store uavhengige kapitalistiske staters territorier, er en ny foreteelse i de internasjonale forbindelsene. Det dreier seg her om en særegen form for annekasjon. Vedkommende staters suverenitetsrettigheter blir dermed tilintetgjort — særlig og på direkte vis i de områdene der støttepunktene ligger. En stat som stiller luftstøttepunkter til disposisjon for en fremmed makt, fortaper samtidig suvereniteten over vide strekninger av sitt luftrom. Likeså fører opprettelsen av fremmede flåtestøttepunkter til tap av suvereniteten over en del av territorialfarvannene. Det er i denne forbindelse et karakteristisk fenomen at den amerikanske overkommandoen under krisen i Det nære østen i 1958 uten betenking brukte sine militærbaser i Vest-Tyskland og Italia til å organisere sine troppetransporter til Libanon. Disse landene ble overhodet ikke spurt på forhånd om de ville gå med på det. Utenlandske militærstøttepunkter betyr i det hele tatt en alvorlig begrensning av handlefriheten for de statene som har dem på sitt territorium, fordi vedkommende stat stadig er utsatt for faren for militær innblanding og lett kan bli et bytte for «styrkepolitikken».

Og endelig må en være oppmerksom på at de statene som finner seg i å ha fremmede militærstøttepunkter på sine territorier, også løper den risiko at de i særlig grad pådrar seg gjengjeldelsesaksjoner dersom imperialistene utløser en krig. De regjeringene som har påtatt seg å være våpendragere for den amerikanske imperialismen, kan altså risikere å styrte sine land inn i en forferdelig katastrofe, bare for å tekkes de oversjøiske monopolenes interesser.

Et av de viktigste kjennetegnene på en suveren stat har alltid

vært uinnskrenket kontroll over sine egne stridskrefter. Men opprettelsen av den nordatlantiske pakten (NATO) har ført til at de grunnleggende spørsmålene i de vesteuropeiske landenes militærpolitikk avgjøres på møter av de ledende instanser innen NATO, der de amerikanske representantene er toneangivende. Spørsmål som angår bevapningen, utdannelsen og plasseringen av stridskreftene er faktisk unndratt de nasjonale regjeringenes kompetanse og har gått over på fremmede hender.

Også på det økonomiske området setter de amerikanske monopolene inn intensive angrep på de andre kapitalistiske landenes suverenitet. Og denne offensiven tar mangfoldige former — den omfatter finansiell støtte til vedkommende land, langfristige og kortfristige kreditter, lån osv. Amerikanske lån og kreditter har alltid vært knyttet sammen med bestemte militære, politiske eller økonomiske vilkår, med sikte på å spenne en stat som får kreditt, fastere foran den amerikanske krigsvognen. Da f. eks. De forente stater skulle gi England et lån på 3,7 milliarder dollar i 1946, krevde de som motytelse at England skulle løsne på preferansesystemet innenfor Det britiske samveldet, dvs. at England skulle gi avkall på en rekke forrettigheter som det hadde sikret seg overfor de andre landene innenfor imperiet, — og videre måtte det gi avkall på konseksjoner innenfor den såkalte sterlingsonen, og kort etter tillate at det ble opprettet amerikanske militærstøttepunkter på De britiske øyer.

Enda et viktig middel som tjener til å undergrave disse landenes suverenitet, er de amerikanske monopolenes kapitaleksport, som de nytter til å rive til seg et stort antall næringsforetak, ja tilmed hele industrigrener. I de første årene etter krigen var USA stort sett enerådende som kapitaleksportør på hele verdensmarkedet. I de første fem årene etter krigen økte de amerikanske investeringene i utlandet til det dobbelte, og var i 1955 kommet opp i 45 milliarder dollar. I tiden deretter møtte de riktignok igjen konkurranse innenfor kapitaleksporten, men likevel lyktes det de amerikanske monopolene å sikre seg sterke støttepunkter i de viktigste kapitalistiske landene. I England fins det ca. 800 amerikanske selskaper og datterselskaper under dem, og de inntar en meget viktig stilling innenfor engelsk industriproduksjon. I Vest-Tyskland står vel 500 selskaper og firmaer under amerikansk kontroll. Amerikanske selskaper har også en stor andel innenfor fransk industri.

Også på det økonomiske område er vi altså vitne til en av hovedtendensene i den kapitalistiske verden i dag, de amerikanske monopolenes tendens til å likvidere de uavhengige kapitalistiske landenes finans-økonomiske selvstendighet. Men samtidig gjør det seg gjeldende en annen tendens, nemlig tendensen til at monopolistene «slår seg sammen» og danner internasjonale monopolistsammenslutninger, som går løs på og knuser de enkelte lands statlige suvere-

nitet. En streben henimot slik sammenslutning ligger i selve monopolkapitalens natur, — den enkelte stats rammer blir for trange for den.

Dannelsen av internasjonale kapitalist-sammenslutninger ender uvegerlig med at den mektigste partneren innenfor disse sammenslutningene får makten over de andre. Disse sammenslutningene fører altså til at de svakere kapitalistiske statene taper sin suverenitet eller i hvert fall får den innskrenket.

Etter Den andre verdenskrigen har tendensen til konsentrasjon av monopolenes makt kommer til uttrykk særlig tydelig i Vest-Europa. Her er det som tidligere nevnt oppstått mektige monopol-sammenslutninger — som «Den europeiske kull- og stålunionen», «Fellesmarkedet» og EURATOM. Det vi har å gjøre med i alle disse tilfelle, er overenskomster mellom monopolene innbyrdes om oppdeling av markedene, prisfastsetting, fastsetting av tolltariffene osv. Imperialistene gjør stort vesen av disse organisasjonenes «overnasjonale» karakter, men i virkeligheten består den «overnasjonale» karakteren i at de landene som hører inn under disse sammenslutningene, har tapt sin selvstendighet på vesentlige områder av den økonomiske politikk. En rekke av de funksjoner som skulle utøves av de nasjonale regjeringene, er gått over til organer som faktisk kontrolleres av den sterkeste partneren innenfor vedkommende sammenslutning. Og i Vest-Europa er det Vest-Tyskland som blir stadig sterkere og trer fram som den herskende makt, for Vest-Tyskland er etter krigen blitt hovedagenturet for den amerikanske monopolkapitalen.

Den amerikanske imperialismens militære og økonomiske ekspansjon innebærer altså en stor fare for en rekke kapitalistiske lands suverenitet og selvstendighet. Det oppstår et system av satellittstater, som i forskjellig grad er avhengig av den ledende imperialistiske makt, Amerikas forente stater.

2. Kosmopolitismen og ikke patriotismen er det imperialistiske borgerskaps ideologi

Vi har allerede utredet de motivene som driver de reaksjonære kreftene i bestrebelsen på å avskaffe statenes suverenitet og uavhengighet. Selvsagt holder de disse motivene hemmelige, for de egner seg ikke til å legges åpent fram for folkene. Tvertimot blir de virkelige hensiktene med anslagene mot suvereniteten omhyggelig tilslørt. For å oppnå dette tar man i bruk diverse ideologiske midler, og et av de viktigste av dem er propagering av kosmopolitismen. Det dreier seg selvsagt ikke om den oppfatning av kosmopolitismen som man hadde å gjøre med i det 19. århundre, — den gang opp-

fattet man dette begrepet i betydningen av en vidsynt verdensoppfatning som var frigjort fra nasjonalt trangsyn. Det det her siktes til, er den ideologi som imperialistene søker å fremme, og som går ut på at suverenitetsprinsippet er «foreldet». Det dreier seg her om en ideologi som framstiller begrensningen av statenes uavhengighet som «lovmessig», som propagerer likegyldighet overfor de nasjonale tradisjonene og misakter den nasjonale kultur, — og som hevder at begrepet fedreland ikke har noen som helst betydning lenger under de vilkår som gjør seg gjeldende i dag.

Kosmopolitismen nar vist seg å være den beste tilsløring for finansoligarkiet i USA i kampen for verdensherredømmet og for å gjøre ende på andre staters suverenitet. Og for monopolistene i Vest-Europa er kosmopolitismen blitt et bekvemt middel til å rettferdiggjøre deres forræderi mot de nasjonale interessene, for å rettferdiggjøre de avtalene de har inngått med den amerikanske finanskapitalen på folkets bekostning i de ymse land.

Den moderne kosmopolitismen kommer til uttrykk på forskjellig vis. Den kjempemessige propagandaen som utfoldes for å forherlige de europeiske monopolavtalene som alt er inngått og for å få fart på inngåelsen av flere slike avtaler, er f. eks. en av kosmopolitismens ytringsformer. Monopolsammenslutningene utgis for å være en legemliggjøring av idéen om «enhet mellom de europeiske folkene», som veien til å overvinne den «nasjonale innsnevringen». Derfor er det ikke underlig at denne propagandaen støttes og finansieres åpent av de store monopolene.

Men det fins også mer raffinerte og bedre tilslørte former for propagering av kosmopolitismen. Den maskeres i regelen med allmennmenneskelige, demokratiske, ja tilmed «sosialistiske» idéer.

Blant kosmopolitismens ideologer, og særlig høyresosialdemokratene, er det en yndet tese som går ut på at i vår moderne verden er suverenitetsprinsippet blitt en hindring for utviklingen av produktivkreftene.

Men hvordan kan man på bredt mellomstatlig grunnlag skape gunstige vilkår for å utvikle produktivkreftene? Det kan selvsagt ikke skje ved å beskjære suverenitetsrettighetene og disse eller hine staters interesser, men bare ved innbyrdes harmonisering av statenes interesser på basis av likeberettigelse og et samarbeid som bringer fordeler for alle parter. I denne sammenhengen kunne en størst mulig utvikling og utvidelse av det internasjonale handels-samkvemmet spille en viktig rolle. En annen ting som er særs viktig i denne sammenhengen, er utvikling av samarbeidet innenfor vitenskap og teknikk (utveksling av spesialister og vitenskapelig-teknisk informasjon, gjennomføring av produksjonsprosjekter i fellesskap osv.).

Alle disse tingene er naturligvis ingen garanti for en fri og uhind-

ret utvikling av produktivkraftene i internasjonal målestokk. Skal en nå fram dit, trengs det ymse grunnleggende tiltak av mellomstatlig karakter, slik som gjensidig harmonisering av de økonomiske planene, industriell kooperasjon mellom de ymse land, koordinering når det gjelder fagopplæring osv. Men slike tiltak kan bare realiseres dersom det hersker planøkonomi uten anarki i produksjonen og uten konkurransekamp, det vil si innenfor et økonomisk system som bygger på tillit mellom de forskjellige folk og stater, — nærmere bestemt bare innenfor det sosialistiske systemet.

Marxismens fiender hevder at når kommunistene går inn for at statene skal være suverene og uavhengige, så kommer de på tvers av tendensene i samfunnsutviklingen og ønsker å opprettholde oppsplittingen i stater og nasjonal isolering i internasjonal målestokk. Men allerede Lenin har gjendrevet dette hjernespinnet. Han skrev følgende: «Vi krever selvbestemmelsesrett, *dvs.* uavhengighet, *dvs.* frihet for undertrykte nasjoner til å løsrive seg, ikke fordi vi drømmer om økonomisk oppstyking eller om småstatsidealet, men tvert imot fordi vi ønsker storstater eller tilnærming — ja, sammenmelting av nasjonene, men på virkelig demokratisk, virkelig internasjonalistisk grunnlag — noe som er *utenkelig* uten frihet til å kunne løsrive seg.»¹

Nok et argument som høres ofte er at avskaffelse eller begrensning av suvereniteten angivelig fører til et økonomisk oppsving og til høyning av folkenes levestandard. Dersom en bare gir avkall på «nasjonal innsnevring», så vil det oppstå nærmere økonomiske forbindelser mellom landene, — og det vil føre til at de kan slå i hop sine økonomiske hjulpekilder og utvide avsetningsmarkedene. Og dette vil så i sin tur innvirke gunstig på den økonomiske stillingen i vedkommende land.

Alt dette ville slå til dersom det å gi avkall på suvereniteten virkelig kunne løse selv bare en del av disse problemene. Men faktisk hender det aldri. I kapitalismen kan det overhodet ikke forekomme noen virkelig koordinering av hjulpekilder mellom likeberettede land, men alt skjer i form av avtaler mellom monopolene. Det felles markedet blir en kamparena for åpen eller tilslørt konkurranse, der den sterkeste drar av med seieren. Som følge av dette utarter forbindelsene mellom landene til en endeløs lenke av sammenstøt, krangel og strid, åpne og fordekte konflikter. Det ender uunngåelig med at de svake landenes økonomiske rettigheter lir overlast, — en forverring av deres økonomiske stilling og en forsterket utbytning av deres økonomiske hjulpekilder.

Ved siden av økonomiske argumenter har talsmennene for kosmopolitismen enda på hånden ymse teser som gjelder politikken.

¹ V. I. Lenin: «Det revolusjonære proletariat og nasjonenes selvbestemmelsesrett», 1: Über die nationale und koloniale Frage, tysk utg. s. 309.

Det sies for eksempel at man må gi avkall på suvereniteten dersom man skal kunne forsvare demokratiet, fjerne krigsfaren og forankre freden. De andre kapitalistiske landene bør ofre sin suverenitet til De forente stater — for at de sammen kan forsvare demokratiet mot «faren fra kommunismen».

Denne tesen er falsk fra ende til annen. For det første trues ikke demokratiet i de vestlige landene av kommunismen, men av monopolenes offensiv, som reaksjonen fremmer i alle stykker.¹

Og for det annet trues det vesteuropeiske demokrati av en meget stor fare nettopp ved at de gir avkall på sin suverenitet til fordel for USA. De trues da fra to kanter, fra sine «egne» monopoler og fra de oversjøiske. Dette bevises av slike kjensgjerninger som den arbeiderfiendtlige lovgivning som er blitt innført i enkelte land etter amerikansk mønster, og metoden med «lojalitetsprøvnng» som er lånt fra USA.

Og heller ikke kan krigsfaren overvinnes ved å finne seg i innskrenking av suvereniteten. Kriger i dag oppstår ikke på grunn av at man sverger til den statlige suverenitet, slik som den borgerlige kosmopolitismen vil ha folk til å tro, men som følge av sosialøkonomiske årsaker som henger sammen med monopolkapitalens rovgriskhet. Og dessuten er — som vi alt har nevnt — USA's forsøk på å gjøre de uavhengige kapitalistiske statene om til sine strategiske støttepunkter en av de viktigste årsakene til de amerikanske monopolenes angrep på disse landenes suverenitet.

Nok et argument som kosmopolitismens propagandister tyr til, er at suverenitetsprinsippet er foreldet, fordi det angivelig hindrer utviklingen av en allmenn menneskelig kultur og hemmer folkenes sammenslutning til en enhetlig familie. Men i dagens situasjon utformes menneskehetens allmenne kultur ut fra kulturvinningene innenfor de enkelte nasjoner, og ikke utenfor dem. Litteratur, kunst og musikk kan få rik utfoldelse på nasjonal grunn, men de dør ut dersom de ikke har sine røtter i folket. Store kunstneriske skaperverker som har fått allmennmenneskelig betydning, har vært ytringer av nasjonal ånd. Og omvendt vil en kunst som er blitt rykket opp av den hjemlige grunn ikke lenger kunne frambringe store verker.

Kampen for suvereniteten, for statlig uavhengighet og mot kosmopolitismen er derfor samtidig en kamp for full utvikling og blomstring i kulturen.

¹ Nærmere om dette i kapitel 18.

3. Forsvaret av suvereniteten er i pakt med de mest grunnleggende interessene til alle progressive krefter i en nasjon

I de kapitalistiske landene, hvis uavhengighet trues av de amerikanske monopolene, fins det objektive vilkår for å samle store befolkningslag til vern av den nasjonale uavhengighet og freden.

Kampen for statlig uavhengighet er en form for den allmenn-demokratiske bevegelsen. Erfaringen lærer at denne kampen fører til de største resultater dersom den ledes av arbeiderklassen og dens revolusjonære parti.

*Arbeiderklassen —
vernet for folkenes uavhengighet*

Arbeiderklassen har alltid stått i brodden for nasjonenes rett til uavhengig eksistens og har alltid gått til kamp imot enhver form for nasjonal undertrykkelse.

Marxismen-leninismen tar utgangspunkt i at aktelse for andre nasjoners rettigheter, aktelse for deres suverenitet er en forutsetning for normale forbindelser mellom folkene. Friedrich Engels skrev om dette i 1888: «For å sikre den internasjonale fred må en først få slutt på alle de nasjonale rivninger som det er mulig å unngå, hvert enkelt folk må være uavhengig og herre i sitt eget hus.»¹

I forordet til den andre polske utgaven av «Det kommunistiske manifest» som Engels skrev i 1892, understreket han på nytt: «Et oppriktig internasjonalt samvirke mellom de europeiske nasjoner er bare mulig når hver enkelt av disse nasjonene er fullstendig selv-rådende i eget hus.»²

Også Lenin sto alltid på prinsippet om konsekvent og energisk forsvar av nasjonenes uavhengighet og likeberettigelse. Det ypperste uttrykk for dette prinsippet ser den marxistisk-leninistiske vitenskap i folkenes rett til selvbestemmelse. «Når sosialismen seirer, må den nødvendigvis virkeliggjøre det fulle demokrati, altså ikke bare realisere full likestilling mellom nasjonene, men også sette ut i livet selvbestemmelsesretten for de undertrykte nasjonene, det vil si fri rett til politisk løsrivelse.»³

Arbeiderklassens patriotisme kommer til uttrykk i at den forsvaret nasjonenes frihet, uavhengighet og nasjonale selvstendig-

¹ Friedrich Engels: «Vold og økonomi ved opprettelsen av det nye tyske rike», i: Über die Gewaltstheorie, tysk utgave, Berlin 1952, s. 15.

² «Det kommunistiske manifest», norsk utgave 1957, s. 23.

³ V. I. Lenin: «Den sosialistiske revolusjon og nasjonenes selvbestemmelsesrett», i: Über die nationale und koloniale Frage, tysk utgave, s. 311.

het. Den er den diametrale motsetning til borgerskapets sjåvinistiske og kosmopolitiske ideologi. Arbeiderklassens patriotisme har sitt opphav framfor alt i følelsen av stolthet over det bidrag som ens eget folk, ens egen nasjon har ytet i de undertrykte og utbyttede massenes kamp for sin frigjøring fra utbytning og undertrykkelse. Arbeiderklassens patriotisme er derfor i sin dypeste grunn progressiv og revolusjonær.

*Fedrelandets skjebne er ikke likegyldig
for arbeiderne*

Det reaksjonære borgerskaps propagandister søker å framstille kapitalistklassen som bærer av patriotiske kjensler. De legger an på å stryke over den sannhet at borgerskapets patriotisme alltid er underordnet dets egoistiske og snevre klasseinteresser, og ønsker samtidig å nedvurdere arbeiderklassens og kommunistenes patriotisme. I dette stykket påberoper de borgerlige propagandistene seg av og til det sted i «Det kommunistiske manifest» der det står: «Arbeiderne har intet fedreland». Men det er klinkende klart at det her ikke dreier seg om noen fornektelse av fedrelandet, det tales ene og alene om at i et samfunn der kapitalistene har makten, der er fedrelandet faktisk usurpert av utbytterne og er ikke noen god far for arbeiderne, men en ond stedfar. Først i og med at de herskende utbytterklassene styrtes fra makten, skaper arbeiderklassen de forutsetningene som skal til for at patriotismen kan utfolde seg. I vår tid er arbeiderklassen selv den virkelige bærer av patriotismen.

Vi vet at Marx og Engels alltid støttet arbeidernes kamp for å forsvare sitt lands uavhengighet, deres kamp mot fremmed undertrykkelse. De har aldri hevdet at fedrelandets skjebne kan være likegyldig for arbeiderklassen under det kapitalistiske system.

Lenin har videreutviklet denne marxistiske oppfatningen av fedrelandet, — han skrev i 1908: «Fedrelandet, dvs. det gitte politiske, kulturelle og sosiale miljø, er en særdeles mektig faktor i proletariatets klassekamp. . . . De politiske, kulturelle og sosiale vilkår for proletariatets kamp kan ikke være likegyldige for proletariatet, og følgelig kan ikke fedrelandets skjebne være likegyldig for proletariatet.»¹

Også Lenins kjente bemerkning om den dogmatiske innstilling til marxismen er myntet på arbeiderklassens forhold til fedrelandet: «Hele ånden i marxismen, hele dens system,» skrev han, «krever

¹ V. I. Lenin: «Den stridbare militarismen og sosialdemokratiets antimilitaristiske taktikk», i: Über den Kampf um den Frieden, tysk utgave, Berlin 1956, s. 17.

at enhver tese betraktes a) historisk; b) i samband med andre; i sammenheng med historiens konkrete erfaringer og ikke annerledes.»¹

I forholdet til patriotismen betyr dette at proletariatet ikke nøyer seg med en abstrakt stillingtagen til spørsmålet om fedrelandsforsvaret. For proletariatet dreier det seg først og fremst om hvilken historisk situasjon man har når parolen om å forsvare fedrelandet reises, hvilken klasse det er som lanserer den og med hvilke mål for øye. En ting er den imperialistiske krig da det herskende borgerskap stiller opp parolen om forsvar av fedrelandet i den hensikt å fordumme massene, for å tilsløre de sanne motivene som ligger bak de imperialistiske røvernes politikk —, noe ganske annet er en situasjon da et lands nasjonale uavhengighet og frihet er i fare og den nasjonale frigjøringsbevegelsen tiltar i styrke. I det siste tilfelle er arbeiderklassen førstemann til å reise seg for å forsvare sitt lands frihet, suverenitet og uavhengighet. Under slike vilkår er parolen om fedrelandets forsvar intet munnsvar for arbeiderklassen, men en livsviktig oppgave som krever sin løsning ut fra både de umiddelbare og de grunnleggende klasseinteressene som arbeiderklassen har.

I dag, under nye vilkår, er arbeiderklassens patriotisme — som ikke kan skilles fra den proletariske internasjonisme — blitt en overlag effektiv, mektig kraft. I årene under hitlerokkupasjonen og med den dødelige fare for sivilisasjonen som de fascistiske barbarne betydde, var det nettopp arbeiderne som i handling beviste sin troskap mot fedrelandet og sin tro på dets framtid — i de landene som var besatt av tyskerne. Patent«patriotene» innenfor det reaksjonære borgerskap inngikk hestehandel med de fascistiske erobrerne, men kommunistene kjempet i fremste rekke innenfor motstandsbevegelsen og var kjernen i den. Det er for eksempel et kjent faktum at 75 000 medlemmer av Frankrikes kommunistiske parti falt i kampen for sitt fedrelands frihet.

Folkene i Sovjetunionen, Kina, Korea, Vietnam og alle de andre sosialistiske statene har vist det aller største heltemot i sitt arbeid og i forsvaret av sitt fedreland. Livet selv har vist at den sosialistiske stat er en skole i patriotisme for massene — noe en borgerlig stat aldri har vært og aldri kan være.

Borgerskapets ideologer hevder at marxistene med sin kamp mot kosmopolitismen oppgir sin læres internasjonale karakter og er blitt nasjonalister. Men de som står bak slike bakvaskelser, begår et dobbelt falskneri: For det første setter de likhetstegn mellom borgerskapets kosmopolitisme og arbeiderklassens internasjonisme,

¹ V. I. Lenin til Inès Armand, 30. november 1916, i: Marx/Engels/Lenin: Über proletarischen Internationalismus, tysk utgave, Berlin 1959, s. 433.

for det annet pådytter de marxistene nasjonalistiske oppfatninger som i virkeligheten bare kjennetegner de borgerlige ideologene.

Som før påpekt er arbeiderklassens internasjonisme et uttrykk for arbeidernes interesseenhet i alle land i kampen mot den felles fiende, kapitalismen, — et uttrykk for det enhetlige mål som er å avskaffe all utbytning, et uttrykk for en enhetlig ideologi, ideologien om folkenes vennskap og broderlige samhörighet.

I denne forstand er alle arbeidere medlemmer av en «nasjon», den verdensomfattende arméen av arbeidsfolk som i alle borgerlige land undertrykkes og utbyttes av én og samme kraft, — kapitalen. Men dette betyr selvsagt ikke at den arbeider som tilhører denne arbeidets internasjonale armé dermed opphører å være franskmann, engelskmann, italiener osv., — tvert imot. Den proletariske internasjonisme er lovmessig utgangspunktet for sann patriotisme og ikke for kvasi-patriotisme.

Fører ikke nettopp troskapen mot arbeiderklassens høyeste ideal til at enhver arbeider brennende ønsker å se sitt folk fritt og uhindret marsjere fram på veien til sosialt framsteg? Arbeiderklassen kjemper for frigjøring fra enhver form for undertrykkelse ikke bare for seg selv, men for alle arbeidende, for hele nasjonen. Bare virkeliggjøringen av arbeiderklassens grunnleggende mål — å styrte utbytterne som hemmer nasjonenes framsteg og å opprette sosialismen kan bringe alle folk virkelig frihet, uavhengighet og nasjonal storhet. Det viser seg altså at den klassen som er mest internasjonalistisk innstilt, nemlig arbeiderklassen, også er den mest patriotiske klassen.

Dette er noen av de allmenne prinsippene som bestemmer arbeiderklassens stilling til suvereniteten. Arbeiderklassen er den klasse som er mest konsekvent når det gjelder forsvaret av suvereniteten, og dermed er den samtidig også talsmann for nasjonenes allmenne interesser. Det er også grunnen til at arbeiderklassen og dens marxistisk-leninistiske parti evner å fylke om seg andre klasser og befolkningslag.

De kommunistiske partiene i de kapitalistiske land er et vern for den nasjonale uavhengighet og frihet. Den kommunistiske bevegelsen i Frankrike og Italia f.eks. stiller opp som programkrav vern om den statlige suverenitet og hevder krav om at det skal gjennomføres en uavhengig utenrikspolitikk. Det samme er tilfelle med de kommunistiske partiene i andre land.

Englands kommunistiske parti har i sitt program tatt med kravet om at det skal drives en «uavhengig engelsk politikk». Canadas progressive arbeiderparti har oppfordret kanadierne til å avtvinge «USA nasjonal uavhengighet for Canada», Japans kommunistiske parti krever at det blir slutt på all nasjonal undertrykkelse i landet og at landets uavhengighet gjenopprettes — mens

det nå er trådt under fot av de amerikanske imperialistene. Norges kommunistiske parti har stilt opp som allmenn nasjonal parole: «Norge må bli en fri og selvstendig stat!»

Arbeiderklassens aksjon for suvereniteten krever sammenslutning av alle sunne krefter i nasjonen til kamp mot imperialismen og reaksjonen, for fred, frihet og uavhengighet.

Folkets masser har suverenitetsprinsippet kjært

Nødvendigheten av å verne den enkelte stats selvstendighet i uten- og innenrikspolitikken er i dag blitt en allmenn nasjonal interesse.

Ikke bare arbeiderklassen, men også bøndene har den aller dyreste interesse av å opprettholde sitt lands suverenitet. I dag er bøndenes stilling i mange kapitalistiske land blitt mye verre som følge av konkurransen fra de amerikanske agrarkapitalistene, som disponerer over store overskudd av levnetsmidler. Bøndene i Vest-Europa ruineres som følge av at det innføres levnetsmidler og råstoffer fra utlandet til meget lave priser. Dette forhold bringer bøndene fram til den erkjennelse at de ikke kan forsvare sine interesser effektivt uten at de er med i kampen mot de utenlandske monopolenes invasjon, for økonomisk uavhengighet og suverenitet.

Kampen for suverenitet og nasjonal verdighet finner meget stor gjenklang også blant de intellektuelle, som med smerte er vitne til at den nasjonale kultur forfaller som følge av amerikansk «intervensjon» på dette området. De vestlige landene oversvømmes med amerikanske litterære produkter på lavmålet, med filmer som forherliger forbrytelser og laster, med blad som propagerer «den amerikanske livsstil», — og som ødelegger folkets smak og har en svært uheldig innflytelse på den oppvoksende generasjon. Og dertil har den amerikanske «kulturinvasjonen» en skadelig innflytelse på nasjonens intelligens — på kunstnere, forfattere, komponister, skuespillere osv., — for følgen er at de har økende vansker med å finne anvendelse for sine talenter og sin begavelse.

Når unntas representantene for den store monopolkapital (som etter et uttrykk av Lenin «ikke kjenner noe fedreland»), kan en si at en meget betydelig del av borgerskapet heller ikke kan finne seg i den grove innblanding fra amerikansk hold i andre lands anliggender. Denne delen av borgerskapet vil ikke finne seg i ydmykt å bøye seg for utenlandske monopolisters skalting og valting — disse folkene som bare har øye for sine egne interesser og som undertrykker og forakter alt annet. Atskillige representanter for borgerskapet kjenner seg såret i sin verdighet, og denne følelsen for-

sterkes av de «krenkelser» av økonomisk karakter som de blir utsatt for.

Alt i 1920 bemerket Lenin at «imperialistene undertrykker ikke bare sine egne lands arbeidere, men også småstatenes borgerskap.»¹

Avkall på eller innskrenkning av suvereniteten i et land fører til at borgerskapet (med unntak av en liten del av det) må «gjøre seg mindre» på det indre marked som det er vant til å betrakte som sitt eget. Borgerskapets profitter innsnevres, — en del av dem, og ofte en ikke ubetydelig del, går i lommene på de utenlandske kapitalistene. Fra å være en herre med fulle rettigheter synker borgerskapet ned til å bli en vasall for utenlandsk kapital —, og ikke så sjelden må de finne seg i direkte fornedrende behandling av utlendingene. Til sjuende og sist går også verdien av suvereniteten opp for dem, de forstår verdien av landets uavhengighet, og de tar til å sympatisere med de kreftene som kjemper mot det amerikanske overherredømmet.

De kreftene som har interesse av at den nasjonale uavhengighet og suverenitet opprettholdes, utgjør altså flertallet av nasjonen i de kapitalistiske land. Dette danner også utgangspunktet for en reell mulighet til å isolere den ekstremt reaksjonære fløyen innenfor borgerskapet — finansoligarkiet som forråder fedrelandets interesser, og å hindre at uavhengige land legges inn under den amerikanske imperialismens interesser.

¹ V. I. Lenin: «Sentralkomiteéns beretning på RKP's 9. kongress», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bind 11, 1957, s. 65.

KAPITEL 18

Kampen for å forsvare demokratiet i de borgerlige land

Det er nå lenge siden den tid da borgerskapet i Vest-Europa og Nord-Amerika var en revolusjonær klasse og stridsmenn for demokratiet. Etter at det var kommet til makten og hadde opprettet sitt klasseherredømme, kastet det loss fra de parolene som dets ideologer hadde forkynt i kampen mot den føydalabsolutistiske reaksjon. Etter hvert som utviklingen gikk videre, ble de velklingende ordene om demokrati, frihet og likhet i det borgerlige samfunn mer og mer uthulte og bedragerske fraser. Demokrati — for de rike, frihet — for de rike, borgerrettigheter — for de rike, — det ble innholdet i de prinsippene som var blitt så høytidelig proklamert i perioden med de borgerlige revolusjonene. I og med at kapitalismen gikk inn i sitt imperialistiske stadium fortsatte forfallsprosessen i det borgerlige demokrati i særlig raskt tempo, den er i stadig stigende utstrekning blitt avløst av utilslørte former for monopolkapitalens politiske despotisme.

Men likevel har det aldri lyktes borgerskapet — som nå er blitt reaksjonært — å undertrykke massenes streben henimot demokrati. Arbeiderklassen og alle arbeidende lag sannkjente ved sin egen erfaring hvor mye selv svært begrensede demokratiske rettigheter og friheter betyr for dem, og de øver derfor et sterkt press på de herskende klasser. Det er nettopp takket være slikt påtrykk at mange borgerlige land har fått innført en republikansk ordening, at det har utviklet seg demokratiske former for politisk liv, og at det er innført alminnelig stemmerett ved valgene.

De demokratiske framstegene som borgerskapet i en del stater i dag gjerne vil ha æren av, er aldeles ikke deres verk. Folke-massene har ikke fått dem til givendes, men de har revet dem til seg gjennom en i sannhet hard og langvarig kamp. Kjensgjerningene vitner om at demokratiet i de borgerlige landene er opprettet *imot* borgerskapets vakling, foræderi og kontrarevolusjonære tendenser.

Det er f. eks. bare takket være arbeiderklassens kamp med støtte fra de andre arbeidende klasser og lag at den republikanske ordningen kunne vinne seier f. eks. i Frankrike. I England måtte arbeiderklassen kjempe gjennom flere tiår, og chartistbevegelsen måtte sette veldige krefter inn for å tiltvinge seg de mest elementære reformer i valgloven. Arbeiderklassens faglige sammenslutninger har en historie som vitner om at veien fram til legal eksistens i bokstavelig mening er farget med de arbeidendes blod.

Lenin skrev en gang om den uavlatelige kampen mellom de demokratiske og de antidemokratiske tendenser i det borgerlige samfunn: «Kapitalismen i det hele tatt og særlig imperialismen forvandler demokratiet til en illusjon — og samtidig avler kapitalismen demokratiske bestrebelser i massene, skaper demokratiske institusjoner, skjemper antagonismen mellom imperialismen som negerer demokratiet, og massene som streber henimot demokratiet.»¹

Denne antagonismen har holdt seg i fullt omfang inn i vår tid. Ja, den er til og med blitt skjerpert, fordi det imperialistiske borgerskapet legger stadig sterkere vinn på å ta fra de arbeidende deres demokratiske rettigheter, innskrenke og forkrøple demokratiet. Kampen for demokratiet er i dag blitt en oppgave av første rang for alle progresive krefter i de borgerlige landene. Og hovedbyrden i denne kampen må arbeiderklassen bære.

Demokratiet i den form det har utviklet seg i de høyt utviklede kapitalistiske land, utgjør en helhet av mangfoldige og ikke likeartede foreteelser. Det omfatter former og metoder for borgerskapets politiske herredømme og statsmakten, som borgerskapet selv har utarbeidet og som er i pakt med dets behov (at en arvelig monarks makt avløses av en valgt president og nasjonalfor-samling, innføring av et flerpartisystem osv.). Samme hvor utviklet disse formene og maktmetodene er, er og blir de etter sin grunnleggende karakter ikke annet enn former og metoder for borgerskapets *undertrykkelse* av sine klassemotstandere.

Dessuten omfatter begrepet demokrati hele komplekset av rettigheter og friheter som de arbeidende har tilkjempet seg — tale-, presse-, forsamlings- og demonstrasjonsfrihet, streikerett, retten til å danne faglige og politiske organisasjoner osv. Riktignok er disse rettighetene meget ufullkomne og i høy grad begrenset av den eiendomsulikheten som rår i det borgerlige samfunn, men de gir likevel arbeidsfolket mulighet til å forsvare sine interesser — til å framtvinge lover som begrenser arbeidskjøpernes vilkårlighet når det gjelder arbeidslønnen og arbeidsdagens lengde, ved nyregulering av arbeidslønnen, sosialtrygder osv.

Det er altså ikke alt i det borgerlige demokrati som har like

¹ V. I. Lenin: «Svar til P. Kijevski (J. Pjatakov)» i: Verker, tysk utgave, bd. 23, s. 14.

stor betydning for de arbeidende massene. De er særlig interessert i å opprettholde og om mulig utvide sine medborgerlige rettigheter, for disse rettighetene til sammen garanterer de arbeidende den største frihet til å føre klassekamp som det overhodet er mulig å oppnå under kapitalismen, — friheten til å kjempe for sine umiddelbare krav og interesser på legal vei og å kjempe for sine endelige mål.

Og det er aldeles ikke slik at det borgerlige demokratis skjebne som helhet er likegyldig for arbeiderklassen ifall det trues av reaksjonens krefter. Det borgerlige demokrati som form for borgerskapets klasseherredømme har nok mange mangler, men det byr likevel langt gunstigere vilkår for de arbeidende til å forsvare sine rettigheter enn slike former for borgerlig herredømme som fascismen og andre avarter av finansoligarkiets åpne diktatur.

Marxistenes innstilling til det borgerlige demokrati kan ikke være lik under alle vilkår. Vi vet at Lenin og de russiske kommunistene for eksempel under Den store sosialistiske oktober-revolusjonen førte kamp mot alle politiske partier som gikk imot opprettelsen av det proletariske demokrati under påskudd av forsvaret for det borgerlige demokrati. Det som det dreide seg om i denne perioden i Russland, var at alle kontrarevolusjonære krefter ble mobilisert til kamp mot arbeiderklassen og den sosialistiske revolusjon under det borgerlige demokratis banner.

I dag er forholdet et annet i de kapitalistiske land der reaksjonen angriper det borgerlige demokrati. De arbeidende lag i disse landene står ikke overfor et valg mellom proletarisk og borgerlig demokrati som i Russland i 1917, men mellom det borgerlige demokrati og et diktatur som utøves av monopolkapitalens mest reaksjonære og aggressive krefter. Det er ikke da vanskelig å forstå hvilket av de to som vil bli foretrukket.

1. Lenin om nødvendigheten av å kjempe for demokratiet under kapitalismen

Lenin var som ingen annen klar over det borgerlige demokratis begrensning og formelle karakter, og han var også i stand til skånselløst å avsløre de onder og mangler det var befengt med. Han rettet sin kritikk mot det *borgerlige* demokrati, ikke mot demokratiet overhodet, slik som marxismen-leninismens fiender søker å utlegge ham. Han førte energisk kamp mot den småborgerlige illusjon at det kunne opprettes en virkelig folkemakt under kapitalismen. Han påviste at den demokratiske fasaden i enhver borgerlig republikk dekker over mekanismen i kapitalens klasseherredømme og at borgerskapet legger vinn på å få alle demokratiets institu-

sjoner til å tjene sitt herredømme. Lenin rettet skarp kritikk mot alle som hadde latt seg fange inn i disse småborgerlige demokratiske illusjonene og var villig til å si seg løs fra arbeiderklassens store mål til fordel for disse illusjonene. Han så klart den nytte arbeiderklassen kunne ha av de frihetene som riktignok var temmelig forkrøpelt ofte, men som arbeiderklassen hadde vunnet med sitt eget blod og som borgerskapet retter sine angrep imot. Han sa at «demokratiet er av overmåte stor betydning i arbeiderklassens frigjøringskamp mot kapitalistene.»¹

Derfor var Lenin uforsonlig motstander av folk som hevdet tilbakeleggende standpunkter om at demokratiet ikke var en sak som angikk arbeiderklassen, og at kampen for demokratiet bare var en hindring i kampen for arbeidernes klasseinteresser.

Lenin tilbakeviste de venstreradikale overdrivelsene, han understreket ettertrykkelig den prinsipielle og praktiske betydning av kampen for demokratiet. I denne kampen vokser arbeiderbevegelsen, den styrkes og vinner bedre vilkår for sin virksomhet. Dersom arbeiderklassen ikke går inn for å avtvinge borgerskapet bestemte politiske rettigheter og verne om dem, kan ikke arbeiderne engang tvinge fram sine økonomiske krav. «Ingen økonomisk kamp kan bringe noen varig bedring i arbeidernes stilling, og — mer enn det — denne kampen kan ikke engang føres i noen vid utstrekning uten at arbeiderne har rett til fritt å arrangere møter og stifte foreninger, ha egne aviser og rett til å sende sine talsmenn til de representative organene...»²

Men demokratiet er viktig for arbeiderklassen av flere grunner enn det at vilkårene for klassens kamp er avhengig av demokratiet. Lenin har gang på gang framhevet at kravet om demokrati er i pakt med arbeiderbevegelsens endelige mål, dens historiske misjon, som er å avskaffe klasseherredømmet. Han appellerte til arbeiderklassen om at den måtte fullbyrde den økonomiske omveltningen som må til for å kunne opprette det nye, sosialistiske samfunn, og samtidig påviste han at «et proletariat... som ikke fostres i kamp for demokratiet, er ute av stand til å gjennomføre den økonomiske omveltningen.»³

Dette forklarer den visshet og overbevisningskraft som ligger i disse ordene av Lenin: «Det ville være en stor villfarelse å tro at kampen for demokratiet kan avlede proletariatet fra den sosialistiske revolusjon eller selv bare skyve denne revolusjonen i bakgrunnen, overskygge den e. l. Tvert imot, — på samme måten som

¹ V. I. Lenin: «Staten og revolusjonen», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 8, 1952, s. 88.

² V. I. Lenin: «Vårt program», i: Verker, tysk utgave, bd. 4, s. 207.

³ V. I. Lenin: «Svar til P. Kijevski (J. Pjatakov)», i: Verker, tysk utgave, bd. 23, s. 14.

sosialismen umulig kan seire om den ikke gjennomfører det fullstendige demokrati, kan heller ikke proletariatet gjøre seg rede til seier over borgerskapet uten at det fører en allsidig, konsekvent, revolusjonær kamp for demokratiet.»¹

Naturligvis tok Lenin med i regningen at kampen for demokratiet i det borgerlige samfunn bare kan gi arbeiderklassen partielle resultater — selv om den føres med den aller største kraft og hvor framgangsrik den i og for seg enn kan være. At det bare kan dreie seg om delvis positive resultater, ligger i den begrensningen som selve den kapitalistiske samfunnsordningens rammer stiller opp. I dette samfunnsystemet eksisterer det intet fullstendig, konsekvent demokrati for massene av de arbeidende — og det kan heller ikke finnes, for borgerskapets herredømme blir urørt samme hvilken struktur den kapitalistiske staten har. Det er fullstendig umulig å opprette et virkelig folkets herredømme under kapitalismen, slik som de småborgerlige drømmerne håper på. Men etter Lenins oppfatning er kampen for demokratiet noe som for arbeiderklassen betyr at den kan forberede seg bedre på å oppfylle sin historiske misjon med framgang, nemlig å oppheve all klasseundertrykkelse og å opprette det sant demokratiske samfunn, det vil si det sosialistiske samfunn.

Når arbeiderklassen altså forsvarer demokratiet, så handler den i pakt med sine interesser i dagskampen og også i samsvar med oppgavene og planene for framtiden.

Dette er det prinsipielle grunnlaget for de marxistisk-leninistiske partienes holdning i kampen for demokratiet i de borgerlige landene.

2. De kapitalistiske monopolenes offensiv mot de arbeidendes demokratiske rettigheter

I imperialismens epoke får kampen for demokratiet en særlig betydning, fordi monopolkapitalen søker å opprette ekstremt reaksjonære forhold på alle områder — en bestrebelse som er i pakt med monopolkapitalens sikte på uinnskrenket herredømme, grenseløs utbytning av de arbeidende og jag etter maksimalprofitt ved hjelp av alle mulige metoder. Disse bestrebelsene har sitt opphav i monopolkapitalens økonomiske karakter, — når den setter sitt herredømme gjennom, betyr det at frikonkurransen avløses av monopolet og kamp mellom monopolene innbyrdes om makt og innflytelse. Og monopolet er frihetens rake motsetning, det seirer ved å undertrykke friheten på alle områder av det økonomiske og politiske liv.

¹ V. I. Lenin: «Den sosialistiske revolusjon og nasjonenes selvbestemmelsesrett», i: Die nationale und die koloniale Frage, tysk utgave, s. 312.

«Den politiske overbygningen over den nye økonomien, over den monopolistiske kapitalismen (imperialismen er monopolistisk kapitalisme)», skrev Lenin, «er vendingen *bort fra demokratiet til politisk reaksjon*. Frikonkurransen tilsvarer demokratiet. Monopolet tilsvarer den politiske reaksjon.»¹

Finansoligarkiet — en fiende av demokratiet

Lenin analyserte med vitenskapelig eksakthet de økonomiske og politiske følgene av at monopolene oppretter sin makt, han understreket at under imperialismen tar reaksjonens offensiv mot de demokratiske innretningene og tradisjonene formen av åpen anvendelse av vold, rettet mot alle klasser og lag (unntatt storborgerskapet) og strekker seg ut over svære områder av politikken og samfunnslivet.

Denne monopolenes offensiv er rettet mot demokratiet overhodet, for monopol og demokrati står i krass motstrid med hverandre. Lenin skrev om dette: «På samme måten både i innenriks- og utenrikspolitikken tar imperialismen sikte på å krenke demokratiet, på reaksjon. I denne mening er det ubestridelig at imperialismen er «negasjon» av demokratiet i det hele tatt, av hele demokratiet.»²

I perioden med kapitalismens allmenne krise forsterker det monopolistiske borgerskapet sine antidemokratiske bestrebelser stadig mer. Tilskjerpningen av klassekampen, den framskridende svekkelsen av kapitalismens posisjoner og angsten for sosialismen, hvis krefter stadig vokser — alt dette driver monopolene til ytterliggående tiltak i innen- og utenrikspolitikken.

Etter Den første verdenskrig seiret fascismen i en del kapitalistiske land. De mest reaksjonære gruppene av monopolborgerskapet og junkerne med særskilt stor appetitt på krigseventyr opprettet et utilslørt blodig diktatur. *De historiske erfaringene i Tyskland og Italia har vist at fascismen betyr fullstendig tilintetgjøring av demokratiet*. Det fascistiske diktaturet knuste arbeiderorganisasjonene, undertrykte hensynsløst enhver opposisjon — også den borgerlig-liberale, avskaffet de arbeidendes mest elementære demokratiske rettigheter og tvang folket inn under et vilkårlig herredømme utøvd av monopolene og deres statsmaskineri. Nasjonens beste krefter ble utryddet i fengsler og konsentrasjonsleirer, og de bestialske udådene mot mennesker av andre raser ble verre og verre — og til slutt endte fascismen med dens avsyndige krigsforberedelser i den aggressjon som utløste Den andre verdenskrigen.

¹ V. I. Lenin: «Om en karikatur av marxismen og om den «imperialistiske økonomismen», i: Verker, tysk utgave, bd. 23, s. 34.

² Samme sted som ovenfor.

Den andre verdenskrigen ble ført av folkene mot fascismen, og den desorganiserte midlertidig offensiven fra de reaksjonære kreftene i mange kapitalistiske land. Men de fredselkende folkenes seier over Hitlerkoalisjonen har på ingen måte feid vekk for alltid faren for den bestialske reaksjon som kjennetegner imperialismen. Like etter krigen kom tendensen til politisk reaksjon fram igjen innenfor det imperialistiske borgerskapet i de borgerlige landene, særlig i kapitalismens høyborg, USA — både i landenes indre liv og i form av aggresjon utad. I etterkrigstiden innledet monopolkapitalen en ny omfattende offensiv mot folkenes demokratiske rettigheter og friheter i de kapitalistiske landene. Dessforuten skjerpes den fare som truer folkenes demokratiske vinninger av enda to faktorer:

For det første ved at den statsmonopolistiske kapitalismen vokser, ved at den borgerlige stat i stadig økende utstrekning legges inn under de kapitalistiske monopolene. Monopolene tar på direkte vei ledelsen av staten, og dette gjør det mulig for dem å sette ut av kraft alle demokratiske normer som står i veien for uinnskrenket herredømme for monopolene. Under disse vilkårene blir statsapparatet til et redskap for monopolkapitalen og intet annet.

For det annet det stadige sterkere påtrykk fra den amerikanske imperialismen. Den amerikanske imperialismen gjorde først en rekke kapitalistiske land avhengige av seg, og deretter begynte den å blande seg åpent inn i deres indre anliggender. Overalt støtter den seg på de ytterliggående reaksjonære elementene og fremmer alle mulige antidemokratiske tiltak, ved at den stiller til disposisjon for de borgerlige regjeringene finansielle og ikke så sjelden også militære midler til å få gjennom disse tiltakene. De reaksjonære kretsene i USA utgjør den antidemokratiske hovedkraften på den internasjonale arena, og den øver påtrykk på hele resten av den kapitalistiske verden.

I samband med dette må en også ta med den tiltakende reaksjonære innflytelsen som utgår fra de mellomstatlige monopolsammenslutningene og aggressive blokker. De ymse «overstatlige» organene som er blitt skapt i Europa, står faktisk utenfor enhver kontroll fra folkenes side og letter monopolistene i bestrebelsene på i fellesskap å kunne føre kampen mot folkenes demokratiske rettigheter og friheter.

Reaksjonens angrep på arbeiderklassens livsinteresser

Reaksjonens offensiv mot demokratiet føres altså i mange retninger og på en meget bred front.

Den kommer f. eks. til uttrykk i en utilslørt revisjon av forfatningsnormene og valgordningene. I de siste årene er det i en hel

rekke kapitalistiske land foretatt forandringer i forfatningene, og disse forandringene går ut på å styrke de borgerlige regjeringenes makt og å svekke de parlamentariske innretningenes kontroll med deres virksomhet. Valglovene revideres og gis en utforming som er ugunstig for de arbeidende; prinsippet om forholdstallsvalg tredes under fot, noe som fører til en nyfordeling av stemmene til fordel for de ytterliggående borgerlige partiene på høyre fløy, og arbeiderklassen mister sin representasjon i nasjonalforsamlingen. Nasjonalforsamlingenes rolle som lovgivende organer innskrenkes mer og mer, og retten til å utstede lover går over til den utøvende makt som er underlagt monopolene.

Disse tendensene kan en se gjøre seg gjeldende i forskjellig utstrekning i alle de borgerlige land i de seinere år, i USA og i England, i Den tyske forbundsrepublikk og Italia — og særlig i Frankrike, der den demokratiske forfatningen som ble vedtatt i 1946, alt i 1958 ble avløst av en forfatning som faktisk avskaffer det parlamentariske regime og setter et presidentregime i stedet.

Og videre skjer det en stadig innskrenking av de arbeidendes demokratiske rettigheter, politivilkårighet og terror brer seg mer og mer. Så tidlig som i 1950 ble McCarran-loven utstedt i USA. Denne loven sanksjonerer politikontroll med folks private brevveksling og telefonsamtaler — og dette er ikke noe annet enn kontroll med selve folkets tanker. Også i England praktiseres hemmelig avlytting av telefonsamtaler. Hvilket omfang uvesenet med politi-innblanding kan ta i de borgerlige land, ble demonstrert ved McCarthy-ismen i USA — som i løpet av meget kort tid greide å sette sitt stempel på hele det amerikanske folkets liv.

I USA eksisterer det for tiden et politisk spionasjeapparat, så vidt forgrenet at verden aldri har sett maken. Det dokumenteres blant annet av uttalelser som den amerikanske industrimilliardæren Cyrus Eaton — en mann som nyter anseelse i det offentlige liv — er kommet med. I et fjernsynsintervju i mai 1958 kom han med følgende uttalelse: «Dersom vi legger sammen de politistyrkene som byene, distriktene, statene og regjeringsorganene til sammen rår over, så kan en si at Hitler, som hadde Gestapo til disposisjon, selv i sine beste år ikke hadde slike overvåkingsorganer som de vi har i vårt land i dag.»

De som må lide mest under reaksjonens rasende framferd, er arbeiderklassen og dens organisasjoner. I etterkrigstiden er det i de fleste høyt utviklede kapitalistiske land blitt innført en arbeiderfiendtlig lovgiving. Dette er borgerskapets «takk» til arbeiderklassen for dens oppofrende arbeid under krigsårene. Taft-Hartley-loven, som ble vedtatt av den amerikanske kongressen i 1947, er mønsteret for denne arbeiderfiendtlige lovgivningen. Denne loven betyr en drastisk innskrenking av streikeretten, en av de amerikanske

arbeidernes viktigste rettigheter, nedlagt i den amerikanske forfatningen. Selve kjernen i saken er her at det gjøres forsøk på å sette den borgerlige stat over arbeiderbevegelsen og å sette inn staten som voldgiftsdommer i konflikter mellom arbeiderne og arbeidsskjøperne. Når en samtidig husker på at statsapparatet i de kapitalistiske land er i hendene på monopolene og deres kreaturer, så kan en lett forestille seg hva arbeiderne har i vente av en slik voldgiftsdomstol.

Hvem sin side den borgerlige stat står på, det beviser eksempelet fra England, der arbeiderne har vært nødt til å føre de aller hardeste streikekampene nettopp i de nasjonaliserte bransjene av industrien — altså de grenene som befinner seg direkte på statens hender. Den arbeiderfiendtlige lovgivningen har i den nåværende periode særegne kjennetegn som gjør den særlig farlig for de arbeidende lag. Dette er en uttrykksform for statsmonopolkapitalismens politikk på klasseforbindelsens område. Gjennom staten søker monopolkapitalen å vinne makt over arbeiderbevegelsen og å legge den under seg, i den hensikt å øke utbytningen av de arbeidende lag.

I denne sammenhengen må en også merke seg tilskjerpningen av de terroristiske undertrykkelsesmetodene som anvendes mot de arbeidende i de borgerlige statene. Ku-Klux-Klans virksomhet i USA tar seg opp igjen, militær-fascistiske organisasjoner som den «Amerikanske legion» og «Stahlhelm» (i Den tyske forbundsrepublikk), organiseringen av alle mulige slags «produksjonskommandoer» og avdelinger for å «opprettholde orden» i industribedriftene i USA, Vest-Tyskland, Frankrike og Italia er ledd i den samme kjeden.

Reaksjonens offensiv fører til at folkemassene setter inn med kraftigere motstand. Men faren er på langt nær overvunnet, — det som skal til er en aldri sviktende vaktksomhet hos alle de progressive og demokratiske krefter i de borgerlige landene.

Antikommunismen — en yndet taktikk hos demokratiets fiender

En særegen stilling blant de ymse formene for reaksjonens offensiv mot demokratiet inntar angrepene under parolen «kamp mot kommunismen».

Kommunistene blir de første ofrene for reaksjonen, fordi de er de mest energiske motstanderne av det kapitalistiske slaveriet, de mest konsekvente talsmenn for de arbeidendes demokratiske friheter og rettigheter. Det imperialistiske borgerskapet retter de hardeste slagene mot de kommunistiske partiene. Hensikten med dette er å frata arbeiderklassen dens fortropp og å svekke dens kampkraft.

Men erfaringene gjennom mange tiår viser at forfølgelsene mot kommunistene tjener mål som går lenger enn dette, om de enn er tilslørt. De tjener alltid som signal til reaksjonens angrep på *alle* demokratiske partier og organisasjoner, mot *alle* faglige sammenlutninger, mot *alle* opposisjonelle elementer. Etter kommunistene er det venstresosialistene som står for tur til å forfølges, og dernest alle sosialister, — og deretter kommer turen til de borgerlig liberale, og etter dem overhodet alle som inntar den aller ringeste opposisjonelle stilling til monopolkapitalens diktatur.

Slik var det i det fascistiske Italia og i Hitler-Tyskland. Dette skjemaet er også i dag mønsteret for de reaksjonære kretsene i mange av de vesteuropeiske statene og i USA. Og dette er grunnen til at reaksjonens forsøk på andre siden av havet på å stille de amerikanske kommunistene utenfor loven og Bonn-regjeringens forbud mot Tysklands kommunistiske parti sammen med andre liknende udemokratiske tiltak i mange andre land, framkaller så sterkt uro blant progressive mennesker i de vestlige land.

Det faktum at de kommunistiske partiene for tiden er forbudt i mer enn tretti land, vitner om de reaksjonære kreftenes tøylesløse raseri og hvor stor faren er som truer arbeiderklassens demokratiske vinninger. Faren er særlig stor der det lykkes reaksjonen å isolere kommunistene fra de andre demokratiske partiene og organisasjonene, der kommunistene og sosialistene står fremmede overfor hverandre, og arbeiderbevegelsen er splittet. Splittelsen letter i dag reaksjonens kamp mot kommunistene, men i neste omgang setter den dem i stand til skånselsløst å gjøre opp med alle de som finner seg i forfølgelsen av kommunistene uten å mukke.

I den hensikt å avlede folkemassenes oppmerksomhet, utfoldes det en bakslu og ondsinnet propaganda som skal få folk til å tro at forfølgelsen av kommunistene ikke rammer andre enn dem. Enkelte kortsynte sosialistiske og liberale ledere ligger under for et farlig selvbedrag fordi de går ut ifra at de kan unngå angrep og forfølgelser dersom de bare overlater kommunistene til sin skjebne, unnlater å «komme i krangel» med de reaksjonære og oppfører seg «fornuftig». Arbeiderbevegelsens historiske erfaring, og særlig de tyske arbeidernes bitre erfaringer fra den tiden da Hitler-regimet herjet, gjendriver denne feige taktikken. *Bare ved felles anstrengelser fra alle demokratiske krefter kan reaksjonens offensiv stanses og dens angrep slås tilbake.*

De arbeidendes kamp i de kapitalistiske land har en historie som viser at demokratiet er udelelig. Finner en seg i at de kommunistiske partiene utelukkes av demokratiet, så betyr det at alle de andre progressive organisasjonenes rettigheter, interesserer og selve deres eksistens er direkte truet.

Arbeiderklassens kamp for demokratiet har en slik veldig betydning fordi framgang for andre viktige folkebevegelser i vår tid avhenger av at denne kampen for demokratiet vinner fram. Det gjelder bevegelsene for å verge freden, den nasjonale uavhengighet og suvereniteten. Alle disse bevegelsene henger nært sammen og smelter i praksis ofte i hop. En kan f.eks. ikke skille kampen for demokratiet fra kampen for freden, for krigsforberedelsene er uunngåelig knyttet sammen med en hel rekke anslag mot demokratiet, med frammarsj for den politiske reaksjon og økt utbytning av arbeiderklassen. Og en må dessuten huske på at demokratiets utviklingsnivå i et kapitalistisk land også er bestemmende for folke-massenes evne til å øve innflytelse på de herskende klassenes politikk.

For å kunne gi offentlig uttrykk for sin fredsvilje og sin protest mot krigsforberedelsene må de arbeidende ha rett til å demonstrere, holde sammenkomster og større møter, til meningsytringer i pressen osv. For å kunne få innflytelse på regjeringens politikk, må de ha representanter i nasjonalforsamlingen. For å kunne forvare den nasjonale uavhengighet og suverenitet med positivt resultat, må demokratiet ha nådd en utviklingsgrad som gjør det mulig for massene å gi sin vilje til kjenne og å sette gjennom sine krav.

Derfor er forsvaret av demokratiet i dag plikt og oppgave for alle progressive mennesker og organisasjoner, alle fredsvenner, alle patrioter, alle som har sitt hjemlands frihet kjær. Ved at arbeiderklassen i de kapitalistiske landene forsvare demokratiet mot reaksjonens angrep og kjemper for de arbeidende massenes rettigheter og friheter, skaper den forutsetninger for at fredens og den nasjonale uavhengighets sak vinner seier.

3. Sammenslutningen av de demokratiske kreftene — den viktigste forutsetning for seier over reaksjon og fascisme

Reaksjonens forsøk på å innskrenke og avskaffe demokratiet har stikk i strid med dens egne ønsker og beregninger skapt mektige motstandskrefter mot dette. Flere klasser og lags interesser rammes når demokratiet blir krenket, og derfor eksisterer det et objektivt grunnlag for å danne en bred kampfront for demokratiet.

Småborgerskapet er den viktigste reserve for den demokratiske bevegelsen. Lenin skrev om tvespaltingen i småborgerskapets stilling følgende: «Marxismen lærer oss at så lenge kapitalismen består, vil de småborgerlige massene uunngåelig lide under de antidemokratiske privilegiene... under den økonomiske undertrykkelsen.»¹

Monopolkapitalen undertrykker og ruinerer småborgerskapet både på landsbygda og i byen. Dette vekker forbitrelse og protest. Men som følge av småborgerskapets splittede natur kan reaksjonen utnytte denne utilfredsheten til sine formål. Reaksjonen gjør alt den kan for hos småborgeren å vekke småeierens lavere instinkter og håpet om at han igjen kan nå fram til velstand som eiendomsbesitter.

Fascismen viste at monopolklikken under bestemte vilkår er i stand til å rive med seg småborgerskapet og å misbruke det for sine formål når monopolistene gjør det av med demokratiet ved vold. Slik var det både i Italia og i Tyskland. Men fascismen ble samtidig en bitter lærepenge for det småborgerskapet den hadde bedratt.

I dag ligger de objektive vilkårene slik til rette at det er lettere for arbeiderklassen og de kommunistiske partiene å kjempe for å trekke med småborgerskapet i den demokratiske bevegelsen.

Også innenfor selve kapitalistklassen har det skjedd en vesentlig endring i forholdet til demokratiet og dets videre skjebne. Monopolkretsene og deres handlangere ser på demokratiet som en fortidslevning og en byrde, de vil helst gjøre ende på demokratiet, siden det til og med i sine borgerlige former står i veien for deres bestrebelsler med sikte på uinnskrenket herredømme i samfunnet. Men en annen del av borgerskapet er slett ikke interessert i at monopolene oppretter sitt allmektige enherredømme — for det lover ikke noe godt for dem.

Monopolkapitalen utvikler seg ikke bare ved hensynsløs utbytning av arbeiderklassen, bøndene og småborgerskapet, men også ved at den suger opp eller likviderer et veldig antall små og mellomstore kapitalistiske bedrifter.

Om den stilling som eierne av slike bedrifter står i under monopolkapitalens epoke, skrev Lenin: «Her har vi ikke lenger å gjøre med konkurransekamp mellom små og store bedrifter, mellom teknisk tilbakeleggende og høyt utviklede bedrifter. Vi har å gjøre

¹ V. I. Lenin: «Våre likvidatorer», i: Verker, 4. russiske utgave, bd. 17, s. 57.

med monopolister som kveler alle som prøver å unndra seg monopolet, dets åk og dets godtykke.»¹

Monopolenes framferd mot mellomlagene av borgerskapet går hånd i hånd med økt politisk påtrykk mot denne del av borgerskapet. I de kapitalistiske land fins det en rekke eksempler på at det mellomstore borgerskapets rettigheter og interesser krenkes og på forfølgelser mot de organisasjoner, partier og presseorganer som forsvarer mellomborgerskapet.

Dertil kommer at en del av borgerskapet reiser seg mot en altfor krass innskrenking av de demokratiske rettighetene og frihetene, fordi det frykter at dette vil trekke etter seg en skjerpning av klassekampen som vil føre til dyptgående sosiale rystelser.

Den herskende klassen er tvunget til også å ta med i vurderingen erfaringene fra det fascistiske diktatur i Tyskland og Italia. Disse erfaringene har nemlig vist at dersom de mest reaksjonære gruppene innenfor monopolborgerskapet får uinnskrenket herredømme, så kan man risikere en splittelse innenfor selve den imperialistiske leiren og framkalle et oppsving i den antifascistiske bevegelsen som ikke kan stanses. Derfor maner også nøkternt tenkende folk fra borgerskapet til «måtehold». De prøver å påvise at ut fra borgerskapets klasseinteresser som helhet er de parlamentarisk-demokratiske regjeringsmetodene «tryggere» enn åpent fascistiske.

Differensieringen innenfor den borgerlige leir gjør det mulig å fylke stadig bredere lag av folket i kampen for demokratiet.

Arbeiderklassens kamp for å samle alle demokratiske krefter

Arbeiderklassen er kallet til å ta på seg den ledende rollen, rollen som fortropp, i kampen for demokratiet som i alle andre allmenn-demokratiske bevegelser. For etter sin natur er proletariatet den av alle klasser i det borgerlige samfunn som tar sikte på å nå fram til det mest fullkomne og konsekvente demokrati. Dessuten er det den dristigste og best organiserte klassen, og greier å lede motstanden mot reaksjonens knep. I kampen for demokratiet er arbeiderklassen et mønster for alle andre klasser og lag når det gjelder konsekvens og prinsippfasthet, og sikrer seg derigjennom stilling som hegemon i denne kampen, hvor proletariatet er innstilt på å gå lengst. «Arbeiderklassens hegemoni,» skrev Lenin, «det er dens (og dens målsmenns) innflytelse på de andre elementene i befolkningen, — innflytelse i betydningen av

¹ V. I. Lenin: «Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 6, 1953, s. 48.

rensning av deres demokratisme (dersom den fins) for udemokratiske tilblandinger...»¹

De kommunistiske partiene i de kapitalistiske land setter alle krefter inn for å samle i så stor utstrekning som mulig alle lag av folket i kampen for demokratiet.

Generalsekretæren for Italias kommunistiske parti, Palmiro Togliatti, kom inn på borgerskapets frenetiske offensiv mot det italienske folkets demokratiske vinninger i sitt beretningsforedrag på Italias kommunistiske partis 8. kongress i desember 1956, og sa følgende: «Vi vet at de klasser og partier som for tiden sitter ved makten, stiller seg hardnakket opp imot framsteget, og vi utelukker heller ikke den mulighet at de vil gjøre forsøk på å organisere en reaksjonær omstyrting. Men selv om vi også tar med en slik mulighet i beregningen, trekker vi likevel den slutning at det er nødvendig å holde et enda fastere tak i det demokratiske framstegs fane og forsvare friheten ikke bare i vår egen interesse, men i alle folkelags og hele samfunnets interesse i Italia.»

Frankrikes kommunistiske parti fører en hard kamp for å forsvare demokratiet overfor den sterke opplivingen av de reaksjonære kreftene. Partiet avslører utrettelig den falske borgerlige propagandaen som hevder at hele Frankrikes nødtilstand skyldes «overmål av demokrati». Plenumsrådet i Frankrikes kommunistiske partis sentralkomité som trådte sammen i juni 1958 like etter at de Gaulle hadde dannet sitt kabinett, erklærte: «Årsaken til det onde som Frankrike lider under, er ikke demokratiet og det parlamentariske system, men at velgernes vilje og det parlamentariske systemets prinsipper stadig krenkes av antikommunistiske åtgjørelser... Middelet til å overvinne kaos og hjelpeløshet i regjeringen er ikke å kaste over bord demokratiet, men tvert imot å sikre at demokratiet funksjonerer normalt.»

Plenumsrådet sendte ut en oppfordring om å danne en bred antifascistisk kampfront mot reaksjonen. «Garantien for seier i denne kampen ligger i arbeiderklassens enhet, som grunner seg på enhet mellom kommunister og sosialister, på samling av alle demokratiske og nasjonale krefter om arbeiderklassen,» heter det i plenumsrådets vedtak.

Opgaven å sveise sammen alle de demokratiske krefter står på dagsordenen i alle kapitalistiske land — i USA, i England, i Frankrike og Italia, i Vest-Tyskland og Belgia osv. I alle disse landene står kommunistene i forreste frontlinje i kampen for demokratiet.

På Sovjetunionens kommunistiske partis 21. kongress kom representantene for de kommunistiske partiene i Italia, Frankrike og andre land i sine innlegg utførlig inn på problemene i kampen

¹ V. I. Lenin: «Våre likvidatorer», i: Verker, 4. russiske utgave, bd. 17, s. 56.

for demokratiet og sammenslutningen av alle demokratiske krefter. De pekte på at Vest-Europa står foran en ny omfattende offensiv fra de reaksjonære kreftene. Et utall av kjensgjerninger vitner om at det herskende borgerskap i stadig sterkere grad kaster vrak på de borgerlig-demokratiske regjeringsmetoder og griper til halv-fascistiske, ja til og med fascistiske metoder.

I sin tale på SUKP's 21. kongress i samband med kontroll-sifrene for Sovjetunionens seksårsplan sa N. S. Khrusjtsjov: «Millioner av mennesker knytter vanligvis sine forestillinger om fascismen sammen med navnene Hitler og Mussolini. Men det er ikke utelukket at fascismen kan gjenoppstå i andre former, og ikke i de tidligere former, som alt er kompromittert i folkenes øyne.

I dag fins det en mektig sosialismens leir, arbeiderbevegelsen har veldige erfaringer i kamp mot reaksjonen og den er langt høyere organisert enn før, — og derfor har folkene større muligheter enn før til å sperre veien for fascismen. De bredeste lag av folket, alle demokratiske og sant nasjonale krefter kan og må samles mot fascismen.»

KAPITEL 19

Krigsfaren og folkenes kamp for freden

1. Imperialismen skaper en tidligere uhørt fare for menneskehetens framtid

Imperialismens uhyrligste produkt er verdenskrigene. Etter at kapitalismen trådte inn i sitt siste stadium, er menneskeheten to ganger blitt styrtet ned i verdenskrigens avgrunn, over en periode som varte til sammen over ti år. Dersom en regner med de lokalt begrensede krigene som imperialistene har utløst i de første femti årene av det 20. århundre, så har mer enn halvparten av denne perioden vært fylt med blodsutgydelse.

Den andre verdenskrigen var mye mer omfattende og langt hardere enn den første. I Den første verdenskrig deltok 36 stater med til sammen 1 050 millioner innbyggere (dvs. 62 prosent av verdens befolkning), mens Den annen verdenskrig omfattet 61 stater med 1 700 millioner mennesker (80 prosent av verdens samlede befolkning). I Den første verdenskrigen utspiltes kamphandlingene på et område på 4 millioner kvadratkilometer, i Den andre verdenskrigen dreide det seg om et territorium på 22 millioner kvadratkilometer. Under Den første verdenskrigen var det mobilisert 70 millioner soldater, under Den andre verdenskrigen 110 millioner.

Tilsvarende var også ofrene langt større i Den andre verdenskrigen. Tallet på døde under Den første verdenskrigen var 10 millioner, og tallet på sårede var 20 millioner. Den andre verdenskrigen berøvet 32 millioner mennesker livet og gjorde 35 millioner til krøplinger.

De materielle ofrene får en et visst inntrykk av når en leser følgende tall: I Europa ble det i løpet av Den andre verdenskrigen ødelagt 23,6 millioner bolighus, 14,5 millioner offentlige bygninger og industribygg og vel 200 000 km jernbanelinjer. Bare i Sovjetunionen ødela de fascistiske tyske innfallsmennene 1 710 byer og

over 70 000 tettbygde strøk og landsbyer og 25 millioner mennesker ble uten tak over hodet.

Og enda det i det 20. århundre er tatt i bruk ytterst effektive våpenslag — noe som har inspirert militaristene til å stille opp fantastiske teorier om en «lynkrig», er krigene slett ikke blitt mer kortvarige, de har tvert imot trukket mer i langdrag. Den første verdenskrig varte 51,5 måneder, mens Den andre verdenskrigen varte i 72 måneder.

Imperialismens tiltakende reaksjonære karakter og voksende aggressivitet tar seg i våre dager uttrykk i den stadige faren for en ny verdenskrig, som truer med å stille alt som menneskeheten tidligere har opplevd av ødeleggelseskraft, i skyggen.

Under krigene 1913—1918 og 1939—1945 fantes det store områder av jordkloden og hele kontinenter som ble skånet for krigshandlinger (for eksempel Nord- og Sør-Amerika og en stor del av Afrika). I dag derimot kan den fjerneste avkrok på jorden nås med moderne luftstridskrefter og rakettvåpen. Ikke bare arméene ved fronten, men også sivilbefolkningen i de dypeste baklandsområdene kan rammes av slagene under en eventuell krig i framtiden. Imperialismens strateger og teoretikere innstiller alt i dag offentligheten på dette. Den kjente engelske militærskribenten Liddell Hart hevder utilslørt: «Krigene er ikke lenger en kamp mellom arméene. Den har forvandlet seg til en ødeleggelsesprosess rett og slett.»

Særlig ulykkessvanger er den omstendighet at imperialistene på forhånd betrakter en tredje verdenskrig som en atomkrig og planlegger den ut fra det. Men en må være klar over at atom- og vannstoffvåpnene har en så stor aksjonsradius, og faren for radioaktiv tilsvining av atmosfæren er såpass stor, at en eller to vannstoffbomber kan bli en katastrofe for en mellomstor europeisk stat — for ikke å tale om for de små landene.

Dessuten må en også tenke på at prøvene med kjernefysiske våpen — som imperialistene så hardnakket nekter å forby — alt i dag betyr en stor fare for menneskeheten. Fortsetter disse prøvene, kan de allerede med den styrke de har i dag, medføre konsekvenser for kommende generasjoners helsetilstand som ikke lar seg bote.

Kaprustningen som de imperialistiske maktene har satt i gang, har altså framkalt en overlag farlig situasjon.

Kapitalismens historie har mange dystre og blodige sider. Men forberedelsene til en tredje verdenskrig som imperialistene driver, er forberedelsen til en forbrytelse mot menneskeheten som setter alt det historien tidligere kan oppvise, i skyggen.

En strategi som er farlig for freden

De aggressive kretsene innenfor amerikansk monopolkapital betyr den alvorligste fare for freden. Allerede før den andre verdenskrigen forkynte enkelte talsmenn for amerikanske monopoler at de aspirerte til verdensherredømmet. Finansoligarkiet i Wallstreet prøvde å utnytte anti-hitlerkoalisjonens seier i denne verdenskrigen til å opprette et dollarens verdensherredømme.

Monopolene i USA satte seg vidtfavnende mål da de utarbeidet planene for sin ekspansjon i etterkrigstiden. De ville utbygge sin kommandostilling innenfor den kapitalistiske leiren, undertrykke den nasjonale frigjøringsbevegelsen og hindre at kolonisystemet brøt sammen for godt. Det siste prøvde de å oppnå ved selv å tilrøve seg kontrollen over koloniene og sette de gamle kolonirøverne utenfor. Men i første rekke tok de sikte på å hemme kapitalismens forfall ved å prøve å løse de kapitalistiske motsetningsforholdene på bekostning av den sosialistiske leiren, organisere en krig mot denne leiren.

Nøkkelen til å sette dette programmet i verk var den såkalte kalde krig mot Sovjetunionen og de folkedemokratiske landene. For det faktum at Sovjetunionen eksisterer og at alle de sosialistiske land marsjerer fram skulder ved skulder, setter et stort spørsmålstegn ved alle planer om å opprette et verdensherredømme og dømmer dem på forhånd til fiasko.

De som organiserer og innpisker «den kalde krigen» regnet klokkelig med at det ville koste store anstrengelser og ta lang tid å undergrave aktelsen og tilliten til Sovjetunionen i de vestlige land — Sovjetunionen som ennå for kort tid siden hadde kjempet tappert og ærefullt som disse landenes forbundsfelle mot Hitlerfascismen — og å så mistro og fiendskap mot Sovjetunionen i stedet. Det første målet i «den kalde krigen» var derfor å forgifte den internasjonale atmosfære så pass at det ble mulig å tråkle i hop en stor antisovjetisk, antisosialistisk blokk.

Som det framgår alt av selve ordene, betyr «den kalde krigen» en labil mellomtilstand mellom fred og krig, en tilstand med politisk fiendskap der det bare er ett skritt igjen til våpnet konflikt. «Den kalde krigen» går ut på å skape internasjonale spenningsforhold og gi dem næring på kunstig vis, — avslå ethvert internasjonalt samarbeid som grunner seg på likeberettigelse og gjøre bruk av diktatmetoder og press mot de sosialistiske landene («styrkepolitikken»). «Den kalde krigen» går sammen med maksimal innskrenkning av de normale handelsforbindelsene mellom Vest og Øst og fører til at det i fredstid innføres sanksjoner og økonomiske blokader. Kulturutvekslingen og kontaktene på det vitenskapelige område innskrenkes eller reduseres til et minimum, og «den kalde krigen»

fører til en enorm økning av spionasje- og diversjonsvirksomhet rettet mot de sosialistiske landene — samtidig som man utad opprettholder normale diplomatiske forbindelser med dem.

Denne politikken fra de aggressive USA-kretsenes side forfølger mål som strekker seg videre enn de antisovjetiske og antisosialistiske. USA tar sikte på under dekke av «den kalde krigen» å underordne seg alle de andre kapitalistiske landene fullstendig og å gjøre dem til folk som adlyder USA's vilje uten å kny. For dersom det blir satt en stopper for «den kalde krigen» og på oppviglingen av verden ved hjelp av snakk om en påstått «kommunistisk fare», da vil det i hvert land ufrakommelig bli reist krav om en selvstendig nasjonal politikk.

De aggressive kretsene i USA har i dette stykket dratt seg til nytte Hitlers erfaringer. Hitler skrek som kjent opp mot Sovjetunionen og kommunismen for å avtvinge de andre kapitalistiske landene innrømmelser — og seinere ble disse landene selv hans ofre.

Under den hykleriske parolen om kamp mot den «kommunistiske fare» er det i «den kalde krigen» år skapt et vidt forgrenet system av militærblokker og militære støttepunkter på fremmed territorium. Sentrum i dette systemet er Den nordatlantiske pakten (NATO), som omfatter 15 land (USA, England, Frankrike, Vest-Tyskland, Canada, Italia, Belgia, Nederland, Norge, Danmark, Tyrkia, Portugal, Hellas, Luxemburg, Island). Til NATO slutter seg så en annen blokk i Det nære Østen og Mellom-Østen, som før ble betegnet som Bagdad-pakten, nå som SENTO (England, Tyrkia, Pakistan, Persia og faktisk også USA, som er representert i tre av de viktigste kommisjonene innenfor denne pakten, nemlig den økonomiske, den militære og kommisjonen for kamp mot «spionasjevirksomhet»). I Sørøst-Asia har de opprettet SEATO-blokken, som omfatter 8 stater (USA, England, Frankrike, Australia, New Zealand, Pakistan, Filippinene, Thailand). Ved siden av dette eksisterer det en imperialistisk hjelpeblokk i Stillehavet, ANSUS (Australia, New Zealand, USA).

Opprettelsen av dette systemet av militærpakter har ført til en opprusting av kolossale mål. Etter offisielle oppgaver fra NATO økte de midlene som bare medlemslandene i denne blokken bruker til militære formål til det tredobbelte fra 1950 til 1957. NATO-landene har på ti år til sammen brukt vel 500 milliarder dollar til krigsformål.

Dessuten har USA tvunget sine forbundsfeller og satellitter til å gå med på å opprette og underholde amerikanske militærstøttepunkter på sine territorier (det dreier seg særlig om fly- og rakettbaser). Etter oppgaver offentliggjort av senatet i USA i juni 1958 har USA i utlandet omkring 275 «sentrale støttepunkt-komplekser», — og dersom en regner sammen alle punkter der det for tiden

er stasjonert amerikanske tropper og de punktene som er «øremerket» til å okkuperes i «nødsfall», så blir det i alt over 1 400 støttepunkter!

Vel er det så at de amerikanske militaristene selv alltid understreker at disse støttepunktene bare har «forsvars karakter», — men det fins ingen som helst tvil om at disse støttepunktene er bestemt for aggresjon mot Sovjetunionen, Folkerepublikken Kina og hele den sosialistiske leiren, de landene som er omringet av dem.

Vil en vurdere riktig hva som er vesensinnholdet i «den kalde krigen» som er satt i verk av de imperialistiske kreftene i USA, må en endelig også se sammenhengen mellom den og de amerikanske monopolenes politikk på det økonomiske område. De kjempemessige uttellingene til militærformål fra statens side blir i USA betraktet som et middel i kampen mot økonomisk krise, som konjunktur støtte. De militære myndighetene er blitt den amerikanske industriens betydeligste oppdragsgivere. Derfor er monopolene og de politiske kretsene i USA som er knyttet sammen med dem, interessert i å opprettholde internasjonal spenning, — de er aldeles ikke interessert i noen normalisering av de internasjonale forbindelsene.

I en offentlig tale den 6. mai 1958 meddelte USA's president at landet i de siste fem årene inntil da hadde brukt 200 milliarder dollar til militære formål. Samtidig erklærte han at man også for framtiden planlegger «i ti, femten og kanskje også førti år framover» — å bruke vel 40 milliarder dollar til militære formål.»

Imperialistene leker med ilden

I de vestlige landene er det mangen en som trøster seg med at krigsforberedelsene i USA er en fare angivelig bare for Sovjetunionen og den sosialistiske leiren. Men disse personene er fullstendig på villspor. Denne strategien med opphav i de mest tøylesløse militaristiske kretser — som disse herrene selv kaller «global» (verdensomfattende), skjuler også i seg faren for en «global» krig. I dag teller den sosialistiske leiren 1 milliard mennesker, og et overfall på et av landene i denne leiren kan utløse en konflikt i verdensmålestokk. En må også ta med i regningen den fare for verdensfreden som det ligger i den militære innblanding fra amerikanske og andre imperialisters side i de ikke-sosialistiske statenes indre anliggender. En «lokal» krig som imperialistene har utløst kan da vokse over i en stor krigsbrann dersom den internasjonale spenningen fortsetter å bestå.

Øg faren skjerpes dertil av det faktum at de ekspansjonistiske elementene i USA tydeligvis overvurderer sine krefter og muligheter i en uhorvelig grad, og at de tenderer i retning av skrupelløse

eventyr i politikken. Dulles, som i atskillige år ledet den amerikanske utenrikspolitikken, bekreftet dette med sin uttalelse om at han hadde ført en politikk som gikk ut på «å balansere på randen til krig».

De amerikanske generalenes strategiske doktriner som bygger på konsepsjonen overraskende «massivslag», er tvers igjennom eventyrpolitikk. Ikke for ingenting kom verden i opprør da det ble kjent at den amerikanske overkommandoen i *fredstid* holder mellom en tredjedel og halvparten av bombeflystyrken på vingene — lastet med atombomber. Også den kjensgjerning at fly med atombomber sendes fram til Sovjetunionens grenser, truslene fra Pentagon om å sette inn bombefly med atomladninger i Det nære og Det fjerne østen og den stivnakkede avfeiringen av forslag om å innstille de kjernefysiske prøvene for alltid — enda disse prøvene er tydelig skadelige for millioner menneskers helse, — alt dette kan ikke kalles annet enn eventyrpolitiske provokasjoner.

Med alle disse handlingene bekrefter Lenins ord om at det imperialistiske borgerskap er «rede til barbari, brutalitet og forbrytelser av alle slag for å forsvare det kapitalistiske slaveri som er på undergangens rand.»¹

Truslene fra den amerikanske militærklikken er riktignok for størstedelen utpressing og bløff. Men likevel utgjør denne provokasjons- og truselpolitikken, som går hånd i hånd med en vill opprustning, en alvorlig fare for freden. Alle folks, også det amerikanske folks livsinteresser krever at det gjøres slutt på denne lek med iden.

2. Arbeiderklassen og krigen

I alle tider har arbeiderne og bøndene vært de samfunnsklassene som har fått lide mest under krig og følgene av krig. Alle de store hærstyrkene består stort sett av arbeider- og bondesønner som har måttet trekke i uniform. Men siden bøndene lenge har vært tilbaketrukkede og manglet organisasjon og derfor har stått passive til krigen, kan arbeiderklassen i de framskredne kapitalistiske landene vise til en rekke heltedåder i motstanden mot krigen.

Vi vet f. eks. at allerede under borgerkrigen i Amerika i 1861—1865 var det nettopp de arbeidende massenes opptreden under proletarietets ledelse som hindret at England og andre vest-europeiske land blandet seg inn i krigen til støtte for slave-eierne i sørstatene. Karl Marx skrev full av stolthet om dette: «Det er ikke de herskende

¹ V. I. Lenin: «Det tilbaketrukkede Europa og det framskredne Asia», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 5, 1957, s. 98.

klassenes klokskap, men den engelske arbeiderklassens heroiske motstand mot disse klassenes forbryterske dårskap som hindret Vesten fra et transatlantisk korstog for å forevige og propagere slaveriet.»¹

Arbeiderbevegelsen har gjennom hele sin historie klart avvist krigen, som påfører de arbeidende massene umåtelige lidelser og ofrer. Den fredselskende menneskehet vil aldri glemme slike selvpoffrende kjempere mot militarisme og krigsfare som Jean Jaurès, Karl Liebknecht, Eugene Debs og andre fremragende målsmenn for arbeiderklassen.

I begynnelsen av dette århundret skrev Lenin at den bevisste delen av arbeiderklassen ugjenkallelig fordømmer krigene som bestialske midler til å løse menneskehetens konflikter.²

Seinere, under den første verdenskrigen, pekte Lenin atter på at sosialistene alltid har fordømt kriger mellom folkene som barbari og bestialitet.³

Proletariatets kamp for freden får en særlig stor slagkraft fordi de bevisste arbeiderne — til forskjell fra mange andre som er med i antimilitaristiske bevegelser — ser de samfunnsøkonomiske røttene til krigen i vår tid.

Allerede i sekstiårene i forrige århundre skrev Karl Marx at det er selve de reaksjonære klassenes forbrytelser som har lært «arbeiderklassen i de enkelte land plikten til å trenge inn i den internasjonale politikens hemmeligheter, overvåke de respektive regjeringers diplomatiske handlinger og gå imot dem når det blir nødvendig...»⁴

Siden disse linjene ble skrevet, har arbeiderklassen samlet et veldig fond av erfaringer, som er en god forberedelse til klassens høye misjon som forsvarer av freden.

I dagens situasjon, da den krigsfaren som imperialistene har framkalt, stadig forverres, bærer arbeiderklassen og dens revolusjonære partier et særlig ansvar. Arbeiderklassen er den tallmessig sterkeste og den best organiserte av alle klasser, og derfor inntar den en nøkkelstilling i kampen mot et nytt folkemord. Den moderne krig er i stor monn en krig med maskiner, — men krigsteknikken, maskinene skapes av arbeiderhender, og dessuten er arbeiderne grunnstammen i enhver armé. «Arbeiderne i de framskredne land har i så høy grad innflytelse på krigens gang at mot deres vilje kan det ikke føres noen krig,» sa Lenin ut fra erfaringene fra den første

¹ Karl Marx: «Inauguraladresse fra Den internasjonale arbeiderassosiasjon», i Marx/Engels: Ausgewählte Schriften, tysk utg., bd. 1, s. 358/59.

² V. I. Lenin: «Revolusjonær armé og revolusjonær regjering», Verker, tysk utgave, bd. 8, s. 568.

³ Se Lenin: «Sosialisme og krig», tysk særutgave s. 5.

⁴ Karl Marx: «Inauguraladresse . . . etc.», som ovenfor, s. 359.

verdenskrigen.¹ I de siste årtiene er arméene dessuten blitt enda sterkere avhengig av industrien, av baklandet.

Arbeiderklassen kan altså tvinge de herskende klasser til å ta hensyn til dens vilje. Men skal det nytte noe, må denne viljen ta seg et klart uttrykk — i form av massedemonstrasjoner mot krigen, i form av stadig påtrykk på de borgerlige, labouristiske og sosialdemokratiske partiene, nasjonalforsamlingene og pressen, og ved å avsløre de imperialistiske regjeringenes renkespill og intriger, deres krigsplaner og hemmelige avtaler.

En må ikke glemme at arbeiderklassen har meget effektive våpen mot krig og krigsforberedelser — streik, nekting av å utføre krigsoppdrag og besørge våpentransport for aggresjonsformål, og andre midler. Og skulle det oppstå reell fare med trusler om å utløse en krig med kjernefysiske våpen, så vil arbeiderklassen gjennom politiske aksjoner og med støtte fra de arbeidende massene til og med greie å tvinge en regjering som driver til krig, til å gå av, og å erstatte den med en regjering som går inn for fred. I tider med faretilstand for nasjonen vil slike aksjoner fra arbeiderklassen få dess mer støtte fordi arbeiderklassen i kampen mot krigen ikke bare representerer sine egne interesser, men hele folkets — ja, hele menneskehetens interesser.

For virkelig å kunne fylle sine oppgaver må arbeiderklassen selvsagt få slutt på politisk sløvheter og ettergivenhet i sine egne rekker. En særlig stor fare i dette stykket for arbeiderklassen utgjør løgnpropagandaen fra borgerskapets lakeier i arbeiderbevegelsen — som prøver å innbille arbeiderne at opprustningen er «fordelaktig» for de arbeidende, fordi den utlover full sysselsetting og høye arbeidslønninger i rustningsindustrien. Dessuten søker de å pådytte arbeiderne det standpunkt at opphopingen av veldige mengder våpen, derunder også kjernefysiske våpen, er en faktor som «demmer opp mot» krigsfaren. Men i virkeligheten lærer erfaringen at opprustning fører til voksende inflasjon og i siste instans til økte økonomiske vansker for de arbeidende lag av folket. Og opphopningen av atom- og vannstoffbomber øker imperialistenes aggressivitet. Herved oppstår det akutt fare for at enhver militær konflikt kan ende i en katastrofal atomkrig.

Den mest konsekvente kraft i forsvaret av freden i dag er de kommunistiske partiene. I den kjente Moskva-erklæringen fra november 1957 heter det: «De kommunistiske partiene ser kampen for freden som sin fremste oppgave. Sammen med alle fredselskende krefter vil de gjøre alt som står i deres makt for å hindre en ny krig.» Denne erklæringen og det fredsmanifest som ble vedtatt samtidig på konferansen av de kommunistiske- og arbeiderpartiene i

¹ V. I. Lenin: «Tale på transportarbeidernes allrussiske forbundskongress», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 12, 1957, s. 16.

Moskva i november 1957 er en utstrakt hånd fra de kommunistiske partiene til alle mennesker av god vilje, — den er en oppfordring til alle som har freden kjær om å slutte lag og med forente krefter å riste av seg de trykkende opprustningsbyrdene — verne freden mot krigsfaren, mot død og ødeleggelser.

I striden for å samle alle som er innstilt på å kjempe mot krigen krever ikke arbeiderklassen og dens marxistiske parti noen særstilling, og de vil langt ifra ha noe monopol på antikrigsbevegelsen. Tvert imot er de rede til å støtte ethvert fredsinitiativ samme hvem det kommer fra. De er rede til å handle sammen med alle organisasjoner som har antimilitaristiske, anti-imperialistiske mål — uansett hvilke motiver disse personene og organisasjonene har til ledetråd, pasifistiske, religiøse, moralske eller andre. Og dette er ingen politisk manøver, slik som det hevdes i propagandaen fra reaksjonært hold, men det skjer ut fra kommunistenes faste overbevisning om at en krig i dagens situasjon uvegerlig vil styrte menneskeheten ned i en avgrunn med umåtelige lidelser og at en krig vil hemme alt sosialt, økonomisk og kulturelt framsteg for lange tider framover.

I denne saken vil en sammenslutning av arbeiderklassens partier, de kommunistiske og de sosialistiske — og opprettelsen av aksjonsenhet mellom dem på grunnlag av felles kamp for freden, ha særskilt stor betydning. Greier de å komme fram til aksjonsenhet, da vil bevegelsen mot krigen vokse til en mektig flodbølge som vil skylle på grunn alle krigsbrannstifternes forbryterske planer.

3. Forsvaret av freden — den viktigste allmenn-demokratiske oppgaven

De uoverskuelige og tunge følgene av en ny verdenskrig gjør folkenes bevegelse rettet mot forberedelsen av en ny krig, for freden, til en særdeles brennende oppgave.

Den uhyrlige tilintetgjøringskraften som de moderne tekniske kampmidlene har, gjør forsvaret av freden til en felles oppgave for alle klasser og alle befolkningslag i alle land, og gir bevegelsen mot krigen en allmenn demokratisk karakter. Spørsmålet om å hindre en krig og å skape vilkår som for alltid utelukker bruk av kjernefysiske våpen, er en sak som de forskjelligste samfunnslag kan gå sammen om, og som er i pakt med deres interesser, — og dermed får karakteren av *allment nasjonale* interesser. Dette er en viktig særegenhet ved den nåværende etappe i bevegelsen mot krigen, som skiller den fra alle andre tidligere bevegelser med sikte på å forsvare freden. Og nettopp dette er også grunnlaget for kommunistenes appell til andre politiske partier, til de sosiale

organisasjonene — ungdoms- og kvinneorganisasjonene og andre masseorganisasjoner — om å forene kreftene i kampen for det viktigste, for en varig fred i verden.

En krig betyr en forferdelig elendighet for arbeiderklassen. Men den betyr ikke mindre lidelser for bondemassene, som er den viktigste «kanonføde» i de aller fleste kapitalistiske land, som må punge ut med tunge skatter for å finansiere krigskostnadene, og som etter at krigshandlingene er innledet, må finne seg i all mulig slags konfiskasjon og leveringsplikter. I den andre verdenskrigen ble et utall hus og fjøs på landsbygda ødelagt og satt i brann av hærstyrker, og likeså mange jorder nedtrampet av tanks og opprevet av granateksplosjoner. Hvor mye større blir ikke lidelsene og ødeleggelsene i en ny, tredje verdenskrig ved hjelp av radioaktive og biologiske masseødeleggelsesmidler!

Dessuten må bøndene i de kapitalistiske land utstå mye allerede mens krigsforberedelsene pågår. I en rekke europeiske land er det alt blitt en dagligdags foreteelse at bøndene må avgi sine jorder til flyplasser, våpenlagre, støttepunkter og rakettramper. Vanlig er det også blitt at nysådde marker ødelegges over en lav sko av alle mulige manøvrer og krigsøvinger som NATO-generalene får i stand. En normalisering av de internasjonale forbindelsene, reduksjon av de væpnede styrkene og avblåsing av opprustingen ville derfor også være til direkte fordel for bøndene og verge dem mot umåtelig store lidelser i framtiden.

Militariseringen og krigsforberedelsene som de borgerlige regjeringene driver, får også vide kretser av intellektuelle merke. Særlig vitenskapen opplever en forvridning i vesensfremmed retning ved at imperialistene gjør den mer og mer til et tyende for krig og ødeleggelse. I 1957 ble det i USA bevilget 5,4 milliarder dollar til vitenskapelige formål. Av dette ble vel 83 prosent avsatt til arbeider av militær karakter. Atskillige høyskoler er blitt et slags appendiks på militærmyndighetene, og dette fører til stagnasjon av forskningen innenfor de vitenskapsgrenene som ikke har militær betydning.

Enn videre fører militarismen til en krass innsnevring av vitenskapens og kunstens frihet. Mistenkeliggjøring og sjofle angrep sammen med «lojalitetsprøving» vokser som en skitten elv. Krigspsykosen får meget skadelige følger for skolevesenet, den beskjærer ungdommens opplæring, — og innenfor kunst og litteratur fremmer den dekadente stemninger, fatalisme og mangel på framtidstro.

Tanken på en ny blodsutgydelse vekker gru selv i vide kretser av borgerskapet. En betydelig del av borgerskapet ønsker heller ingen ny verdenskrig, for det har fått merke ødeleggelsene og minnes de bitre erfaringene fra en tid som ikke ligger altfor langt tilbake. I spørsmålet om «det tjenlige» i en aggresjon gjør det seg sterkere og sterkere gjeldende en større nøkternhet og vilje til å tenke to

ganger innenfor borgerskapets leir, særlig fordi det er nødt til å innrømme at den amerikanske imperialismen og dens forbundsfeller for det første slett ikke har noe monopol på de nye våpenslagene, og dernest faktisk ligger langt tilbake for Sovjetunionen på ymse viktige områder innenfor krigsteknikken, f. eks. raketsteknikken. Også militære kretser som i sin tid lidenskapelig preket væpnet korstog mot sosialismens land, er i dag tvunget til å innse den risiko som er forbundet med en ny verdenskrig. Den kjente engelske militærteoretiker general Fuller skriver følgende: «Å ta tilflukt til krig i den industrielle sivilisasjons epoke er et tapsbringende foretak... En sivilisasjon som bygger på maskinell produksjon kan ikke ved hjelp av en atomkrig sørge for en profitabel fred mer...» Også i enkelte innflytelsesrike kretser i USA begynner det litt etter litt å gjøre seg gjeldende en sunn tendens til å ville få slutt på «den kalde krigen», minske spenningen og sette gjennom en normalisering av de internasjonale forbindelsene.

De mest vidsynte målsmenn for borgerskapet tar også til å tenke over spørsmålet hvor vidt kapitalismen vil kunne overleve en ny verdenskrig — om ikke en slik krig heller setter hele det kapitalistiske systemets eksistens på spill. Slike overveielser er uten tvil fullt berettiget. Folkene vil ikke tilgi imperialismen forbrøytelsen med en ny verdenskrig.

Krigens og aggresjonens krefter som er i sving i imperialismens land, har altså ingen mindre motmann i fredskreftene.

Opprettelsen av NATO betydde det avgjørende steget til dannelsen av en enhetsfront mellom de aggressive, imperialistiske kreftene, men samtidig har vi i etterkrigsperioden hatt å gjøre med en annen prosess som ennå varer, nemlig dannelsen av en enhetsfront av folkets masser for å forsvare freden.

Et ledd i denne prosessen var stiftelsen av verdensfredsrådet og dets virksomhet, der en rekke framtrepende personligheter i det sosiale og politiske liv, vitenskapsmenn og fremragende kulturens folk er med. Det er her mange personer som i likhet med den store franske vitenskapsmann Frédéric Joliot-Curie, den engelske vitenskapsmannen John Bernal og deres kolleger har viet mye kraft og dyrebar tid til arbeidet med å mobilisere den offentlige mening i verden mot den svarte krigens krefter, — og nåtidens mennesker skylder dem stor takk. Og de store kulturpersonlighetene kan ikke gjøre sitt folk og hele menneskeheten en større tjeneste enn å yte det som står i deres makt for å drive vekk krigsfaren.

De arbeidende massene blir i stadig stigende utstrekning med i kampen for freden, for internasjonalt samarbeid og fredelig eksistens. Men ennå er det ingen grunn til å kjenne seg tilfreds. I kampen mot krigsfaren kan en merke at i en viss grad sleper den samfunnsmessige bevissthet etter virkelighetens verden. Ikke på

langt nær alle er blitt klar over det fulle omfanget av den fare som en ny verdenskrig vil bety, enkelte lag av befolkningen i de kapitalistiske land stiller seg fremdeles likegyldig til fredskampen, de er apatiske og mistroiske. Og fatalisme og håpløshet næres dessuten bevisst av den militaristiske propagandaen og til og med av visse klerikale kretser.

Skal en kunne få slutt på denne passiviteten og mobilisere folke-massene til aktiv og oppofrende kamp for freden, må alle progressive samfunnskrefter under arbeiderklassens ledelse legge seg hardt i selen. Og framfor alt er det nødvendig tålmodig å forklare for massene hvilke muligheter som foreligger i arbeidet med å bevare freden og hindre en ny krig — og hvilke veier som fører fram.

4. Mulighetene for å hindre en krig i vår epoke

Sovjetunionens kommunistiske partis 20. kongress har påvist at det fins reell mulighet til å hindre en krig, krysse planene til de som driver krigen fram og bevare freden for vår tid og for alle tider. Partikongressens erklæring om at i nåtiden er *krigen ikke lenger uunngåelig skjebne*, har en overlag stor prinsipiell og praktisk betydning. Den er et mønster på skapende videreutvikling av marxismen-leninismen.

Selvsagt eksisterer fremdeles det økonomiske grunnlaget for kriger — for det ligger i selve imperialismens natur. Imperialismen har på ingen måte lagt av den aggressive karakter som er et kjennetegn ved den, streben etter erobringer med våpenmakt, og kriger. Tvert imot er den blitt enda mer pågående. Men i den siste tiden har det foregått så dyptgripende forandringer i styrkeforholdet i verden at spørsmålet om mulighetene for å føre en resultatrik fredskamp må stilles på en annen måte.

Marxistene er på ingen måte fatalister. Tvert imot anerkjenner de at folkemassenes vilje og organiserte opptreden har hatt stor betydning både i menneskehetens historie som helhet og når det gjelder å forme verdens framtid. Under de forhold vi har å gjøre med i dag kan fredskreftenes kamp, deres motstand mot en ny krig få *avgjørende* betydning og sette klave på de aggressive kreftene.

Dette har ikke alltid vært mulig. I nokså nær fortid var de kreftene som ikke ønsket krig og kjempet mot den, utilstrekkelig organisert og splittet både i nasjonal og internasjonal målestokk. De hadde ingen midler som dugde for å kunne sette sin vilje opp imot krigsmakernes hensikter. Slik var forholdet i tiden foran den første verdenskrigen. Det internasjonale proletariat var den gang den avgjørende kraft som reiste seg mot krigsfaren, men det

var desorganisert på grunn av forræderiet fra lederne i Den 2. internasjonale.

Grunnen til at den andre verdenskrigen kunne bryte ut, var også bare det faktum at fredskreftene — enda de var blitt mye sterkere — likevel ennå var altfor svake til å kunne holde imperialismen stangen. Og atter en gang hindret de høyre-sosialdemokratiske ledernes splittelsespolitikk at det internasjonale proletariatet kunne vinne positive resultater i sin misjon som fredskjempere. Sovjetunionen var den eneste stat som kjempet konsekvent mot krigen, men Sovjetunionens anstrengelser alene kunne ikke strekke til for å demme opp for aggresjonen.

Men i dag er det annerledes, for på den internasjonale arena er den sosialistiske leiren kommet til og er blitt en mektig kraft. I dag kan fredskreftene støtte seg på et urokkelig bolverk for freden, på de sosialistiske landene. Og dessuten er det kommet til en stor gruppe stater som har kastet av seg koloniåket og nå opptrer aktivt mot en ny krig. Også arbeiderbevegelsen i de kapitalistiske landene har konsolidert seg i særlig høy grad. Fredskjemperbevegelsen har fått et oppsving som er uten tidligere sidestykke.

Derfor er det blitt mulig at kampinnsatsen av alle fredskreftene kan hindre en ny verdenskrig. Dessuten foreligger det også store muligheter til å sette bom for imperialistenes bestrebelse når de er ute for å utløse såkalt lokale kriger.

SUKP's 21. kongress understreket med full rett i sine vedtak at det som var fastslått på partiets 20. kongress, at kriger i vår tid ikke lenger er uunngåelige, er blitt bekreftet fullstendig. Etter en grundig analyse av de følger en kan regne med når Sovjetunionens økonomiske sjuårsplan og folkehusholdningsplanene i de andre sosialistiske landene er oppfylt, kom partikongressen til den slutning at som følge av forandringen i styrkeforholdet i verden kan en tvinge de krigslystne imperialistkretsene til å avholde seg fra å utløse en ny verdenskrig. «På den måten,» heter det i kongressens vedtak, «vil det — ennå før sosialismen har vunnet full seier i verden, mens kapitalismen ennå eksisterer i en del av verden — finnes reell mulighet til å bannlyse verdenskrigen i menneskesamfunnets liv.»

Det betyr naturligvis ikke at vi nå har fått en automatisk garanti mot krig. Så lenge imperialismen består, vil det også bestå fare for krig. Fredens framtid avhenger dessuten av en rekke konkrete faktorer. Men framfor alt må en huske at freden avhenger av utrettelig kamp fra fredskreftenes side, av om de greier å skape en mektig enhetsfront til å sikre freden og i tide mobilisere folkets masser til energiske aksjoner mot en ny krig.

Et viktig historisk særdrag i den nåværende situasjon som skaper overlag gunstige vilkår for å kunne opprettholde freden, er at det eksisterer en sosialistisk leir som driver en konsekvent fredspolitik. Dette er en prinsipielt ny faktor i de internasjonale relasjonene. Sovjetunionen, Folkerepublikken Kina og de andre sosialistiske landene teller over en milliard mennesker og rår over rike råstoffressurser, — og på den internasjonale skueplass utgjør de en makt som er i stand til å temme enhver aggressor om han skulle våge å ignorere de fredeligsinnede folkenes vilje.

Den reaksjonære propaganda strever alt den kan med å nedvurdere betydningen av denne faktor og med å føre de arbeidende i de kapitalistiske landene bak lyset. De maler opp og opp igjen sin løgn om en «kommunistisk verdensfare» som de påstår truer de vestlige landenes frihet. Særlig konsentrerer de seg om å bakvaske Sovjetunionen og dens kommunistiske parti, tilskrive den aggressive hensikter og velte ansvaret for kapprustingen og den internasjonale spenningen på Sovjetunionen. Disse bakvaskerne følger Hitlers metode med «den store løggen», og går ut fra at dårlig informerte og godtroende mennesker til sjunde og sist vil tro på disse løgnene om kommunismen og Sovjetunionen.

Men i hele verden tar fler og fler mennesker til å forstå at de kommunistiske partiene og de sosialistiske landene *ikke har noen som helst grunn* til å ønske en krig og å forberede et militært overfall på andre land.

Verken i Sovjetunionen eller i de andre sosialistiske landene fins det klasser eller sosiale krefter som kunne tjene noe på en krig. På sitt veldige territorium har Sovjetunionen alt det trenger for å kunne utvikle sin folkehusholdning. Sovjetunionen har ikke bruk for fremmede territorier, den er ikke avhengig av å sikre seg nye råstoffkilder og nye utenlandske markeder, områder for kapitalanlegg og kolonier. Den sosialistiske planøkonomien kjenner ikke overproduksjonskriser og trenger derfor ingen «stimulans» i form av militarisering og opprustning.

Men det er ikke bare spørsmål om den materielle siden ved denne saken. Sosialisme og aggresjon er begreper som overhodet utelukker hverandre. Kommunistene tar sikte på å opprette vennskap og broderlig samarbeid mellom folkene og å nå fram til evig fred på jorden. I Sovjetunionen sitter arbeiderne og bøndene — de som alltid har måttet bære de tyngste ofrene i krigen — med makten. Hvordan skal de kunne ønske en ny krig?

I Sovjetunionen gjøres alt for stadig å kunne heve de arbeidende

massenes materielle velstand og kulturnivå. Kan en krig være noen hjelp til å løse denne oppgaven?

Menneskene i Sovjetunionen bygger nye bolighus og industribedrifter, kulturpalasser og institutter, gigantiske kraftverker og kanaler, og de reiser ikke alt dette bare for at det en eller annen gang i framtiden atter skal bli mål for bomber. En krig er uunngåelig et avbrekk i menneskenes fredelig byggende arbeid, den krever veldige materielle verdier til uproduktive formål, den tilintetgjør det som før er bygd opp — og den står i motstrid med sosialismens grunnleggende mål. Hvordan skulle så kommunistene, marxistene-leninistene — hvis høyeste livsinnhold er oppbygningen av sosialismen og kommunismen — gå inn for aggresjon og krig?

Sosialismens idéer bæres av fredskjærighet, og et fullkomment uttrykk for dem finner vi i grunnprinsippene for den sovjetiske utenrikspolitikken. Sovjetunionens utenrikspolitik er en politikk med sikte på fred mellom folkene og ærlig internasjonalt samarbeid — det er en politikk med sikte på avrustning.

Folkene i verden får stadig nye beviser på dette. I tiden etter krigen har de sovjetiske representantene i FN og i organisasjoner utenom FN uavlatelig brakt inn en hel rekke forslag som tar sikte på innskrenking av rustningene, forbud mot atom- og vannstoffbomber, oppløsning av militærpaktene eller i det minste inngåelse av ikke-angreppspakter, og at de militære grupperingene som står overfor hverandre, gir avkall på å bruke vold. Sovjetunionen har gått i brodden for at militære støttepunkter på fremmed territorium skal avskaffes, og at prinsippene om fredelig sameksistens skal komme til anvendelse i forbindelsene mellom alle land. Det er ikke Sovjetunionen og de andre sosialistiske landene som har skylden når de imperialistiske statene som tilhører NATO hardnakket setter seg imot å godta disse forslagene.

Den sosialistiske leirens fredskjærighet kommer tydelig til uttrykk i dens konsekvente avrustningspolitikk. Dermed gir den hele verden et eksempel til etterfølgelse. En trenger her bare vise til at landene innenfor Warsjava-pakten mellom 1955 og 1958 satte ned tallet på stridskrefter med 2 477 000 mann (derav 2 140 000 i Sovjetunionen). I begynnelsen av 1960 besluttet Sovjetunionens Høyeste Sovjet på nytt å redusere stridskreftene, denne gangen med en tredjedel, dvs. 1 200 000 mann. Det skjedde på et tidspunkt da landene i Den nordatlantiske pakten fortsatte å øke sine stridskrefter og å utstyre det revansjistiske vest-tyske Bundeswehr — som er blitt støtkilen for aggresjon i Europa — med atomvåpen og å gi de vest-tyske divisjonene opplæring i bruken av disse våpnene.

Den offisielle doktrinen for den sovjetiske utenrikspolitikken er *det leninske prinsipp om fredelig sameksistens* mellom alle stater uansett forskjell i samfunns- og statsordning.

Om den fredelige sameksistens-politikken har formannen i Sovjetunionens ministerråd, N. S. Khrusjtsjov, skrevet følgende:

«Det enkleste uttrykket for denne politikken er at den gir avkall på krig som middel til å løse stridsspørsmål. Men begrepet sameksistens er slett ikke uttømt med det. Ved siden av forpliktelsen til å unnlate å gå til angrep, inneholder det også en gjensidig forpliktelse for statene til ikke i noen form eller under noen som helst påskudd å krenke de andres integritet og suverenitet. Prinsippet fredelig sameksistens innebærer at en gir avkall på å blande seg inn i andre staters indre anliggender i den hensikt å forandre deres regjeringsform eller måte å leve på eller ut fra andre motiver. Doktrinen om fredelig sameksistens bygger dessuten på at de politiske og økonomiske relasjonene mellom landene hviler på full likhet og gjensidig nytte.»¹

Enkelte motstandere av sosialismen hevder at kommunistene ikke er oppriktige når de stiller opp parolen om fredelig sameksistens, at de gjør det bare ut fra taktiske vurderinger, fordi — hevder de — marxismen går ut fra at krig er nødvendig for at sosialismen skal seire. I sitt beretningsforedrag på 3. sesjonsmøte i Det høyeste sovjet ga N. S. Khrusjtsjov disse herrene en påminnelse. Han sa at «slike påstander ikke er annet enn en forvrengning av marxismen-leninismens vesen. Marxismen har alltid bekjempet militarismen på det mest uforsonlige og aldri inntatt det standpunkt at det er nødvendig med krig mellom statene for å sikre arbeiderklassen seier.»²

Kommunistene arbeider for at det sosialistiske system skal seire så fort som mulig nettopp fordi de har omsorg for menneskenes lykke. Kan veien til lykke for menneskeheten gå gjennom en moderne krig med dens barbariske masseutryddingsmidler? Og foruten at en slik krig ville føre til uhørte ofre og lidelser for folkene, ville den også bringe med seg herjende ødeleggelser, tilintetgjøring av materielle verdier uten mål og måte og demolering av industrien og landbruket.

Skulle marxistene kunne ønske seg noe slikt? Naturligvis ikke. Hvorfor skulle de ville betale en så høy pris for kapitalismens undergang, når de jo er overbevist om at kapitalismen historisk er dømt til undergang og at den uunngåelig vil tape i *fredelig kappestrid* med den høyere samfunnsordning, med sosialismen!

¹ N. S. Khrusjtsjov: «Om fredelig sameksistens», russisk utgave, Moskva 1959, s. 6/7.

² N. S. Khrusjtsjov: «Om den internasjonale stilling og Sovjetunionens utenrikspolitikk», russisk utgave, Moskva 1959, s. 13.

Fredskreftene kan hindre en aggresjon

Marxismen-leninismen har den aller største tiltro til folkemassene og deres bevisste virksomhet. For marxistene mener at det er folket som skaper historien. Denne marxistiske maksimen ligger også til grunn for den konklusjonen som ble trukket på SUKP's 20. kongress om at folkenes aktivitet for å forsvare freden kan hindre krig.

Erfaringene fra fredsbevegelsen bekrefter denne slutningen. I de siste årene har det forekommet ved flere høve at klare viljesytringer fra folkemassene med støtte fra de fredelskende sosialistiske landene har brakt de imperialistiske aggressorene til fornuft og tvunget dem til å gi avkall på tiltak som de ikke hadde veket tilbake for dersom de ikke hadde fryktet offentlighetens forbitrelse i sine egne land og i hele verden. USA så seg til slutt nødt til å gå med på å avslutte våpenstillstand i Korea, enda innflytelsesrike kretser i USA selv var for å utvide og fortsette intervensjonen. Det er også et alminnelig godtatt faktum at frykten for folkenes forbitrelse har holdt imperialistene tilbake fra å bruke atombomben i Vietnam og tvunget dem med på en våpenstillstand.

Et sterkt talende eksempel på effektiviteten av fredskreftenes kamp hadde vi i Suez-krisens forløp i 1956. Den engelsk-fransk-israelske aggresjonen mot Egypt kunne stanses effektivt fordi imperialistene ble presset fra to sider — fra den offentlige verdensopinionen og fra de sosialistiske landenes politikk, der regjeringene gikk energisk i brodden for å sikre Egypts rettigheter og verdensfreden. Det kjente budskap fra Sovjetunionen som ble sendt til London og Paris den 5. november 1956, hadde den fornødne virkning på England og Frankrike. I løpet av en dag måtte de innstille ildgivningen i Egypt.

Takket være den innsats Sovjetunionen og alle de sosialistiske land og også fredskreftene i andre land hadde ytet, inntrådte det en merkbar bedring i den internasjonale situasjon i 1959. Spenningen i samband mellom statene slakket betydelig av og det syntes å tegne seg gunstigere perspektiver for å kunne bevare freden.

I sin beretning på det 3. sesjonsmøtet i Det høyeste sovjet i Sovjetunionen analyserte N. S. Khrusjtsjov årsakene til forandringene i den internasjonale situasjon. Han pekte på at forandringene framfor alt består i at Sovjetunionen og alle landene i det sosialistiske verdenssystem har vokst i styrke og vunnet større internasjonal prestisje. Dertil kommer at de land som har frigjort seg fra koloniåket og også andre land som ser sin dypeste interesse i å bevare freden, spiller en stadig større rolle internasjonalt sett. Og også i de kapitalistiske statene har fredskreftene vunnet sterkere innflytelse. Stadig videre kretser, deriblant mange statsmenn, be-

gyunner å forstå hvilke fryktelige følger en krig ført med raketter og atomvåpen ville få.

Et tegn på de dyptgripende forandringene i den internasjonale situasjon var resultatene av samtale mellom N. S. Khrusjtsjov og president D. Eisenhower i september 1959. I det sovjetisk-amerikanske kommunikeet heter det at alle spørsmål i det internasjonale liv som ennå er uløste, ikke skal løses ved våpenmakt, men med fredelige midler, ved forhandlinger. Allmenn nedrustning ble her betegnet som det viktigste av alle problemer som verden står overfor i dag. Det gav alle folk håp om at kriger kan unngås.

Men disse framgangsrike resultatene betyr slett ikke at tilhengerne av «den kalde krigen» har kapitulert og gitt avkall på sine bakslu forsøk på å forgifte sambandet mellom statene. Men i dag er det mer iøynefallende tydelig enn noen gang før at fredskreftene har alle muligheter til å kunne forsvare freden med framgang. Det som skal til er bare at de ikke slapper av i sin vaksomhet og at de fører kampen mot fiendene av fredelig samarbeid mellom folkene så energisk som mulig.

KAPITEL 20

Om de forskjellige formene for overgang til den sosialistiske revolusjon

Den skånselløse utbytningen av arbeiderne, monopolenes utplyndring av bøndene og mellomlagene i byene, offensiven mot demokratiet og truslene fra fascismen, og endelig den nasjonale undertrykkelsen og faren for en ny krig som tilintetgjør alt — alt dette har, som alt påpekt, sitt opphav i ett — i kapitalismen. For å frigjøre de arbeidende lag fra klasseundertrykkelse, for en gang for alle å gjøre slutt på krig og trygge folkene sant demokrati, frihet og uavhengighet, må den kapitalistiske samfunnsordningen knuses og *den sosialistiske revolusjon* gjennomføres.

Den sosialistiske revolusjon i vid mening omfatter alle de politiske og økonomiske omdannelsene som fører til at kapitalismen avskaffes fullstendig og til at sosialismen bygges opp. Denne revolusjonen tar til med den politiske omstyrtingen, med at kapitalistenes makt tilintetgjøres og de arbeidendes makt opprettes. Denne politiske omveltningen kalles i den marxistiske teori også *den proletariske revolusjon*. Det fører ingen glatt og jevn vei fram til denne omveltningen, den krever store anstrengelser og stor politisk dyktighet. Millionmassenes reisning, hele klassers og sosiale lags reisning til besluttsom kamp om makten utgjør en komplisert og mangslungen prosess.

1. Utviklingen av klasseantagonisme gjør den proletariske revolusjon uunngåelig

Arbeiderklassen spiller den avgjørende rollen i den sosialistiske revolusjon, samme hvilke sosiale krefter som kommer til å være med på å styrte kapitalismen. Arbeiderklassen er hovedstøtkeften

i revolusjonen, de arbeidendes fortropp under stormen på det gamle samfunnets ankerfester.

Selv i de svakt utviklede kapitalistiske landene der arbeiderklassen bare utgjør et mindretall av befolkningen, er den likevel den best organiserte og høyest bevisste klasse i samfunnet, og derfor evner den også i slike land å fylke om seg alle arbeidende lag av folket i kampen for sosialismen — under ledelse av sin marxistisk-leninistiske avantgarde. Dette er enda lettere mulig i de høyt utviklede kapitalistiske landene.

Sannsynligheten for en sosialistisk revolusjon og seier for denne revolusjonen er direkte avhengig av den intensitet som proletariatet utfolder i klassekampen og i hvor stor utstrekning det er klassebevisst og organisert. Den som vil bringe revolusjonen nærmere og ønsker at den skal seire, han vil arbeide for å utfolde arbeidernes klassekamp og sette kreftene utrettelig inn for å høyne arbeiderklassens politiske bevissthet og kampkraft.

Det revolusjonære arbeiderpartis kamp for den sosialistiske revolusjon er i pakt med grunntendensen i det samfunnmessige framsteg. Selve utviklingen av den moderne kapitalismen driver de arbeidende i denne retningen. Som vi alt har påvist i kapitel 10, fører den statsmonopolistiske kapitalismens voksende makt og påtrykk, dens offensiv mot de arbeidende lags levestandard og rettigheter, dens erkereaksjonære politikk til en stadig tiltakende skjerpning av den grunnleggende antagonistiske motsigelsen i det kapitalistiske samfunn-motsetningsforholdet mellom arbeiderklassens og dens utbyttere. Den videre utdypningen av denne antagonismen i samband med alle de andre sosiale motsigelsene i kapitalismen gjør den sosialistiske revolusjon til *en objektiv lovmessighet i vår epoke*. Den sosialistiske revolusjon er ikke utpønsket av de kommunistiske teoretikerne, slik som den reaksjonære propagandaen prøver å framstille saken. Den utgjør et påtrengende krav som stilles av samfunnets utvikling. I dette ligger kraftkilden til arbeiderklassens og dens kommunistiske avantgardes revolusjonære kamp.

Men dette bør en naturligvis ikke forestille seg i overforenklet form. Det er ikke alltid at arbeidernes politiske modenhetsnivå og revolusjonære bevissthet holder tritt med de klasseoppgaver som historien har modnet og som proletariatet derfor står overfor. Ikke så sjelden greier det reaksjonære borgerskapet og deres agenter i arbeiderbevegelsen å hemme veksten i arbeiderklassens bevissthet ved bedrag og vold eller i det minste å gi arbeidernes kamp en retning som er mindre farlig for monopolenes herredømme. De høyreorienterte lederne innenfor sosialdemokratiet spiller en overlag skadebringende rolle i dette stykket, for de legger seg i selen for å holde de arbeidende vekk fra kamp mot kapitalismen og fra ethvert samarbeid med den kommunistiske bevegelsen.

Men den prosessen som innebærer at arbeiderklassen vinner stadig høyere revolusjonær modning, og den oppadgående bevegelsen i arbeidernes klassekamp, kan ingen stanse. Proletariatet samler kraft i de daglige konfliktene med kapitalen, i streikekampene og i solidaritetsaksjonene. Til og med en helt vanlig streik beriker som regel arbeidernes erfaring og høyner deres kampkraft — uten at den i og for seg behøver å føre fram til målet. Av den grunn inneholder selv kampen for de umiddelbare interessene en mer eller mindre utpreget *revolusjonær tendens*. Den forbereder arbeiderne for den kommende sosialistiske revolusjon. Den trekker store masser av arbeidende inn i kampen mot kapitalismen og blir en skole i politisk opplysning og organisasjon som fører massene fram til de høyere formene for arbeiderbevegelsen.

Forsøkene fra reaksjonens side på å undertrykke proletariatets klassekamp med repressalier og utilslørt voldsbruk kan ikke føre fram til det mål som er tilsiktet. Selvfølgelig kan den reaksjonære terror i enkelte land vanskeliggjøre kampen mot kapitalen en viss tid, og av og til gjøre det helt umulig å føre denne kampen. Men hvor vanskelig slike perioder enn er å komme gjennom for de arbeidende lag og hvor store offer det enn kreves av dem, så forbereder de likevel et nytt oppsving og skjerper klassekampen. Annerledes kan det ikke være, for de voldtiltakene som det reaksjonære borgerskapet tyr til, blåser opp under klassehatet og hopper opp brennbart revolusjonært materiale, som det bare skal en liten gnist til for at det eksploderer. Det marxistisk-leninistiske parti gir politisk uttrykk for dette klassehatet som samler seg opp på spontan vis og leder det inn i baner som innebærer kamp for sosialismen ført på bevisst vis.

Veiene for tilnærming til den sosialistiske revolusjon

Den proletariske revolusjon er det direkte og åpne sammenstøt mellom de hovedmotstanderne som står antagonistisk overfor hverandre — arbeiderklassen og borgerskapet. Men den sosiale revolusjonen får aldri karakteren av en dragkamp mellom bare to motstandere. «Den som venter seg en «ren» sosial revolusjon,» skrev Lenin, «han vil aldri oppleve noe slikt.»¹ Lenin drev gjøn med den naive og doktrinære forestilling om revolusjonen som går ut på at «det på ett sted samler seg en hær og erklærer: «Vi er for sosialismen», og på et annet sted en annen hær, som erklærer: «Vi er

¹ V. I. Lenin: «Resultatene av diskusjonen om selvbestemmelsesretten», i: Über die nationale und koloniale Frage, tysk utgave, s. 416.

for imperialism), — og at dette så skal være den sosiale revolusjon.»¹

En «ren» sosialistisk revolusjon kan ikke forekomme, av den enkle grunn at det ikke fins noen «ren» kapitalisme. I det virkelige liv er kapitalismen alltid blandet opp med rester av førkapitalistiske økonomiformer, med rester av føydale forhold og vareproduksjon i det små osv. Motsetningsforholdene mellom arbeiderklassen og borgerskapet kan være ihopfløkt med motsetningsforhold mellom bøndene og godseierne, godseierne og borgerskapet, mellom småborgerskapet og storborgerskapet og mellom monopolene og alle de andre befolkningslagene. Og dessuten er klasseantagonismen mellom proletariatet og borgerskapet ikke så sjelden tilslørt av nasjonale, religiøse og andre konflikter. Og i land der det gjør seg gjeldende nasjonal undertrykkelse, kjemper arbeiderklassen på barrikadene for det første sammen med bøndene, men dessuten også sammen med en betydelig del av borgerskapet.

Såpass komplisert er vanligvis bakgrunnen for den massenes kamp som fører fram til den sosialistiske revolusjon. Og så snart denne revolusjonen bryter ut, trekker den som et snøskred med seg alle bevegelser blant de undertrykte og utbyttede og smelter sammen med alle masseaksjoner mot det nasjonale, imperialistiske og føydale åket og mot enhver annen form for undertrykkelse og blir til en stor medrivende foss.

Lenin skrev: «Historien, særlig revolusjonenes historie, er alltid mer innholdsrik, mer mangfoldig, mer mangesidig, mer levende, mer «snedig» enn selv de beste partier, de mest bevisste fortropper for de mest framskredne klasser forestiller seg. Dette er forståelig, for de beste fortropper uttrykker bevisstheten, viljen, lidenskapen, fantasien hos titusener, men revolusjonen virkeliggjøres i øyeblikk av særlig oppsving og anspenning av alle menneskelige evner, gjennom bevisstheten, viljen, lidenskapen og fantasien hos millioner mennesker som blir pisket fram av den bitreste klassekamp.»²

Ut fra dette kom Lenin fram til to viktige praktiske slutninger. For det første at den revolusjonære klassen dersom den vil løse sin historiske oppgave, må evne å «beherske *alle*, uten unntak alle former eller sider av den samfunnsmessige virksomhet...» For det annet at den «må være forberedt på at den ene formen særdeles raskt og brått avløses av en annen.»³

Hvorfor er dette viktig? Hvorfor må det marxistiske parti selv ta aktiv del i kampen på alle samfunnslivets områder og opp-

¹ Samme sted som ovenfor.

² V. I. Lenin: ««Radikalismen» — kommunismens barnesykdom», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 139/140.

³ Samme sted som ovenfor, s. 140.

fordre arbeiderne til å være med i denne kampen? Jo — fordi enhver sosial strømning som går imot den herskende reaksjon, under forutsetning av at hendingsforløpet utvikler seg i en bestemt retning kan bli den konkrete veien som fører massene fram «til den virkelige, avgjørende, endelige store revolusjonære kamp.»¹

De mest forskjellige bevegelser blant de undertrykte og utilfredse massene kan føre til den proletariske revolusjon, dersom bare arbeiderklassens bevisste fortropp evner å lede disse bevegelsene inn på den revolusjonære kampens vei. Det var ikke for ingenting at Lenin så entydig oppfordret den internasjonale bevegelsen til å konsentrere siktepunktet og kreftene på «å finne formene for *overgangen* eller *innledningene* til den proletariske revolusjon.»²

Det marxistiske parti må finne denne formen, fordi massene av de arbeidende først kan reise seg til kamp for sosialismen når de på grunnlag av sine egne erfaringer har overbevist seg om at revolusjonen er det eneste middel som kan løse de problemene i samfunnslivet som historien stiller på dagsordenen. Denne erkjennelsen må innvinnes både hos massene innenfor arbeiderklassen og særlig av bondemassene og mellomlagene — hvis samfunnsmessige stilling er slik at de ikke uten videre er åpne for sosialismens idéer.

I de siste årtiene har det åpnet seg nye veldige perspektiver i denne henseende i og med at de allmenndemokratiske massebevegelserne mot monopolkapitalen og mot imperialismen har fått et oppsving uten tidligere sidestykke. Enda disse bevegelsene ikke setter seg sosialistiske mål, er de likevel objektivt knyttet sammen med arbeiderklassens kamp for sosialismen, og kan under bestemte vilkår flyte sammen med den til én strøm som kapitalismens makt ikke greier å holde stand imot. Disse bevegelsene åpner nye muligheter for arbeiderklassens aksjonsenhet med alle arbeidende lag og andre befolkningslag som reiser seg mot det monopolistiske borgerskapets åk.

2. Nåtidens demokratiske bevegelser og den sosialistiske revolusjon

De viktigste demokratiske bevegelsene i nåtiden, som er rettet imot monopolkapitalen og imperialismen, har vi behandlet i kapitlene foran: Det er bondemassenes kamp mot restene av føydalismen som konserveres av imperialismen, og bøndenes antimonopolistiske bevegelse; videre folkenes nasjonale frigjøringsbevegelse i de koloniale og avhengige land; den patriotiske kampen for å verge suvereniteten; kampen for å forsvare demokratiet; folkenes bevegelse for

¹ Samme sted som ovenfor, s. 141.

² Samme sted som ovenfor, s. 137.

verdensfreden; de humanistiske bevegelsene blant de intellektuelle og deres forsvar for kulturen. Til de demokratiske bevegelsene hører videre kampen for å nasjonalisere den monopolkapitalistiske eiendommen, et tiltak som er i samsvar med de arbeidendes interesser, og likeledes kampen for større rettigheter for kvinnene og ungdommen og andre krav fra folkemassene, som er kommet på dagsordenen under monopolenes herredømme.

Enkelte særdrag ved nåtidens demokratiske bevegelse

De bevegelsene som er regnet opp ovenfor, betegnes som demokratiske eller allmenn-demokratiske fordi de fører kamp for demokratiske krav og ikke for sosialistiske. Det er ikke i og for seg noe prinsipielt nytt ved denne kampen. Den ble ført allerede i epoken med de borgerlige revolusjonene, og til på kjøpet særdeles aktivt da massene krevde frihet og demokrati, avskaffelse av den føydale jordeiendommen og adelsprivilegiene, at kirken skulle skilles fra staten osv. Men til forskjell fra nåtidens bevegelse hadde bevegelsene dengang *borgerlig-demokratisk karakter*, dvs. de krevde omannelser som lå innenfor rammen av det borgerlige demokrati og var knyttet sammen med seier for den borgerlige revolusjon. Framfor alt var de rettet *mot føydalismen* og restene av den.

I dag beholder de allmenn-demokratiske bevegelsene sin anti-føydale karakter bare i de økonomisk svakt utviklede landene, og i de utviklede borgerlige statene forutsatt at det ennå fins rester av føydalismen. Men også i slike land har disse bevegelsene anti-imperialistisk og antimonopolistisk karakter (som f. eks. kolonifolkenes nasjonale frigjøringskamp, kampen for jordreform i Sør-Italia).

I vår epoke er alle forutsetninger til stede for demokratiske bevegelse ikke bare i svakt utviklede land eller land der det ennå fins sterke rester av føydalisme, men også i *de aller mest utviklede kapitalistiske land*. I sistnevnte land er disse bevegelsene rettet direkte mot de herskende kretsene av borgerskapet, *mot imperialismen og monopolenes herredømme*.

Men dette betyr selvsagt ikke at disse bevegelsene etter sin karakter allerede er antikapitalistiske bevegelse. Som en vil se av oppregningen ovenfor — som langt fra er fullstendig — kan de være svært forskjelligartede både når det gjelder drivkreftene og det sosialpolitiske innholdet i dem. De kan ta sikte på sosialismen eller avvise sosialismen, de kan stå under arbeiderklassens ledelse eller under ledelse av demokratiske elementer av borgerskapet osv.

Men hele denne bevegelsen kan likevel ikke lenger betegnes som borgerlig-demokratisk. For det gjengse borgerlige demokrati

(selv om det er aldri så høyt utviklet) kan ikke oppfylle slike krav som kravene om å fjerne krigsfaren, formell-juridisk så vel som faktisk nasjonal frigjøring, nasjonalisering av monopolenes eiendom, innskrenking av monopolenes politiske allmakt osv. Det kan bare et demokrati av ny type som avspeiler interessene til de brede arbeidende massene og de andre progressive befolkningslag.

Enda nåtidens demokratiske bevegelse har forløpere, henger de som regel nær sammen med den nåværende historiske etappen, særlig utdypingen av kapitalismens allmenne krise og med folkemassenes voksende motstand mot de kapitalistiske monopolenes herredømme.

Disse bevegelsene har nådd sitt største omfang i de aller siste årtiene. Selve omsvinget hadde vi kort etter krisen i den kapitalistiske verdensøkonomien i 1929—1933. Denne krisen skjerpet de sosiale motsetningsforholdene i den kapitalistiske verden i en grad som var ukjent fra før. De herskende gruppene av storborgerskapet søkte utveien i fascisme og krig. I 1933 kom fascismen til makten i Tyskland, og den fascistiske faren svevet over Østerrike, Frankrike og Spania. Deretter satte det inn en mektig antifascistisk bevegelse i mange kapitalistiske land, som kom til uttrykk i dannelsen av en folkefront i Frankrike og Spania, den demokratiske verdensoffentlighetens stilling til det spanske folkets rettferdige kamp i årene fra 1936 til 1939, og andre hendinger. Men sterkest ble den antifascistisk-demokratiske kampen under Den andre verdenskrigen. At denne krigen fikk frigjøringskarakter skyldes at folkemassene tok aktiv del i den, og i samband med Sovjetunionens frigjøringskamp.

Etter Den andre verdenskrigen fikk de demokratiske bevegelse et nytt oppsving, — de ble da ved siden av arbeidernes klassekamp de sterkeste samfunnsmessige bevegelse i den kapitalistiske verden.

Nåtidens demokratiske bevegelse har altså dype røtter i den kapitalistiske virkelighet selv. Det er dette som betinger deres styrke og uovervinnelighet. I første rekke har disse bevegelse sitt opphav i et av de viktigste motsetningsforholdene i den moderne kapitalismen — motsigelsen mellom monopolene og det store flertall av folket.

Det økonomiske grunnlaget for denne antagonismen har vi alt tatt for oss i kapitel 10. Det er at enkelte få monopoler har lagt staten under seg og utplyndrer hele samfunnet. Denne utplyndringen skjer enten ved at monopolene utbytter de andre klassenes og lagenes arbeid (altså ikke bare arbeiderne, men også de arbeidende bøndene, håndverkerne, funksjonærene og størstedelen av de skapende intellektuelle), eller ved at de tilegner seg en del av det merprodukt som andre kapitalister har innvunnet (dette er karakte-

ristisk for monopolenes forhold til de mellomstore og de små kapitalistene og storbøndene).

Foruten at antagonismen mellom monopolene og det store flertall av folket har dette økonomiske grunnlaget, har den også et viktig politisk grunnlag.

Monopolene er i stand til å berike seg på bekostning av hele samfunnet bare ved at de underordner hele statens innen- og utenrikspolitikk under sine profittinteresser. Derfor driver de en politikk med sikte på å innskrenke og avskaffe de demokratiske rettighetene, de driver opprustning, setter i verk aggressive utenrikspolitiske aksjoner, koloniplyndring o.l. Det er helt innlysende at en slik politikk er i motstrid ikke bare med arbeiderklassens interesser, men også med interessene til bøndene, mellomlagene i byene, de intellektuelle og en bestemt del av det mellomstore borgerskapet. Den framkaller motstand hos alle disse klasser og lag, og denne motstanden får uttrykk i form av ymse demokratiske bevegelser.

Derfor er alle disse bevegelsene i alle sine forskjellige former rettet mot storkapitalens herredømme — et herredømme som i flere land allerede har karakteren av monopolenes diktatur.

Dette diktaturet framtrer i forskjellig skikkelse. I Hitler-Tyskland ble det opprettet i form av et utilslørt fascistisk barbari som avskaffet nasjonalforsamlingen og alle det borgerlige demokratiske institusjoner. I dagens Frankrike blir det opprettet et reaksjonært diktatur ved at de tradisjonelle parlamentariske institusjonene steg for steg berøves sitt reelle innhold. I enkelte andre stater, særlig USA, blir det parlamentariske regimet formelt opprettholdt, men likevel består det der et utpreget diktatur som utøves av de store monopolene. Også i de andre borgerlige landene skjer det i forskjellig utstrekning en utvikling av hovedelementene i monopolkapitalens diktatur.

Dermed blir kampen mot dette diktaturet mer og mer til et livsspørsmål for alle demokratiske og progressive krefter. Kampen kan ta forskjellige former alt etter hvordan antagonismen mellom monopolene og folket skjerpes, og alt etter hvordan den innenrikspolitiske og internasjonale situasjon er.

Det er ikke utelukket at de demokratiske bevegelsene mot det imperialistiske borgerskapets politikk under bestemte forutsetninger kan flytte sammen til en *demokratisk revolusjon*.

Slike revolusjoner vil være *antimonopolistiske* i den monn de har som mål å avskaffe stormonopolenes diktatur. Drivkreftene i denne revolusjonen vil være arbeiderklassen, bøndene, mellomlagene i byene og de demokratiske åndsarbeiderne. Det vil med andre ord dreie seg om en *demokratisk folkerevolusjon* med deltakelse av de aller bredeste lag av folket.

Om de demokratiske revolusjonenes overvoksing i sosialistiske revolusjoner

De historiske erfaringene lærer oss at de demokratiske revolusjonene i imperialismens epoke ikke innskrenker seg til å løse bare rent demokratiske oppgaver, men at de viser en tendens til å utvikle seg videre og heve seg opp på et høyere trinn.

Denne tendensen er genialt grepet av Lenin. I årene under den første russiske revolusjon (1905) kom han fram med en vitenskapelig begrunnet teori om den borgerlig-demokratiske revolusjons overvoksing i den sosialistiske revolusjon.

Lenin støttet seg på de verdifulle tankene som allerede fantes i verkene hos marxismens grunnleggere. I «Det kommunistiske manifest» fastslo Marx og Engels at den borgerlige revolusjon i Tyskland foregikk på en tid da kapitalismen var mer utviklet og proletariatet var langt bedre forberedt enn under den engelske borgerlige revolusjon i det 17., og den franske borgerlige revolusjon i det 18. århundre — og på dette grunnlaget sluttet de at «den tyske borgerlige revolusjon altså bare kan være det umiddelbare forspill til en proletarisk revolusjon.»¹

Seinere ga Marx i et brev til Engels i 1856 uttrykk for den interessante tanken at den proletariske revolusjon måtte smelte sammen med bondebevegelsen. «Hele saken i Tyskland,» skrev Marx, «vil avhenge av muligheten å støtte opp om den proletariske revolusjon med en ny utgave av Bondekrigen.»²

Opportunistene i Den annen internasjonale la ingen vekt på disse tankene. Det var først Lenin som i dem så kimen til en ny revolusjonær taktikk. Etter en grundig analyse av den reelle virkelighet på grunnlag av disse Marx' tanker, utarbeidet Lenin sin teori om den borgerlig-demokratiske revolusjons overvoksing i den sosialistiske revolusjon.

Det viktigste elementet i denne teorien er idéen om arbeiderklassens hegemoni i den borgerlig-demokratiske revolusjon. Denne idéen var ny og brøt med de tilvante forestillinger.

De vesteuropeiske sosialdemokratene (og i deres kjølvann de russiske mensjevikene) trakk sine slutninger etter følgende skjema: Siden revolusjonen nå engang er borgerlig-demokratisk, må borgerskapet ha ledelsen. Slik har det vært i Vest-Europa, og slik vil det komme til å bli i alle borgerlige revolusjoner, uansett land. Først etter et lengre eller kortere opphold, når kapitalismen har fylt sin misjon, når mellomlagene er ruinert og proletariatet utgjør flertal-

¹ «Det kommunistiske manifest», norsk utgave 1957, s. 72.

² Marx/Engels: «Ausgewählte Briefe», s. 112, siste tyske utgave. Marx' brev til Engels av 16. april 1856.

let av befolkningen, kan den proletariske revolusjon gjennomføres — og da kan arbeiderklassen være førende i revolusjonen.

Lenin slo i stykker dette stivbeinte skjemaet som ikke lenger var i pakt med tidens krav og arbeiderbevegelsens muligheter. Han påviste at i imperialismens epoke behøvde det ikke ubetinget ligge en periode med borgerskapets herredømme mellom den borgerlige og den proletariske revolusjon, men at i et mer eller mindre utviklet land kan den borgerlig-demokratiske revolusjon vokse over i den proletariske revolusjon. Imperialismens epoke ga adekvate grunner for at denne slutningen var berettiget.

For det første: Det kapitalistiske verdenssystem som helhet var modent for overgangen til sosialismen. En viss tilbakesligning i Østens land kunne derfor ikke være noen uovervinnelig hindring for overgangen til sosialismen.

For det annet: Enhver kamp mot restene av føydalismen under forhold da imperialismen opprettholder de døende føydalforholdene og støtter dem, vokser før eller seinere over i konsekvent kamp mot imperialismen — det vil si den fører til den sosialistiske revolusjon.

For det tredje: I imperialismens epoke er det kommet til en ny faktor som ikke fantes under perioden med de borgerlig-demokratiske revolusjonene i Vesten: I mange land som sto foran den antiføydale revolusjon har det dannet seg en tallrik og kampinnstilt arbeiderklasse og arbeiderklassens selvstendige politiske parti, skapt av klassen selv.

Derfor kan den borgerlig-demokratiske revolusjon, når arbeiderklassen leder den, vokse over i den sosialistiske revolusjon.

Lenin hevdet at arbeiderne i en viss forstand har større interesse av den borgerlig-demokratiske revolusjon enn borgerskapet selv, for borgerskapet har større fordel av å kunne støtte seg på levningene av det gamle, for eksempel monarkiet, i sin kamp mot proletariatet.

Etter Lenins teori frambringer den borgerlig-demokratiske revolusjon ledet av arbeiderklassen en ny type statsmakt — *proletariatets og bøndernes revolusjonær-demokratiske diktatur*. Den setter igjennom de tiltak som er i pakt med disse klassenes felles interesser: avskaffer monarkiet og forkynner den demokratiske republikk, gir jorda til bønderne, innfører åttetimersdagen osv.

Dessuten treffer arbeiderklassen, som sitter med makten, alle tiltak for at den demokratiske revolusjon skal vokse over i den sosialistiske. I Russland måtte det til en omgruppering i klassekrefte for at dette skulle kunne skje — den sosialistiske omveltningen fullbyrdes av arbeiderklassen, nå ikke lenger i forbund med alle bønder, men med de fattige bønderne, som har like stor interesse av å gå over til sosialismen som arbeiderne.

Lenin skrev ved et seinere høve at utviklingen i Russland helt og fullt hadde bekreftet bolsjevikenes teori. I Russland vokste den borgerlig-demokratiske revolusjonen faktisk over i den sosialistiske revolusjon.

I det vesentlige er den leninske teori om den borgerlig-demokratiske revolusjons overvoksing i den sosialistiske gyldig for alle demokratiske revolusjoner i vår tid. Det betyr naturligvis ikke at enhver demokratisk revolusjon ubetinget må vokse over i en sosialistisk revolusjon. Den kan vokse over i en sosialistisk revolusjon under forutsetning av at arbeiderklassen evner å erobre den ledende stilling. Dette lærer særlig erfaringene fra de antifascistiske *folkedemokratiske revolusjonene*, som ble gjennomført ved slutten av Den andre verdenskrigen i landene i Mellom- og Sørøst-Europa, og videre erfaringene fra de nasjonale demokratiske frigjøringsrevolusjonene i land i Asia som Kina, Korea og Vietnam.

I alle disse landene begynte revolusjonene på et allmenn-demokratisk grunnlag, men de ble ikke stående på det demokratiske trinnet, men utviklet seg til sosialistiske revolusjoner mer eller mindre raskt, med større eller mindre vansker. Dette understreker igjen den store betydningen av den leninske teori om overvoksingen. Den frigjør arbeiderklassens aktivitet og åpner vidtskuende perspektiver for overgang til sosialismen både i økonomisk tilbakeslignende og i høyt utviklede kapitalistiske land.

En må naturligvis ta med i regningen at det er kommet til mye nytt i den nåværende epoken sammenliknet med tiden for den første russiske revolusjon. Dengang hadde revolusjonen av demokratisk type stort sett antiføydal karakter. I dag retter den seg i mange land fra først av ikke bare, og ikke så mye mot restene av føydalismen, men i større grad mot den ytterliggående reaksjonære monopolistiske fløyen av borgerskapet. Eller med andre ord — den demokratiske revolusjon retter seg i dag i bunn og grunn mot den samme fiende som arbeiderklassens sosialistiske revolusjon. Derav følger at disse to typene revolusjon har nærmet seg enda sterkere til hverandre. Under disse omstendigheter behøver heller ikke kampen for å løse de demokratiske og de sosialistiske oppgavene nødvendigvis å ta formen av to separate revolusjoner, men utgjør bare to etapper i en enhetlig revolusjonær prosess.

Dette var tilfelle med de folkedemokratiske revolusjonene i landene i Mellom- og Sørøst-Europa. Kampen mot restene av føydalismen hadde ingen selvstendig betydning her, den bestemte ikke revolusjonens karakter. Revolusjonen rettet seg mot den utenlandske imperialismen og mot det hjemlige storborgerskap og storgodseierne som var forbundet med imperialismen. Dette ga alt fra begynnelsen av denne revolusjonen en ny karakter og skapte overlag gunstige muligheter for at den kunne vokse over i den sosialistiske revolusjon.

Derfor kan en i enkelte land iaktta det nøyaktige tidspunktet for når den demokratiske etappen avløses av den sosialistiske etappen, mens det i andre land ikke fins noe slikt skarpt skille. I enkelte land gikk utviklingen fram til sosialismen forholdsvis lett og møtte liten motstand, i andre land gikk den hånd i hånd med en krass skjerpning av klassekampen. Men samtidig begynte de allmenne lov-messighetene for revolusjonens overvoksing, som marxismen-leninismen har oppdaget, å gjøre seg gjeldende i fullt monn.

I de folkedemokratiske landene i Europa oppsto i første etappe den demokratiske folkemakten, som var rettet mot fascismen, mot landsforræderne innenfor storborgerskapet, blant storgodseierne og de høyere embetsmennene. Den ledende kraft i folkemakten var arbeiderklassen.

Folkemakten avskaffet i første rekke til siste rest følgene av det hitlerske okkupasjonsregimet og knuste det politiske herredømmet som okkupantenes lakeier, storgodseierne og monopolborgerskapet, hadde opprettet. Dermed frigjorde den disse landene fullstendig fra imperialismens åk, trygget nasjonal uavhengighet og gjennomførte omfattende demokratiske omdannelser. For det annet avskaffet folkemakten restene av føydalismen som hadde holdt seg i en rekke av disse landene, og gjennomførte en demokratisk jordreform som avskaffet storgodseierklassen og betydde en vesentlig bedring i de arbeidende bøndenes stilling.

Enda første etappe stort sett inneholdt allmenn-demokratiske omdannelser, ble det likevel alt fra folkemaktens første dager gjort tiltak som gikk ut over denne rammen. Herunder hører nasjonaliseringen av bedrifter som tidligere eides av okkupantene og det monopolistiske borgerskapet som sto i nær tilknytning til dem — og denne nasjonaliseringen ble gjennomført i større eller mindre omfang.

Etter at de demokratiske oppgavene var løst, tok arbeiderklassen og de kommunistiske partiene sikte på å gå over fra revolusjonens demokratiske til dens sosialistiske etappe. I disse landene ble overgangen lettere ved at det der eksisterte sterke kommunistiske partier, herdet gjennom mange år med illegal kamp. I de folkedemokratiske landene i Europa foregikk revolusjonen kontinuerlig, den demokratiske og den sosialistiske etappen utgjorde to faser i en enhetlig revolusjonær prosess — og hele prosessen var ledet av arbeiderklassen hele tiden.

Et karakteristisk særdrag ved overvoksingen i disse landene var at det ikke hadde foregått noen grunnleggende omgruppering av klassekreftene. Det overveiende flertall av alle de som gikk sammen med arbeiderklassen i den demokratiske etappe av revolusjonen — flertallet av bøndene, mellomlagene i byene, en betydelig del av de intellektuelle og i enkelte land til og med visse lag av borgerskapet —

støttet kursen med sikte på å bygge opp sosialismen. Her trengte en ikke gå til slike politiske steg som nøytralisering av de mellomstore bøndene. Derfor foregikk overgangen fra den demokratiske til den sosialistiske etappen i de folkedemokratiske landene i Europa i det vesentlig fredelig, uten væpnet oppstand og borgerkrig.

Men dette betyr ikke det samme som at det ikke fantes motsetningsforhold innenfor den allmenn-demokratiske blokken. Blokken besto av klassemessig forskjellige krefter og derfor skulle en kunne regne med at klassemotsetningene ville tre fram etter at de allmenn-demokratiske oppgavene var løst. Og faktisk foregikk heller ikke revolusjonens utvikling fra den første til den andre etappen jevnt, som en rolig flytende strøm, men gjennom klassesammenstøt som i enkelte land (f. eks. Tsjekkoslovakia 1948) tidvis antok en meget krass karakter.

De sosialdemokratiske lederne på ytterste høyre fløy og de reaksjonære målmenn for de borgerlige partiene prøvde stadig å hemme revolusjonens utvikling og å organisere kontrarevolusjonære kupp med støtte fra den internasjonale reaksjon. Disse forsøkene tok sikte på å trenge arbeiderklassen vekk fra ledelsen av den allmenn-demokratiske blokken og å lede utviklingen inn på en borgerlig-demokratisk vei. Men det revolusjonære folk feide høyrelementene unna. Overgangen fra den demokratiske til den sosialistiske etappen ble fullført med framgang i landene i Mellom- og Sørøst-Europa.

Levende eksempler på at revolusjonen av demokratisk type vokser over i den sosialistiske revolusjon har vi i Folkerepublikken Kina, Den koreanske folkedemokratiske republikk og Den demokratiske republikk Vietnam. Revolusjonene i disse landene løste i første omgang den oppgave som gikk ut på å frigjøre folket fra de utenlandske monopolenes åk og å avskaffe føydalsystemet og alle restene av det. Men siden det var arbeiderklassen og ikke det nasjonale borgerskap som hadde ledelsen i den demokratiske blokken, ble ikke revolusjonen i disse landene stående på den borgerlig-demokratiske etappen, men folkene gikk straks over fra demokratiske til sosialistiske omdannelser.

Spørsmålet om overvoksing i en sosialistisk revolusjon av de demokratiske folkerevolusjonene som i de utviklede kapitalistiske landene kan utgå av de allmenn-demokratiske bevegelsene, har i dag stor betydning for arbeiderbevegelsen.

I hvilken retning kan disse revolusjonene utvikle seg etter at monopolenes politiske og økonomiske herredømme er avskaffet?

Tidligere var de demokratiske revolusjonene innledningen til etappen med kapitalistisk samfunnsutvikling. De eventuelle anti-monopolistiske folkerevolusjonene i framtiden i de utviklede kapitalistiske landene vil ikke ha dette til oppgave. De vil ikke i noe

tilfelle stille seg et slikt reaksjonært-utopisk mål som å vende tilbake til forholdene slik de var under den førmonopolistiske kapitalismen!

Følgelig vil den sannsynlige utviklingsveien for slike revolusjoner bli at de vokser over i sosialistiske revolusjoner.

Når de kapitalistiske monopolenes diktatur styrtes av en demokratisk revolusjon, vil det for det første føre til at de store monopolenes agenter fjernes fra makten og at makten går over i folkets hender, — det vil si at det vil føre til en koalisjon av de demokratiske kreftene som kan omfatte arbeiderklassen, alle lag av bøndene, mellomlagene i byene og de demokratiske intellektuelle. Dette vil bety at *reaksjonens hovedkrefter* isoleres og styrtes allerede i den første, den demokratiske etappen.

For det annet vil avskaffelsen av monopolenes politiske herredømme føre til at det blir mulig å nasjonalisere de store trustenes og konsernernes eiendom. I de høyt utviklede kapitalistiske landene vil dette alt i den demokratiske etappen av revolusjonen resultere i at det opprettes en sterk statlig sektor innenfor folkehusholdningen, som vil omfatte mellom 60 og 80 % av samtlige industribedrifter.

I de høyt utviklede kapitalistiske landene ville derfor den demokratiske antimonopolistiske revolusjon alt fra begynnelsen av legge et stabilt fundament for overgangen til sosialismen. Dette gjør det innlysende at den demokratiske og den sosialistiske revolusjon *nærmer seg enda mer til hverandre* — enda de heller ikke tidligere har vært atskilt ved noen kinesisk mur.

Den demokratiske revolusjons overvoksing i den sosialistiske vil også fremmes av andre objektive og subjektive forutsetninger som er kommet til i de høyt utviklede kapitalistiske landene — nemlig den materielle basis som er mer eller mindre ferdig utviklet for sosialismen, en høyt utviklet arbeiderbevegelse osv.

Dessuten må en være oppmerksom på at styrkeforholdet internasjonalt er uten sammenlikning gunstigere enn før i tiden.

Utslagsgivende betydning for den demokratiske folkerevolusjonens overvoksing i den sosialistiske revolusjon har det faktum at det lever sterke marxistisk-leninistiske partier som støttes av alle lag av folket, og den elastiske og kloke politikken som disse partiene fører. Om enn de to etappene nærmer seg hverandre aldri så mye, så kan overgangen fra den demokratiske etappen til den sosialistiske ikke gjennomføres uten at de marxistisk-leninistiske partiene har den bevisste ledelsen, uten at de deltar aktivt med å få til overgangen.

Men selv om det er slik, må en naturligvis ikke lukke øynene for de særlige vanskene som den demokratiske og sosialistiske revolusjon kan møte i de utviklede kapitalistiske landene. Særlig vil det forhold gjøre seg gjeldende at denne revolusjonen har en sterkere motstander enn revolusjonene før. De store kapitalistiske

monopolene har i dag til sin disposisjon et meget sterkt militær- og politiapparat og en hel rekke midler til å øve ideologisk innflytelse på massene. De har samlet et veld av erfaringer i politisk intrigespill og i kunsten å fordumme massene. Derfor gjelder fremdeles Lenins slutning at det for den russiske revolusjonære arbeiderklassen var lettere å innlede revolusjonen, men vanskeligere å fortsette den i tiden etter, mens det omvendt er vanskeligere for den vest-europeiske arbeiderklassen å begynne revolusjonen, men lettere å føre den videre.¹

Andre former for massenes overgang fra kamp for demokratiske krav til den sosialistiske revolusjonen

Den demokratiske antimonopolistiske revolusjon utgjør i de moderne kapitalistiske land en mulig, men slett ikke ufrakommelig etappe i kampen for sosialismen. Den mulighet foreligger også at de allmenn-demokratiske bevegelsene ikke vil føre til slike revolusjoner (eller iallfall ikke i alle land) og at den sosialistiske revolusjon inntrer direkte, slik at den allmenn-demokratiske etappen blir sprunget over.

Hvordan skal en så vurdere de nåværende demokratiske bevegelsene i lys av denne muligheten?

Vil de ikke bety en hindring i kampen for sosialismen? Burde en ikke heller «på flekken» kjempe for å styrte borgerskapet og for å opprette proletariatets diktatur, som samtidig på beste måte ville tilfredsstillte arbeiderklassen og alle arbeidende lags demokratiske krav?

Slike spørsmål stilles fra flere hold innenfor arbeiderbevegelsen.

Men i virkeligheten betyr kampen for allmenn-demokratiske mål ikke at de arbeidendes posisjoner i kampen for sosialismen svekkes, men at de styrkes, og særlig fordi seirene som de arbeidende vinner i kampen for demokratiet, freden osv. skaper gunstigere vilkår for kampen for sosialismen.

Samtidig medfører kampen for allmenn-demokratiske krav at det reaksjonære borgerskap svekkes. Og enda denne kampen ikke i og for seg er en kamp for sosialismen, er den likevel en kamp mot hovedstøtkreftene innenfor kapitalismen. Og så sant de arbeidende lag av folket greier å tilføye disse kreftene et nederlag, betyr dette naturnødvendig en undergravning av grunnpelene i kapitalistklassens herredømme.

Og enn videre er det i kampen for allmenn-demokratiske mål

¹ V. I. Lenin: «Beretning om den nåværende situasjon på den 4. konferanse av fagforeninger og bedriftsutvalg i Moskva», i: Verker, tysk utgave, bd. 27, s. 464.

lettere å mobilisere folkemassene i kampen mot imperialismen og å fylke dem under én fane, opprette et fast forbund med dem og tilkjempe seg den autoritet som arbeiderklassen og dens revolusjonære fortropp trenger for å kunne ta ledelsen av massene.

Og endelig er kampen for allmenn-demokratiske mål en god skole for politisk organisering og herding av de arbeidende massene. Under denne kampen får massene bedre og bedre syn for betydningen av maktspørsmålet, spørsmålet hvem som sitter med statsmakten. Dette er som kjent hovedspørsmålet i den sosialistiske omveltningen.

Men sammenhengen mellom de demokratiske bevegelsene og den sosialistiske revolusjon er ikke uttømt i og med at disse bevegelsene skaper gunstigere vilkår for arbeiderklassens og alle arbeidendes frigjøringskamp.

Avgjørende betydning har også den kjensgjerning at store grupper av arbeidende under bestemte vilkår kan gå *direkte* over til kampen for sosialismen, til forbund med arbeiderklassen i den sosialistiske revolusjon under demokratiske paroler.

Vi vet for eksempel hvilken veldig rolle massenes demokratiske bestrebelse, deres kamp for fred og jord spilte da de arbeidende massene i Russland gikk over til den sosialistiske revolusjon. Da bøndene var blitt overbevist om at den borgerlige regjeringen kunne gi dem verken fred eller jord, gikk de i oktober 1917 over til bolsjevikene, og dette betydde at den sosialistiske revolusjonen var sikret seier.

Liknende situasjoner kan naturligvis også oppstå i framtiden.

Det har ingen hensikt å gi seg til å gjette om hvilken måte dette kan komme i stand på, og hvilke demokratiske krav som i tilfelle blir grunnlaget. Ethvert demokratisk krav kan alt etter den situasjon som foreligger, føre massene fram til den avgjørende kampen for sosialismen. Ansikt til ansikt med den umiddelbare faren for en atomkrig som forberedes av det reaksjonære borgerskapet, kan en massebevegelse for freden bli det som fører dit. Under andre vilkår kan en bred antifascistisk bevegelse eller kampen for å forsvare den nasjonale suverenitet, eller en hel rekke slike bevegelse som flyter sammen til en mektig demokratisk kamp — bli det som fører massene inn på veien til sosialismen.

I ethvert tilfelle er én omstendighet viktig her: Under de vilkår som rår i dag, knyttes de allmenn-demokratiske massebevegelsene mot imperialismen og mot det monopolistiske borgerskapet stadig tettere sammen med kampen for sosialismen. Men samtidig som en fastslår dette, må en ikke se de demokratiske bevegelsene utelukkende som middel til å føre massene fram til den sosialistiske revolusjon.

Dette er ikke på sin plass, særlig av den grunn at disse bevegelsene har stor *selvstendig* betydning for folkene i alminnelighet

og framfor alt for arbeiderklassen. Kan kampen for freden, mot kjernefysisk tilintetgjøring betraktes ene og alene som et slags hjelpemiddel? Er ikke denne kampen et av hovedmålene for hele den demokratiske og progressive menneskehet under ett? Særlig gjelder dette kampen mot fascismen eller mot det skjendige koloniherrdømmet, som en stor del av menneskeheten har vært dømt til å lide under inntil fornylig.

Men samtidig stiller den marxistisk-leninistiske holdningen til de allmenn-demokratiske bevegelsene krav om fullstendig klarhet når det gjelder klasseposisjonene. Samme hvor viktige den ene eller den andre bevegelsen kan være, så vil ingen kommunist og ingen bevisst arbeider noen gang tape arbeiderbevegelsens endelige mål av syne. Og derved blir han ikke en mindre bevisst og mindre standhaftig kjemper for folkemassenes umiddelbare interesser — for slike krav som freden, demokratiet, den nasjonale uavhengighet og suverenitet.

Alle som er demokrater, er slett ikke alltid tilhengere av sosialismen. Men enhver bevisst kjemper for sosialismen er samtidig også en konsekvent forsvarer av demokratiet, for alle de arbeidendes demokratiske interesser.

3. Framveksten av forutsetningene for den proletariske revolusjon

Den sosialistiske revolusjon er en mektig og komplisert historisk prosess, der millionmasser er med og hvor forskjellige klassekrefter, partier og organisasjoner kolliderer og innvirker på hverandre. Det er klart at selv i tilfelle revolusjonen er fullt framvokst og det grunnleggende klasse-motsetningsforholdet i det kapitalistiske samfunn er blitt tilspisset til det ytterste — så kan revolusjonen likevel ikke gjennomføres i et hvilket som helst, vilkårlig valgt øyeblikk og i en hvilken som helst vilkårlig valgt situasjon. Skal den proletariske revolusjon føre til seier og overføre makten i de arbeidendes hender, må det et helt kompleks av bestemte forutsetninger til.

Revolusjonen er gjennombrøytning av et svakt ledd i imperialismens system

I imperialismens epoke må en ikke betrakte den proletariske revolusjon i et bestemt land som en enkeltstående, isolert foreteelse. Imperialismen er et verdenssystem som ethvert kapitalistisk land er knyttet til i mer eller mindre sterk grad. Når en i dag skal dømme

om forutsetningene og perspektivene for den proletariske revolusjon i det ene eller det andre landet, så kan en ikke bare regne ut fra den indre politiske tilstand i vedkommende land. Dette spørsmålet må i dag undersøkes under en synsvinkel som tar med tilstanden i det imperialistiske verdenssystem som helhet.

Dette var som kjent Lenins utgangspunkt da han utarbeidet teorien om muligheten for sosialismens seier i et enkelt land. Han påviste at det imperialistiske verdenssystem som følge av loven om den ujevne utvikling er underlagt periodiske kriser og rystelser, som gjør at den proletariske revolusjon kan settes inn mot det. Dette byr de arbeidende i de enkelte land mulighet til å bryte gjennom imperialismens verdensfront der den er svakest.

Hva menes det med et svakt ledd i kjeden av imperialismens verdenssystem? Med det menes et land eller en gruppe land der kapitalismens økonomiske og politiske motsetningsforhold er blitt særlig tilspisset, der de herskende klassene ikke lenger evner å beherske den revolusjonære bevegelsen, og der revolusjonens krefter er sterke og organiserte — og der det som følge av dette danner seg de gunstigste forutsetninger for å styrte kapitalismen.

Hittil har de arbeidendes frigjøringsbevegelse i hele verden gått nettopp denne veien — å bryte det svakeste leddet i imperialismens kjede.

Og samme hvordan den konkrete situasjon i et bestemt land eller i hele verden vil forandres, vil uten tvil Lenins tese om framveksten av forutsetningene for den proletariske revolusjon fortsatt være gyldig for arbeidernes frigjøringskamp. Overgangen fra kapitalismen til sosialismen er ikke en akt som innebærer at alle land frigjør seg fra kapitalismens herredømme samtidig, men en prosess hvor enkelte stater bryter ut av det kapitalistiske system. Og at de kan bryte ut av imperialismens verdensfront, det beror på at den er blitt svakere.

Dette betyr at feltet for den sosialistiske revolusjon er blitt mye videre. I dag, da det imperialistiske system som helhet er blitt modent for overgangen til sosialismen, *fins det ikke lenger et eneste land som på grunn av økonomisk tilbakeliegenhet eller hvilke som helst andre indre grunner ikke kan slå inn på veien med den sosialistiske revolusjon.* Også slike land har det perspektiv at de med økonomisk hjelp fra de sosialistiske landene kan begynne bevegelsen i retning av sosialismen.

Er revolusjonen med nødvendighet knyttet sammen med en krig?

Hittil har den historiske utviklingen formet seg slik at hver gang kapitalismen er blitt styrtet ved en revolusjon og stater har

brutt ut av det kapitalistiske system, så har det skjedd i samband med verdenskriger. Både den første og den andre verdenskrigen påskyndet i vesentlig grad utbrudd av revolusjonen. Om den første verdenskrigen sa Lenin at den var en stor, veldig og allmektig «regissør», som «var i stand til på den ene siden å påskynde verdenshistoriens gang veldig og på den annen side å framkalle verdensomfattende kriser — økonomiske, politiske, nasjonale og internasjonale kriser av uant intensitet.»¹ Den svekkelsen av det kapitalistiske system som inntrådte med den første verdenskrig, gjorde det mulig å bryte gjennom imperialismens front i det tsaristiske Russland i 1917.

Den andre verdenskrigen var i så måte en enda bedre «regissør». Ved at den internasjonale reaksjonens hovedkrefter — den tyske og italienske fascismen og den japanske militarismen — ble slått, ble det mulig for enda en rekke land i Mellom- og Sørøst-Europa og for det store Kina, Nord-Korea og Nord-Vietnam å frigjøre seg. Av de samme grunnene ble det lettere for folkene i India, Indonesia, Burma og andre koloniale og avhengige land å frigjøre seg fra det imperialistiske åket.

På grunnlag av disse historiske kjensgjerningene kan en slutte at i imperialismens epoke fører verdenskrigene — som tilspisser de sosiale motsetningsforholdene i det kapitalistiske samfunn til det ytterste — uunngåelig til revolusjonære omveltninger. Der- som imperialistene ikke skriver seg denne lærdommen bak øret og skulle våge å utløse en tredje verdenskrig, så vil den uvegerlig føre til sammenbrudd for hele det imperialistiske verdenssystemet. Menneskeheten vil visselig ikke lenger finne seg i et system som utsetter hele folks fysiske eksistens for en dødelig fare og dømmer millioner mennesker til lidelser og tilintetgjøring.

Men av dette følger slett ikke at en krig er ubetinget forutsetning for videre revolusjonær seier over kapitalismen. *Verdenskriger kan ikke tenkes uten revolusjoner, men revolusjoner er fullt ut mulig uten krig.*

Krigen er verken opphav eller nødvendig forutsetning for revolusjonen. Det beviser særlig erfaringene fra de nasjonale frigjøringsrevolusjonene i den aller siste tid. Før i tiden kunne slike revolusjoner regne med positivt resultat som regel bare under kriser og under kaos frambrakt av den imperialistiske krig. I dag kjenner vi eksempler på demokratiske revolusjoner som har vunnet seier og som har utviklet seg under fredelige vilkår: julirevolusjonen i Irak (1958) og folkeoppstanden på Cuba (1959).

Marxismen-leninismen lærer at den proletariske revolusjon er en følge av en tilspissing til det ytterste av de sosiale og politiske motsetningsforholdene. Og som vi alt har vist, er denne tilspissingen

¹ V. I. Lenin: «Brev fra det fjerne», i: Verker, tysk utgave, bd. 23, s. 313.

blitt en kronisk tilstand i de fleste land under den moderne kapitalismen, som er inne i en dyp allmenn krise.

Når disse vilkårene hersker, trenger en ikke vente på kriger eller et eller annet ytre pådriv for at kapitalismens indre motsigelser skal bryte fram med uhørt styrke. I dag da den revolusjonære arbeiderbevegelsen har en høy grad av bevissthet og organisasjon, kan et revolusjonært utbrudd under gunstige internasjonale vilkår også være betinget av prosesser i de kapitalistiske landenes økonomiske og politiske liv.

Den framskridende indre svekkelse av kapitalismen er den dypestliggende og uavvendelige årsaken til at de arbeidende mennesker som enda er under kapitalismens åk, kan regne med stadig ny framgang i den store bevegelsen for sin sosiale frigjøring.

Hva er en revolusjonær situasjon?

Enhver revolusjon som fortjener navnet, er en aksjon av brede folkemasser, som har reist seg til kamp og er fast besluttet på å forandre samfunnsordningen og vilkårene for samfunnssystemets eksistens. Siden det dreier seg om hele klassers og folks kamp, ville det være naivt å tro at de kan settes i bevegelse etter en eller annens luner. Folk og klasser reiser seg til kamp under innvirkning av dype beveggrunner som ligger i deres objektive levevilkår.

Leninismen har framsatt allmenne kriterier som brukes til å dømme om hvor vidt forutsetningene for en slik revolusjon er vokst fram og om den objektive situasjon er til gunst for massenes kamp for makten. I politisk språkbruk kalles en slik gunstig situasjon en *revolusjonær situasjon*.

Lenin påpekte at det er tre hovedkjennetegn som karakteriserer den revolusjonære situasjon: «1. Når det er umulig for de herskende klassene å opprettholde sitt herredømme i uforandret form, når det er en krise i en eller annen form i de «øvre lag», en krise i den herskende klassens politikk slik at det åpner seg en revne som de undertrykte klassenes utilfredshet og forbitrelse trenger fram gjennom. For at det skal komme til revolusjon er det vanligvis ikke nok at de «lavere lag» «ikke vil leve» på den gamle måten, det kreves også at de «høyere lag» «ikke kan leve» på den gamle måten. 2. Nøden og elendigheten blant de undertrykte klassene tiltar ut over de vanlige mål. 3. Som følge av disse årsakene skjer det en betraktelig økning i aktiviteten blant massene, som i den «fredelige» epoken rolig finner seg i å bli utplyndret, men som derimot i stormfulle tider drives av hele krisesituasjonen og også av de «høyere lag» selv til selvstendig historisk handling.

Uten disse objektive forandringene som er uavhengig ikke bare

av enkeltgruppers og enkeltpartiers vilje, men også av de enkelte klassenes vilje, er en revolusjon — som regel — umulig. Totalsummen av alle disse objektive forandringene er det som kalles en revolusjonær situasjon.»¹

Særlig viktig er Lenins påpekning at det ikke er nok for en revolusjonær situasjon at massene gripes av utilfredshet og forbitrelse. For å få en revolusjon må det dessuten til at de herskende klassene ikke lenger kan leve og regjere på den gamle måten. Med andre ord — revolusjonen er umulig uten en allmenn nasjonal krise, det vil si en krise som omfatter både de «lavere» og de «høyere» lag. Følgelig kan arbeiderklassens revolusjonære parti ikke legge opp sin taktikk bare avhengig av massenes stemninger, men må også ta med i regningen de herskende klassenes holdning.

En revolusjonær situasjon inntreffer når de herskende kretsens politikk har lidt bankerott og er kommet inn i en blindgate, når utilfredsheten vokser i folkemassene og det hersker forvirring i de «øvre lag», når — som man sier — omveltningen ligger i luften. Vanligvis er dette tilfelle i stormfulle historiske perioder, når hele klassers og hele folks skjebne ofte avhenger av om hendingene tar den eller den vending. Massene står i et slikt øyeblikk foran et valg: enten — eller, noen tredje mulighet fins ikke. De reiser seg for å styrte den bestående makt, fordi de på grunnlag av sine egne erfaringer er blitt overbevist om at det på noen annen måte ikke er mulig å skjøtte sin livsinteresser.

Selv de minst klassebevisste arbeidende lag forstår i slike øyeblikk den allmenne mening i hendingsforløpet og beslutter seg til aktiv handling. Det er dette Marx sikter til når han taler om dager som konsentrerer tjue år i seg.

Blant de objektive årsakene som bringer situasjonen i kok spiller de økonomiske faktorene i regelen den avgjørende rolle, det vil si den voldsomme skjerpningen av de undertrykte klassenes nød og elendighet. Utbygningen som går ut over de vanlige mål, massearbeidsløsheten, en stormende vekst i varefordyrelsen, kriseforetelesene i økonomien, som fratar massene alt håp om en bedring på kort og langt sikt — alt dette gjør det uten tvil særlig sannsynlig at massenes revolusjonære aktivitet eksploderer. Men likevel har marxistene aldri betraktet de materielle årsakene som de eneste faktorer som revolusjonerer massenes bevissthet og vilje.

Spørsmålet om de faktorer som fører til en revolusjonær situasjon, bør undersøkes allsidig særlig under de vilkår som råer i dag — og herunder må en nøye vurdere de forskjellige prosesser som i dag går for seg i den kapitalistiske verden. Krigsfaren som skjerpes og fascismens gjenfødelse i de kapitalistiske landene for eksempel,

¹ V. I. Lenin: «Den 2. internasjonales sammenbrudd», i: Verker, tysk utgave, bd. 21. s. 206/207.

samler elementer til et revolusjonært utbrudd. Når massene ser faren for at deres land kan bli trukket med i atomkrigens katastrofe er fullt tilstrekkelig til at det skjer en rask høyning i massenes besluttsomhet til å opptre åpent imot de politiske eventyrernes herredømme, som sitter og fullbyrder en liten gruppe rustningsmonopolers vilje. Hemningsløs politisk reaksjon kan likeledes føre til at det inntrer en revolusjonær situasjon. Liknende virkninger kan det få i tilfelle det foreligger fare for at et land trues med besettelse av utenlandske tropper, og andre faktorer.

Det er derfor fåfengt håp alle de nærer som tror at de i vår tid skal kunne løskjøpe seg fra revolusjonen ved halve sosiale reformer og delvise bedringer i de arbeidendes levevilkår. Folk som er befengt med slike illusjoner verken vil eller kan heller forstå at klassemotsetningene i et land i dag kan skjerpes fram til en revolusjon ikke bare av økonomiske, men også av politiske årsaker.

Men Lenin har dessuten også pekt på at det ikke vokser en revolusjon ut av enhver revolusjonær situasjon, men at dette bare skjer så sant *subjektive* forutsetninger er til stede i tillegg til de nødvendige objektive forutsetninger. Og den aller største betydning her har det, at den revolusjonære klassen har evne til og er rede til avgjørende aksjon, sterk nok til å styrte den bestående makt eller svekke den, — for den «faller» aldri av seg selv, ikke engang i krisetider, om den ikke «bringes til fall».

Nettopp i tider med revolusjonære kriser må *arbeiderklassens parti* bevise sin politiske modenhet og kampkraft. Partiet bærer et overlag stort ansvar: det må ikke la en eneste gunstig mulighet gå forbi, det må velge det riktige øyeblikk da dets oppfordring til avgjørende aksjoner får støtte av de bredeste masser. Lenin understreket gang på gang at en arbeiderklassens leder i slike stunder må være i stand til ikke bare å analysere situasjonen vitenskapelig, men at han dessuten må ha det en kan kalle en særskilt revolusjonær intuisjon.

Særlig advarte Lenin det revolusjonære partiet mot en fare som ikke er utelukket i perioder da hendingene utvikler seg med stormskritt. Det er den faren som ligger i at en forlitter seg bare på sine egne krefter og tar stemningene og besluttsomheten i avantgarden for å være hele folkets holdning.

Uten partiets førerskap er ingen revolusjon mulig, men partiet kan ikke gjennomføre den bare med egne krefter. Lenin advarte inntrengende: «Med fortroppen alene kan man ikke seire. Å kaste fortroppen alene ut i den avgjørende kamp før hele klassen, før de brede masser har tatt stilling enten for direkte å støtte fortroppen, eller i det minste for velvillig nøytralitet overfor den, og har vist seg å være helt ute av stand til å støtte dens motstandere, — det vil ikke bare være en dumhet, men en forbrytelse. Men for at

virkelig hele klassen, de brede masser av de arbeidende og undertrykte under kapitalen skal nå fram til et slikt standpunkt, er det ikke nok bare med propaganda og agitasjon. For dette er massenes egen politiske erfaring nødvendig. Dette er alle store revolusjoners grunnlov...»¹

Dette er i korte trekk marxismen-leninismens oppfatninger om den revolusjonære situasjon, som oppstår som følge av objektive årsaker, men som bare kan utnyttes med framgang for en revolusjonær aksjon gjennom et parti som forstår hva det historiske øyeblikk krever, som er nært knyttet til massene og evner å rive massene med seg.

En revolusjonær situasjon kan under forskjellige vilkår føre til revolusjoner av forskjellig type. Den demokratiske revolusjon skaper gunstige forutsetninger for at en omfattende folkekoalisjon kan komme til makten, den proletariske revolusjon for at arbeiderklassen og dens forbundsfeller kan komme til makten. Hvilken form revolusjonen tar, på hvilken vei folkekoalisjonen eller arbeiderklassen kommer til makten, det avhenger av mange omstendigheter.

4. Maktens overgang på arbeiderklassens hender

Det sentrale spørsmål i enhver revolusjon er spørsmålet om makten. Oppgaven som fortidens borgerlige revolusjoner hadde, var å overføre makten fra føydalherrene til borgerskapets klasse, som var i oppstigningen. Den proletariske revolusjon har til mål å rive makten ut av hendene på det reaksjonære borgerskap og dets politiske handlangere og gi den over til arbeiderklassen og dens forbundsfeller. Denne revolusjonen fratar utbytterklassene deres politiske herredømme og ødelegger basisen for deres økonomiske styrke. Den innleder en ny historisk periode, overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen.

Det faktum at den sosialistiske revolusjon har det samme politiske mål i alle land og under alle vilkår, betyr likevel slett ikke at den foregår i de samme formene overalt. Tvert imot — metodene og måten å avskaffe det reaksjonære borgerskaps herredømme kan være forskjellige. Marxismen-leninismen avviser ferdige metoder og former for erobring av den politiske makt som skulle være gitt en gang for alle, bindende for alle folk og for alle tider. Metodene og formene forandrer seg i samsvar med de allmenne vilkår i vedkommende epoke og alt etter den konkrete situasjon i vedkommende land, — alt etter de nasjonale særegenhetene, hvor skjerpet den revolusjonære situasjonen er, etter forholdet mellom klassekreftene,

¹ V. I. Lenin: ««Radikalismen» — kommunismens barnesykdom», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 137.

etter hvor høyt arbeiderklassen og dens motstandere er organisert.

I det øyeblikk da arbeiderklassens parti innstiller massene på den proletariske revolusjon, står det overfor spørsmålet om revolusjonens karakter: Vil den sosialistiske omdannelsen foregå på fredelig eller ikke-fredelig vei? Dette avhenger i første rekke av ymse objektive vilkår: den indre situasjon i vedkommende land, — særlig klassekampens utviklingsgrad, dens intensitet, og de herskende klassenes motstandskraft — og videre av den internasjonale situasjon.

Dessuten må en i denne sammenhengen være klar over at i enhver revolusjon er det slik at kampformene ikke bare avhenger av den ene parten. Og i den sosialistiske revolusjon avhenger de ikke bare av arbeiderklassen som reiser seg til storm mot kapitalismen, men også av borgerskapet og dets hjelpesmenn, som forsvarer utbyttersamfunnets vaklende grunnpeler.

Arbeiderklassen tar ikke sikte på å løse de sosiale problemene ved bruk av vold. Lenin understreket alltid: «Arbeiderklassen foretrekker naturligvis å overta makten på fredelig vis...»¹ Men borgerskapet går ikke med på dette arbeiderklassens ønske, og påtvinger de revolusjonære arbeiderne de skarpeste og blodigste metodene og formene for kamp — så sant det kan få det til.

Muligheten for løsning av maktspørsmålet på ikke-fredelig vei

Historiens lærdommer vitner om at de herskende klassene aldri har avspasert fra kamplassen og gitt avkall på makten frivillig. De tar hele statsapparatet til hjelp og undertrykker med vold selv de svakeste revolusjonære rørsler og ethvert forsøk på å ta fra dem deres klasseprivilegier.

Det er grunnen til at væpnet oppstand fra den revolusjonære klassen mot de gamle herskende klassene fra gammelt av har vært den klassiske formen for en politisk omstyrting. I parentes bemerket vet ingen dette bedre enn borgerskapet selv, hvis målsmenn i dag våger å beskyldre de revolusjonære arbeiderne for «hang» til vold. I den perioden da borgerskapet selv strevet for å ta makten, grep det med lett hjerte til våpen mot de klassemotstanderne som søkte å sperre veien til makten for det.

Og ikke bare det — i denne historiske situasjon var borgerskapet enda dristig nok til åpent å kreve massenes rett til å bruke vold i kampen for å få gjennomført nye og mer framskredne samfunnstilstander. I det meget viktige dokument fra den amerikanske borgerlige revolusjon, i uavhengighetserklæringen av 1776, tales

¹ V. I. Lenin: «En bakstrever-retning innenfor det russiske sosialdemokrati», i: Verker, tysk utgave, bd 4, s. 270.

det ikke bare om den rett, men til og med om den plikt som ethvert folk har til ikke bare å forandre en gammel regjeringsform, men også til å tilintetgjøre den, i fall den står i motstrid med folkets interesser.

Det er først etter at borgerskapets herredømme er blitt en utlevd regjeringsform som ikke lenger tjener de samfunnsmessige interessene, og er blitt til et diktatur for et lite finansoligarki som trues av undergang, at borgerskapet har tatt til å fordømme «prinsipielt» enhver voldsbruk rettet mot den «lovlige» makt.

Sosialismens fiender har gjennom årtier strevd med å forfalske marxismen-leninismens innstilling til den væpnede oppstand og dens plass i den sosialistiske revolusjon. De prøver nå som før å framstille kommunistene som sammensvergere og kupp-makere, som vil ta makten i sine egne hender bak ryggen på massene osv. Disse påstandene inneholder ikke det minste grunn av sannhet.

Lenin har gitt en vitenskapelig eksakt framstilling av marxismens oppfatninger i samband med væpnet oppstand. Han understreket med ettertrykk den vekten denne formen for kamp har og at en må omgås den ansvarsbevisst. Han advarte de revolusjonære arbeiderne mot allslags eventyrpolitikk, enhver lek med sammensvergelses for å «gripe» makten. Lenin betraktet alltid oppstanden som en omfattende masseaksjon, ledet av den bevisste del av arbeiderklassen. Fem måneder før Oktoberrevolusjonen, i mai 1917, skrev han: «Vi ønsker ikke å «tilrane oss makten», for alle revolusjonserfaringer lærer at makten er av varighet bare så sant den støtter seg på flertallet av befolkningen.»¹ Og nettopp en slik stabil makt var det som ble skapt med den sosialistiske revolusjonen i Russland i oktober 1917.

I sine arbeider har Lenin foretatt en grundig analyse av «det særegne slag av politisk kamp» som den væpnede oppstand er. Han har gitt de revolusjonære følgende gode råd:

1. En må aldri *leke* med oppstanden, men har en først begynt den, så må en gå *hele veien til ende*.
2. På det avgjørende sted og i det avgjørende øyeblikk må det konsentreres en *stor overvekt i styrker*, for ellers vil fienden, som er bedre opplært og organisert, tilintetgjøre opprørerne.
3. Så snart oppstanden er begynt, gjelder det å handle med *største besluttsomhet* og under alle omstendigheter og ubetinget å gripe *offensiven*. «*Defensiven er døden for den væpnede oppstand.*»
4. En må gå inn for å overraske fienden og passe på å nytte ethvert øyeblikk da hans tropper er spredt.
5. Det gjelder å oppnå resultater *hver dag*, selv om de er små

¹ V. I. Lenin: «Krigen og revolusjonen», i: Verker, tysk utgave, bd. 24, s. 417.

(hvis det dreier seg om en by, så kan vi si hver time) og derigjennom beholde den «moralske overvekt» for enhver pris.¹

En klok anvendelse i praksis av disse Lenins anvisninger var en av forutsetningene for oktoberoppstandens seier i Russland, — som vel var historiens ublodigste revolusjon. For under stormen på Vinterpalasset som endte med at den provisoriske regjering ble styrtet og makten gikk over til sovjetene, var det ikke mer enn noen tjuetall mennesker som måtte bøte med livet tilsammen på begge sider.

Men det er selvsagt ingen som vil hevde at de proletariske revolusjoner i andre land ubetinget vil ha den samme karakter som i Russland. Da Lenin etter revolusjonen kom inn på årsakene til de revolusjonære slagene som var blitt ført med den største forbitrelse, framhevet han to omstendigheter:

For det første var utbytterne slått bare i ett land. Like etter omstyrtingen hadde de ennå en del fordeler sammenliknet med arbeiderklassen, og derfor kunne de yte en langtrukken og forbitret motstand, og de oppga ikke til siste minutt håpet om en restaurasjon.

For det annet utgikk den russiske revolusjon av den store imperialistiske krigen, da militarisme og krigshissing hadde tatt overhånd. En slik revolusjon kunne ikke foregå «uten komplotter, uten kontra-revolusjonære anslag fra de titusen og hundretusen offiserene som tilhørte godseierklassen og kapitalistklassen»². Og dette måtte uunngåelig framkalle mottiltak fra folket som var gått til oppstand.

Andre land, sa Lenin, vil få en lettere vei fram til sosialismen.

Muligheten for en fredelig vei for revolusjonen

Den fredelige overgang til sosialismen har vesentlige fortrinn. Den gjør det mulig å gjennomføre denne grunnleggende omdannelsen av samfunnslivet med de minste offer, med et minimum av ødeleggelse av samfunnets produktivkrefter og med de minste avbrekk i produksjonsprosessen. I et slikt tilfelle kan arbeiderklassen overta produksjonsapparatet nesten uskadd fra de kapitalistiske monopolene og sette det i gang igjen straks den nødvendige reorganiseringen er gjennomført, — for i løpet av den kortest mulige tid å vise alle befolkningslag fordelene ved den nye produksjonsmåten.

En fredelig maktovertakelse er mest i pakt med arbeiderklassens hele verdensanskuelse. Arbeiderklassens store humanistiske idealer utelukker vold for voldens egen skyld, og dess mer som jo den

¹ V. I. Lenin: «Råd fra en utenforstående», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 7, 1957, s. 131/132.

² V. I. Lenin: «Hvordan borgerskapet utnytter renegatene», i: Gegen den Revisionismus, tysk utgave, s. 480.

historiske sannhet som arbeiderklassen er målsmann for, er så sterk at den i alle stykker kan regne med støtte fra det store flertall av befolkningen.

Følgelig dreier det seg ikke om hvor vidt marxistene og de revolusjonære arbeiderne vil ha eller ikke vil ha en fredelig revolusjon, men om hva det fins objektive forutsetninger for.

Marx og Lenin mente at det under bestemte vilkår kunne være til stede forutsetninger for en revolusjon gjennomført på fredelig vei. Marx mente for eksempel i syttiårene i forrige århundre at denne muligheten da forelå for Englands og Amerikas vedkommende. Hans utgangspunkt var først og fremst at militarisme og byråkrati var mindre utviklet i England og Amerika enn i noen andre land i disse årene da den førmonopolistiske kapitalismen var på sitt høyeste. Derfor behøvde ikke en omveltning å framkalle bruk av omfattende voldelige tiltak fra borgerskapets side og ville heller ikke gjøre det nødvendig med tilsvarende mottiltak fra proletariatets side. I England utgjorde alt den gang arbeiderklassen størstedelen av befolkningen; den var godt organisert og hadde et forholdsvis godt kulturelt dannelsesnivå. Og borgerskapet var vant til å løse strids-spørsmål gjennom kompromisser. Under disse vilkår mente Marx det var mulig at den sosialistiske revolusjon kunne seire på fredelig vei, for eksempel ved at arbeiderne ytet utløsning i penger for de produksjonsmidlene som borgerskapet eide.

Lenin skrev seinere om dette: «Marx bandt ikke hendene på seg selv og de framtidige lederne for den sosialistiske revolusjon når det gjelder formene, metodene og måten for omveltningen, for han forsto meget godt hvilken umasse av nye problemer som da vil dukke opp, hvordan hele situasjonen vil endre seg under omveltningen, og hvor ofte og hvor sterkt den vil forandre seg i løpet av omveltningen.»¹

Det som alltid har særkjent sanne marxister, er at de har anvendt de forskjellige formene for revolusjonen med omtanke og smidighet.

De russiske marxistene-leninistene forberedte seg riktignok på væpnet oppstand, men de slapp ikke av syne noen mulighet for å kunne gjennomføre den politiske omveltningen med fredelige midler. Da det under den russiske revolusjonen i tiden april til juni 1917 bød seg mulighet for fredelig overgang til den sosialistiske etappe av revolusjonen, gikk Lenin inn for å utnytte denne muligheten øyeblikkelig. I tiden umiddelbart etter februarrevolusjonen var Russland blitt det land som var friest av alle, — folket hadde tilkjempet seg rettigheter som ikke eksisterte i noen av de mest demokratiske statene. Derfor stilte Lenin i sine berømte «aprilteser» opp parolen

¹ V. I. Lenin: «Om «venstre»-barnaktighet og om småborgerlighet», i: Verker, tysk utgave, bd. 27, s. 336.

om en revolusjon på fredelig vei. Først etter juli-hendingene 1917, da den provisoriske regjering sørget for at soldat- og arbeiderdemonstrasjonen på gatene i Petrograd ble skutt sønder og sammen, ble parolen om en fredelig revolusjon oppgitt. De borgerlige makt-havernes voldsbruk måtte møtes med væpnet oppstand.

Det var ikke bolsjevikene som hadde skylden for at det ikke var lyktes å gjennomføre overgangen til revolusjonens sosialistiske etappe på fredelig vei i Russland. Etter at sovjetmakten var opprettet måtte som kjent arbeiderne og bøndene ofre mye blod på borgerkrigsfrontene. Bolsjevikene mente at det ikke var behov for en slik krig. Lenin foreslo på vegne av sovjetmakten at det skulle sluttet avtaler med russiske og utenlandske kapitalister, at de skulle få konsesjoner og at det skulle opprettes statlig-kapitalistiske bedrifter. Men kapitalistene gikk ikke med på dette, og utløste en blodig borgerkrig i landet, med støtte fra den internasjonale imperialismen.

I tiden mellom den første og den andre verdenskrigen utviklet og fullkommengjorde det reaksjonære borgerskapet i mange land i Europa stadig sitt byråkratiske maskineri og sitt politiapparat og gjorde opp med de arbeidendes massebevegelser på brutal vis. De stengte alle muligheter for en fredelig gjennomføring av den sosialistiske revolusjon. En slik mulighet er først oppstått igjen i de siste årene som resultat av de verdenshistoriske forandringene som inntrådte etter Den andre verdenskrigen.

Disse forandringene setter sitt preg på alle folks og alle samfunnsklassers liv, og preger også de kommunistiske partienes kamperfaringer, slik som N. S. Khrusjtsjov har gitt en sammenfatning av dem i sin beretning på SUKP's 20. kongress. Partikongressen kom fram til den slutning at *under de nåværende vilkår er det mulig for enkelte land å gå over til sosialismen på fredelig vis uten væpnet oppstand og uten borgerkrig*. Denne konklusjonen ble bekreftet i deklarasjonen fra konferansen av de kommunistiske- og arbeiderpartiene og er dermed blitt den kommunistiske verdensbevegelsens felles eie.

En fredelig vei for revolusjonen er blitt mulig fordi det er kommet til en del nye faktorer.

For det første har det skjedd en forandring i styrkeforholdet mellom sosialismen og kapitalismen i internasjonal målestokk. Imperialistene hersker ikke lenger uinnskrenket, men de står overfor den mektige leiren av sosialistiske stater, den internasjonale arbeiderbevegelsen som stadig blir sterkere, og de demokratiske kreftene i hele verden. Dermed er det inntrådt en gunstigere ytre situasjon for revolusjonen.

For det annet øker de sosialistiske idéenes tiltrekningskraft stadig, og tallet på sosialismens tilhengere i hele verden er ved

å vokse raskt. Jo større framgang de sosialistiske landene vinner i utviklingen av sin folkehusholdning, sin kultur og sitt sosialistiske demokrati, dess mer vil de arbeidende i de kapitalistiske og koloniale land helle i retning av sosialismen, og dess bredere blir fronten av de krefter som vil bestrebe seg på å gå over til den nye samfunnsordningen.

For det tredje har det i mange kapitalistiske land i etterkrigsårene kommet til reelle muligheter for å sveise sammen flertallet av befolkningen på antimonopolistisk, allment demokratisk grunnlag, — og ut fra dette å få en avgjørende overvekt i styrke i forholdet til de herskende gruppene av borgerskapet.

Revolusjon på fredelig vei er altså ikke blitt mulig fordi de herskende klassene på et eller annet vis skulle ha endret sin karakter og skulle være blitt rede til å gi avkall på makten frivillig. Nei, den er blitt mulig fordi en nå i de ymse land kan etablere en slik overvekt i styrke i forhold til reaksjonen, at de reaksjonære klassene blir tvunget til å innse det håpløse i å reise motstand, og at intet annet står til buds for dem enn å kapitulere for det revolusjonære folket. *Men også i dette tilfelle avgjøres utfallet av revolusjonen av det reelle styrkeforholdet.*

Marxistene-leninistene erkjenner altså at en fredelig revolusjon er mulig, — men dermed har de slett ikke gått over på reformismens posisjoner.

Reformistene preker en fredelig vei fordi de i det hele tatt forkaster klassekampen og revolusjonen. Etter høyresosialdemokratens oppfatning danner det seg en «sosial rettferd» i samfunnet, ikke som følge av de arbeidendes revolusjonære aksjoner, men som en spontan evolusjon av selve det kapitalistiske samfunn. Marxistene-leninistene forkaster denne oppfatningen, for verken samfunnsvitenskapen eller erfaringen kan bevise at den er rett. De vet at enhver revolusjon — enten den er fredelig eller ikke-fredelig — er et resultat av klassekampen. Og den sosialistiske revolusjon — enten den er fredelig eller ikke-fredelig — er dess mer en revolusjon siden den avgjør spørsmålet om maktens overgang fra de reaksjonære klassene til folket.

Og videre betrakter reformistene den fredelige veien som den eneste vei til sosialismen. Marxistene-leninistene derimot konstaterer at på den ene siden foreligger det mulighet for en fredelig revolusjon, men de ser også samtidig den andre siden, nemlig at klassekampen i somme tilfelle uunngåelig vil tilskjerpes i høy grad. Der det reaksjonære borgerskapet har et sterkt militær- og politiapparat, vil arbeiderklassen komme til å møte forbitret motstand. Det er ingen tvil om at det i enkelte kapitalistiske land må en væpnet klassekamp til for å kunne styrte det borgerlige diktatur.

Lenin gjorde gjentatte ganger oppmerksom på at reaksjonen i

det siste fortvilte slag vil søke å utnytte alle fordelene de har på sin side. Det ville være en grandios feil å utelukke disse mulighetene og å unnlate å forberede seg på en hardnakket motstand fra reaksjonens side.

Anvendelse av nasjonalforsamlingen i revolusjonens tjeneste

En mulig form for fredelig overgang til sosialismen kan være at arbeiderklassen erobrer makten ved å erobre flertallet i nasjonalforsamlingen.

I tiårsvis har kommunistene iherdig angrepet de parlamentariske illusjonene som reformistene sprer blant arbeiderne. Men det har aldri betydd at de kommunistiske partiene har forkastet den parlamentariske kamp overbord. De har vært helt klar over dens betydning for forsvaret av folkets interesser og demokratiske rettigheter. Men samtidig har de alltid sagt tidligere at den parlamentariske kampen ikke kan føre fram til arbeiderklassens grunnleggende mål, at den altså ikke kunne erobre makten fra borgerskapet.

Denne innstillingen var riktig for sin tid, den var i pakt med de historiske vilkår som hersket tidligere.

Men i dag er situasjonen blitt en annen, og de revolusjonære partienes innstilling til den parlamentariske kamp har også forandret seg. Sovjetunionens kommunistiske partis 20. kongress foretok en analyse av arbeiderklassens kampvilkår i dagens situasjon og kom til den slutning at arbeiderklassen i dag kan nytte det parlamentariske demokratiske mekanisme til å erobre makten for seg.

I vedtaket heter det:

«I en rekke kapitalistiske land har arbeiderklassen, under ledelse av sin mest framskredne del, under dagens vilkår en reell mulighet til å samle det overveldende flertall av folket under sitt førerskap og å sikre at de viktigste produksjonsmidlene går over på folkets hender. De borgerlige høyrepartiene og regjeringene deres gjør stadig oftere bankerott. Under disse vilkårene er det mulig for arbeiderklassen — ved at den fylker om seg de arbeidende bøndene, brede kretser av intellektuelle og alle patriotiske krefter, sørger for at de opportunistiske elementene, som ikke evner å løsgjøre seg fra hestehandelspolitikken med kapitalismen og godseierne, får sin rette bekomst, — tilføyer de reaksjonære, folkefiendtlige kreftene et nederlag, erobrer et stabilt flertall i nasjonalforsamlingen og gjør den om fra et organ for det borgerlige demokrati til et redskap for den virkelige folkeviljen.»¹

Denne tesen som ble vedtatt på SUKP's 20. kongress, har også

¹ Se vedtaket i: Beretning fra SUKP's sentralkomité på partiets 20. kongress.

tatt i betraktning den oppfatning som flere utenlandske kommunistiske partier er kommet fram til på grunnlag av sine egne erfaringer.

Det er lett å forstå hvorfor den marxistiske teori beskjeftiger seg med dette spørsmålet. Innenfor den kapitalistiske verden danner det seg store antimonopolistiske, anti-imperialistiske koalisjoner som omfatter et forent flertall av nasjonene; disse koalisjonene kan gi opphav til nye typer av folkemakt, og parlamentet, nasjonenes representantforsamlinger, kan tjene som folkemaktens organisasjonsform og våpen til å utfolde kampen mot monopolenes herredømme.

Den parlamentariske veien for overgang til sosialismen vil ha mange fordeler for arbeiderklassen. At den nye makt utformes på grunnlag av parlamentet — en institusjon som har tradisjon i så mange land — ville med en gang gi denne makt den nødvendige autoritet, — og dette ville lette de påfølgende sosialistiske omdannelsene. Og i et slikt tilfelle ville enhver motstand mot den sosialistiske omveltningen ikke bare være faktisk, men også juridisk ulovlig og rettet mot nasjonens vilje, som kommer til uttrykk gjennom parlamentet.

Det ville selvsagt være det rene uvett å anta at makterobringen på parlamentarisk vei er mulig på en eller annen valgdag. Slikt kan bare reformister tro på, de som er overbevist om at de grunnleggende sosiale omdannelsene kan gjennomføres ganske enkelt ved en avstemning. Marxistene-leninistene har ikke en slik primitiv forestilling om arbeiderklassens makterobring gjennom nasjonalforsamlingen. Grunnspørsmålene i samfunnslivet avgjøres alltid av folke-massenes kamp, av det reelle styrkeforholdet mellom klassekreftene. Den parlamentariske kampen kan trygge overgangen til sosialismen bare så sant den kan støtte seg på en revolusjonær massebevegelse av arbeiderklassen og de brede lag av folket.

Å la alt avhenge av det såkalte kreftenes frie spill innenfor parlamentene, av parlamentariske kombinasjoner, ville bety å dratte ned på den «parlamentariske kretinisme» som er de høyresosialdemokratiske ledernes uhelbredelige syke. Et stadig nært samband med de brede massene, med den revolusjonære folkebevegelsen utenfor parlamentet er *den viktigste forutsetning for at det skal lykkes å virkeliggjøre de sosiale omdannelsene på parlamentarisk vei.*

Når den alminnelige utilfredshet vokser med stormskritt i et land, når det er blitt dannet en faktisk koalisjon av de demokratiske kreftene og massene krever at partiene på venstre fløy skal danne en revolusjonær regjering, — bare da vil de reaksjonære klassene være berøvet muligheten til å yte alvorlig motstand og bli tvunget til å bøye seg for folkeviljen.

De revolusjonære arbeiderpartiene tar ikke sikte på å bruke flertallet i nasjonalforsamlingen til å sikre seg behagelige taburetter.

De vil bruke makten de har fått for gjennom den lovgivende forsamling å foreta demokratiske og sosialistiske omdannelser, nasjonalisering av stormonopolenes eiendom osv. Da blir nasjonalforsamlingen et redskap for den virkelige folkevilje. Den nye revolusjonære makt ikke bare garanterer de demokratiske rettighetene som folket alt har, men utvider dem i alle stykker.

En kan riktignok ikke forutsi hvordan den parlamentariske vei til sosialismen konkret vil foregå i det eller det landet. Men én mulighet må en ha for øye alt fra første av. Det er ikke utelukket at de reaksjonære klassene ikke har til hensikt å bøye seg for nasjonens vilje når koalisjonen av de demokratiske partiene i et land har fått flertallet ved valgene, og at de vil søke å bruke vold for å forhindre at venstrepartiene overtar makten. I et slikt tilfelle vil de demokratiske partiene bli nødt til å svare på reaksjonens utfordring med vold. Revolusjonens fredelige gang vil da bli avløst av et ikke-fredelig forløp. Hvor hard den følgende kampen vil bli og hvilke former den får, vil da bli bestemt av styrkeforholdet mellom klassekreftene og den internasjonale situasjon.

Erfaringen lærer at kapitalistklassen er slutt nok til å gjøre det vanskelig for venstrepartiene å kunne erobre flertallet, ennå før spørsmålet om makterobringen er blitt akutt.

Så snart de herskende partienes posisjoner trues, utpønsker de listige valgsystemer som de innfører, innskrenker nasjonalforsamlingens rettigheter osv.

Arbeiderklassens revolusjonære partier må på forhånd være oppmerksom på at slikt kan skje og legge vinn på å beherske alle formene for kampen, de fredelige og ikke-fredelige, de parlamentariske og ikke-parlamentariske, — i den hensikt å stå rustet til i det nødvendige øyeblikk å bruke de formene som er best i samsvar med den gitte situasjon og de arbeidendes interesser.

5. De grunnleggende lovmessighetene for den sosialistiske revolusjon og særegenhetene i måten de kommer til uttrykk på i de forskjellige land

Spørsmålet om forholdet mellom de allmenne lovmessighetene for revolusjonen og de nasjonale særdragene ved den, har en viktig plass i den marxistisk-leninistiske teori om den sosialistiske revolusjon. Revolusjonens suksess avhenger i mangt av at dette spørsmålet får et riktig svar. Det er ikke underlig at det føres en skarp ideologisk kamp omkring dette spørsmålet.

Revisjonistene vil ikke godta at det eksisterer allmenne lovmessigheter for revolusjonen, og overdriver de nasjonale særdragene. Dette standpunktet søker de å pådytte partiene i de land der det

ennå ikke har vært noen revolusjon, og derfor innebærer det et faktisk avkall på revolusjonen.

Dogmatikerne derimot ignorerer nødvendigheten av å ta med i regningen de nasjonale vilkårene for revolusjonen. De krever at den sosialistiske revolusjon overalt skal gjennomføres etter det samme skjema, fastlagt en gang for alle. Også denne innstillingen til revolusjonen kan føre til stor skade for den revolusjonære bevegelsen. Sosialismens styrke ligger nettopp i at den realiserer seg gjennom massenes revolusjonære skaperverk og trer inn i enhver nasjons liv i former som er tilvante og forståelige for folket, og som henger organisk sammen med hele strukturen i det nasjonale liv. Men dogmatikerne ignorerer de nasjonale særegenhetene og vil overta mekanisk erfaringene fra andre land. Dermed hemmer de massenes aktivitet, svekker sosialismens tiltrekningskraft og legger ekstra vansker i veien for den.

Erklæringen fra konferansen av representanter for de kommunistiske- og arbeiderpartiene i de sosialistiske land (1957) kom inn på farene både ved revisjonismen og dogmatismen; der ble det understreket at *det må føres kamp samtidig mot begge tendenser*.

Marxismen-leninismen tar til lede råd at den sosialistiske revolusjon i de forskjellige land har enkelte prinsipielt viktige allmenne grunntrekk og lovmessigheter på tross av forskjell i konkrete vilkår og nasjonale tradisjoner. Dette er også forståelig, — for kapitalismens avløsning ved sosialismen utgjør i grunnen én og samme prosess i alle land. Den innledes med to grunnleggende omdannelser: 1. Utbytterklassene fjernes fra den politiske makt, og de arbeidende med arbeiderklassen i spissen oppretter sin makt — proletariatets diktatur; 2. Kapitalistenes og godseiernes eiendomsrett avskaffes, og det opprettes samfunnsseie av de viktigste produksjonsmidlene.

Som vi tidligere har vært inne på, kan disse to omdannelsene gjennomføres i forskjellige former. Men arbeiderklassen, som skal fullbyrde overgangen til sosialismen, må i alle tilfelle gjennomføre den. Uten dem kan det ikke finnes noen sosialisme.

Den mest fullgyldige formulering av de prinsippene som er uomgjengelige for å sikre den sosialistiske revolusjonens seier, er gitt i erklæringen fra konferansen av representanter for de kommunistiske- og arbeiderpartiene. Denne erklæringen nevner følgende prinsipper og vesentlige lovmessigheter som omfatter hele overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen:

arbeiderklassen, med det marxistisk-leninistiske parti som kjerne, leder de arbeidende massene under gjennomføringen av den proletariske revolusjon i den eller den form, og ved opprettelsen av proletariatets diktatur i den eller den form;

forbund mellom arbeiderklassen og hovedmassen av bøndene og andre arbeidende lag;

avskaffelse av den kapitalistiske eiendom og opprettelse av samfunnseie av de viktigste produksjonsmidlene;

gradvis sosialistisk omdannelse av landbruket;

planmessig utvikling av folkehusholdningen med sikte på å bygge opp sosialismen og kommunismen, og på å heve de arbeidendes levestandard;

den sosialistiske revolusjon settes ut i livet innenfor ideologien og kulturen, og det utdannes tallrike intellektuelle som er arbeiderklassen, det arbeidende folk og sosialismens sak hengivne;

det gjøres slutt på nasjonal undertrykkelse og opprettes forhold med likeberettigelse og broderlig vennskap mellom folkene;

det reises vern for sosialismens vinninger mot anslag fra ytre og indre fiender;

solidaritet mellom arbeiderklassen i vedkommende land og arbeiderklassen i andre land, det vil si proletarisk internasjonalisme;

Disse allmenne prinsippene og lovmessighetene er intet mer enn de kort formulerte grunnsetninger som er utledet av den marxistisk-leninistiske teori om den proletariske revolusjon og oppbyggingen av sosialismen.

De marxistisk-leninistiske partiene vil ikke sette disse prinsippene ut i livet i én og samme form overalt, med de samme midlene. De tar de konkrete vilkårene med i regningen og tar hensyn til de nasjonale særdragene i sine land. Leninismen lærer at nøkkelen til framgang for den sosialistiske politikk ligger i skapende anvendelse av de allmenne prinsippene på de konkrete vilkår i hvert enkelt land, under hensyntaken til de spesifikke drag i landets økonomi, politikk og kultur, arbeiderbevegelsens tradisjoner, folkets sed og skikk og særegne psyke osv.

Lenin lærte at så lenge det fins nasjonal og statlig forskjell mellom folkene, krever den kommunistiske arbeiderbevegelsens enhetlige internasjonale taktikk i alle land — ikke at ulikskapen avskaffes, at den nasjonale mangfolden oppheves, men en anvendelse av kommunismens grunnprinsipper «som riktig varierer disse prinsippene i de enkelte tilfelle og tilpasser dem riktig etter ulikhetene i nasjonal og nasjonalstatlig henseende.»¹

En av kommunistenes viktigste oppgaver er å finne, forstå, utforske og studere de nasjonale særdragene, det spesifikt nasjonale når de konkret i hvert enkelt land tar fatt på å løse sin enhetlige internasjonale oppgave.

Menneskesamfunnets utvikling fra kapitalismen til sosialismen er

¹ V. I. Lenin: «Radikalismen» — kommunismens barnesykdom», i: Verker i utvalg, norsk utgave, bd. 11, 1957, s. 137.

en enhetlig verdenshistorisk prosess. Men den sosialistiske revolusjon i de enkelte land, når samfunnsutviklingen først har satt den på dagsordenen, er en selvstendig skapende innsats av de arbeidende massene som lever i et bestemt miljø og har gått gjennom sin egen livets skole. Dette setter sitt umiskjennelige preg på gangen i de revolusjonære hendingene.

Formene og måtene som gjelder for et bestemt land når det gjennomfører de revolusjonære omdannelsene som er felles for alle land, utgjør i sin helhet den særegne veien for dette landets overgang til sosialismen. De grunnleggende lovmessighetene for overgangen fra kapitalismen til sosialismen er de samme for alle kapitalistiske land. Og det som er felles for de ymse kapitalistiske landene når det gjelder overgangen til sosialismen, det dominerer over de nasjonale særdragene. De spesifikke vilkårene i det ene eller det andre landet kan delvis modifisere formen som de allmenne lovmessighetene trer fram i, men de kan aldri oppheve selve disse lovmessighetene. Men dette betyr ikke at hvert enkelt land går en vei fram til sosialismen som er prinsippielt forskjellig fra andre lands vei. Det eksisterer bare én virkelig sosialisme, Marx' og Lenins vitenskapelige sosialisme, som ut fra grundig utforskning av lovene for samfunnsutviklingen fastlegger de prinsipper for oppbyggingen av det nye samfunn som er felles for alle land og folk.

Når det samles opp nye erfaringer ved gjennomføringen av de sosialistiske omdannelsene, berikes også den marxistisk-leninistiske teori om den proletariske revolusjon. Og skapende anvendelse av marxismen-leninismens allmenne prinsipper på de konkrete vilkårene i hvert enkelt land betyr samtidig en utvikling av selve disse prinsippene. Ethvert land, om stort eller lite, er i stand til å berike den marxistisk-leninistiske teori om den sosialistiske revolusjon med sine egne erfaringer.